

รายงานการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

The Development of the SATALA Learning Experience Management Model to Enhance Citizenship Competencies of Early Childhood in the New World Era.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู

Asst. Prof. Sirin Laddaklom Booncherdchoo, Ph.D.

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีที่ดำเนินการเสร็จ พ.ศ.2569

รายงานการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

The Development of the SATALA Learning Experience Management Model to Enhance Citizenship Competencies of Early Childhood in the New World Era.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู

Asst. Prof. Sirin Laddaklom Booncherdchoo, Ph.D.

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีที่ดำเนินการเสร็จ พ.ศ.2569

ชื่องานวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู
สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีที่พิมพ์เผยแพร่ พ.ศ.2569
คำสำคัญ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้, สมรรถนะความเป็นพลเมือง, เด็กปฐมวัย, โลกยุคใหม่

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA และ 2) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) ประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความสอดคล้อง 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย หลักสูตรปกติ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 28 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประเมินสมรรถนะก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าทดสอบที และ 4) รับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและการสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้ชื่อว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมในโลกยุคใหม่ โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ การกำหนดสถานการณ์ การสร้างข้อตกลงร่วมกัน การกระตุ้นความคิด การปฏิบัติกิจกรรม การสะท้อนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง

2. ผลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA มีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า แผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ที่ประกอบด้วย 1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม 2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และ 5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทุกรายสมรรถนะ การเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA พบว่าเด็กมีสมรรถนะที่สูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ .001

4. ผลการรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA ได้รับฉันทามติว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

Research Title The Development of the SATALA Learning Experience Management Model to Enhance Citizenship Competencies of Early Childhood in the New World Era.

Researcher Asst. Prof. Sirin Laddaklom Booncherdchoo, Ph.D.

Organization Faculty of Education

Year 2026

Keyword Learning Experience Management Model, Citizenship Competency, Early Childhood, New World Era

Abstract

This research aimed to 1) develop and verify the quality of the SATALA learning experience management model; and 2) study the experimental result of implementing the SATALA learning experience management model for enhancing citizenship of early childhood in the new world era. This study employed a research and development design and was conducted in four steps: 1) developing the SATALA learning experience management model. Data were analyzed by content analysis. 2) Assessing the SATALA learning experience management model. Data were analyzed by assessing goodness-of-fit. 3) Experimenting with the SATALA learning experience management model. The experimental sample consisted of one classroom of 28 children aged 5- 6 years, enrolled in Anuban 3 at the Demonstration School of Silpakorn University (early childhood level and primary education) with a normal curriculum in the academic year 2023, selected purposively. Data collection involved assessing competencies before and after implementing the SATALA model with analysis using mean, standard deviation, and t-test. 4) Verifying the SATALA learning experience management model. Data were collected through a connoisseur seminar and questioning, then analyzed using content analysis, mean, and standard deviation.

The research result showed that:

1. The developed learning experience was named the SATALA learning experience management model for enhancing citizenship of early childhood in the new world era. The model components comprised the principle, goals, objectives, theory and key concepts for learning management, learning management procedures, teachers' roles, and students' roles. The learning management procedures comprised six steps: determining situations, setting agreements, motivating thinking, practicing activities, reflecting learning, and linking to real life experiences.

2. The assessment results indicated that the SATALA learning experience management model demonstrated goodness-of-fit across all components.

3. The experimental results revealed that the SATALA learning experience plan was rated at the highest level of appropriateness. Citizenship competencies of early childhood in the new world era comprised: 1) determining personality's role in the group or society; 2) respecting the rights of self and others; 3) accepting individual differences; 4) respecting the rules and collective agreements; and 5) having social responsibility and creative society membership. After implementing the SATALA learning experience, all citizenship competencies were higher than before. A comparison of early childhood citizenship competencies before and after the SATALA learning experience revealed that the children's competencies increased significantly, with statistical significance at the .001 level.

4. The SATALA learning experience management model was verified through consensus to be correct, appropriate, feasible, and beneficial at the highest level.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยทุนสนับสนุนจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิรประภา พฤทธิกุล, รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ, รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู, รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำมนต์ เรืองฤทธิ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิพรรณ จาติเสถียร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพิมล รอดเคราะห์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุติมา รัศมี, อาจารย์ ดร.นลินทิพย์ บุญเฉลยมรรค, อาจารย์ ดร.ชัยณรงค์ จารุพงศ์พัฒนะ และ อาจารย์จันทร์ธิมา ไทยแก้ว ที่ได้สละเวลาในการให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตา ลีโทชวลิต อรรถนุพรรณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรี ญานปรีชาเศรษฐ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ พจนาอารีย์วงศ์, อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เกตุนุติ, รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวีร์ แก้วมณี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิฤมล สุวรรณศรี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวภรณ์ สองแสน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชวง ซ้อนบุญ, ดร.บุญสุพร เพ็งทา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพนอ พ่วงแพ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ลายเสมา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาภรณ์ ยอดสิน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค โอฬาพิริยคุณ, อาจารย์ ดร.ภาสุดา ภาคาผล, ครูปณิชา ชาติงามขำ ที่ได้เสียสละเวลาในการให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงเครื่องมือวิจัยทำให้เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู, รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, รองศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวภรณ์ สองแสน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซัมซู สาอุ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ และ ดร.เบญจมาภรณ์ ปัตตะวงค์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบออนไลน์ ขอขอบคุณผู้ปกครอง และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย ขอขอบคุณอาจารย์ ธัญญ์รวี หวังศิริจิตร ผู้ช่วยวิจัยในการดำเนินการประสานความร่วมมือในห้องเรียน ขอขอบคุณ คุณจิรนันท์ นามั่ง ในการสร้างสรรค์ภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์และการจัดเล่มรายงานวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ให้การช่วยเหลือในการประสานงานต่าง ๆ มาโดยตลอด ขอขอบคุณครอบครัวประกอบด้วย พันตำรวจโท สัมฤทธิ์ ลัดดากลม (คุณพ่อ) นางสุนันท์ ลัดดากลม (คุณแม่) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาเดช บุญเชิดชู และ ด.ช.ธนัชนภ บุญเชิดชู สำหรับกำลังใจสำคัญในการทำวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีพลังกาย และพลังใจทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู
ผู้วิจัย

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อ		**ก**
Abstract		**ข**
กิตติกรรมประกาศ		**ค**
สารบัญ		**ฌ**
สารบัญภาพ		**ฉ**
สารบัญตาราง		**ช**
บทที่ 1	**บทนำ**	**1**
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	คำถามการวิจัย	7
	วัตถุประสงค์การวิจัย	7
	ขอบเขตการวิจัย	7
	สมมติฐานการวิจัย	9
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
	นิยามศัพท์เฉพาะ	12
	ประโยชน์ที่ได้รับ	14
บทที่ 2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	**15**
	ตอนที่ 1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	**16**
	1. ความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	16
	2. หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	17
	3. ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	19
	4. แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	21
	ตอนที่ 2 การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	**23**
	1. ความหมายของการเรียนรู้	23
	2. ทฤษฎีการเรียนรู้	25
	3. รูปแบบการเรียนรู้	48
	4. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	51

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	ตอนที่ 3 สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	**53**
	1. ลักษณะของโลกยุคใหม่	53
	2. โลกยุคใหม่กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย	57
	3. ความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย	59
	4. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	73
	ตอนที่ 4 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	**87**
	1. ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	87
	2. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	88
	3. ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้	97
	ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	**101**
	1. งานวิจัยภายในประเทศ	101
	2. งานวิจัยต่างประเทศ	103
บทที่ 3	**วิธีดำเนินการวิจัย**	**107**
	ขั้นตอนการวิจัย	107
	ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์	108
	ขั้นตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์	110
	ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์	112
	ขั้นตอนที่ 4 การรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์	115
บทที่ 4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	**119**
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างและตรวจสอบรูปแบบ	119
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบ	131
	ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	133
	ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	143

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 5	**สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	**155**
	สรุปผลการวิจัย	155
	อภิปรายผลการวิจัย	164
	ข้อเสนอแนะ	173
รายการอ้างอิง		**175**
ภาคผนวก		**191**
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ		191
ภาคผนวก ข เครื่องมือการวิจัย		196
ภาคผนวก ค สรุปข้อมูลจากการวิจัย		220
ภาคผนวก ง คู่มือแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่		227
ภาคผนวก จ แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่		383
ภาคผนวก ฉ คู่มือการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ		409
ภาคผนวก ช จริยธรรมมนุษย์		450
ภาคผนวก ซ ประวัติผู้วิจัย		453

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	11
2	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	130

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	องค์ประกอบและสาระของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง	63
2	ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย	68
3	องค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองตามทัศนะของนักวิชาการ องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ	76
4	การสังเคราะห์สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย	82
5	การสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	95
6	ระดับความสอดคล้องรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	131
7	ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 1	133
8	การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภัยธรรมชาติ	134
9	ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 2: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง	135
10	ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 3: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (1)	136
11	ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 4: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (2)	136
12	ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 5: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ธรรมมะของหนู	137
13	ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 6: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เกษตรกรไทยในใจฉัน	138
14	ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 7: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หนูน้อยกับเกมแสนสนุก	139

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 8: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม	139
16	ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่แยกเป็นรายสมรรถนะ	141
17	ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนสอนและหลังการจัดประสบการณ์ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	142
18	สรุปผลการรับรองรูปแบบจากการหาฉันทามติจากการสัมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ	143
19	ระดับความถูกต้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	145
20	ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	147
21	ระดับความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	149
22	ระดับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	151
23	การสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์	223

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกยุคใหม่เป็นโลกที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมแบบเดิมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแบบอนาล็อก (analog) เป็นแบบเทคโนโลยีดิจิทัล (digital) เป็นช่วงระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายบริบทอย่างรวดเร็วทั้งในเชิงสังคม เศรษฐกิจ วิทยาการความรู้ และความเป็นพลเมือง การที่โลกยุคใหม่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบทวีคูณ และมีลักษณะที่พลิกผัน (disruption) กล่าวคือ การทำให้สิ่งที่มีอยู่เดิมหายไป และมีสิ่งใหม่ทดแทน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือการทำให้เกิดโลกเสมือน และจักรวาลนฤมิตร (metaverse) มีการเกิดขึ้นของกลุ่มสังคมบนโลกออนไลน์และมีกิจกรรมทางสังคมผ่านอุปกรณ์ที่เป็นแพลตฟอร์ม (platform) ใหม่ ๆ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมาก ทำให้เกิดพฤติกรรมใหม่ของบุคคล และการให้ความสำคัญกับคุณค่า (value) ใหม่อีกหลายประการดังเช่น ข้อมูลข่าวสารคือสินทรัพย์ที่มีค่า ดังนั้นการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็วอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในโลกยุคใหม่นี้จึงยึดคนเป็นศูนย์กลาง (people – centric) เป็นแนวคิดที่เน้นความต้องการ ความรู้สึก ประสบการณ์และคุณค่าของมนุษย์ เป็นจุดตั้งต้นในการออกแบบและพัฒนาสินค้า บริการ เทคโนโลยี และองค์การ โลกยุคใหม่ต้องการให้ผู้คนสามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (ธงชัย สมบูรณ์, 2560) ด้วยเหตุนี้การพัฒนามนุษย์จึงเป็นหัวใจสำคัญของสังคม สังคมต้องการบุคคลที่มีคุณภาพ เพราะบุคคลต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ประเทศชาติ และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า

การศึกษาจัดเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่มีคุณค่าอันพึงประสงค์ของความเป็นมนุษย์และสังคม (ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2555: VII) และการเริ่มต้นพัฒนาที่ถูกที่ควรต้องเริ่มต้นในเด็กปฐมวัย ดังที่องค์การ UNICEF ได้กล่าวไว้ว่า “เด็กเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Children are the foundation of sustainable development) (UNICEF, 2015 อ้างถึงใน สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, 2559) ดังนั้นหากต้องการปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะอะไรของบุคคลต้องเริ่มต้นที่การศึกษาระดับปฐมวัย เพราะการศึกษาปฐมวัยเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลทั้งในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืน (sustainable) และคุณลักษณะของบุคคลทั้งในด้านพฤติกรรมอุปนิสัยมีพื้นฐานสำคัญจากการศึกษาปฐมวัย

เด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีลักษณะเป็น digital native (Prensky, 2001) ซึ่งคุ้นชินกับการใช้ชีวิตการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และเติบโตขึ้นมาในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิด ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต อินเทอร์เน็ต หรือโซเชียลมีเดีย การที่เด็กมีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีตั้งแต่อายุน้อยนี้ส่งผลต่อวิธีคิด พฤติกรรม และรูปแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปจากเด็กรุ่นก่อนอย่างชัดเจน

ดังนั้นกรอบทางความคิด (mindset) มโนทัศน์ (concept) และกระบวนทัศน์ (paradigm) ของบุคคลที่ถูกปรับเปลี่ยนตามกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำรงชีวิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจ กิจกรรมทางสังคม และวัฒนธรรม ทำให้เกิดวิถีชีวิตท่ามกลางความร่วมมือและแข่งขันทั้งในระดับสังคมโลก ประเทศชาติ และบุคคล แต่ทั้งนี้ UNICEF (2017) ระบุว่า เด็กในยุคดิจิทัลมีสิทธิและความต้องการที่แตกต่างจากยุคก่อน และต้องการการส่งเสริมให้สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงและการก่อรูปของพลเมืองดิจิทัลนับเป็นความท้าทายของระบบการศึกษาในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง เพราะพลเมืองมีความสำคัญเป็นกำลังของประเทศที่จะนำไปสู่ความเจริญ ความก้าวหน้า ความมั่นคงอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาพลเมืองให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ แต่กระนั้นท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการติดต่อสื่อสาร การแพร่กระจาย การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกลายเป็นสังคม พหุวัฒนธรรม (multicultural society) สถานะความเป็นพลเมือง นอกจากจะพัฒนาความเป็นพลเมืองให้รู้ถึงบทบาทและการกระทำตามบทบาทและหน้าที่ของตนแล้ว ยังเป็นการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณลักษณะอันเป็นสมรรถนะสำคัญที่จะสามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นอย่างเข้าใจ เห็นใจ และร่วมมือกันพัฒนาสังคมที่อาศัยอยู่ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

เด็กปฐมวัยนับเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของสังคม ประเทศชาติ ด้วยเป็นช่วงวัยสำคัญในการเรียนรู้ เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตในพัฒนาการทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ไปอย่างรวดเร็ว และเป็นรากฐานที่สำคัญกับพัฒนาการในช่วงวัยต่อ ๆ ไป เด็กปฐมวัยหากได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยของการเรียนรู้จะนำไปสู่การเติบโตที่สมบูรณ์เพื่อเป็นกำลังของประเทศต่อไป ดังคำกล่าวของศาสตราจารย์ ดร.เจมส์ เจ เอคแมน นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบิล ปี พ.ศ.2542 ที่กล่าวว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว” (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ, 2562: 1) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 – 2570 ที่มุ่งพัฒนาให้เด็กปฐมวัยทุกคนซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดที่ต้องได้รับการดูแล พัฒนา และเรียนรู้รอบด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยอย่างมีคุณภาพ เท่าเทียมและต่อเนื่องตามศักยภาพตามวัย บนพื้นฐานของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีที่สุดสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพและความต้องการพื้นฐานของเด็กปฐมวัย รวมทั้งการปฏิบัติต่อเด็กโดยคำนึงถึงการยึดหลักศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การมีส่วนร่วม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564: 49) การพัฒนาเด็กปฐมวัยนับว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญมาก เพราะเด็กปฐมวัยคือผู้ที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาและสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม ดังนั้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นรากฐานของชีวิตที่สำคัญในการดำรงชีวิตและการเป็นสมาชิกของสังคม

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการพัฒนาพัฒนาการ 4 ด้านควบคู่กันไปอย่างสมดุลและเป็นไปตามพัฒนาการ ประกอบด้วย การพัฒนาด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์จิตใจ และด้านสังคม ซึ่งในการพัฒนาแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยนำไปสู่การมีพัฒนาการที่เหมาะสม มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง มีสติปัญญาพร้อมที่จะเรียนรู้พัฒนาความสามารถต่าง ๆ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีจิตใจที่เข้มแข็งดีงาม และมีทักษะทางสังคมในการสร้างความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างปกติสุข ดังนั้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ในด้านสุขภาพ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อให้เด็กปฐมวัยเจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะคุณภาพของประสบการณ์ในช่วงขวบปีแรก ๆ เป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างได้อย่างมีนัยสำคัญต่อพัฒนาการของสมอง การเรียนรู้ สุขภาพ และพฤติกรรมตลอดช่วงชีวิตของเด็ก (Unicef, 2023) ด้วยรากฐานการพัฒนาบุคคลมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ต่อสังคมอย่างยิ่ง การพัฒนาบุคคลเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของสังคมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ ฉะนั้นความสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างรากฐานชีวิต อันนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ และคุณลักษณะของบุคคลตลอดช่วงชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทุกมิติและทุกบริบททั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมืองอย่างรวดเร็ว ดังที่วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2553) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาอัตลักษณ์ของพลเมืองที่มีจิตสำนึกทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษา การสอนให้เด็กหรือเยาวชนมีความเป็นพลเมืองที่ดีนั้น ควรเน้นไปที่การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในระดับพื้นฐาน เช่น ความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การเรียนรู้ถึงความหลากหลายของสังคม และการเข้าใจบทบาทของตนเองในสังคม โดยการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องพิจารณาประสบการณ์ที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กับสภาพการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมอย่างเป็นพลวัตโดยต้องคำนึงในสองด้านหลักคือ การพัฒนาด้านตนเอง (self) กับการพัฒนาด้านสังคม (social) ควบคู่กันไป

การจัดประสบการณ์เพื่อความเป็นพลเมืองทำให้เด็กปฐมวัยรู้ จึงต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาในสองด้านหลักดังที่กล่าวมา คือ การพัฒนาความเป็นพลเมืองให้เด็กปฐมวัยในด้านตนเองทำให้เด็กมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง กับการพัฒนาสมรรถนะความเป็นเมืองให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กเหล่านี้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การจัดประสบการณ์เพื่อความเป็นพลเมืองให้เด็กปฐมวัย จึงต้องเป็นการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะ คุณลักษณะ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขร่วมกับบุคคลอื่นอย่างเข้าใจ เห็นใจ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยการจัดประสบการณ์ตามพัฒนาการด้านสังคมให้สามารถแสดงออกทางพฤติกรรม การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสิ่งแวดล้อม การจัดประสบการณ์ผ่านการเล่นเพื่อเรียนรู้ความเป็นพลเมือง เพื่อการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การรู้จักแบ่งปัน การเรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตาม การเรียนรู้กฎและกติกาต่าง ๆ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความคิดให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความเป็นจริง จัดประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเป็นพลเมืองดี ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตัวเองในสังคม และสามารถมีส่วนร่วมใน

กิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อสังคมและประเทศชาติ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2557) พลเมืองดีจึงเป็นพลเมืองที่มีความสามารถทั้งในด้านของสติปัญญา ทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคม และจัดประสบการณ์เพื่อสร้างคุณค่าความเป็นพลเมืองผ่านกระบวนการทางสังคมในสถานศึกษาปฐมวัยซึ่งเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดสมรรถนะความเป็นพลเมือง

สังคมมีความต้องการให้พลเมืองมีความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของพลเมืองมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยปรับปรุงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศในระยะยาว (Jurs, 2014: 265) โดยทำให้พลเมืองมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองมากขึ้น ซึ่งสมรรถนะความเป็นพลเมืองเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกความสามารถในการดำรงชีวิตและทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพในฐานะพลเมืองของรัฐ โดยรวมถึงการมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม การมีทักษะในการคิดวิจารณ์ และการมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่พลเมืองมีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และมีคุณลักษณะที่ดีของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณค่า คุณธรรม จริยธรรม และลักษณะส่วนบุคคล ทั้งนี้ Kerr (1999) ระบุว่าความรู้ของพลเมืองประกอบด้วย ความเข้าใจแนวคิดของพลเมือง ระบบกฎหมาย ค่านิยมประชาธิปไตย สิทธิ และความรับผิดชอบ ซึ่งรวมถึงความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง บรรทัดฐานทางสังคม และสถาบันที่หล่อหลอมสังคม ในด้านทักษะเป็นความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจอย่างรอบรู้ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิผลภายในสังคม ทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา และทักษะการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ (Torney-Purta, Lehmann, Oswald, & Schulz, 2001) และในด้านคุณลักษณะที่มีความมุ่งมั่นต่อค่านิยมประชาธิปไตย ความยุติธรรมทางสังคม และการเคารพความหลากหลายซึ่งกันและกัน ส่วนสำคัญของความสามารถในการเป็นพลเมืองคือการมีเจตคติที่ถูกต้อง และค่านิยมทางจริยธรรม เช่น การเคารพหลักนิติธรรมและการยอมรับประโยชน์ส่วนรวม (Council of Europe, 2010) ซึ่งทั้งสามส่วนที่สำคัญนี้ต้องมีการพัฒนาตั้งแต่เด็กผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัย พัฒนาการ และรูปแบบการเรียนรู้ผ่านการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ตามที่จัดในโรงเรียน และวิถีชีวิตในสังคม

การจัดประสบการณ์เพื่อความเป็นพลเมืองทำให้เด็กปฐมวัยพัฒนาในสองด้านหลักดังที่กล่าวมา คือ การพัฒนาความเป็นพลเมืองให้เด็กปฐมวัยในด้านตนเองทำให้เด็กมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กเหล่านี้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดยในบริบทของโลกยุคใหม่ “สมรรถนะ” หมายถึงความสามารถเชิงบูรณาการที่เกิดจากความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ซึ่งแสดงออกผ่านพฤติกรรมการปฏิบัติได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้น “สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่” จึงหมายถึงความสามารถของเด็กอายุ 3–6 ปีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงโดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับตนเองและสังคม ทักษะทางสังคมและการคิดพื้นฐาน รวมถึงเจตคติและคุณค่าที่ดี

เช่น ความรับผิดชอบ การเคารพผู้อื่น และการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ สมรรถนะดังกล่าวมีความสำคัญเนื่องจากสังคมปัจจุบันต้องการพลเมืองที่สามารถปรับตัว คิดเป็น และอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ จึงจำเป็นต้องพัฒนาเด็กตั้งแต่ปฐมวัย โดยต้องกำหนดกรอบองค์ประกอบของสมรรถนะให้ชัดเจน ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ เช่น ความเข้าใจเรื่องกติกา สิทธิ และบทบาทของตน ทักษะ เช่น การสื่อสาร การคิดแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ คุณลักษณะหรือเจตคติและคุณค่า เช่น ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และการเคารพความแตกต่าง ซึ่งกรอบองค์ประกอบที่ชัดเจนนี้จะนำไปสู่การออกแบบรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ผ่านการเล่น การมีปฏิสัมพันธ์ และการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน อันเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

การสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดทางการศึกษาแบบองค์รวม โดยเน้นการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีตั้งแต่ช่วงวัยเริ่มต้น ผ่านกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับบริบทยุคดิจิทัลที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยแนวคิดสำคัญที่นำมาสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (civic education) เป็นแนวทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาให้เด็กปฐมวัยเป็น “พลเมืองที่มีคุณภาพ” ที่เน้นการพัฒนาในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะความเป็นพลเมือง เพื่อให้มีความรู้ด้านสิทธิ หน้าที่ และกฎเกณฑ์ของสังคม และการทำกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีจิตสำนึกรับผิดชอบ และเคารพความหลากหลายในสังคม ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะทักษะการอยู่ร่วมกัน การมีจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การพัฒนาให้เด็กปฐมวัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความรับผิดชอบ สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในสังคม อย่างเคารพ เข้าใจ และใส่ใจโดยคำนึงถึงผลกระทบของการกระทำของตนต่อผู้อื่นและส่วนรวมตามแนวคิดของ Piaget (1932) ซึ่งกล่าวว่าเด็กเรียนรู้เรื่องศีลธรรมผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและจิตสำนึกสาธารณะ (Johnson & Johnson, 1999) โดยผสานการใช้เทคโนโลยีเข้ามาบูรณาการในการเรียนรู้และทำกิจกรรมอย่างปลอดภัยด้วยการสอนให้เด็กปฐมวัยใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ ปลอดภัย มีจริยธรรม (UNESCO, 2021) ซึ่งการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ต้องอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (play - based Learning) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก และสามารถบูรณาการเข้ากับการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่ เพราะการเล่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างทักษะความคิดระดับสูง (Bodrova & Leong, 2007) ด้วยเหตุนี้ UNESCO (2015) จึงสนับสนุนการใช้การเล่นเป็นสื่อกลางในการปลูกฝังความเป็นพลเมืองในระดับปฐมวัย และแนวคิดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (active learning) ที่การเรียนรู้ที่เด็กมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม ลงมือทำ สื่อสาร และสะท้อนความเข้าใจด้วยตนเอง

นำไปสู่ความเข้าใจต่อบุคคลอื่น โดยออกแบบการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นทั้งทางความคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติ โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี เช่น การคิดวิเคราะห์ การเคารพสิทธิผู้อื่น การมีส่วนร่วมในสังคม และจิตสำนึกสาธารณะ และเป็นพัฒนาทักษะแห่งอนาคต โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการปฏิบัติจริง เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับความท้าทายในยุคดิจิทัล (สถาบันวิจัยการเรียนรู้ (TDRI), 2564)

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่จึงเป็นการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งสติปัญญา แนวคิด ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และการเรียนรู้แบบร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เด็กได้สะท้อนคิด ทำให้เกิดสมรรถนะในการตระหนักรู้ในบทบาทของตนต่อกลุ่มและสังคม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ตามที่ Nutbrown และ Clough (2014) มีความเห็นว่าการศึกษาควรมีการสร้างประสบการณ์ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองได้ เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพสิทธิ์ของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ ผ่านการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับความยุติธรรม การอภิปรายเรื่องการแบ่งปัน หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในสังคม ทั้งนี้การจัดประสบการณ์เพื่อความเป็นพลเมืองในบริบทของการพัฒนาเด็ก ต้องมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับเด็กในการเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกทางสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ผ่านการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความรับผิดชอบและความเข้าใจในความหลากหลาย (Alderson, Hawthorne, and Killen, 2005)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ด้วยการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบที่ครอบคลุมการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้านทั้งสติปัญญา ความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณลักษณะให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการดำเนินชีวิต มีส่วนร่วม และรับผิดชอบต่อสังคมอย่างสร้างสรรค์ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นพลเมือ งที่มีคุณภาพ และความเป็นพลเมืองดีในโลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเน้นการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ และการร่วมมือกันในการทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้สะท้อนคิดและตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคมผ่านการกำหนดสถานการณ์ที่เชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง การสร้างข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเป็นพื้นฐานในการเคารพกฎหมาย และพัฒนาในด้านความมีวินัย เคารพกติกาของสังคม การกระตุ้นความคิดในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างมีวิจารณญาณนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่าง

ถูกต้อง และสามารถสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองได้ เพื่อนำไปสู่สมรรถนะความเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง และมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับใด

2. การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีประสิทธิภาพในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยโลกยุคใหม่

1.1 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน

1.2 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA ประกอบด้วย การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

1.3 สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules

and collective agreements) และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and Creative society membership) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จุดหมายของหลักสูตรคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์–จิตใจ สาระที่ควรเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

2. ขอบเขตด้านประชากรเป้าหมาย (Population)

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบ

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 นี้ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ จำนวน 12 คน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล จำนวน 3 คน และครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 3 คน

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบ

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 นี้ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล จำนวน 2 คน และ ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 2 คน

2.3 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองรูปแบบ

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยขั้นตอนที่ 3 นี้ ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 2 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 2 คน

3. ประชากรที่ใช้ในการทดลองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย หลักสูตรปกติ จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 56 คน

4. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย หลักสูตรปกติ จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 28 คน (เป็นห้องเรียนที่เจาะจง ด้วยครูประจำชั้นเป็นผู้ช่วยวิจัยในการจัดประสบการณ์ในการวิจัยนี้) และได้มีการขอความยินยอมผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างทุกคน

2.4 ขั้นตอนที่ 4 การรับรองรูปแบบ

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยขั้นตอนที่ 4 ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา 2 คน ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย 1 คน และ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

3.1 ระยะเวลาในการพัฒนา และ ประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2566 – เดือนเมษายน 2567

3.2 ระยะเวลาในการทดลองใช้รูปแบบ

3.2.1 ประชุมชี้แจงการขอความยินยอมของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง วันที่ 26 ธันวาคม 2566

3.2.2 การประเมินก่อนการทดลอง วันที่ 15 มกราคม 2567

3.2.3 การทดลองภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ระหว่างวันที่ 22 มกราคม 2567 ถึงวันที่ 15 มีนาคม 2567 จำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 35 นาที รวม 24 ครั้ง

3.2.4 การประเมินหลังการทดลอง วันที่ 18 มีนาคม 2567

3.3 ระยะเวลาในการรับรองรูปแบบ

วันที่ 30 เมษายน 2568

สมมติฐานการวิจัย

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีองค์ประกอบที่เหมาะสม ครบถ้วน และมีคุณภาพอยู่ในระดับมากขึ้นไป ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ SATALA มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

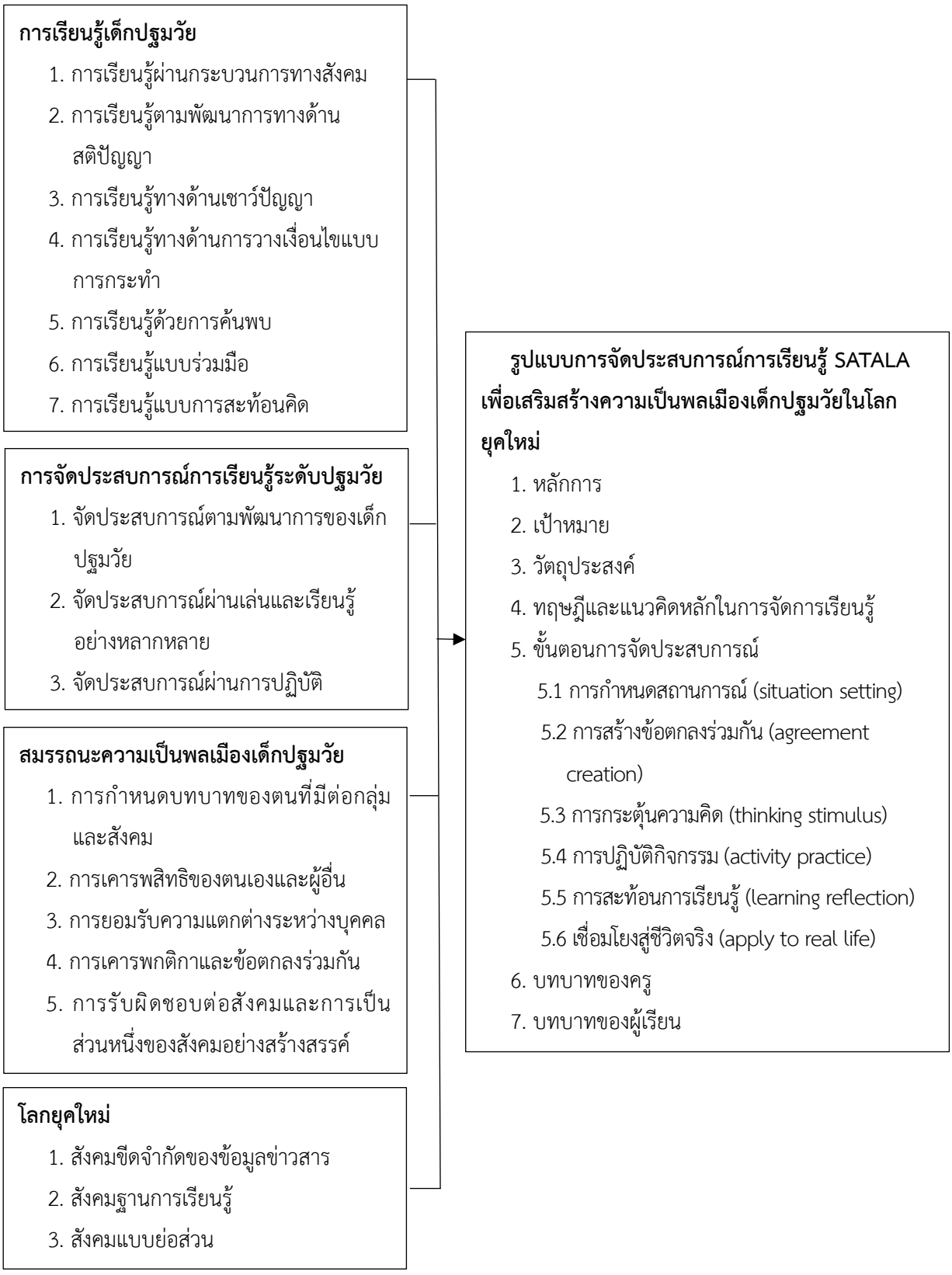
แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

1. แนวคิดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของ Hohmann and Weikart (1995) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) Shonkoff and Phillips (2000) Mac Naughton. (2003). Hertzman (2004) และ Fleer and Raban (2005) และ Banks and Banks (2007)

3. สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของวิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2553) ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2557) Alderson, Hawthorne and Killen (2005) Nutbrown and Clough (2009) และ UNESCO (2015)

4. โลกยุคใหม่ ตามแนวคิดของธงชัย สมบูรณ์ (2560) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ หมายถึง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ หมายถึง ลำดับขั้นขั้นในการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

1) การกำหนดสถานการณ์ หมายถึง การที่เด็กและครูร่วมกันจัดกิจกรรมร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อพิจารณาเรื่องราว สถานการณ์ ผ่านการสนทนา ผ่านการเล่าเรื่องที่เป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นฐานในการปฏิบัติกิจกรรม

2) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กกำหนดข้อตกลงร่วมกัน บทบาทหน้าที่และความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ใช้คำถามนำเพื่อให้เด็กได้สนทนา แสดงความคิดเห็นร่วมกัน และนำไปสู่ข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม

3) การกระตุ้นความคิด หมายถึง การที่เด็กและครูปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กใช้กระบวนการคิดและทักษะการคิดสร้างสรรค์ การคิดเพื่อแก้ปัญหา การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามสถานการณ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมของตนเอง โดยเด็กออกแบบกิจกรรมผ่านการบอก เล่า การสนทนา การวาดภาพ

4) การปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กได้ใช้ทักษะอย่างบูรณาการผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้

5) การสะท้อนการเรียนรู้ หมายถึง การที่เด็กได้สะท้อนการเรียนรู้ผ่านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน การแสดงความคิดเห็น การบันทึก การจับคู่สนทนา โดยเป็นการสะท้อนการเรียนรู้ในขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม สะท้อนการเรียนรู้ผลงาน สะท้อนการเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม

6) การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมความสามารถในการนำผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่ม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลง

ร่วมกัน การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการบอก การสนทนา การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กอายุ 3–6 ปีแสดงออกในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมอย่างเหมาะสมตามวัย โดยเป็นผลจากการบูรณาการของ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ประกอบด้วย การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership)

1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม การอยู่ร่วมกัน และการแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม

2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รู้ถึงสิทธิของตนและผู้อื่น ทั้งการแสดงออกในเชิงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนเอง

3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมการยอมรับ การเข้าใจ การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา และข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง การไม่ปฏิบัติตนอย่างไร้ขอบเขตอันนำมาสู่ความไม่เป็นระเบียบภายในกลุ่ม

5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม การแสดงพฤติกรรมที่นำมาซึ่งสังคมยอมรับ และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ส่งผลให้สังคมน่าอยู่

โลกยุคใหม่ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมของโลกที่มีลักษณะเป็นสังคมแบบไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร สังคมฐานการเรียนรู้ และสังคมแบบย่อส่วน

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย หลักสูตรปกติ ปีการศึกษา 2566

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA ในการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ที่ครูปฐมวัยสามารถนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA ไปใช้ในการจัดกิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องตามหลักสูตร

2. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่ ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ทำให้สามารถดำรงชีวิตในฐานะความเป็นพลเมืองได้อย่างปกติสุข

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 5 เรื่อง และรายงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

1. ความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
2. หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
3. ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
4. แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1. ความหมายของการเรียนรู้
2. ทฤษฎีการเรียนรู้
3. รูปแบบการเรียนรู้
4. ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 3 สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1. ลักษณะของโลกยุคใหม่
2. โลกยุคใหม่กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. ความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย
4. สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 4 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

1. ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
2. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดประสบการณ์ควรวางแผนอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ ความสนใจ ความสามารถ และช่วงอายุของเด็ก กิจกรรมต่าง ๆ ควรยืดหยุ่นหลากหลาย และสามารถปรับเปลี่ยนได้ เพื่อกระตุ้นความสนใจ การเรียนรู้ควรเน้นการลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้งในรูปแบบรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ควรจัดกิจกรรมที่เด็กเลือกปฏิบัติเองควบคู่ไปกับกิจกรรมที่ครูวางแผนไว้ เพื่อพัฒนาให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้วางแผน อำนวยความสะดวก และสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงเปิดโอกาสให้เด็กและครูร่วมกันเตรียมกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมและความสัมพันธ์ที่ดีในห้องเรียน

1. ความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (learning experience management) คือ การรวบรวมและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม ความชอบ และความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาออกแบบเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (personalized learning paths) (Chatti, Jarke, and Specht, 2010) โดยเป็นกระบวนการในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน โดยการใช้เครื่องมือ เทคนิค และเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และทำให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ดียิ่งขึ้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มุ่งเน้นการกำหนดเนื้อหาหรือวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนเพื่อตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ ความสนใจ และความต้องการเฉพาะบุคคล ซึ่ง Smith (2022) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการและเพิ่มประสิทธิภาพประสบการณ์การเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาหรือองค์กรเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม ประสิทธิภาพ และผลลัพธ์ ผสมผสานกลยุทธ์ เทคโนโลยี และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อปรับแต่งเส้นทางการเรียนรู้ จัดเตรียมเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง และประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแนวทางการเรียนรู้แบบองค์รวมที่ให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้เรียน และใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่วน Pine & Gilmore (1999); Chatti et al. (2010) อธิบายการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ว่าหมายถึงการจัดการที่มุ่งสร้างและปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยที่ประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถเพิ่มคุณค่าให้กับการเรียนรู้ และการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงทั้งเนื้อหา บริบท ปฏิสัมพันธ์ และผลกระทบทางอารมณ์ที่ผู้เรียนได้รับ (Pine and Gilmore, 1999) และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560: 41) กล่าวถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการบูรณาการทักษะและสาระ

การเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยเน้นการบูรณาการที่เด็กสามารถเรียนรู้หลายกิจกรรมจากการทำกิจกรรมเดียว และแต่ละกิจกรรมสามารถพัฒนาทักษะและประสบการณ์ได้หลากหลาย โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการพิจารณาความสามารถของเด็กตามวัยและระดับพัฒนาการ เพื่อพัฒนาเด็กเต็มศักยภาพ สามารถคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมถึงการบูรณาการกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้ พร้อมส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต้องรวมถึงการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน พร้อมทั้งการประเมินพัฒนาการของเด็กในแต่ละบุคคล

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จึงเป็นกระบวนการในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมพื้นฐานให้กับเด็กตามความสามารถและวัย โดยการเรียนรู้ควรเกิดจากประสบการณ์ตรง โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเล่น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้าน รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและกระตุ้นให้เด็กได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้จากประสบการณ์นั้น

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ กระบวนการออกแบบและจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้เรียน โดยใช้ข้อมูล พฤติกรรม ความสนใจ และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงผ่านการเล่นและการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้านผ่านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีกิจกรรมหลากหลายยังช่วยกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข

2. หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยมุ่งเน้นไปที่การให้เด็กได้พัฒนาและเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับวัย พัฒนาการ และความสนใจของเด็ก โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของเด็กและการพัฒนาแนวคิดตามวัย (Ginsburg, 2007) การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยต้องอยู่บนหลักการแห่งการส่งเสริมพัฒนาการที่บูรณาการวิธีการต่าง ๆ ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมีหลักการจัดประสบการณ์ ดังต่อไปนี้

สิริมา ภิญโญอนันตพงศ์ (2538: 10 - 12) ได้อธิบายหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ควรส่งเสริมพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน โดยใช้วิธีการแบบบูรณาการ เน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเชื่อมโยง ไม่ใช่แค่เนื้อหาเฉพาะด้าน และต้องส่งผลดีต่อเด็กทุกคนในทุกด้าน ไม่เน้นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง การวางแผนจัดประสบการณ์ควรอิงจากการสังเกตและบันทึกของครู โดยคำนึงถึงพัฒนาการ

อายุ ความต้องการ ความสามารถ ความสนใจเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ โดยครูจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้สำรวจและเรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง ทั้งจากการเล่น การทดลอง และปฏิสัมพันธ์กับคนและสิ่งของรอบตัว เน้นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม สัมพันธ์กับชีวิตจริง และคำนึงถึงความแตกต่างด้านความสนใจและความสามารถมากกว่าช่วงอายุ โดยครูควรเตรียมกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ท้าทาย และพัฒนาได้ตามระดับของเด็กแต่ละคน

เยาวพา เดชะคุปต์ (2543: 159) อธิบายหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีคุณธรรม ประสบการณ์ควรมีความหมาย เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และสามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความน่าสนใจ กระตุ้นความสนุกสนาน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง

เบญจา แสงมะลิ (2545: 23 – 25) ได้เสนอแนะหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กควรมีการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงเนื้อหา ความสนใจ ความสามารถ และระยะเวลาที่เหมาะสมกับเด็ก ครูควรเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมอย่างยืดหยุ่น มีความหลากหลาย สลับกันไปเพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่หลากหลายและมีความหมาย กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่มย่อย ทั้งจากการจัดกลุ่มโดยครูและการเลือกกลุ่มเอง เพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือกันและการแสดงออกของแต่ละบุคคล รวมถึงควรสนับสนุนให้ครูและเด็กได้ร่วมกันเตรียมกิจกรรม เพื่อสร้างความร่วมมือ โดยการเรียนรู้ควรครอบคลุมทั้งด้านศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ และสังคม นอกจากนี้ควรจัดให้เด็กได้ทำงาน พักผ่อน และเล่นอย่างสมดุลในแต่ละวัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมเองบ้าง ควบคู่กับกิจกรรมที่ครูกำหนด เพื่อฝึกฝนความรับผิดชอบและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565: 2) ได้กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเน้นการเล่นและกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กอย่างสมดุลและต่อเนื่อง โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคม กระบวนการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และควรมีการประเมินพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเปิดโอกาสให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

นอกจากนี้ Ginsburg (2007, 182 - 191) ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยผ่านการเล่นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก การเล่นร่วมกันสามารถส่งเสริมการสื่อสาร ความไว้วางใจ และความรู้สึกปลอดภัย ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีต่อสุขภาพและความเป็นอยู่โดยรวมของเด็ก

Bredekamp (2014) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ในขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่สร้างสภาพแวดล้อมที่มีโครงสร้างเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองด้วย การสร้างโอกาสในการเล่น การโต้ตอบแบบมีคำแนะนำ และการสนับสนุน ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้เด็ก ๆ มีส่วนร่วมกับเนื้อหาในรูปแบบที่มีความหมาย ส่วนสำคัญในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้คือการทำให้มั่นใจว่ากิจกรรมต่าง ๆ มีความเหมาะสมในการพัฒนา ทฤษฎีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของ Piaget (1952) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจับคู่กิจกรรมกับความสามารถทางปัญญาของเด็ก เพื่อให้มั่นใจว่าประสบการณ์ของเด็กมีทั้งความท้าทายและบรรลุผลได้ ครูสามารถออกแบบประสบการณ์ที่สนับสนุนการเติบโตและความอยากรู้อยากเห็นของเด็กได้โดยการสังเกตความสนใจและพัฒนาการของเด็ก

โดยสรุป หลักการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยมุ่งเน้นสนับสนุนการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ สังคม และอารมณ์ของเด็ก ด้วยการนำแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการพัฒนาการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตอบสนองและตั้งใจ และบูรณาการการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ เพื่อให้เด็กปฐมวัยจะได้รับรากฐานที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับการเรียนรู้ในอนาคต ทั้งนี้วิธีการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ในการศึกษาปฐมวัยจะเป็นการปูทางไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและความสำเร็จ

3. ความสำคัญของจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาของเด็กในทุกด้าน การออกแบบกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมและมีความหลากหลาย จะช่วยเสริมสร้างทักษะทางปัญญา สังคม อารมณ์ ภาษา ร่างกายให้เติบโตอย่างสมบูรณ์ และมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในอนาคต

3.1 การส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางปัญญา

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีในเด็กปฐมวัยช่วยเสริมสร้างทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการจำแนกประเภท ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในชีวิตประจำวัน การให้เด็กได้ทดลองและสังเกตสิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมจริงจะช่วยให้เด็กเข้าใจโลกและพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Piaget, 1952) การเล่นที่มีเป้าหมาย เช่น การสร้างสิ่งของจากวัสดุต่าง ๆ หรือการเล่นที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ช่วยกระตุ้นการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและการคิดวิพากษ์ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาโครงสร้างพิจารณาและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงปฐมวัย การได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและกระตุ้นอย่างเหมาะสมจะช่วยสร้างเส้นใยประสาทที่แข็งแรง ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ในระยะยาว (Shonkoff & Phillips, 2000)

3.2 การพัฒนาทักษะทางสังคม

ในช่วงปฐมวัย เด็กกำลังเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การจัดประสบการณ์ที่เน้นการทำงานร่วมกัน เช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม หรือการเล่นร่วมกับเพื่อน ๆ ช่วยเสริมทักษะทางสังคม เช่น การแบ่งปัน

การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น และการทำงานเป็นทีม (Vygotsky, 1978). การสื่อสารและการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มและสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

3.3 การพัฒนาทักษะทางอารมณ์

เด็กปฐมวัยเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเองและการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การจัดประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกและเข้าใจอารมณ์ของตัวเอง เช่น การเล่นบทบาทสมมุติ หรือกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กระบายความรู้สึก จะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาทักษะทางอารมณ์ (Zigler & Bishop-Josef, 2006) การเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่หลากหลายจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 การเรียนรู้จากการเล่น

การเล่นเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญในเด็กปฐมวัย เนื่องจากการเล่นช่วยกระตุ้นการพัฒนาทั้งในด้านจิตใจ ร่างกาย และอารมณ์ การจัดประสบการณ์ที่มีการเล่นเชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหา การคิดเชิงสร้างสรรค์ และการใช้จินตนาการ (Wood and Attfield, 2013) การเล่นจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความคิดในเรื่องต่าง ๆ

3.5 การเสริมสร้างการเรียนรู้ภาษาที่ดี

การพัฒนาทักษะทางภาษาในช่วงปฐมวัยถือเป็นการเตรียมความพร้อมที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในอนาคต การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใช้การฟัง การพูด และการอ่าน จะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะการสื่อสารและการเข้าใจภาษาได้ดีขึ้น (Bredekamp, 2014). การมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนร่วมชั้นช่วยเสริมทักษะในการใช้ภาษาและสร้างความมั่นใจในการแสดงออก

3.6 การเสริมสร้างพื้นฐานทางสังคมและจิตใจ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาเด็กในทุกด้านจะเสริมสร้างพื้นฐานที่ดีในการเติบโตและการเรียนรู้ในอนาคต เด็กที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีในช่วงปฐมวัยมักจะมีความพร้อมทั้งด้านสติปัญญาและอารมณ์ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองในอนาคต (National Association for the Education of Young Children, 2020). การสร้างประสบการณ์ที่ดีในวัยเด็กสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกมั่นคงและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ในอนาคต

สรุปได้ว่า ความสำคัญของจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านปัญญา สังคม อารมณ์ ภาษา และจิตใจ ผ่านกิจกรรมที่เน้นการเล่น การทดลอง การทำงานกลุ่ม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเรียนรู้ผ่านการเล่นและการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัยช่วยให้เด็กคิดอย่างเป็นระบบ รู้จักควบคุมอารมณ์ และสื่อสารได้ดี ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเติบโตและการเรียนรู้อย่างมั่นคงในอนาคต

4. แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดประสบการณ์ควรวางแผนอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ ความสนใจ ความสามารถ และช่วงอายุของเด็ก กิจกรรมต่าง ๆ ควรยืดหยุ่น หลากหลาย และสามารถปรับเปลี่ยนได้ เพื่อกระตุ้นความสนใจ การเรียนรู้ควรเน้นการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้งในรูปแบบรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ควรจัดกิจกรรมที่เด็กเลือกปฏิบัติเองควบคู่ไปกับกิจกรรมที่ครูวางแผนไว้ เพื่อพัฒนาให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้วางแผน อำนวยความสะดวก และสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงเปิดโอกาสให้เด็กและครูร่วมกันเตรียมกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมและความสัมพันธ์ที่ดีในห้องเรียน

4.1 หลักการและแนวคิดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตั้งอยู่บนฐานแนวคิดทางการศึกษาและจิตวิทยาพัฒนาการที่มุ่งเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก โดยมีหลักการสำคัญคือการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child-centered approach) ซึ่งให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ และศักยภาพของเด็กแต่ละคน เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ (Bredekamp, 2014) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560)

ด้านแนวคิดทางพัฒนาการ Piaget (1952) อธิบายว่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้ผ่านกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การจัดประสบการณ์จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง และสำรวจ เพื่อพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ ขณะที่ Vygotsky (1978) เน้นบทบาทของสังคมและวัฒนธรรมในการเรียนรู้ โดยเสนอแนวคิดเขตพัฒนาการใกล้เคียง (Zone of Proximal Development: ZPD) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อได้รับการสนับสนุนหรือชี้แนะจากผู้ใหญ่หรือเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่า ดังนั้นการจัดประสบการณ์ควรส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ การเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้ภาษาสื่อความหมาย

นอกจากนี้ แนวคิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (play-based learning) ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย เนื่องจากการเล่นเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก และเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม (Ginsburg, 2007) การเล่นช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด จินตนาการ และอารมณ์ พร้อมทั้งเรียนรู้การแก้ปัญหาและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม (Wood & Attfield, 2013)

แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (experiential learning) เน้นให้เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การเผชิญสถานการณ์ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (Pine & Gilmore, 1999) สอดคล้องกับแนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการออกแบบกิจกรรมให้มีความหมาย เชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียน และสามารถปรับให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคล (Chatti, Jarke, & Specht, 2010; Smith, 2022)

โดยสรุป หลักการและแนวคิดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นการบูรณาการแนวคิดด้านพัฒนาการ การเรียนรู้ และบริบททางสังคมเข้าด้วยกัน โดยมุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้และตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล อันจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างสมดุล

4.2 องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา องค์ประกอบหลักของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบด้วย เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและคุณภาพของการเรียนรู้ (Tyler, 1949; Taba, 1962) โดยประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

4.2.1 เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ (Objectives)

เป้าหมายและวัตถุประสงค์เป็นองค์ประกอบที่กำหนดทิศทางของการจัดประสบการณ์ โดยระบุผลลัพธ์ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจะช่วยให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมและการประเมินผลได้อย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ (Tyler, 1949) โดยเฉพาะในระดับปฐมวัย วัตถุประสงค์ควรสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยและเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560)

4.2.2 สาระการเรียนรู้ (Content)

สาระการเรียนรู้เป็นเนื้อหาที่เด็กต้องเรียนรู้ ซึ่งควรมีความเหมาะสมกับวัย ความสนใจ และบริบทของเด็ก โดยเนื้อหาควรมีลักษณะบูรณาการ เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และเอื้อต่อการพัฒนาทักษะในหลายด้านพร้อมกัน (Taba, 1962) การเลือกสาระการเรียนรู้ที่มีความหมายจะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities)

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยควรออกแบบให้หลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วม และเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ผ่านการเล่น การสำรวจ และ

การทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Piaget, 1952; Ginsburg, 2007) กิจกรรมที่ดีควรส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.2.4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ (Media and Learning Resources)

สื่อและแหล่งเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก โดยควรเลือกใช้สื่อที่หลากหลาย เหมาะสมกับพัฒนาการ และกระตุ้นความสนใจของเด็ก เช่น สื่อธรรมชาติ สื่อของเล่น สื่อเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (Bredekamp, 2014) การใช้สื่ออย่างเหมาะสมจะช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.5 การวัดและประเมินผล (Assessment and Evaluation)

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการในการติดตามและตรวจสอบพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยควรใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) เช่น การสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพัฒนาการ และการสะท้อนผลงานของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจพัฒนาการของเด็กแต่ละคนและสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

โดยสรุป องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นองค์รวม การออกแบบที่มีความสอดคล้องระหว่างเป้าหมาย เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผลจะช่วยให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาเด็กให้บรรลุศักยภาพสูงสุดได้อย่างเหมาะสมกับวัยและบริบทของสังคม

ตอนที่ 2 การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่เด็กได้รับความรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการเล่น การสำรวจ และการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยกระตุ้นพัฒนาการในทุกด้าน เช่น ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และการเรียนรู้ในวัยนี้ไม่ควรเน้นการรับข้อมูลแบบท่องจำ แต่เน้นการพัฒนาทักษะการสังเกต การคิดวิเคราะห์ และการแสดงออกทางความคิดผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะต้องได้รับการสนับสนุนจากกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้เด็กได้มีประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่า ซึ่งสามารถพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้านได้อย่างสมบูรณ์

1. ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้คือ กระบวนการที่บุคคลได้รับหรือปรับเปลี่ยนความรู้ ทักษะ พฤติกรรม หรือเจตคติ อันเป็นผลจากประสบการณ์ การฝึกฝน หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือกระบวนการทางจิตใจที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเกิดจากประสบการณ์โดยตรงหรือโดยอ้อม มากกว่า

จากสภาวะชั่วคราว เช่น ความเจ็บป่วยหรือความเหนื่อยล้า โดยการมีการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม ความคิด หรือการกระทำจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ทั้งจากประสบการณ์ตรงหรือจากการศึกษา โดยการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นจากการฟัง อ่าน การทดลอง การสัมผัส หรือแม้กระทั่งการสังเกตการณ์ การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความคิดและความสามารถโดยอาศัยประสบการณ และปฏิสัมพันธระหวางผู่เรียนกับสิ่งแวดล่อม โดยนักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

Thorndike and Hagen (1967) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลหรือสัตว์สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนได้จากประสบการณ์ที่ได้รับ การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงระหว่างการกระทำและผลลัพธ์ที่ตามมา ซึ่ง Thorndike ได้อธิบายหลักการนี้โดยใช้ "กฎหมายแห่งผล" (Law of Effect) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมที่ตามมาด้วยผลลัพธ์ที่ดีจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นซ้ำในอนาคต ขณะที่พฤติกรรมที่ตามมาด้วยผลลัพธ์ที่ไม่ดีจะมีแนวโน้มที่จะลดลงหรือล้มเลิกไป การเรียนรู้จึงเป็นการสร้างการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด

De Cecco (1968) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือผู้เรียนได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งทำให้เขามีความสามารถในการปรับตัวหรือพัฒนาในลักษณะต่าง ๆ การเรียนรู้ไม่ได้เป็นเพียงแค่การรับข้อมูลหรือการท่องจำ แต่เป็นการประมวลผลและเชื่อมโยงประสบการณ์เหล่านั้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทักษะใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

Klein (1991) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และพฤติกรรมผ่านประสบการณ์หรือการฝึกฝน ซึ่งการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นจากการได้รับข้อมูลเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีการประมวลผลและการตีความข้อมูลเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในความคิดและพฤติกรรมของบุคคล การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จากการทดลองและการสำรวจสิ่งใหม่ ๆ โดยบุคคลจะมีการปรับตัวและเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมของตนเอง

กันยา สุวรรณแสง (2540) ให้คำจำกัดความไว้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม กระทำให้อินทรีย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร แต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากเหตุอื่น ๆ เช่น วุฒิภาวะ ความเจ็บป่วย ฤทธิ์ยา หรือสารเคมี

สุชา จันทร์เอม (2542) อธิบายว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเจริญงอกงามของอินทรีย์หรือพัฒนาการของอินทรีย์ ทำให้อินทรีย์สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น หรือปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544) การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด หรือทักษะจากประสบการณ์ตรงหรืออ้อม ผ่านการฟัง อ่าน ทดลอง หรือปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลจากการประมวลผลข้อมูลและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยการเรียนรู้ไม่ใช่แค่การรับข้อมูล แต่ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ทั้งด้านพฤติกรรมและการปรับตัว โดยพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จึงมักคงอยู่ถาวร และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) เป็นแนวความคิดที่อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการพิสูจน์และทดสอบผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จนได้รับการยอมรับว่าเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้จึงมีลักษณะเป็นชุดหลักการหรือกรอบแนวคิดที่อธิบายว่าบุคคลได้รับ ประมวลผล และรักษาความรู้และทักษะได้อย่างไร ทฤษฎีเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจกลไกเบื้องหลังการเรียนรู้และปัจจัยต่าง ๆ เช่น พฤติกรรม ความรู้ความเข้าใจและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างไร กระบวนการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้สำรวจการเรียนรู้ประเภทต่างๆ รวมถึงการปรับพฤติกรรมแบบคลาสสิก การปรับพฤติกรรมแบบตัวดำเนินการ และการเรียนรู้ทางปัญญา และให้ข้อมูลเชิงลึกว่าบุคคลมีการปรับตัวและเข้าใจโลกอย่างไรโดยอิงจากประสบการณ์

2.1 ความหมายของทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นกรอบแนวคิดที่อธิบายว่าบุคคลต่าง ๆ ได้รับ ประมวลผล และรักษาความรู้และทักษะไว้ได้อย่างไร ซึ่งเป็นที่มาและสาเหตุของการเรียนรู้ของมนุษย์ ทฤษฎีเหล่านี้ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยอาศัยการสังเกตอย่างเป็นระบบและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจหลักการของการเรียนรู้และให้แนวทางสำหรับการสอนและการออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถรวมถึงมุมพิจารณาด้านพฤติกรรม ความคิด การสร้างสรรค์ และมุมพิจารณาอื่น ๆ

ทิศนา แขมมณี (2558) กล่าวถึง ทฤษฎีการเรียนรู้ไว้ว่าคือ แนวคิดที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร มีปัจจัยหรือเงื่อนไขใดที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ รวมถึงการนำความรู้นั้นไปใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

Schunk (2012) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้อธิบายถึง วิธีการดูดซับ ประมวลผล และเก็บรักษาข้อมูลระหว่างการเรียนรู้ ทฤษฎีเหล่านี้ให้รากฐานสำหรับการทำความเข้าใจกลไกของการเรียนรู้และแนวทางปฏิบัติในการสอน

McDevitt and Ormrod (2016) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ประกอบด้วย หลักการชุดหนึ่งเพื่ออธิบายกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงบทบาทของสภาพแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจ และแรงจูงใจในการกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ คือ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้มุ่งเน้นการอธิบายกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจ และแรงจูงใจ พร้อมทั้งเน้นวิธีการดูดซับ ประมวลผล และเก็บรักษาข้อมูล เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และการสอนที่เหมาะสม

2.2 ประเภทของทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ แบ่งเป็นหลายประเภทตามแนวคิดและหลักการสำคัญในการอธิบายกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยทั่วไปแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มหลัก ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (behaviorism)

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยมมุ่งเน้นการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ผ่านการสังเกตพฤติกรรมภายนอกที่สามารถวัดผลได้ โดยเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก (stimulus-response) และพฤติกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ผ่านการเสริมแรง (reinforcement) หรือการลงโทษ (punishment)

หลักการสำคัญทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม มีดังนี้

1) พฤติกรรมเป็นผลจากสิ่งเร้าการเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก เช่น เสียง แสง หรือคำสั่ง (Watson, 1924).

2) การเสริมแรง พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงในเชิงบวกจะมีแนวโน้มเกิดซ้ำ เช่น การให้รางวัลเมื่อทำสิ่งที่ถูกต้อง (Skinner, 1938).

3) การลงโทษ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จะลดลงเมื่อได้รับการลงโทษ เช่น การตำหนิหรือหักคะแนน (Skinner, 1953).

4) การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก การเรียนรู้ที่เกิดจากการเชื่อมโยงสิ่งเร้าสองสิ่ง เช่น การทดลองของ Pavlov ที่แสดงให้เห็นว่าสุนัขตอบสนองต่อเสียงกระดิ่งเมื่อเชื่อมโยงกับการให้อาหาร (Pavlov, 1927)

5) การวางเงื่อนไขแบบการปฏิบัติ การเรียนรู้ที่เกิดจากผลของพฤติกรรม เช่น การทดลองของ Thorndike ที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจจะมีแนวโน้มเกิดซ้ำ (Thorndike, 1911) นักจิตวิทยากลุ่มนี้ได้แก่ Watson, Gagne, Skinner, Pavlov, Thorndike และ Guthrie

2.2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (cognitivism)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้ให้ความสนใจในการศึกษาปัจจัยภายในตัวบุคคลที่เรียกว่าโครงสร้างทางปัญญา (cognitive structure) ที่มีผลต่อความจำ การรับรู้และการแก้ปัญหาของบุคคล และมีความเชื่อว่าการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลนั้นเกิดขึ้นจากตัวบุคคลนั้นเองไม่ใช่เกิดจากเงื่อนไข และสภาพแวดล้อมที่จะทำให้บุคคลเรียนรู้ได้ดีนั้นจะต้องเป็นสภาพแวดล้อมที่บุคคลได้รับรู้และมีความหมายต่อบุคคลเท่านั้น อีกทั้งสิ่งใด

ที่บุคคลได้เรียนรู้มาก่อนจะมีผลต่อการเรียนรู้ในปัจจุบัน นักจิตวิทยากลุ่มนี้ได้แก่ Gestalt, William James, John Dewey, Edward Tolman, Piaget และ Bruner

2.2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (humanism)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้คำนึงถึงความเป็นคน มีทัศนะว่าธรรมชาติของมนุษย์เกิดมาพร้อมกับความดี มีอิสระสามารถนำตนเองและพึ่งตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์สามารถทำประโยชน์ให้สังคม มีอิสระที่จะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ยึดการเรียนรู้จากแรงจูงใจเป็นหลัก สนใจในลักษณะเฉพาะของตัวตน (self) ตลอดจนความมีอิสรภาพการที่บุคคลได้มีโอกาสเลือก การกำหนดด้วยตนเอง (self-determinism) และการเจริญงอกงามส่วนตน (growth) นักจิตวิทยาที่สำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ Rogers และ Maslow

2.2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสรรค์สร้างองค์ความรู้ด้วยปัญญา (constructivism)

แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากปรัชญา constructivism ที่เชื่อว่า ความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียน โดยพิจารณาว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม กล่าวคือ ผู้เรียนใช้ความรู้เดิมของตนทำนายเหตุการณ์ได้ถูกต้อง จะทำให้โครงสร้างทางปัญญาของเขาคงเดิมและมั่นคงมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าการคาดคะเนไม่ถูกต้อง ผู้เรียนจะประหลาดใจ สงสัย และคับข้องใจ ดังที่ Piaget กล่าวว่าเกิดภาวะไม่สมดุล (disequilibrium) เมื่อเกิดความขัดแย้งผู้เรียนมีทางเลือก 3 ทางคือ ไม่สนใจที่จะทำความเข้าใจ ปรับความคิดให้เป็นไปตามโครงสร้างทางปัญญาตามประสบการณ์ และปฏิเสธและไม่ปรับโครงสร้างทางปัญญาตามประสบการณ์ นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงที่สุดในกลุ่มนี้คือ Vygotsky

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องการการศึกษาปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยต้องใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องหลายทฤษฎี ซึ่งทฤษฎีหล่านี้ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย ซึ่งในส่วนนี้จะนำเสนอพอสังเขป ดังนี้

2.3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's Social Learning Theory)

1) แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) เป็นการอธิบายว่า มนุษย์เรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ผ่านการสังเกต เลียนแบบ และแบบอย่าง (modeling) จากบุคคลรอบข้าง ไม่ได้อาศัยแค่การเรียนรู้จากการกระทำโดยตรงเท่านั้น (แบบพฤติกรรมนิยมดั้งเดิม) แบนดูราเชื่อว่าการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ควรมุ่งเน้นที่เงื่อนไขและสิ่งเร้าภายนอกซึ่งเป็นตัวเสริมแรงมากกว่าการควบคุมภายใน เพราะสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยประสบการณ์ที่ได้รับจะมีผลต่อการ

ตัดสินใจในพฤติกรรมครั้งถัดไป นอกจากนี้มนุษย์ยังมีศักยภาพในการพัฒนา ซึ่งเกิดจากทั้งประสบการณ์ตรงและโดยอ้อมภายใต้ข้อจำกัดทางชีวภาพของตนเอง

2) สาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรามี ดังนี้

(1) การเรียนรู้ผ่านการสังเกต (observational learning) บุคคลสามารถเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ ได้โดยไม่จำเป็นต้องลงมือทำเอง เพียงแค่ดูแบบอย่างของผู้อื่น เช่น เด็กเรียนรู้การพูดขึ้นเสียง หรือแม้แต่พฤติกรรมก้าวร้าวจากผู้ใหญ่

(2) แบบจำลอง (modeling) แบบอย่างหรือบุคคลต้นแบบ (เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน หรือสื่อ) มีบทบาทสำคัญในการสร้างพฤติกรรมที่เด็กจะเลียนแบบแบบจำลองที่มีผลต่อการเรียนรู้ควรมีลักษณะ เช่น น่าเชื่อถือ เป็นที่ชื่นชม หรือมีอำนาจ โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นของการเรียนรู้จากแบบจำลองประกอบด้วย กระบวนการความตั้งใจ (attentional process) เป็นการตั้งใจสังเกตตัวแบบเพื่อให้รับรู้และเข้าใจพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง กระบวนการจดจำ (retention process) เป็นการเก็บข้อมูลพฤติกรรมของตัวแบบไว้ในความจำทั้งในรูปแบบภาพในใจและคำพูด เพื่อใช้ในการเลียนแบบ กระบวนการสร้างพฤติกรรม ทางอวัยวะการเคลื่อนไหว (motor reproduction process) การนำพฤติกรรมที่สังเกตมาแปลงเป็นการกระทำจริงโดยอาศัยทักษะการเคลื่อนไหวและการตอบสนอง กระบวนการจูงใจ (motivation) เป็นการเลือกเลียนแบบพฤติกรรมที่คาดว่าจะให้ผลดีหรือเป็นที่พอใจมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย

(3) การเสริมแรงโดยตรงและโดยอ้อม (Reinforcement) ผู้เรียนอาจได้รับแรงเสริมโดยตรง (ได้รับรางวัลทันที) หรือโดยอ้อม (เห็นคนอื่นได้รับรางวัลแล้วอยากทำตาม) การเสริมแรงด้วยตนเอง (Self-reinforcement) ก็สำคัญ เช่น ภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง พฤติกรรมเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมเดิม (reciprocal determinism) บุคคลไม่ได้เป็นเพียงผู้ถูกควบคุมโดยสิ่งแวดล้อม แต่ยังส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมด้วย เช่น เด็กที่พูดเก่งมักจะได้รับความสนใจ ทำให้ยิ่งกล้าพูดมากขึ้น

3) การนำแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรามาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย

การนำแนวคิดของ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย สามารถทำได้โดยเน้นกระบวนการ เลียนแบบจากการสังเกต (observational learning) ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการและวิธีการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ที่มักเรียนรู้จากแบบอย่างรอบตัว เช่น พ่อแม่ ครู หรือเพื่อน ๆ เพื่อพัฒนาทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นให้สอดคล้องกับแบบแผนสังคม ความสามารถในการตอบสนองทางสังคม รวมทั้งการมีบทบาทที่เหมาะสมในสังคม เมื่อเด็กเข้าสู่วัย 3 – 6 ปี เด็กจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้มาก สื่อสารได้ใจความ เริ่มรู้จักคบเพื่อนและเล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกัน พัฒนาการทางสังคมจะเกิดควบคู่กับพัฒนาการทางจริยธรรม การเรียนรู้ทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมจิตใจตนเอง การเชื่อฟัง การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการมีจริยธรรม ส่วนแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้เด็กปฐมวัยต้องพัฒนาความสัมพันธ์อันอบอุ่นในครอบครัว และส่งเสริมการเรียนรู้จาก

ประสบการณ์ทางสังคมกับบุคคลตาง ๆ และจากสถานการณแวดล้อมอื่น ๆ จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่ดี (สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, 2561: 143)

4) แนวทางการนำแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรามาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นแบบอย่างที่ดี มีดังนี้

(1) การเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ Bandura (1977) กล่าวว่า การเรียนรู้จำนวนมากของมนุษย์เกิดขึ้นผ่านการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น ดังนั้นครูและผู้ดูแลเด็กควรแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การแบ่งปัน การช่วยเหลือ หรือการใช้คำพูดสุภาพ เพราะเด็กจะสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้น

(2) ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเล่นสมมติ (role play) ให้เด็กมีโอกาสสวมบทบาทหรือเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ซึ่งช่วยส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและพัฒนาทักษะทางสังคม กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างพฤติกรรม ทางอวัยวะการเคลื่อนไหว (motor reproduction) และกระบวนการจดจำ (retention process)

(3) การเสริมแรงเชิงบวก (positive reinforcement) การเสริมแรงพฤติกรรมที่ดีด้วยคำชม หรือการให้รางวัล เพื่อจูงใจให้เด็กทำซ้ำพฤติกรรม ทั้งนี้ตามแนวคิดของแบนดูรา กระบวนการจูงใจ มีบทบาทสำคัญในการที่เด็กจะเลือกเลียนแบบพฤติกรรมที่เห็นว่าได้ผลตอบแทนดี

(4) เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากเพื่อน (peer modeling) เด็กสามารถเรียนรู้จากเพื่อนที่มีพฤติกรรมเหมาะสม เช่น เพื่อนที่มีมารยาท หรือจัดของเป็นระเบียบ ทั้งนี้ Bandura (1986) กล่าวว่าการเรียนรู้จากแบบอย่างที่ "คล้ายกับตนเอง" จะมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้ง่ายกว่า

2.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี (Lew Wygotski)

Wygotski (1978) นักจิตวิทยาชาวรัสเซีย ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่เน้นบทบาทของ สังคม วัฒนธรรม และภาษา ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของนักจิตวิทยาอย่าง Piaget ที่เน้นพัฒนาการจากภายในของตัวเด็กเอง โดยอธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยเด็กจะเปลี่ยนสิ่งเร้าจากภายนอกให้กลายเป็นความรู้ภายใน โดยใช้เครื่องมือทางปัญญา เช่น ภาษา เป็นกลไกกลางในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้เกิดผลสำเร็จ

1) แนวคิดของทฤษฎีทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี

(1) การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ไวกอทสกีเชื่อว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้ที่มีความสามารถมากกว่า เช่น พ่อแม่ ครู หรือเพื่อนร่วมกลุ่ม เด็กจะเรียนรู้ผ่านการพูดคุย ช่วยเหลือ และการชี้แนะจากผู้อื่น

(2) แนวคิดเขตพัฒนาการใกล้เคียง (zone of proximal development – ZPD) คือ ช่วงระดับความสามารถที่เด็กสามารถทำได้ ด้วยความช่วยเหลือจากผู้อื่น แต่ยังไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้

(3) บทบาทของภาษาในการเรียนรู้ ไวกอทสกีเน้นว่า “ภาษา” เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความคิดและการเรียนรู้ เด็กจะเริ่มจากการพูดคุยกับผู้อื่น และพัฒนาเป็น “การพูดกับตนเอง” ซึ่งช่วยในการวางแผน คิดวิเคราะห์ และควบคุมตนเอง

(4) การจัดการเรียนรู้โดยเน้นการชี้แนะ (scaffolding) คือการที่ผู้ใหญ่หรือผู้รู้ช่วยเหลือเด็กในช่วงต้น แล้วค่อย ๆ ลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กสามารถทำได้ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

2) การนำแนวคิดของทฤษฎีทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกีมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของไวกอทสกีควรมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ การช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และการส่งเสริมการใช้ภาษา ซึ่งจะช่วยพัฒนาไม่เพียงแต่ความคิด แต่รวมถึงทักษะทางสังคม และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองในอนาคตทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและบริบททางวัฒนธรรม โดยเด็กจะพัฒนาองค์ความรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนกับผู้ใหญ่หรือเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า ภายใต้แนวคิดสำคัญ ดังนี้

(1) เขตพัฒนาการใกล้เคียง (zone of proximal development: ZPD) ซึ่งหมายถึงพื้นที่แห่งโอกาสในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้เมื่อมีการชี้แนะหรือสนับสนุนจากผู้อื่น (Vygotsky, 1978) แนวทางการประยุกต์ใช้ในเด็กปฐมวัยจัดกิจกรรมที่อยู่ใน ZPD ของเด็ก โดยครูควรออกแบบกิจกรรมที่เด็กยังทำเองไม่ได้แต่สามารถทำได้เมื่อมีการแนะนำ เช่น การฝึกอ่านคำง่าย ๆ โดยให้ครูช่วยชี้คำและออกเสียงร่วมกันการออกแบบกิจกรรมในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิด ZPD ซึ่งช่วยพัฒนาได้มากกว่าการให้เด็กทำเพียงลำพัง (Vygotsky, 1978)

(2) ใช้การสอนโดยใช้ฐานการช่วยเหลือ (scaffolding) ผู้ใหญ่ควรช่วยเหลือเด็กในช่วงต้น เช่น การตั้งคำถาม กระตุ้นความคิด หรือสาธิตวิธีทำงาน แล้วจึงค่อย ๆ ลดความช่วยเหลือลงเมื่อเด็กมีความเข้าใจและสามารถทำได้ด้วยตนเอง

(3) ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน (collaborative learning) โดยจัดกิจกรรมให้เด็กทำงานกลุ่มหรือจับคู่กับเพื่อนที่มีความสามารถต่างกัน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการพูดคุย แลกเปลี่ยน และเลียนแบบพฤติกรรมของกันและกันการเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและทักษะทางสังคมในเวลาเดียวกัน (Berk & Winsler, 1995)

(4) ส่งเสริมการใช้ภาษาและการพูดกับตนเอง (private speech) ไวกอทสกีเชื่อว่าภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการคิด เด็กปฐมวัยมักพูดกับตัวเองขณะทำกิจกรรม ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถควบคุมพฤติกรรมและแก้ไขปัญหาได้ ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางภาษาและสนทนาเพื่อกระตุ้นพัฒนาการทางความคิด

2.3.3 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget)

Piaget เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิสที่ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก โดยเชื่อว่าเด็กพัฒนาความคิดความเข้าใจผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป และเกิดขึ้นตามลำดับขั้นของพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา

1) แนวคิดของทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู (2561: 78) สรุปสาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ ไว้ว่า เพียเจต์เชื่อว่าพัฒนาการทางความคิดของเด็กเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตามวัย โดยมีรากฐานจากทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อสอดคล้องกับระดับพัฒนาการที่เป็นธรรมชาติในช่วงวัยนั้น ๆ ไม่ควรเร่งให้เด็กข้ามขั้น เพราะอาจส่งผลเสียได้ อย่างไรก็ตาม การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมในช่วงที่เด็กกำลังก้าวเข้าสู่พัฒนาการขั้นต่อไป จะช่วยส่งเสริมให้พัฒนาได้ดีขึ้น เพียเจต์เน้นว่า สิ่งสำคัญคือการเข้าใจธรรมชาติของเด็ก มากกว่าการเร่งพัฒนา โดยพัฒนาการเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม และเป็นไปตามลำดับขั้นทางชีววิทยาที่คงที่

สาระสำคัญของแนวคิดของทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ สรุปได้ดังนี้

(1) พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาเกิดขึ้นเป็นขั้นตอน (stages of cognitive development) โดยเพียเจต์แบ่งพัฒนาการออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ระยะประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (sensorimotor stage) (0 - 2 ปี) เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว ระยะก่อนใช้เหตุผลอย่างเป็นรูปธรรม (preoperational stage) (2 - 7 ปี) เด็กเริ่มใช้ภาษาและสัญลักษณ์ แต่ยังมีความคิดแบบ egocentric (ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง) ระยะใช้เหตุผลอย่างเป็นรูปธรรม (concrete operational stage) (7 - 11 ปี) เด็กเริ่มใช้เหตุผลอย่างมีตรรกะกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม ระยะใช้เหตุผลอย่างเป็นนามธรรม (formal operational stage) (11 ปีขึ้นไป) เด็กสามารถคิดเชิงนามธรรมและมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

(2) การสร้างความรู้เป็นกระบวนการที่เด็กสร้างเอง (constructivism) เด็กไม่ได้รับความรู้โดยตรงจากผู้ใหญ่ แต่เรียนรู้ผ่านการทดลอง ลงมือทำ และปรับเปลี่ยนโครงสร้างความคิดของตนเอง

(3) แนวคิดเรื่องสมดุลทางปัญญา (equilibration) เด็กจะเกิดความสมดุลของความรู้ (equilibrium) โดยการจัดระเบียบความคิดผ่านกระบวนการ กลมกลืน (assimilation) และ ปรับเปลี่ยน (accommodation) เพื่อปรับตัวให้เข้ากับข้อมูลใหม่

2) การนำแนวคิดของทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย

แนวคิดของเพียเจต์ส่งเสริมให้ครูปฐมวัยเข้าใจพัฒนาการของเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ และออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละวัย โดยมุ่งเน้นให้เด็กเป็นผู้สร้างความรู้จากประสบการณ์ตรง พร้อมกับส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดย Piaget (1952) เสนอว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตามวัย และเป็นกระบวนการที่เด็กสร้างความรู้ขึ้นเองผ่านประสบการณ์ตรง แนวคิดของเขาเน้นว่าเด็กควรได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ ไม่ควรเร่งให้ข้ามขั้น โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัยซึ่งอยู่ในระยะ preoperational stage (ช่วงอายุ 2–7 ปี)

แนวทางการนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

(1) ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยพัฒนาการเด็กด้วยในช่วงปฐมวัยยังไม่สามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลหรือเข้าใจมุมพิจารณาของผู้อื่นได้อย่างชัดเจน จึงควรจัดกิจกรรมที่เน้นการเล่นอย่างสร้างสรรค์ เช่น เล่นบทบาทสมมติ วาดภาพ เล่านิทาน เพื่อกระตุ้นการใช้สัญลักษณ์และจินตนาการ (Piaget, 1964)

(2) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (active learning) เด็กควรได้ลงมือทำ ทดลอง สัมผัส และสังเกตด้วยตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมจับคู่ภาพ-คำ การทดลองวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ การเล่นกับวัสดุหลากหลาย เพื่อให้เด็กสร้างความเข้าใจด้วยตัวเอง

(3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับพัฒนาการ ตามแนวคิดของเพียเจต์ การพัฒนาควรเป็นไปตามธรรมชาติของเด็ก การเร่งให้เรียนรู้เกินกว่าที่พัฒนาการจริงจะรองรับได้ อาจส่งผลต่อความเครียดและการเรียนรู้ที่ไม่ยั่งยืน (Piaget, 1952)

(4) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิด การจัดมุมกิจกรรมหรือมุมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น มุมหนังสือ มุมศิลปะ มุมสร้างสรรค์ ช่วยให้เด็กได้เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และพัฒนาแนวคิดของตนเองผ่านการลองผิดลองถูก

(5) เปิดโอกาสให้เด็กได้ถามและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ควรเปิดคำถามปลายเปิดให้เด็กคิด วิเคราะห์ และเสนอความเห็น เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดระดับสูงและพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลตามวัย

2.3.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ (Burrhus Frederic Skinner)

Skinner (1953) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันเป็นผู้พัฒนาทฤษฎี การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (operant conditioning) ซึ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่มีผลตอบแทนหรือการเสริมแรงจากสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้เกิดจากการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้าภายนอก โดยพฤติกรรมจะ

ถูกปรับเปลี่ยนและเกิดขึ้นซ้ำหากได้รับการเสริมแรงในลักษณะที่เหมาะสม ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้าภายนอก ผ่านการเสริมแรงและการลงโทษเพื่อปรับพฤติกรรมที่ต้องการ การเสริมแรงทั้งในรูปแบบบวกและลบ รวมถึงการวางแผนการเสริมแรงที่มีความเหมาะสม เป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาและควบคุมพฤติกรรมของบุคคล

1) แนวคิดของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์

สาระสำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ สรุปได้ดังนี้

(1) การเสริมแรง (reinforcement) สกินเนอร์เชื่อว่าพฤติกรรมจะถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นอีกหากได้รับการเสริมแรงที่เป็นบวก การเสริมแรงอาจเป็น การเสริมแรงบวก (positive reinforcement) ซึ่งให้รางวัลหรือสิ่งที่ดีหลังการกระทำ เช่น การให้ขนมหลังจากเด็กทำการบ้านเสร็จ หรือ การเสริมแรงลบ (negative reinforcement) คือการกำจัดสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การหยุดเสียงรบกวนเมื่อเด็กทำการบ้าน

(2) การลงโทษ (punishment) การลงโทษในทฤษฎีของสกินเนอร์หมายถึงการลดความน่าจะเป็นที่จะเกิดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ การลงโทษอาจเป็น การลงโทษบวก (Positive Punishment) เช่น การตักเตือน หรือ การลงโทษลบ (negative punishment) เช่น การตัดสิทธิ์จากการเล่นเกมเมื่อทำผิด

(3) การควบคุมพฤติกรรมโดยการเสริมแรง สกินเนอร์เชื่อว่าการใช้การเสริมแรงในรูปแบบที่สม่ำเสมอและมีความเหมาะสมจะช่วยให้พฤติกรรมที่ต้องการเกิดขึ้นและสามารถควบคุมได้ ตัวอย่างเช่น การให้รางวัลหลังจากการกระทำทุกครั้งจะกระตุ้นให้เด็กทำสิ่งนั้นซ้ำไปเรื่อย ๆ

(4) การวางแผนการเสริมแรง (schedules of reinforcement) การเสริมแรงสามารถแบ่งได้เป็นหลายรูปแบบตามระยะเวลาหรือจำนวนครั้งที่เกิดขึ้น เช่น การเสริมแรงคงที่ (fixed ratio) ซึ่งให้รางวัลหลังจากการกระทำจำนวนครั้งที่แน่นอน หรือ การเสริมแรงตามสัญญาณ (variable ratio) ซึ่งให้รางวัลตามจำนวนครั้งที่ไม่แน่นอน

(5) การเรียนรู้ผ่านการทดลองและการปรับตัว (shaping)สกินเนอร์เสนอว่า การสอนพฤติกรรมใหม่สามารถทำได้โดยการปรับพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมที่ต้องการ และให้รางวัลจนกว่าเด็กจะสามารถทำพฤติกรรมที่ต้องการได้

2) การนำแนวคิดของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (operant conditioning) ของสกินเนอร์มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ผ่านผลของพฤติกรรม โดยเฉพาะการเสริมแรง (reinforcement) และการลงโทษ (punishment) เพื่อส่งเสริมหรือยับยั้งพฤติกรรมที่แสดงออก แนวคิดนี้สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย (Skinner, 1953)

แนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

(1) ใช้การเสริมแรงเชิงบวกเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี เพื่อกระตุ้นให้พฤติกรรมนั้นเกิดซ้ำ (Woolfolk, 2016)

(2) ใช้การเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ การวางแผนการเสริมแรง (schedules of reinforcement) เป็นสิ่งสำคัญ เช่น การให้รางวัลทุกครั้งในช่วงแรก จากนั้นค่อย ๆ ลดความถี่ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ว่าพฤติกรรมที่ดีควรทำโดยไม่ต้องมีรางวัลเสมอไป (Slavin, 2018)

(3) การหลีกเลี่ยงการลงโทษแบบรุนแรงสกินเนอร์ไม่เน้นการลงโทษแบบรุนแรง แต่หากจำเป็นควรใช้การลงโทษทางลบ เช่น การยึดของเล่นหากเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และควรมีการอธิบายให้เด็กเข้าใจว่าพฤติกรรมดังกล่าวไม่เหมาะสม

(4) ใช้กระบวนการ “Shaping” เพื่อสร้างพฤติกรรมใหม่การสอนพฤติกรรมที่ซับซ้อนอาจใช้การเสริมแรงกับพฤติกรรมที่ใกล้เคียงและค่อย ๆ ปรับไปสู่เป้าหมาย

(5) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นบวก สิ่งแวดล้อมทางบวกที่เด็กรู้สึกปลอดภัย กล้าทดลอง และมีโอกาสได้รับคำชมเมื่อพฤติกรรมเหมาะสม จะส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

2.3.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์

บรูเนอร์ได้รับอิทธิพลจากเพียเจต์ โดยเฉพาะในช่วงวัย 4–7 ปี ที่เด็กยังไม่สามารถใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบ เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การรับรู้ และการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (organization) การพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กเป็นกระบวนการเชิงจิตวิทยาที่เกิดจากพันธุกรรม ภาษา และวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้ควรสอดคล้องกับระดับพัฒนาการและส่งเสริมผ่านสื่อ ภาษาที่เข้าใจได้ รวมถึงประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถจัดระบบความคิดและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1) แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์

แนวคิดหลักของทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของบรูเนอร์ สรุปได้ดังนี้

(1) ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (active learning) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ลงมือทำ สำรวจ ทดลอง ตั้งสมมติฐาน และค้นพบหลักการด้วยตนเอง (Bruner, 1961)

(2) โครงสร้างของเนื้อหา (structure of knowledge) บรูเนอร์เชื่อว่าเนื้อหาวิชาทุกแขนงสามารถสอนได้อย่างเข้าใจได้ทุกช่วงวัย หากนำเสนอใน "รูปแบบที่เหมาะสม" กับพัฒนาการของผู้เรียน (Bruner, 1960)

(3) การจัดลำดับแบบเกลียว (spiral curriculum) เนื้อหาการเรียนรู้ควรนำเสนอในลักษณะ "เกลียว" คือ ทบทวนเนื้อหาเดิมซ้ำในระดับที่ลึกขึ้นตามวัยของผู้เรียน (Bruner, 1960)

(4) แรงจูงใจจากภายใน (intrinsic motivation) การเรียนรู้โดยการค้นพบช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้กับผู้เรียน เนื่องจากพวกเขารู้สึกมีส่วนร่วมและภาคภูมิใจในการหาคำตอบด้วยตนเอง (Bruner, 1966)

(5) บทบาทของครูเป็นผู้แนะแนว (facilitator) ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรง แต่เป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบด้วยตนเอง

2) การนำแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย

การนำแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของบรูเนอร์มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักให้เด็กมีโอกาส “ลงมือทำ” และ “สร้างความรู้ด้วยตนเอง” ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ สรุปได้ดังนี้

(1) การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (active learning) จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส เช่น การเล่นบทบาทสมมติ การเล่นเชิงสร้างสรรค์ หรือการทดลองทางธรรมชาติอย่างง่าย

(2) การตั้งคำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กคิด วิเคราะห์ และคาดเดาผลลัพธ์จากการทดลองหรือสังเกต โดยส่งเสริมกระบวนการตั้งสมมติฐานและการสืบค้นข้อมูลโดยไม่ให้คำตอบทันที

(3) การจัดประสบการณ์ผ่านหลักการ spiral curriculum นำเสนอแนวคิดเดิมซ้ำในสถานการณ์ใหม่ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้เด็กค่อย ๆ เข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง

(4) บทบาทของครูเป็นผู้แนะนำ (facilitator) ครูไม่ควรเป็นผู้ให้คำตอบ แต่เป็นผู้สร้างสถานการณ์และสื่อส่งเสริมให้เด็กได้คิด ค้นหา และลงมือทำด้วยตนเอง

2.3.6 แนวคิดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (active Learning)

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (active Learning) ถือเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นให้คิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ ซึ่งต่างจากการเรียนรู้แบบ passive learning ที่ผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับข้อมูลจากผู้สอนเท่านั้น (Bonwell and Eison, 1991) เป็นการเรียนรู้ซึ่งเด็กได้จัดกระทำกับวัตถุ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิด และเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Hohmann and Weikart, 1995 อ้างถึงในนฤมล เนียมหอม, 2560) การเรียนรู้แบบลงมือกระทำเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็ก และจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในโปรแกรมที่พัฒนาเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ เรียนรู้แบบลงมือกระทำส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานเป็นทีม ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Slavin, 1995) นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและผลลัพธ์ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1) ความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ

ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2568) สรุปความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำว่า คือ แนวทางการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมองแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกรณีศึกษา ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารและการนำเสนอ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ผู้เรียนยังต้องมีปฏิสัมพันธ์ทั้งกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น ในขณะที่ผู้สอนควรลดการบรรยายและเพิ่มการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่

Bonwell and Eison (1991) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำว่า คือ รูปแบบการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินข้อมูล ผู้เรียนจึงไม่ใช่เพียงแค่รับฟังอย่างเงียบ ๆ แต่ต้องมีส่วนร่วมในการลงมือทำ ค้นคว้า และอภิปราย เพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้ โดยแนวทางนี้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริง

Prince (2004) อธิบายความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำไว้ว่า หมายถึง วิธีการสอนที่ดึงดูดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยตรง โดยกำหนดให้ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอภิปราย การแก้ปัญหา และการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์วิจารณ์ แทนที่จะรับข้อมูลอย่างเฉย ๆ วิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียน "เรียนรู้โดยการทำ" และได้รับการสนับสนุนให้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินเนื้อหาหลักสูตรผ่านแบบฝึกหัดแบบโต้ตอบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

Freeman et al. (2014) อธิบายความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำไว้ว่า หมายถึง วิธีการสอนที่ดึงดูดให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ต้องคิดและใช้เนื้อหาในหลักสูตรอย่างกระตือรือร้นแทนที่จะฟังการบรรยายอย่างเฉื่อยชา ในบริบทนี้ การเรียนรู้แบบกระตือรือร้นเกี่ยวข้องกับงานต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหา การอภิปรายกลุ่ม และแบบฝึกหัดโต้ตอบอื่น ๆ ที่กระตุ้นให้นักเรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูล การวิเคราะห์เชิงอภิมานแสดงให้เห็นว่าวิธีการเหล่านี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความจำของนักเรียนในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญ

Center for Teaching Innovation, Cornell University (2025: ออนไลน์) อ้างถึงใน Freeman et al. (2014); Theobald et al. (2020) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยการคิด การอภิปราย การสืบค้น และการสร้างสรรค์ ในชั้นเรียน ผู้เรียนจะฝึกฝนทักษะ แก้ปัญหา ต่อสู้กับคำถามที่ซับซ้อน การตัดสินใจ เสนอวิธีแก้ปัญหา และอธิบายแนวคิดด้วยคำพูดของตนเองผ่านการเขียนและการอภิปราย ข้อเสนอแนะที่ทันท่วงที ไม่ว่าจะเป็นจากผู้สอนหรือเพื่อนนักเรียน ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบลงมือกระทำเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยตรง ผ่านการวิเคราะห์ การอภิปราย และการแก้ปัญหาในรูปแบบโต้ตอบ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และการสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ

2) องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ มีองค์ประกอบดังนี้

(1) การเลือกและตัดสินใจ เด็กจะเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมจากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง เด็กเป็นผู้เลือกวัสดุอุปกรณ์และตัดสินใจว่าจะใช้วัสดุอุปกรณ์นั้นอย่างไร การที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้ใหญ่ ดังนั้น ผู้ใหญ่ที่ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการเลือกและการตัดสินใจ ต้องจัดให้เด็กมีอิสระที่จะเลือกได้ตลอดทั้งวันขณะที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ไม่ใช่เฉพาะในช่วงเวลาเล่นเสรีเท่านั้น

(2) สื่อ ห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะมีเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เพียงพอ และเหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก เด็กต้องมีโอกาสและมีเวลาเพียงพอที่จะเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างอิสระ เมื่อเด็กใช้เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เด็กจะมีโอกาสเชื่อมโยงการกระทำต่าง ๆ และเรียนรู้ในเรื่องของความสัมพันธ์ และมีโอกาสในการแก้ปัญหามากขึ้นด้วย

(3) การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 การที่ให้เด็กได้สำรวจและจัดกระทำกับวัตถุโดยตรงทำให้เด็กรู้จักวัตถุ หลังจากที่เด็กคุ้นเคยกับวัตถุแล้วเด็กจะนำมาวัตถุต่าง ๆ มาเกี่ยวข้องกันและเด็กจะได้เรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ ผู้ใหญ่มีหน้าที่จัดให้เด็กค้นพบความสัมพันธ์เหล่านี้ด้วยตนเอง

(4) ภาษาจากเด็ก สิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็ก ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำเด็กมักจะเล่าว่าตนกำลังทำอะไร หรือทำอะไรไปแล้วในแต่ละวัน เมื่อเด็กมีอิสระในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิดและรู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้วิธีการพูดที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เด็กจะได้พัฒนาการคิดควบคู่ไปกับการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วย

(5) การสนับสนุนจากผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ในห้องเรียนที่เรียนรู้แบบลงมือกระทำต้องสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก สังเกตและค้นหาความตั้งใจและความสนใจของเด็ก ผู้ใหญ่ควรรับฟังเด็ก ส่งเสริมให้เด็กคิดและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

ห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กจะได้ปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ คน แนวคิด และเหตุการณ์สำคัญต่างๆ อย่างหลากหลาย สิ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกในชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ และการที่เด็กมีประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีกเช่นนี้ก็จะช่วยให้เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองในที่สุด การจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการทำงานของสมองและเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เมื่อเด็กลงมือปฏิบัติ

เด็กจะได้ใช้ผัสสะในการรับรู้ข้อมูลทั้งในรูปของภาพ เสียง สัมผัส ทั้งยังประกอบด้วยประสบการณ์ของเหตุการณ์ต่างๆ การใช้วงจรของเซลล์สพิจารณาพร้อมๆ กันมากเท่าใด เสถียรภาพความเชื่อมโยงของวงจรก็เกิดได้เร็วเท่านั้น (สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้, 2550 อ้างถึงในนฤมล เนียมหอม, 2560) จึงสามารถกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำถือเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

3) หลักการสำคัญของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำมีหลักการสำคัญ (Meyers & Jones, 1993; (Johnson, Johnson, & Smith, 1998; Prince, 2004; Freeman et al., 2014) ดังนี้

(1) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (learning through activities) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีกว่าเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอภิปราย การทดลอง หรือการทำโครงการกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และลงมือทำ

(2) การสร้างความเข้าใจและทักษะการคิด (development of understanding and critical thinking skills) การเรียนรู้แบบลงมือกระทำช่วยพัฒนาทักษะการคิดที่ลึกซึ้งและการวิเคราะห์ เพราะผู้เรียนไม่เพียงแต่ได้รับข้อมูล แต่ยังต้องทำความเข้าใจและประยุกต์ใช้ข้อมูลเหล่านั้นในสถานการณ์จริง

(3) การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน (interaction in the classroom) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญใน active learning ซึ่งช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้จากมุมพิจารณาที่แตกต่างกัน

(4) การประเมินผลและการสะท้อนกลับ (assessment and reflection) ผู้เรียนได้รับการประเมินผลในรูปแบบที่เป็นการสะท้อนกลับจากการทำกิจกรรม ซึ่งช่วยให้เห็นพัฒนาการและการปรับปรุงทักษะการเรียนรู้

4) แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำสำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565: 2) ได้กล่าวถึงแนวคิดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำว่า เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองผ่านการไตร่ตรองและสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ที่เชื่อมโยงกับความรู้จากอดีต เด็กจะได้เผชิญกับสถานการณ์จริงและหาแนวทางแก้ไขปัญหาผ่านวิธีการที่หลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ครูมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยใช้สื่อและภาษาสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้เด็กค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ส่งเสริมการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมชาติ

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำสำหรับเด็กปฐมวัยเน้นให้เด็กได้สัมผัสประสบการณ์จริงและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการเล่น ซึ่งเป็นวิธีที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาโดยรวม (Bredekamp & Copple, 1997) การจัดกิจกรรมเรียนรู้ควรออกแบบ

ให้เหมาะสมกับช่วงพัฒนาการของเด็ก โดยให้เด็กมีโอกาสทดลองและแก้ปัญหาจริง ๆ พร้อมทั้งได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการสำรวจและค้นพบสิ่งรอบตัว จัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำสอดคล้องกับหลักการของ Piaget ที่เห็นว่าการเล่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความคิดและการแก้ไขปัญหา และสนับสนุนให้เด็กได้ลองผิดลองถูกในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย (Piaget, 1970) รวมถึงแนวคิดของ Vygotsky ที่เน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนและผู้ใหญ่เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ร่วมกันในสังคม (Vygotsky, 1978) การลงมือกระทำในการเรียนรู้จึงไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น แต่ยังช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา โดยผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้กำหนดแนวทางการเรียนรู้และแสดงออกถึงความคิดของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว (Dunn & Dunn, 1993)

โดยสรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำสำหรับเด็กปฐมวัยเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านการทดลอง ลองผิดลองถูก และสร้างประสบการณ์จริงที่เชื่อมโยงกับความรู้จากอดีต โดยส่งเสริมให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ครูมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ให้ความสำคัญของการเล่นและปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งยังได้รับการยืนยันจากงานวิจัยที่ระบุว่าการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงพัฒนาการของเด็กช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.7 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning theory)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังมุ่งหวังให้เกิดความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่ม สุดท้ายคือการส่งเสริมทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม การเรียนรู้แบบร่วมมือจึงไม่เพียงมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์อีกด้วย (Slavin, 1990)

1) ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ลักขณา สริวัฒน์ (2557) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ดังนี้ การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ครูใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากมีรูปแบบการสอนให้เลือกอย่างหลากหลายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ สำหรับเนื้อหาและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำแนกเป็น 8 เรื่อง ได้แก่ ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ องค์ประกอบของ

การเรียนรู้แบบร่วมมือลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือในการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

Slavin (1990) อธิบายไว้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อช่วยเหลือกันและกันในการเรียนรู้ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้หลายรูปแบบ ส่วนใหญ่แล้วสมาชิกในกลุ่มจะมี 4 คน ที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการติดต่อสื่อสารกันและกันในกลุ่มเป็นเวลาหลายสัปดาห์หรือนานเป็นเดือน ทุกคนจะเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกันเพื่อให้งานของกลุ่มดำเนินไปด้วยดี ทักษะดังกล่าวได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด หรืออธิบายทักษะการหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้ง และทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

Balkcom (1992) สรุปว่า การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือคือ การจัดการสอนที่ประสบความสำเร็จในกลุ่มเล็ก ๆ กับนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน กิจกรรมการเรียนรู้จะส่งเสริมให้เข้าใจประโยชน์จากเนื้อหารายวิชาที่กำหนดให้ สมาชิกทุกคนในทีมไม่เพียงแต่รับผิดชอบการเรียนของตนเองเท่านั้นแต่จะต้องช่วยเหลือสมาชิกในทีมด้วยและยังมีแนวคิดซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับนักศึกษาที่กล่าวมาแล้วคือจอร์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson. 1993) แสดงความคิดเห็นไว้ว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 2 - 3 คน ทำงานร่วมกันเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกันแบบปฏิสัมพันธ์ทางบวกเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มให้มากที่สุด สำหรับความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความพยายามและความสามารถของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่ม

Abuseileek (2007) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการเรียนที่จัดสมาชิกกลุ่มเล็กๆ แล้วร่วมกันแก้ปัญหาหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ สมาชิกในกลุ่มทุกคนเป็นส่วนสำคัญของกลุ่มที่จะต้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มล้วนเป็นของทุกคนในกลุ่ม

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545) และวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) ให้ความหมายสอดคล้องกันว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือคือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้รู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในการสำเร็จแต่ละกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเท่านั้น หากแต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) และทิศนา แขมมณี (2551) ได้ให้แนวคิดว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือหรือแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและความเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของ

กลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้ เป็นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้ เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ได้ร่วมมือกันและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นลักษณะการร่วมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างอย่างชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพากันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งตนเองและส่วนร่วม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกในกลุ่มประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์ (2554) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่มีการจัดกลุ่มการทำงาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนแรงจูงใจทางการเรียน การเรียนแบบร่วมมือไม่ใช่วิธีการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มรวมกันแบบธรรมดา แต่เป็นการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างอย่างชัดเจน จากการที่สมาชิกแต่ละคนในทีมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในการเรียนรู้ และสมาชิกทุกคนจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจเพื่อที่จะช่วยเหลือและเพิ่มพูนการเรียนรู้ของสมาชิกในทีม ดังนั้นการจัดผู้การเรียนเข้ากลุ่มทำงานโดยทั่ว ๆ ไปจึงอาจไม่ใช่การเรียนแบบร่วมมือ เพราะมักพบนักเรียนที่เก่งเท่านั้นจะเป็นผู้จัดการให้เกิดผลงานในทีม สมาชิกอื่น ๆ อาจไม่มีโอกาสในการแสดงออก

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งมีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน เพื่อร่วมกันเรียนรู้ แก้ปัญหา และทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายร่วมกัน

2) องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Johnson & Johnson (1994) ได้ระบุถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

(1) การพึ่งพากันในทางบวก (positive interdependence) สมาชิกในกลุ่มต้องรู้สึกว่าความสำเร็จของตนเองขึ้นอยู่กับความสำเร็จของเพื่อนร่วมกลุ่ม และมีเป้าหมายร่วมกัน เช่น การแบ่งงานตามความถนัด การใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือการตั้งรางวัลกลุ่ม

(2) ความรับผิดชอบส่วนบุคคลและของกลุ่ม (individual and group accountability) สมาชิกแต่ละคนต้องรับผิดชอบในงานของตนเอง รวมทั้งรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของกลุ่มโดยรวม ซึ่งจะส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

(3) การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (promotive interaction) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกัน เช่น การอธิบายแนวคิด ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

(4) ทักษะทางสังคม (interpersonal and social skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจำเป็นต้องพัฒนาและใช้ทักษะทางสังคม เช่น การสื่อสาร การตัดสินใจ การจัดการความขัดแย้ง และการทำงานเป็นทีม

(5) การสะท้อนผลร่วมกันของกลุ่ม (group processing) กลุ่มควรมีการประเมินกระบวนการทำงานร่วมกัน เพื่อสะท้อนสิ่งที่ทำได้ดีและสิ่งที่ควรปรับปรุงในการทำงานร่วมกันครั้งต่อไป

Stahl (1994) ได้ระบุถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ดังนี้ 1) ชุดวัตถุประสงค์ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง 2) นักเรียนทุกคนในกลุ่มยอมรับผลลัพธ์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ 3) ชุดคำแนะนำหรือคำสั่งในการทำภารกิจให้สำเร็จที่ชัดเจนและครบถ้วน 4) กลุ่มที่หลากหลาย 5) โอกาสที่เท่าเทียมกันในการประสบความสำเร็จ 6) การพึ่งพากันในเชิงบวก 7) ปฏิสัมพันธ์แบบพบหน้ากัน 8) พฤติกรรมและเจตคติในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงบวก 9) การเข้าถึงข้อมูลที่นักเรียนต้องเรียนรู้ 10) โอกาสในการทำภารกิจการประมวลผลข้อมูลที่จำเป็นให้เสร็จสิ้น 11) เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ที่เพียงพอ 12) ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล 13) การยอมรับและรางวัลต่อสาธารณชนสำหรับความสำเร็จทางวิชาการของกลุ่ม และ 14) การไตร่ตรองหลังกลุ่มเกี่ยวกับพฤติกรรมภายในกลุ่ม

Olsen and Kagan (1992) ที่ได้อธิบายองค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

(1) การพึ่งพาอาศัยกันในทางที่ดี (positive interdependent) การพึ่งพากันในทางที่ดีจะเกิดขึ้นเมื่อผลประโยชน์แต่ละคนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของบุคคลอื่น ๆ กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนคนหนึ่งได้รับผลสำเร็จ ผู้เรียนคนอื่นก็จะได้รับผลประโยชน์ไปด้วย ซึ่งจะต้องมีการจัดโครงสร้างภาระงาน กำหนดโครงสร้างวิชาการและโครงสร้างทางผลลัพธ์ดังนี้

(2) การพึ่งพาอาศัยโดยใช้โครงสร้างทางผลลัพธ์ อาจกำหนดให้ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกัน โดยมอบหมายภาระงานให้เพียง 1ชิ้น เขียนบรรยายภาพส่ง 1ชิ้น หรืออาจกำหนดให้รางวัลกลุ่มโดยนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมาแปลเป็นคะแนนของลุ่มก็ได้

(3) การพึ่งพาอาศัยโดยใช้โครงสร้างทางวิชาการ สมาชิกแต่ละคนจะได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่น อธิบายหรือผู้ตรวจสอบซึ่งทุกคนจะรับผิดชอบในหน้าที่ของตนและปฏิบัติตามบทบาทนั้น ครูจะใช้วัสดุอุปกรณ์หรือใบงานให้เสร็จทุกคนก่อนจะเริ่มทำงานต่อไป

(4) การสร้างทีมงาน (team formation) การจัดลุ่มหรือทีมงานสามารถทำได้โดยครูกำหนดให้หรือนักเรียนจัดกลุ่มกันเอง หัวหน้ากลุ่มด้วยจากการคัดเลือกของสมาชิกและมีการผลัดเปลี่ยนตำแหน่งกัน

3) ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Slavin (1990) กำหนดลักษณะสำคัญการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ 6 ประการ ดังนี้

(1) เป้าหมายของกลุ่ม (group goals) หมายถึง ทุกคนในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกันคือการยอมรับผลงานของกลุ่ม

(2) การรับผิดชอบเป็นรายบุคคล (individual accountability) หมายถึง ทุกคนที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของกลุ่มให้ได้รับความสำเร็จ เพราะความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับผลการเรียนรู้รายบุคคลของสมาชิกในกลุ่ม

(3) โอกาสในความสำเร็จเท่าเทียมกัน (equal opportunities for success) หมายถึง การที่นักเรียนได้รับโอกาสที่จะทำคะแนนให้กับกลุ่มของตนเองได้เท่าเทียมกันทุกคนไม่มีใครได้มากน้อยกว่ากัน

(4) การแข่งขันเป็นทีม (team competition) การเรียนแบบร่วมมือจะมีการแข่งขันระหว่างทีม ซึ่งหมายถึงการสร้างแรงจูงใจและความสมัครสมานสามัคคี รวมทั้งความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นภายในทีม

(5) งานพิเศษ (task specialization) หมายถึง การออกแบบงานย่อยๆ ของแต่ละกลุ่มให้นักเรียนแต่ละคนรับผิดชอบ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะเกิดความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือกลุ่มของตนให้ประสบความสำเร็จ ลักษณะงานจะเป็นการพึ่งพาซึ่งกันและกัน รวมถึงการตรวจสอบความถูกต้อง

(6) ดัดแปลงความต้องการของแต่ละบุคคลให้เหมาะสม (adaptation to individual) หมายถึง การเรียนแบบร่วมมือแต่ละประเภทจะมีบางประเภทได้ดัดแปลงการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล

4) เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือมีเทคนิคมากมายหลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการดำเนินการที่ต่างกันตามวัตถุประสงค์เฉพาะ แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดต่างก็ใช้หลักการเดียวกันคือหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ และมีวัตถุประสงค์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่ศึกษามากที่สุด โดยอาศัยการร่วมมือกัน การช่วยเหลือกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนในกลุ่มและผู้เรียนในระหว่างกลุ่มด้วยกันความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบจะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระและวิธีการเสริมแรงและจะให้รางวัลเป็นประการสำคัญ

ทั้งนี้ ทิศนา แขมมณี (2550) ได้อธิบายเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือดังต่อไปนี้

(1) Jigsaw (เทคนิคการต่อเรื่องราว) – ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อย ศึกษาเนื้อหาคนละส่วนแล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งภาพรวมและรายละเอียดย่อยร่วมกัน

(2) TGT (Team Games Tournament) – เทคนิคการแข่งขันแบบกลุ่ม เหมาะกับเนื้อหาที่มีคำตอบเฉพาะ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษา หรือสังคมศึกษา

(3) STAD (Student Teams Achievement Division) – เรียนเป็นกลุ่มแต่ทดสอบเป็นรายบุคคล แล้วนำคะแนนไปรวมเป็นกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกช่วยกันเรียนรู้

(4) GI (Group Investigation) – ให้กลุ่มผู้เรียนร่วมกันวางแผน ค้นคว้า และทำโครงงานเพื่อแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ เหมาะกับการฝึกคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม

(5) Think-Pair-Share (คู่คิด) – แต่ละคนคิดคำตอบก่อน จากนั้นจับคู่แลกเปลี่ยนคำตอบ แล้วจึงนำเสนอให้ทั้งชั้นเรียนฟัง

(6) Think-Pair-Square (เพื่อนคู่คิด 4 สหาย) – คล้ายคู่คิด แต่หลังจากจับคู่แลกเปลี่ยนแล้ว จะขยายกลุ่มเป็น 4 คน เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นเพิ่มเติม

(7) Pairs Check (คู่ตรวจสอบ) – ผู้เรียนจับคู่ทำแบบฝึกหัดร่วมกัน แบ่งกันทำ แล้วตรวจสอบเปรียบเทียบคำตอบซึ่งกันและกัน

(8) Three-Step Interview (สัมภาษณ์ 3 ขั้นตอน) – ฝึกทักษะสัมภาษณ์ โดยให้ผู้เรียนสัมภาษณ์กันเอง จดจำเนื้อหา และสรุปประเด็นสำคัญ

(9) Numbered Heads Together (ร่วมกันคิด) – ผู้เรียนในกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบ จากนั้นสุ่มตัวแทนกลุ่มออกมาตอบคำถาม

(10) Round Robin (เล่าเรื่องรอบวง) – สมาชิกในกลุ่มผลัดกันเล่าเรื่องหรือแสดงความคิดเห็น เพื่อฝึกการพูดและแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่ม (6) ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Johnson and Johnson (2003) ได้เสนอขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

(1) ขั้นเตรียม – ครูเป็นที่ปรึกษา แนะนำบทบาทของนักเรียน การแบ่งกลุ่ม แจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียน และฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทำกิจกรรมกลุ่ม

(2) ขั้นสอน – ครูดำเนินการสอนโดยแนะนำเนื้อหา แหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้กลุ่มนักเรียน เพื่อฝึกความรับผิดชอบและการแบ่งงานภายในกลุ่ม

(3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม – นักเรียนร่วมกันทำงานตามบทบาทที่ได้รับ ช่วยเหลือสนับสนุน และพึ่งพากันเพื่อให้งานสำเร็จ

(4) ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ – ตรวจสอบความครบถ้วนของงานทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล จากนั้นดำเนินการทดสอบ

(5) ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล – ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน ชี้จุดเด่น สิ่งที่ยังไม่เข้าใจ และประเมินผลการทำงานกลุ่มเพื่อปรับปรุงในการเรียนครั้งต่อไป

5) แนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในเด็กปฐมวัย

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานร่วมกันของเด็ก ๆ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การสื่อสาร การช่วยเหลือกัน และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญาไปพร้อมกัน

ตามแนวคิดของ Johnson & Johnson (1994) การเรียนรู้แบบร่วมมือคือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งแนวคิดนี้สามารถปรับใช้กับเด็กปฐมวัยได้โดยเน้นความร่วมมือผ่านกิจกรรมที่สนุกสนานเหมาะสมกับวัย เช่น การเล่นบทบาทสมมติ การทำงานศิลปะ การเล่านิทานร่วมกัน หรือการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์แบบกลุ่ม เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของ Slavin (1995) ได้ดังนี้

(1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในทางบวก (positive interdependence) – เด็กแต่ละคนมีบทบาทในการช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ เช่น การช่วยกันสร้างผลงานจากบล็อกไม้หรือวาดภาพ

(2) ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (individual accountability) – แม้จะทำงานกลุ่ม แต่เด็กแต่ละคนก็มีหน้าที่เฉพาะ เช่น คนเก็บอุปกรณ์ คนจัดเรียงผลงาน เป็นต้น

(3) การมีปฏิสัมพันธ์ส่งเสริมกัน (promotive interaction) – เด็กเรียนรู้ผ่านการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสนับสนุนกันระหว่างทำกิจกรรม

(4) การฝึกทักษะทางสังคม (social skills) – การทำกิจกรรมกลุ่มส่งเสริมให้เด็กมีมารยาท รับฟังผู้อื่น แบ่งปัน และรอคอย

(5) การสะท้อนผลร่วมกัน (group processing) – หลังจบกิจกรรม เด็กและครูสามารถพูดคุยสะท้อนผลงานของกลุ่ม

2.3.8 แนวคิดของการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (reflective learning)

การสะท้อน (reflection) เป็นการคิดเกี่ยวกับการคิดของตนเอง การสะท้อนคิดแสดงออกถึงความคาดหวัง ความรู้สึก การสื่อสารโดยผ่านกระบวนการพูด หรือ เขียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบ วางแผนแก้ไขปัญหา โดยมีผู้ให้ความหมายการสะท้อนคิดดังนี้

1) ความหมายของการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

การเรียนรู้แบบสะท้อนคิดมีสาระสำคัญหลักที่เน้นให้ผู้เรียนได้ คิดทบทวนและเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Knowles; Cole and Presswood (1994) กล่าวว่าการสะท้อนคิดเป็นการใช้กระบวนการพินิจพิเคราะห์ ตั้งคำถามย้อนหลังกลับมายังสถานที่เป็นอยู่อย่างครอบคลุมทุกด้าน 6 แยกให้เห็นปัญหาที่เป็นเหตุผลในการปฏิบัติขณะนั้น ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้และส่งผลต่อการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

Yancey (1998) กล่าวว่าการสะท้อนคิดอาจหมายถึงการทบทวนในงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งหรือการประเมินตนเอง หรือ เป็นการวิเคราะห์ การเรียนรู้ ที่เกิดขึ้น

Colloen (1996) ได้เสนอความคิดเห็นว่า การสะท้อนคิดเป็นปฏิกิริยาของสมองที่สะท้อนสิ่งที่บุคคลนั้นคำนึงถึงอย่างใคร่ครวญ ละเอียดถี่ถ้วน เพื่อถ่ายโอนความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองก่อนที่จะสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการพูดหรือการเขียน

Johns (2000) กล่าวว่าการสะท้อนคิดเป็นกระบวนการคิดไตร่ตรองทบทวน (reflective thinking) พินิจพิเคราะห์และพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบโดยใช้สติและมีสมาธิ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน (reflective practice) ช่วยให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงงาน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบสะท้อนคิด คือ กระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ที่เน้นการพินิจพิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน โดยเป็นการย้อนกลับไปตั้งคำถามและวิเคราะห์สถานการณ์ที่เคยเกิดขึ้น เพื่อค้นหาปัญหาและเหตุผลของการกระทำในช่วงเวลานั้น ซึ่งกระบวนการนี้จะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2) องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

การเรียนรู้แบบสะท้อนคิดมีองค์ประกอบ ดังนี้

(1) ประสบการณ์ (experience) เป็นจุดเริ่มต้นของการสะท้อนคิด ผู้เรียนต้องมีประสบการณ์บางอย่างที่เป็นพื้นฐานให้สามารถไตร่ตรองและเรียนรู้ได้ ซึ่ง Kolb (1984) อธิบายว่าประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (concrete experience) คือจุดตั้งต้นของวงจรการเรียนรู้

(2) การสังเกตและไตร่ตรอง (observation and reflection) หลังจากมีประสบการณ์ ผู้เรียนจะเริ่มพิจารณาและไตร่ตรองถึงสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น เหตุการณ์นั้นส่งผลอย่างไร รู้สึกอย่างไร มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง ทั้งนี้ Johns (2000) กล่าวว่า การสะท้อนคิดต้องเกิดจากการคิดอย่างมีสติ (mindfulness) และการพิจารณาอย่างลึกซึ้งเพื่อทำความเข้าใจตนเองและสถานการณ์

(3) การวิเคราะห์ (analysis) เป็นการแยกแยะ อธิบาย หรือหาความหมายของประสบการณ์ รวมถึงตรวจสอบสาเหตุและผลกระทบของการกระทำ โดย Boud, Keogh & Walker (1985) เสนอว่าการสะท้อนคิดควรรวมถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบของประสบการณ์และความรู้สึก เพื่อให้เกิดความเข้าใจเชิงลึก

(4) การเชื่อมโยงกับความรู้เดิม (linking with prior knowledge) โดยผู้เรียนต้องสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้จากการไตร่ตรองกับความรู้หรือประสบการณ์เดิม เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งการเรียนรู้ที่แท้จริงจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์เดิมและวางแผนการกระทำในอนาคต

(5) การวางแผนปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง (planning for improvement) ซึ่งผู้เรียนต้องสามารถสรุปบทเรียนและวางแผนเพื่อนำสิ่งที่ได้จากการไตร่ตรองไปใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมหรือวิธีการทำงานในอนาคต โดย Schön (1983) เรียกกระบวนการนี้ว่า “reflection-on-action” ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้จากการกระทำที่ผ่านมาเพื่อนำไปใช้ในการกระทำครั้งถัดไป

(6) การลงมือปฏิบัติใหม่ (application) เป็นการนำผลของการสะท้อนคิดไปใช้จริงในบริบทใหม่ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3) ขั้นตอนของการสะท้อนคิด

การสะท้อนคิด มีการนำเสนอไว้หลายแนวทาง ดังนี้

Gibbs (2000) นำเสนอขั้นตอนของการสะท้อนคิดประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้

(1) การบรรยาย (description) เป็นการบรรยายว่า อะไรเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนคิด เป็นการบรรยายที่เกิดจากความรู้สึกที่กำลังเผชิญกับสถานการณ์นั้น ๆ

(2) ความรู้สึก (feelings) เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันโดยการสะท้อนการคิดจากการสังเกตความรู้สึก และการรับรู้ เรามีปฏิกิริยาอย่างไร หรือรู้สึกอย่างไรกับอุบัติการณ์ สถานการณ์หรือประเด็นแนวคิดนั้น เช่น การขาดความมั่นใจ ความกลัว ความสับสนในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

(3) การประเมินผล (evaluation) เป็นการประเมินวิเคราะห์ประสบการณ์ร่วมกันว่าเป็นไปในทางดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับอุบัติการณ์ สถานการณ์ หรือประเด็นแนวคิดนั้น แล้วนำสิ่งที่คุณให้คุณค่ามาใช้ในการตัดสินใจ

(4) การวิเคราะห์ (analysis) เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์โดยภาพรวม โดยใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยในการพิจารณาว่า สถานการณ์นี้เป็นอย่างไร

(5) การสรุป (general conclusions) เป็นการสรุปความคิดรวบยอดจากการวิเคราะห์โดยใช้เหตุและผล หรือสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงการสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยในการสรุป

(6) การวางแผนปฏิบัติในอนาคต (personal action plans) การวางแผนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาตนเอง ถ้าหากสถานการณ์นี้เกิดขึ้นอีก เราจะทำอะไรที่แตกต่างไปจากเดิมบ้าง มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

4) การนำแนวคิดของการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดสำหรับเด็กปฐมวัย

การเรียนรู้แบบสะท้อนคิดสามารถนำมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

(1) สร้างประสบการณ์ตรงที่หลากหลายโดยจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ “ลงมือปฏิบัติจริง” เช่น การเล่นบทบาทสมมติ การทำงานกลุ่ม การเรียนรู้นอกห้องเรียน (outdoor learning) ซึ่ง Kolb (1984) เสนอว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเริ่มต้นจากประสบการณ์ตรง (concrete experience) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการสะท้อนคิด

(2) กระตุ้นการไตร่ตรองผ่านการตั้งคำถามซึ่งการเรียนรู้เกิดจากการตั้งคำถามและพิจารณาผลของการกระทำอย่างมีเหตุผล

(3) ส่งเสริมการแสดงออกความรู้สึกและความคิด โดย Johns (2000) กล่าวว่าการสะท้อนคิดเกี่ยวข้องกับการไตร่ตรองอย่างมีสติ ทั้งต่อประสบการณ์ ความรู้สึก และความคิดของตนเอง

(4) ให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้จากกันและกัน เพื่อฝึกการฟัง ความเห็นต่าง และการสรุปบทเรียน ซึ่ง Vygotsky (1978) ระบุว่าการเรียนรู้ของเด็กเกิดได้ดีที่สุดผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นฐานสำคัญของกระบวนการสะท้อนคิดร่วมกัน (social reflection)

(5) นำผลจากการสะท้อนคิดไปต่อยอดการเรียนรู้ ครูใช้ข้อมูลที่ได้จากการฟังเด็กสะท้อนคิด มาปรับแผนกิจกรรมในครั้งต่อไปตามแนวคิด “Reflection-on-action” ซึ่งหมายถึง การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อนำไปปรับใช้ในอนาคต (Schön, 1983)

3 รูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้ (learning style) มีการพัฒนาขึ้นจาก Kolb และ Fry ในปี 1975 จากรากฐานทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiential learning)

Hawk and Shah (2007) อ้างถึงใน สมชาย สุริยไกร (2554) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็นดังนี้

1) รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (Kolb experiential learning model) รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb แบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 2 ด้าน คือ การรับรู้แบ่งเป็นรูปธรรมกับนามธรรม และการประมวลผลสารสนเทศ แบ่งเป็นการคิดสะท้อน กับการนำไปปฏิบัติ ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb มีสาระสำคัญที่เน้นว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากประสบการณ์จริงของผู้เรียน โดยกระบวนการเรียนรู้จะไม่หยุดอยู่เพียงแค่การเผชิญกับเหตุการณ์เท่านั้น แต่ต้องมีการสะท้อนคิด วิเคราะห์ สร้างความเข้าใจ และนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงต่อไป โดย Kolb ได้นำเสนอวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การได้รับประสบการณ์จริง (concrete Experience) (2) การสะท้อนคิดจากประสบการณ์ (reflective observation) (3) การสร้างแนวคิดหรือทฤษฎีจากสิ่งที่ได้คิด (abstract conceptualization) และ 4) การทดลองนำความรู้ไปใช้จริง (active experimentation) ซึ่งทั้งสี่ขั้นตอนนี้จะหมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่อง ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน นอกจากนี้ Kolb ยังอธิบายมิติของการเรียนรู้ใน 2 แกนหลัก ได้แก่ แกนของ การรับรู้ (perception) ซึ่งแบ่งเป็น รูปธรรม (concrete) กับ นามธรรม (abstract) และแกนของ การประมวลผล (processing) ซึ่งแบ่งเป็น การสะท้อนคิด (reflective) กับการลงมือปฏิบัติ (active) โดยมิติทั้งสองนี้ไม่ใช่การแบ่งแยกแบบสุดขั้ว แต่เป็นเส้นต่อเนื่องที่บุคคลสามารถเคลื่อนที่หรือพัฒนาได้ตลอดเวลาจากแนวคิดดังกล่าวนำ ไปสู่การแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ อเนกนัย (divergent) ดูดซึม (assimilator) เอกนัย (convergent) และปรับปรุง (accommodator)

2) รูปแบบแบบการเรียนของ Gregorc (Gregorc learning style model) มีพื้นฐานจากการพิจารณาการเรียนรู้ของบุคคลโดยแบ่งออกเป็น 2 ด้านคล้ายกับรูปแบบของ Kolb คือ ลักษณะการรับรู้และการประมวลผลสารสนเทศ ส่วนที่ต่างกันคือด้านการประมวลผลสารสนเทศที่แบ่งออกเป็นการประมวลผลแบบเรียงลำดับ (sequential) และการประมวลผลแบบสุ่ม (random) ซึ่งเป็นความสามารถหาความสัมพันธ์

ของชิ้นส่วนข้อมูลโดยพิจารณาจากภาพรวมได้ เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของบุคคลทั้ง 2 ด้านก็จะสามารถแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 ประเภทในทำนองเดียวกันกับแบบการเรียนของ Kolb ทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้ของ Gregorc ตระหนักว่าผู้เรียนแต่ละคนมีจุดแข็งและรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน ครูหรือผู้สอนจึงควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคน และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอธิบายว่าการเรียนรู้ของแต่ละคนแตกต่างกันตามวิธีการรับรู้และการจัดระเบียบข้อมูล โดยเขาเชื่อว่าความคิดของมนุษย์มีโครงสร้างเฉพาะตัว ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อวิธีที่แต่ละคนใช้ในการเรียนรู้และทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งแบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ การรับรู้ (perception) และ การจัดระเบียบข้อมูล (ordering) ในมิติของการรับรู้นั้น แบ่งเป็นสองรูปแบบ คือ รูปธรรม (concrete) ซึ่งหมายถึงการเข้าใจผ่านประสบการณ์ตรงและสิ่งที่สามารถจับต้องได้ และนามธรรม (Abstract) ซึ่งคือการเข้าใจผ่านแนวคิด ทฤษฎี หรือจินตนาการ ส่วนในด้านของการจัดระเบียบข้อมูล แบ่งเป็น ลำดับเป็นขั้นตอน (Sequential) ซึ่งชอบความชัดเจน มีขั้นตอนที่แน่นอน กับแบบ ยืดหยุ่นไม่เป็นลำดับ (Random) ซึ่งเปิดกว้างต่อแนวคิดใหม่ ๆ และชอบการเรียนรู้ที่หลากหลาย จากการจับคู่ของทั้งสองมิตินี้ Gregorc จึงแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) concrete sequential (CS) เรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง ต้องการโครงสร้างและลำดับที่ชัดเจน 2) abstract sequential (AS) ชอบแนวคิดที่เป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก และมีความเป็นเหตุเป็นผล 3) abstract random (AR) เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ผ่านความรู้สึก ความสัมพันธ์ และมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ และ 4) concrete random (CR) เรียนรู้จากการลงมือทดลองจริง ชอบความท้าทาย และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3) รูปแบบแบบการเรียนของ Felder and Silverman (Felder and Silverman learning style model) รูปแบบนี้มีที่มาจากการศึกษาการเรียนรู้ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และต่อมาได้ขยายแนวคิดไปสู่การศึกษาทั่วไปในสาขาวิทยาศาสตร์ เป็นทฤษฎีที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยให้ครูหรือผู้สอนเข้าใจลักษณะการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสไตล์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทฤษฎีนี้แบ่งลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนออกเป็น 4 มิติหลัก โดยแต่ละมิติประกอบด้วย 2 ขั้วที่ตรงข้ามกัน ได้แก่ 1) ด้านการรับข้อมูล (perception) แบ่งเป็น Sensing ซึ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง รายละเอียด และสิ่งที่จับต้องได้ กับ Intuitive ที่ชอบแนวคิด ทฤษฎี สิ่งใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านการประมวลผลข้อมูล (processing) แบ่งเป็นการกระทำ (Active) ที่เรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการมีส่วนร่วม และ reflective ที่เรียนรู้ได้ดีจากการคิดวิเคราะห์อย่างเงียบ ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติ 3) ด้านช่องทางการรับข้อมูล (Input) แบ่งเป็น Visual ซึ่งชอบการเรียนรู้ผ่านภาพ วิดีโอ หรือแผนผัง และ Verbal ที่ชอบการเรียนรู้ผ่านการฟัง การพูด หรือการอ่าน 4) ด้านรูปแบบการเข้าใจ (understanding) แบ่งเป็น sequential ที่เรียนรู้ทีละขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และ Global ที่พิจารณาภาพรวมก่อนแล้วค่อยทำความเข้าใจรายละเอียดในภายหลัง โดย Felder และ Silverman ยังเน้นว่า รูปแบบการเรียนรู้ไม่มีแบบใดที่ดีที่สุดหรือเหมาะกับทุกคน

การตระหนักรู้ถึงลักษณะการเรียนรู้ของตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเองได้ ขณะเดียวกัน ผู้สอนก็ควรออกแบบการเรียนรู้ให้หลากหลาย เพื่อรองรับความแตกต่างและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเต็มที่โดยพิจารณาแบบการเรียนออกเป็น 5 มิติ แต่ละมิติมี 2 ขั้วที่ต่อเนื่องกัน ได้แก่ การรับรู้ (ผ่านประสาทสัมผัส – การหยั่งรู้) การนำ เข้า (การพิจารณา – การฟัง) การจัดระบบ (อุปนัย – นิรนัย) การประมวลผล (การกระทำ – การคิดไตร่ตรอง) และการทำความเข้าใจ (เป็นขั้นตอน – แบบองค์รวม) ต่อมา Felder ได้ทำ การปรับปรุงรูปแบบโดยตัดมิติด้านการจัดระบบออกไปด้วยเหตุผลว่าไม่ต้องการให้ผู้สอนเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าต้องสอนแบบอุปนัย (induction) หรือแบบนิรนัย (deduction) เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะระบุว่าชอบแบบนิรนัยเพราะเข้าใจง่ายและใช้เวลาสั้น อีกประเด็นหนึ่งที่ถูกปรับปรุงก็คือมิติการนำ เข้าซึ่ง Felder ได้ปรับจากคำว่า การพิจารณา (visual) – การฟัง (auditory) ไปเป็น การพิจารณา (visual)–คำพูด (verbal) เนื่องจากการศึกษาวิจัยทางปัญญานิยม พบว่าการพิจารณาของมนุษย์มีการประมวลผลต่อการพิจารณารูปภาพกับการพิจารณาตัวอักษรหรือคำพูดแตกต่างกัน โดยที่การพิจารณาเห็นคำ นั้นจะถูกเปลี่ยนให้เป็นคำพูดในใจเช่นเดียวกับการอ่าน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจน Felder จึงใช้คำ ว่า visual แทน auditory ในรูปแบบนี้

4) รูปแบบของ Dunn and Dunn (Dunn and Dunn learning style model) แนวคิดของ Dunn และ Dunn ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ไม่ได้มีรูปแบบเดียวที่เหมาะกับทุกคน แต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกันทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม อารมณ์ สังคม กายภาพ และจิตใจ การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จสูงสุดเมื่อครูสามารถปรับรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับปัจจัยเหล่านี้ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งระบุว่าแบบการเรียน หมายถึง วิถีทางที่บุคคลใช้ในการเรียนรู้ โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดสมาธิในสิ่งที่จะเรียน (concentrate) ประมวลผล (process) เข้าถึงแก่น (internalize) และการจดจำ (retain) โดยทำการจำแนกสิ่งเร้าที่มีผลต่อการเรียนรู้ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อม ความรู้สึก ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ลักษณะทางสรีรวิทยา และลักษณะทางจิตวิทยา

5) รูปแบบ VARK (VARK Model : Visual, Aural, Read/Write, Kinesthetic) จำแนกบุคคลโดยพิจารณาจากลักษณะของประสาทสัมผัสที่รับข้อมูล ได้แก่ การพิจารณาเป็นรูปภาพ (visual) การฟัง (aural) การอ่าน-เขียน (read/write) และการปฏิบัติ (kinesthetic) VARK Model จึงเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการระบุลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และการรู้จักรูปแบบการเรียนรู้ของตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกัน ครูหรือผู้สอนก็สามารถใช้แนวคิดนี้เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างหลากหลายและครอบคลุม

Kolb (1984) อ้างถึงใน สมชาย สุริยไกร (2554) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็นดังนี้

1) แบบอเนกนัย (divergent) มีความสามารถสูงด้านประสบการณ์เชิงรูปธรรม (CE) และการสังเกตอย่างไตร่ตรอง (RO) ผู้เรียนประเภทนี้จะมีมุมพิจารณาที่หลากหลายต่อประสบการณ์ที่ได้รับมา

ชอบที่จะพิจารณาไตร่ตรองปัญหาที่ได้รับแล้วคิดหาทางแก้ปัญหาในจินตนาการมากกว่าที่จะลงมือเอง บุคคลประเภทนี้มีความถนัดในการให้มุมพิจารณาที่หลากหลาย เช่น ในกิจกรรมระดมสมองมีความสนใจในด้านความหลากหลายของวัฒนธรรม ชอบทำงานเป็นกลุ่ม เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นและผลป้อนกลับจากบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในด้านศิลปะ และเป็นผู้มีพื้นฐานทางมนุษยศาสตร์และศิลปศาสตร์ ผู้เรียนแบบอเนกนัยจึงมีจุดเด่นในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการสะท้อนคิด มีมุมพิจารณาที่หลากหลาย ชอบพิจารณาปัญหาและแก้ไขด้วยจินตนาการมากกว่าการลงมือทำจริง มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ เหมาะกับงานที่ต้องใช้ความคิดอย่างหลากหลาย

2) แบบดูดซึม (assimilator) มีความสามารถสูงด้านการสังเกตอย่างไตร่ตรอง (RO) และด้านแนวคิดนามธรรม (AC) ผู้เรียนประเภทนี้ชอบการให้ข้อมูลแบบกระชับและเป็นเหตุเป็นผล ให้ความสำคัญกับแนวคิดมากกว่าตัวบุคคล ต้องการหลักการหรือคำอธิบายที่มีเหตุผลชัดเจนมากกว่าแนวทางปฏิบัติเป็นข้อ ๆ ผู้เรียนลักษณะนี้มักจะชอบการอ่าน การฟังบรรยาย การสำรวจและวิเคราะห์และให้เวลากับการคิด

3) แบบเอกนัย (convergent) ผู้เรียนประเภทนี้มีความสามารถโดดเด่นด้านการคิดเชิงนามธรรม (abstract conceptualization - AC) และการลงมือปฏิบัติจริง (active experimentation - AE) พวกเขาเก่งในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ โดยสามารถนำทฤษฎีมาใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชอบทำงานด้านเทคนิคหรือเกี่ยวข้องกับวัตถุ และมักไม่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากนัก เหมาะกับสายงานด้านวิทยาศาสตร์กายภาพและวิศวกรรมศาสตร์

4) แบบปรับปรุง (accommodator) ผู้เรียนประเภทนี้มีความสามารถเด่นด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (concrete experience - CE) และการลงมือปฏิบัติ (active experimentation - AE) พวกเขาตัดสินใจโดยอาศัยการหยั่งรู้มากกว่าการใช้เหตุผล ชอบความท้าทาย และเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ มักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความสามารถในการทดลองและปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมาย สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามแผนได้ดี โดยใช้การลองผิดลองถูกเป็นแนวทางหลัก เหมาะกับงานที่ต้องลงมือปฏิบัติ เช่น ธุรกิจหรือการขาย

4. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

แนวคิดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีลักษณะของการเรียนรู้ผ่านการเล่น การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้นั้นเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น ทั้งคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าสถานศึกษาการจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะ

ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้จึงถือ “การเล่น” อย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ขณะที่เด็กเล่นจะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันด้วย จากการเล่นเด็กจะมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ผ่อนคลายอารมณ์ และแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเองการเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น เด็กควรมีโอกาสเล่นปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งแวดล้อมรอบตัว และเลือกกิจกรรมการเล่นด้วยตนเอง

นฤมล เนียมหอม (2560) นำเสนอลักษณะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของสมองมนุษย์ควรคำนึงถึงหลายมิติ โดยเริ่มจากการวางแผนการเรียนรู้แบบองค์รวม ไม่แยกเนื้อหาเป็นส่วน ๆ เพราะสมองสามารถทำงานได้หลายอย่างพร้อมกัน และการเรียนรู้ยังเชื่อมโยงกับการเคลื่อนไหวและสรีระของร่างกาย นอกจากนี้ ควรให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบตัว เนื่องจากพัฒนาการทางสมองมีความสัมพันธ์กับปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการสำรวจและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในการแสวงหาความหมาย สมองจะรับรู้รูปแบบต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อม และสามารถสร้างความเข้าใจในแบบเฉพาะตัว ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง บรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีควรส่งเสริมทั้งอารมณ์และการเรียนรู้ เพราะสองสิ่งนี้แยกจากกันไม่ได้ ความรู้ที่สื่อสารควรมีทั้งภาพรวมและรายละเอียดปลีกย่อย เพื่อให้สมองทั้งสองซีกได้ทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ และควรใส่ใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนในทุกมิติ เนื่องจากสมองจะโฟกัสและรับรู้สิ่งต่าง ๆ ไปพร้อมกัน การเรียนรู้ที่ดีควรเกิดจากการต่อยอดความคิด ทักษะ และประสบการณ์ไปอย่างต่อเนื่อง บางครั้งการเรียนรู้อาจเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว และใช้เวลาในการพัฒนา ผู้เรียนจะจดจำสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตมากกว่าสิ่งที่ไม่มีคุณค่า จึงควรออกแบบบทเรียนให้สอดคล้องกับประสบการณ์จริงและความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งควรคำนึงถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ หรือ “หน้าต่างแห่งโอกาส” และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สำคัญคือการจัดการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ปราศจากความกลัว พร้อมกับมีความท้าทายที่สร้างแรงจูงใจ เพราะความกลัวจะขัดขวางการเรียนรู้ ในขณะที่ความท้าทายจะผลักดันให้เกิดความพยายามมากขึ้นสุดท้าย การเรียนรู้ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะสมองของแต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จากทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละคนจึงจะสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า แนวคิดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงและการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบตัว ในบรรยากาศที่เป็นอิสระและปลอดภัย เพื่อให้เด็กได้สำรวจ

ค้นพบ และเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงธรรมชาติของสมองและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความหมาย

ตอนที่ 3 สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

โลกยุคใหม่ หมายถึง โลกหลังยุคโลกาภิวัตน์ (post globalization) ที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นพลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งในทุกด้านของชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การแพทย์ วิธีคิดและพฤติกรรมของคนทั่วโลก

1. ลักษณะของโลกยุคใหม่

ศตวรรษที่ 21 โลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในหลายด้าน เปลี่ยนแปลงมาสู่ “โลกยุคใหม่” ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากยุคก่อนหน้าอย่างชัดเจน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม การทำความเข้าใจลักษณะของโลกยุคใหม่จึงมีความสำคัญ เพื่อให้บุคคลและสังคมสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะที่โดดเด่นอย่างแรกของโลกยุคใหม่คือ โลกาภิวัตน์ (globalization) ซึ่งหมายถึงการที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นในทุกมิติ เช่น การค้า การสื่อสาร วัฒนธรรม และการเดินทาง โลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้า ความรู้ และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง (Friedman, 2005) ตัวอย่างเช่น สินค้าจากประเทศหนึ่งสามารถถูกผลิตในอีกประเทศหนึ่ง และจำหน่ายไปทั่วโลกภายในเวลาอันรวดเร็ว ลักษณะต่อมาคือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างมหาศาล เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และเทคโนโลยีชีวภาพ ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน การเรียนรู้ และการสื่อสารของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง (Schwab, 2016) โลกยุคใหม่จึงเป็นโลกของ “การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่” (Fourth Industrial Revolution) นอกจากนี้ โลกยุคใหม่ยังมีการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม อย่างเห็นได้ชัด ผู้คนมีแนวโน้มที่จะเคารพในความหลากหลายทางเพศ เชื้อชาติ และวัฒนธรรมมากขึ้น การเรียกร้องสิทธิมนุษยชน และความเท่าเทียมกันในสังคมกลายเป็นประเด็นสำคัญในหลายประเทศ (Giddens, 2009) อีกประเด็นที่สำคัญคือการ ตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) ได้กลายเป็นภัยคุกคามระดับโลก อันเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากอุตสาหกรรมและการใช้พลังงานฟอสซิล (Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), 2021) การลดโลกร้อนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงกลายเป็นเป้าหมายของนโยบายสาธารณะในหลายประเทศ และประการสุดท้าย โลกยุคใหม่ยังโดดเด่นด้วยการเข้าสู่ เศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างของแรงงานอย่างลึกซึ้ง ระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์เข้ามาแทนที่แรงงานมนุษย์ในบางอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันก็เกิดงานใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี (Brynjolfsson & McAfee, 2014) ทำให้แรงงานจำเป็นต้องพัฒนาทักษะใหม่ เพื่อไม่ให้ถูกทิ้งไว้ข้างหลังในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่

ธงชัย สมบูรณ์ (2560) กล่าวถึงลักษณะของสังคมโลกยุคใหม่ ไว้ดังนี้

1) เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร (unlimited information society) เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนผ่านและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มคน องค์กรมากยิ่งขึ้น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตลอดจนสารสนเทศมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญ การไร้ขีดจำกัดของข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี

2) เป็นสังคมฐานการเรียนรู้ (learning-based society) โลกหลังยุคใหม่ถือว่าเป็นยุคที่มีการขับเคลื่อนด้วยสื่อทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านความรู้ต่าง ๆ (innovative knowledge) ผู้คนในยุคนี้มีการได้อิงแอบและสัมผัสกับข้อมูลมากมายยิ่งขึ้น และเป็นผลที่ทำให้ผู้คนสามารถนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น อนึ่ง ลักษณะของสังคมยุคนี้จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงแบบฉับไว จนบางครั้งทำให้เกิดสภาพสังคมที่ตื่นตระหนก (awaken society) ได้

3) เป็นสังคมแบบย่อส่วน (condensed society) ด้วยความเป็นโลกาภิวัตน์อริยะ อิทธิพลของการสื่อสารที่ก้าวไกลทั้งระบบดาวเทียม ระบบดิจิทัล และระบบอื่น ๆ อีก ทำให้โลกมีสภาพที่แคบลง การไหล่บ่าและการผสมรวมของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและกลมกลืน นอกจากนี้ การไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารมีช่องทางหลากหลายยิ่งขึ้น มีลักษณะทั่วถึงกันอย่างไร้ทิศทาง ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยง (Interconnectedness) ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีความใกล้ชิดกันมากกว่าสังคมในยุคที่ผ่านมา เช่น มีผลิตภัณฑ์ (products) ที่สามารถส่งถึงกันและสามารถใช้ได้ในเวลาเดียวกัน มีความรวดเร็วในการขนส่งที่สะดวกสบาย ในทางตรงกันข้าม สิ่งที่น่าเป็นห่วงของสังคมยุคนี้ประการหนึ่ง คือ ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งสามารถส่งถึงกันได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน

UNESCO (2005), Castells (2010) Tapscott & Williams (2006) และ Giddens (2002) ได้อธิบายลักษณะของโลกยุคใหม่ ไว้ดังนี้

1) เป็นสังคมฐานความรู้ (knowledge-based society) หนึ่งในลักษณะที่เด่นชัดที่สุดของสังคมโลกยุคใหม่ คือการที่ความรู้และนวัตกรรมกลายเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม มากกว่าทรัพยากรธรรมชาติหรือแรงงานทางกายภาพ สังคมฐานความรู้ส่งเสริมให้ประชากรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและใช้ข้อมูลในการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

2) การเชื่อมต่อแบบไร้พรมแดน (global connectivity) เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสื่อสารช่วยให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วโลกแบบเรียลไทม์ ส่งผลให้เกิดชุมชนออนไลน์ที่หลากหลายและทำให้โลกกลายเป็น “หมู่บ้านโลก” (global village) อย่างแท้จริง การสื่อสารไร้พรมแดนนี้ยังส่งผลต่อความร่วมมือระดับโลกในด้านต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ การศึกษา และธุรกิจ

3) การเปลี่ยนแปลงของแรงงานและอาชีพในสังคมยุคใหม่ งานหลายประเภทได้ถูกแทนที่ด้วยระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์ ขณะเดียวกันก็เกิดอาชีพใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เช่น นักวิเคราะห์ข้อมูล

นักพัฒนาแอปพลิเคชัน หรืออินฟลูเอนเซอร์ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มของการทำงานแบบอิสระหรือ gig economy เพิ่มมากขึ้น

4) ประชาธิปไตยของข้อมูล (democratization of information) เทคโนโลยีดิจิทัลได้เปิดโอกาสให้ข้อมูลและความรู้สามารถเข้าถึงได้อย่างเสรีผ่านอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้อย่าง YouTube, Wikipedia หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์อย่าง Coursera และ edX ความรู้จึงไม่ได้ผูกขาดอยู่กับชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งอีกต่อไป

5) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและค่านิยม ในโลกยุคใหม่ วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมสากลอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะผ่านโซเชียลมีเดียและสื่อดิจิทัล ผู้คนมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับเสรีภาพ ความหลากหลาย และความเท่าเทียมมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่พวกเขาเปิดรับแนว คิดและประสบการณ์จากต่างประเทศ

โลกยุคใหม่มีปรากฏการณ์ที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งใหญ่ของมนุษยชาติ คือ การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเริ่มต้นในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ได้สร้างผลกระทบอย่างรุนแรงต่อมนุษยชาติในระดับโลก ไม่เพียงแต่ด้านสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และพฤติกรรมของผู้คนอย่างลึกซึ้ง ในหลายกรณี การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้กลายเป็น "ความปกติใหม่" (new normal) ที่คงอยู่แม้หลังวิกฤตจะสิ้นสุดลงแล้ว

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่

1) การเปลี่ยนแปลงด้านการทำงานและระบบเศรษฐกิจการแพร่ระบาดทำให้รูปแบบการทำงานของผู้คนเปลี่ยนไปอย่างมาก โดยเฉพาะการทำงานจากที่บ้าน (work from home) ซึ่งกลายเป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับในวงกว้างทั้งในภาครัฐและเอกชน การประชุมผ่านระบบออนไลน์ เช่น Zoom, Microsoft Teams กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้ (Brynjolfsson et al., 2020) พร้อมกันนั้น ธุรกิจจำนวนมากเร่งปรับตัวเข้าสู่ระบบดิจิทัล เช่น อีคอมเมิร์ซ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล และระบบอัตโนมัติ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างแรงงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2) การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพและสาธารณสุข ระบบสาธารณสุขทั่วโลกถูกทดสอบอย่างหนักในช่วงการระบาด ทำให้เกิดการลงทุนเพิ่มขึ้นในด้านสาธารณสุข เทคโนโลยีสุขภาพ และระบบประกันสุขภาพของรัฐ หลายประเทศหันมาใช้ เทเลเมดิซีน (Telemedicine) อย่างแพร่หลายมากขึ้น ทำให้การเข้าถึงบริการสุขภาพสะดวกขึ้น แม้อยู่ในสถานการณ์ที่ต้องเว้นระยะห่างทางสังคม (Wosik et al., 2020)

3) การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา โควิด-19 ได้ทำให้สถานศึกษาทั่วโลกต้องเปลี่ยนการเรียนการสอนมาอยู่ในระบบออนไลน์อย่างรวดเร็ว แม้จะเป็นเพียงมาตรการชั่วคราวในช่วงแรก แต่ภายหลังหลายประเทศได้เริ่มพัฒนาโมเดลการศึกษาที่ผสมผสานทั้งออฟไลน์และออนไลน์ (hybrid learning) ซึ่งส่งผลดีในด้านความยืดหยุ่นของเวลาและวิธีการเรียนรู้ (Dhawan, 2020)

4) การตระหนักถึงความเปราะบางของห่วงโซ่อุปทาน การล็อกดาวน์และข้อจำกัดการเดินทางในช่วงโควิด-19 ทำให้ห่วงโซ่อุปทานทั่วโลกหยุดชะงัก ส่งผลให้หลายบริษัทต้องหันกลับมาพิจารณาการผลิตภายในประเทศหรือกระจายความเสี่ยงทางภูมิศาสตร์ใหม่ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลในระยะยาวต่อแนวโน้มของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น ยา อิเล็กทรอนิกส์ และอาหาร (Lund et al., 2020)

5) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและค่านิยมของผู้คน ภายหลังโควิด-19 ผู้คนมีแนวโน้มที่จะใส่ใจสุขภาพมากขึ้น ตระหนักถึงความไม่แน่นอนของชีวิต และเริ่มให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างชีวิตและงาน (work-life balance) มากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมนี้ส่งผลต่อวิธีการจับจ่าย การท่องเที่ยว การดูแลสุขภาพจิต และการใช้เวลาในชีวิตประจำวัน

โดยสรุป โลกยุคใหม่ที่เริ่มก่อตัวตั้งแต่ยุคข้อมูลข่าวสาร (information age) ทำให้เกิดโลกาภิวัตน์ แต่ในยุคปัจจุบัน เป็นยุคหลังโลกาภิวัตน์ (post globalization age) ผนวกกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของโลกสมัยใหม่ ที่ก่อให้เกิดการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ซึ่งแม้การระบาดจะลดลง แต่ผลกระทบและบทเรียนที่ได้รับยังคงหล่อหลอมวิถีชีวิตของผู้คนและแนวโน้มของโลกต่อไปในอนาคต ลักษณะของโลกยุคใหม่ มีลักษณะเป็นสังคมไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร หรือประเทศต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ส่งผลให้ข้อมูลเหล่านี้กลายเป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับต่าง ๆ เป็นสังคมฐานการเรียนรู้ ประชากรในยุคหลังโควิดมีแนวโน้มเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีและนวัตกรรมความรู้มากยิ่งขึ้น การเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) กลายเป็นกลไกสำคัญในการปรับตัวและตัดสินใจ ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและต่อเนื่องของข้อมูลอาจก่อให้เกิดภาวะตื่นตระหนกในบางช่วงเวลา และเป็นสังคมแบบย่อส่วนด้วยอิทธิพลของโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสื่อสาร โลกมีลักษณะ "แคบลง" โดยความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสื่อสารและการค้าระหว่างประเทศสามารถดำเนินไปอย่างไร้พรมแดน การเคลื่อนย้ายของข้อมูล ข่าวสาร และผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทั่วถึง การเชื่อมต่อแบบไร้พรมแดนเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและระบบการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อกันแบบเรียลไทม์ทั่วโลก ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระดับนานาชาติในหลายด้าน และนำไปสู่การก่อตัวของชุมชนออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อสังคมและเศรษฐกิจอย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงนี้ยังทำให้ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หนึ่งสามารถส่งผลต่อพื้นที่อื่นได้ในระยะเวลาอันสั้น จึงเป็นสังคมฐานความรู้ความรู้และนวัตกรรมกลายเป็นทรัพยากรหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แทนที่แรงงานหรือทรัพยากรทางกายภาพ สังคมในยุคใหม่นี้จึงให้ความสำคัญกับการวิจัย พัฒนา และการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงของแรงงานและอาชีพ อาชีพหลายประเภทถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์ ขณะเดียวกันก็เกิดอาชีพใหม่ ๆ ที่เน้นทักษะด้านดิจิทัลและการสื่อสาร รวมถึงแนวโน้มการทำงานแบบอิสระที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและค่านิยม วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับอิทธิพลจากกระแสสากลอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะผ่านโซเชียลมีเดีย ผู้คนให้ความสำคัญ

กับเสรีภาพ ความเท่าเทียม และความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงทัศนคติใหม่ของสังคมที่นำมาสู่การปรับระบบความคิด (mind set) วิถีชีวิต (life style) การให้คุณค่า (value) ของบุคคลในโลกยุคใหม่

2. โลกยุคใหม่กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ลักษณะของโลกยุคใหม่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการศึกษาและการพัฒนาบุคคล โลกยุคใหม่มีลักษณะสำคัญที่ส่งผลต่อเด็กปฐมวัย ได้แก่ การเป็นสังคมฐานความรู้ (knowledge-based society) ที่เน้นการใช้ข้อมูลและนวัตกรรมเป็นพลังขับเคลื่อน (UNESCO, 2005) การเชื่อมโยงแบบไร้พรมแดนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Tapscott & Williams, 2006) และการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ส่งเสริมความหลากหลายและเสรีภาพของบุคคล (Giddens, 2002) บริบทเหล่านี้เปลี่ยนแปลงวิธีการเลี้ยงดู การเรียนรู้ และรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กอย่างมีนัยสำคัญในด้านการเรียนรู้ เด็กยุคใหม่มีโอกาสเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยี เช่น แท็บเล็ต สมาร์ตโฟน และอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา หากมีการใช้สื่ออย่างเหมาะสมและมีการกำกับดูแลจากผู้ใหญ่ (Neuman & Roskos, 2007)

แนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ควรยึดหลัก "การพัฒนาแบบองค์รวม" (holistic development) ที่คำนึงถึงทุกด้านของพัฒนาการ ได้แก่ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยต้องมีการปรับวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทของโลกยุคดิจิทัล เช่น การส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) การแก้ปัญหา (problem-solving) และการสื่อสารระหว่างบุคคล (communication skills) ซึ่งถือเป็นทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Learning, 2019) นอกจากนี้ การเลี้ยงดูเด็กในยุคใหม่นี้ต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีกับการส่งเสริมการเล่นอย่างอิสระ การเข้าสังคมในชีวิตจริง และการปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้มีสุขภาวะทางกายและใจที่สมบูรณ์ (Miller, 2008)

เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่บริบทของศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยในรูปแบบเดิมจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีซึ่งเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของเด็กอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลให้เกิดคำถามสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญานอกจากนี้ การพัฒนาเด็กในโลกยุคใหม่ยังต้องคำนึงถึงการเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อาทิ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ การบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงเป็นแนวทางที่ควรได้รับความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ ภาครัฐควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาเด็กให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต (อัครพล ไชยโชค, 2562: 520 – 521)

การเรียนรู้ในโลกยุคใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ซึ่ง มาณริกา จันทาโภ (2566) ได้นำเสนอว่า ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในโลกยุคใหม่ อาทิ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาและการผลิตกำลังคนที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในอนาคต การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของเด็กปฐมวัยมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต ปัจจุบันมี แนวโน้มของการนำเทคโนโลยีที่ใช้ในชั้นเรียนปฐมวัยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการเสริมสร้างทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนับเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เติบโตเป็นพลเมืองที่สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในยุคดิจิทัล เด็กควรได้รับการบ่มเพาะให้มีความรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) สามารถใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม การเตรียมความพร้อมดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีศักยภาพในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ทั้งนี้ UNESCO (2013) เห็นว่าการพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัลไม่ใช่แค่การนำเทคโนโลยีมาใช้ แต่คือการออกแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ใส่ใจเด็กเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้พวกเขาเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ สามารถปรับตนได้อย่างมั่นคงในโลกที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวัน โดยส่งเสริมแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัลอย่างรอบด้าน ได้แก่ การใช้ ICT เพื่อสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และมีเสียงในกระบวนการเรียน สร้างระบบนิเวศการศึกษาเชิงดิจิทัล ที่มีโครงสร้างพื้นฐานครบครัน ตั้งแต่ครู สื่อของเด็ก ไปจนถึงนโยบายระดับชาติที่สอดรับกับ SDG 4.2 บูรณาการ ICT อย่างสมดุลกับกิจกรรมพัฒนาทักษะรอบด้าน เช่น การเล่น การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการพัฒนาสมอง เหนือกว่าการใช้เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิงหรือเพื่อการเรียนรู้แบบเดี่ยว ๆ และส่งเสริมการดูแลเด็กแบบองค์รวม (comprehensive ECCE) ผ่านความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน การวิจัย และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) (2013) มุ่งเสริมพลังเด็กยุคดิจิทัลอย่างครอบคลุม OECD เน้นว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยควรรวมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพและสนับสนุนพัฒนาเด็ก แต่ต้องควบคุมความเสี่ยง เช่น เวลาใช้งานจอและความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล โดยเสนอแนวทางให้ผู้กำหนดนโยบายสร้างกรอบแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาเด็กปฐมวัย UNICEF (2023) ได้เห็นความสำคัญของการนำ AI และดิจิทัลเพื่อความเท่าเทียมและความเสมอภาค UNICEF ให้ความสำคัญกับการนำ AI มาช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเน้นให้มีการประเมินผลกระทบเชิงบวกและผลข้างเคียง พร้อมส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึง ซึ่งสะท้อนจากโครงการ ECDI2030 ที่เป็นกลไกติดตามพัฒนาการเด็กระดับโลก เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ได้ประกาศนโยบายการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กอย่างครบมิติ ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และพัฒนาตนเอง รวมถึงการพัฒนาสมองส่วนหน้า (executive function) เพื่อให้เด็กมีคุณค่าในตัวเอง มีเหตุผล และควบคุมตนเองได้ดีขึ้น และกำหนดแนวทางพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคปัจจุบันอย่างเป็นระบบ โดยเน้นความเป็นเด็กแบบองค์รวม การบูรณาการข้ามภาคส่วน การใช้งานสื่อดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน การสร้างผู้เรียนรู้โดยครู และการจัดระบบฐานข้อมูลติดตามผล ตลอดจนการสร้างความยืดหยุ่นในภาวะวิกฤต เพื่อให้เด็กทุกคนเติบโตอย่างมีคุณภาพและพร้อมเผชิญอนาคต

โดยสรุปการพัฒนาเด็กปฐมวัยในบริบทโลกยุคใหม่ การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ซึ่งขับเคลื่อนด้วยความรู้ เทคโนโลยีดิจิทัล และค่านิยมเสรี ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในมิติของการศึกษาและการพัฒนาทุนมนุษย์ เด็กปฐมวัยในยุคนี้เติบโตท่ามกลางบริบทของสังคมฐานความรู้ การเชื่อมโยงแบบไร้พรมแดน และค่านิยมที่ส่งเสริมความหลากหลาย ทำให้รูปแบบการเรียนรู้ การเลี้ยงดู และการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงควรยึดหลัก "การพัฒนาแบบองค์รวม" (holistic development) ที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลจึงควรผสมผสานการใช้เทคโนโลยีกับการเล่นอิสระ การเข้าสังคมในชีวิตจริง และการปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติ เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางกายและใจอย่างสมดุล ทั้งนี้การพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัลต้องคำนึงถึงการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้แบบองค์รวม โดยใช้ ICT อย่างสมดุล สนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย เท่าเทียม และคำนึงถึงสิทธิของเด็ก ในส่วนของการกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเน้นพัฒนาการแบบองค์รวม การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน และการส่งเสริมศักยภาพครูและผู้ปกครอง พร้อมพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อติดตามผล และสร้างความยืดหยุ่นต่อภาวะวิกฤต เช่น การระบาดของโรคติดต่อ เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่สามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3. ความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

ความเป็นพลเมือง (citizenship) ไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ใหญ่หรือวัยเรียนเท่านั้น แต่เริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กเริ่มเรียนรู้บทบาทของตนในสังคมผ่านประสบการณ์จริง โดยเด็กคือ พลเมืองของโลกเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ มีสิทธิในการแสดงออก และสมควรได้รับการส่งเสริมให้เติบโตเป็นผู้มีจิตสำนึกสาธารณะ (UNICEF, 2005) สาระสำคัญเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของพลเมือง และความเป็นพลเมือง

พลเมือง (citizen) มีความหมายตามคำว่า “กำลังของประเทศ” โดยมีความผูกพันกับประเทศซึ่งเป็นที่อาศัย โดยได้รับสิทธิ (rights) ตั้งแต่และมีหน้าที่ (duty) เพื่อประเทศด้วย พลเมืองจึงหมายถึง บุคคลที่เป็นสมาชิกของรัฐหรือประเทศหนึ่ง ๆ ซึ่งมี สิทธิ หน้าที่ และบทบาท ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้กรอบของกฎหมายและสังคม ซึ่ง นภาเดช บุญเชิดชู (2568: 139) สรุปความหมายของพลเมืองไว้ว่า พลเมือง คือ บุคคลที่ได้รับสิทธิและมีหน้าที่ของประเทศใดประเทศหนึ่ง มีส่วนร่วม และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าความเป็นพลเมืองหมายถึงสภาวะของการเป็นพลเมืองที่แสดงถึงคุณภาพของบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งของชุมชนหรือประเทศ ส่วนความเป็นพลเมือง (citizenship) หมายถึง สถานะของบุคคลที่ได้รับสิทธิ สิทธิประโยชน์ และหน้าที่ของพลเมือง และ ลักษณะของบุคคลในมุมมองว่าเป็นสมาชิกของสังคม มีพฤติกรรมตามหน้าที่ ภาระผูกพัน และการทำหน้าที่ของพลเมือง และด้วยความเป็นพลเมืองเป็นสถานะของพลเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งของชุมชนหรือประเทศ ดังนั้นพลเมืองจึงต้องทำหน้าที่บางประการเพื่อชุมชนและประเทศด้วย ดังที่ U.S. Department of Education (2005) อ้างถึงใน นภาเดช บุญเชิดชู (2568: 140) ได้กล่าวถึงความเป็นพลเมืองไว้ว่า “ความเป็นพลเมืองต้องกระทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อชุมชนและประเทศของเรา” (citizenship requires doing our share for our community and our country) โดยที่ความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กับลักษณะของสังคม และแต่ละสังคมมีการให้คุณค่า (value) ที่แตกต่างกัน ดังเช่นสังคมประชาธิปไตยมีการให้คุณค่ากับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล สังคมเผด็จการจะให้คุณค่าในการเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้นำประเทศ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป พลเมือง คือ บุคคลที่มีสถานะความเป็นสมาชิกของรัฐ หรือประเทศ มีสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึงกฎระเบียบ คุณธรรม และการมีส่วนร่วมในสังคม ส่วนความเป็นพลเมือง หมายถึง สภาวะของบุคคลในฐานะสมาชิกของรัฐหรือประเทศ ที่มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทั้งในด้านของการได้รับสิทธิประโยชน์จากรัฐ และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับภาระผูกพันทางสังคม พลเมืองจึงมิใช่เพียงผู้ได้รับสิทธิเท่านั้น แต่ยังต้องปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ เพื่อประโยชน์ของชุมชน และประเทศชาติ

3.2 ความเป็นพลเมืองที่ดี

พลเมืองดีถูกกำหนดโดยคุณค่าและบรรทัดฐานของสังคม โดยเป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่สะท้อนพฤติกรรมตามคุณค่าของสังคม มีความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคม เช่น การเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมตามหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ รู้จักปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เคารพกฎระเบียบและกฎหมาย มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม (นภาเดช บุญเชิดชู, 2568: 140) การเป็นพลเมืองที่ดี จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างรับผิดชอบ ทั้งในด้านการปฏิบัติ

ตามกฎหมาย การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และการแสดงออกถึงความเสียสละเพื่อส่วนรวม การเป็นพลเมืองที่ดีไม่ใช่เฉพาะการมีสิทธิในการเลือกตั้ง หรือการทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองทั่วไป แต่ยังหมายถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาสังคมด้วยความเคารพในสิทธิของผู้อื่นและมุ่งหวังให้สังคมเป็นไปอย่างยุติธรรมและเสมอภาค โดยทัศนะเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดี มีดังนี้

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2553) แสดงทัศนะไว้ว่า “พลเมืองดีมีคุณภาพ” จะต้องเป็นพลเมืองที่มีการศึกษา ซึ่งหมายถึง 1) มีสุขภาพที่ดีทั้งกายและจิตใจ 2) มีความรู้และความรอบรู้ที่แตกฉานพอสมควร ขณะที่มี “หลักคิด” ที่ถูกต้องตามธรรมะของศาสนา และ 3) มีจิตสำนึกที่ผู้มีการศึกษาพึงจะมี อาทิ จิตสำนึกในอิสรภาพแห่งความคิด จิตสำนึกในการเคารพกฎหมาย จิตสำนึกในคุณธรรมและจริยธรรม จิตสำนึกในความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ และจิตสำนึกทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้พลเมืองร่วมกันสร้างสรรค์สังคมเพื่อให้ดียิ่งขึ้น

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2010) กล่าวไว้ว่า พลเมืองของระบอบประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยลักษณะหกประการดังต่อไปนี้คือ 1) มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ 2) เห็นคนเท่าเทียมกัน 3) ยอมรับความแตกต่าง 4) เคารพสิทธิผู้อื่น 5) รับผิดชอบต่อสังคม และ 6) เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม

วรากรณ์ สามโกเศศ (2554) กล่าวไว้ว่า พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถสรุปคุณสมบัติได้หกประการ ประกอบด้วย 1) มีอิสรภาพ (liberty) และพึ่งตนเองได้(independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์ 2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคล 3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง 4) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคนเท่าเทียมกันพิจารณาคนเป็นแนวระนาบไม่ใช่แนวดิ่ง 5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช้กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย 6) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบและร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

Westheimer & Kahne (2004) แบ่งลักษณะของ “พลเมืองดี” ออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ พลเมืองที่มีส่วนร่วม และพลเมืองเพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งทั้งหมดล้วนเกิดจากการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างกระตือรือร้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองที่ดีต้องเป็นผู้มีจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ มีเจตคติที่เปิดกว้าง เคารพสิทธิและเสรีภาพ มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

3.3 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (civic education) เป็นแนวคิดสำคัญที่มุ่งเน้นการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกในการดำรงตนอย่างมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย โดยแนวคิดของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองที่มีแนวคิดในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง โดยทำให้เกิดความตระหนักถึงบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองอย่างมีคุณภาพ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองไม่ใช่เพียงการเรียนรู้ข้อมูลเชิงกฎหมายหรือการเมือง แต่ยังครอบคลุมถึงการปลูกฝังคุณลักษณะทางศีลธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความเคารพในความแตกต่าง ความมีวินัย และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Arthur, Davies & Hahn, 2008) ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างมีเหตุผล สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมและการเมืองได้อย่างรอบด้าน เพื่อการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมความเข้าใจในความหลากหลายและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองควรเน้นการลงมือปฏิบัติอย่างแข็งขัน (active participation) ซึ่งมีนักวิชาการนำเสนอเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองไว้ ดังนี้

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2548) สรุปไว้ว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง มีการใช้ในสามมิติ คือ การศึกษาที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง (education about citizenship) เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเน้นการสอนให้นักเรียนมีความรู้ การศึกษาผ่านความเป็นพลเมือง (education through citizenship) จะเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยการลงมือกระทำของนักเรียนเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ได้พบของจริงจากสังคมในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของสมาชิกของสังคมจากประสบการณ์ และการศึกษาสำหรับหรือเพื่อความเป็นพลเมือง (education for citizenship) มีจุดเน้นที่จะให้นักเรียนได้มีเครื่องมือสำหรับการเตรียมตัวเป็นพลเมืองดี เครื่องมือดังกล่าวได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเพื่อเตรียมให้นักเรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมรับผิดชอบสังคมเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งตามฐานคิดนี้ การเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีจะเชื่อมโยงเข้ากับกระบวนการเรียนการสอนทั้งระบบ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2557) กล่าวไว้ว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประกอบด้วย เนื้อหา หรือแนวทาง วิธีการ และทักษะ โดยที่ผู้เกี่ยวข้องต้องร่วมกันพิจารณาว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ประกอบด้วยเนื้อหาและทักษะที่จำเป็น ซึ่งแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมือง โดยต้องพิจารณาให้สอดคล้องกันทั้งระบบการศึกษา

Kerr (1999) ระบุว่า ความรู้ทางพลเมือง คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับสถาบันประชาธิปไตย สิทธิ หน้าที่ และวิธีการทำงานของรัฐ ทักษะความเป็นพลเมือง (civic skills) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองควรพัฒนาทักษะที่ทำให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้ เช่น การคิดวิเคราะห์และวิจารณ์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกับผู้อื่น (collaboration) ทักษะการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม และการแก้ไขปัญหาอย่างสันติ

Gutmann (1999) กล่าวถึงความจำเป็นของการปลูกฝังคุณธรรมและจิตสำนึกประชาธิปไตยในผู้เรียนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วม (civic participation) ซึ่งเป็นการนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปปฏิบัติจริง เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมหรือชุมชน การติดตามและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และการแสดงความเห็นผ่านช่องทางสาธารณะอย่างมีเหตุผล

Torney-Purta et al. (2001) ชี้ให้เห็นว่า ทักษะการอภิปราย แสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วมกันเป็นหัวใจของการสร้างพลเมืองประชาธิปไตย ที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและเจตคติ (civic values & attitudes) การส่งเสริมเจตคติและคุณค่าที่ดีเป็นสิ่งจำเป็น เช่น เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นยอมรับความแตกต่างทางความคิด ศาสนา วัฒนธรรม ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม การมีจิตสาธารณะ และความมุ่งมั่นในการธำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย

Westheimer & Kahne (2004) กล่าวถึงองค์ประกอบของพลเมืองศึกษาไว้ว่า ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับพลเมือง (civic knowledge) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ผู้เรียนควรเข้าใจเรื่องต่อไปนี้ หลักการของระบอบประชาธิปไตย สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ โครงสร้างและหน้าที่ขององค์กรทางการเมืองและภาครัฐ กฎหมายและระบบยุติธรรม

สรุปได้ว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง เป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นให้ผู้เรียนมี ความรู้ ทักษะ คุณค่า และการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเรียนรู้ด้านกฎหมายหรือการเมืองเท่านั้น แต่ยังเน้นด้านจริยธรรม การคิดวิเคราะห์ และการปฏิบัติจริงในสังคมด้วย

ซึ่งการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบและสาระของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง

องค์ประกอบ	สาระของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง
ความรู้	สิทธิ หน้าที่ กฎหมาย และสถาบันการเมืองการปกครอง
ทักษะ	คิดวิเคราะห์ สื่อสาร ตัดสินใจ ทำงานร่วมกับผู้อื่น
คุณค่า/เจตคติ	เคารพสิทธิ ยอมรับความต่าง รับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ
การมีส่วนร่วม	นำความรู้และทักษะไปปฏิบัติจริงในสังคม

3.4 การศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย

การศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัยมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นช่วงวัยที่เด็กกำลังเริ่มพัฒนาทักษะพื้นฐานทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของ

การเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี ดังนั้น หากมีการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ถูกต้องเหมาะสมจะเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ชุมชน และประเทศชาติอย่างสร้างสรรค์

3.4.1 ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย

การศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัยเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคม โดยที่องค์กร หน่วยงาน คณะกรรมการต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้เสนอมุมพิจารณาของความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างรอบด้าน การปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี การบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 –2570 และพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัยตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ สรุปได้ดังนี้

1) การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกมิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

2) การปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีโดยเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในสังคม เพื่อวางรากฐานของความเป็นพลเมืองที่ดีตั้งแต่ปฐมวัย

3) การบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเพื่อให้เด็กได้รับบริการด้านสาธารณสุขและการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพต่อไป

4) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้ประสานงานการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในฐานะรากฐานสำคัญของการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาอย่างรอบด้านและการปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีตั้งแต่ปฐมวัย โดยกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย ดังนี้

1) การพัฒนาอย่างรอบด้านโดยเน้นให้เด็กปฐมวัยได้รับการดูแลและพัฒนาในทุกมิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

2) การปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีโดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีสุนทรียภาพ และวัฒนธรรมที่หลากหลายได้

3) การบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (2564) ได้จัดทำแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 – 2570 เพื่อเป็นกรอบนโยบายระดับชาติที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน และเป็นการวางรากฐานการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยมีความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

1) การพัฒนาเป็นไปอย่างรอบด้าน แผนพัฒนาเด็กปฐมวัยฉบับนี้เน้นให้เด็กปฐมวัยได้รับการดูแลและพัฒนาในทุกมิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

2) ให้มีการจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงเพื่อส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีที่สุด สอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพและความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก

3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยสาระของแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยฉบับนี้ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2568) ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย โดยมุ่งเน้นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต แนวทางและนโยบายที่เกี่ยวข้องความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2568 มีดังนี้

1) การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้านโดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้มีพัฒนาการและความสามารถด้านสุขภาวะทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา

2) การปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีโดยเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดีให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อวางรากฐานของความเป็นพลเมืองที่ดีตั้งแต่ปฐมวัย

3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโดยส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมองการเรียนรู้อย่างมีความสุข และการเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้ตามวัยอย่างเป็นองค์รวม

4) การบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

UNESCO (2015) ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (global citizenship education: GCED) ซึ่งรวมถึงการพัฒนาเด็กตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีจิตสำนึก และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่หลากหลายอย่างสันติ

ความสำคัญของกรอบความคิดทางการศึกษาของ UNESCO ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นพลเมืองโลก สรุปได้ดังนี้

1) ช่วงวัยปฐมวัยคือรากฐานสำคัญของชีวิต โดย UNESCO มีมุมพิจารณาว่า การศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย (early childhood care and education: ECCE) โดยการเรียนรู้ในวัยนี้ส่งผลระยะยาวต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม จริยธรรม ดังนั้นต้องปลูกฝังทักษะชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

2) เด็กควรได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับความเคารพในสิทธิของผู้อื่น ความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความร่วมมือ และการแก้ไขปัญหาอย่างสันติ ทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานของพลเมืองในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3) ส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองโลก (global citizenship) เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเคารพในสิทธิมนุษยชน ซึ่งแม้เด็กปฐมวัยจะยังไม่เข้าใจในเชิงลึก แต่สามารถเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้

4) สนับสนุนความเสมอภาคทางการศึกษา โดย UNESCO ส่งเสริมให้เด็กทุกคน โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัย เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อป้องกันความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาพลเมืองโลกที่เท่าเทียมกัน

5) เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4.7) ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ความเป็นพลเมืองโลก สิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และวัฒนธรรมแห่งสันติภาพ ซึ่งควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย

UNICEF (2021) ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย โดยพิจารณาว่าเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืนในอนาคต การพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้ไม่เพียงแต่เน้นด้านร่างกายและสติปัญญาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี เช่น ความรับผิดชอบ การเคารพผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในสังคม

ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัยตามแนวทางของ UNICEF สรุปได้ดังนี้

1) ช่วงวัยปฐมวัยเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย UNICEF เน้นว่าเด็กในช่วงอายุ 3 – 5 ปี ควรได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างเต็มที่

2) ส่งเสริมความเสมอภาคและการอยู่ร่วมกันในสังคม การศึกษาในวัยปฐมวัยช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่มีความเปราะบาง เช่น เด็กข้ามชาติ หรือเด็กในพื้นที่ห่างไกล

3) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน โดย UNICEF สนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเน้นการสร้างความรู้และทักษะให้กับผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมพลเมืองที่ดีในเด็ก

Childhood Education International (CE International) (2021) เป็นองค์กรที่มุ่งมั่นในการส่งเสริมการศึกษาปฐมวัยเพื่อพัฒนาพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านและการปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีตั้งแต่ปฐมวัย แนวทางและนโยบายขององค์กรนี้สอดคล้องกับหลักการของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย ดังนี้

1) การพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน CE International เน้นการพัฒนาเด็กในทุกมิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต

2) การปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี องค์กรส่งเสริมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในสังคม เพื่อวางรากฐานของความเป็นพลเมืองที่ดีตั้งแต่ปฐมวัย

3) การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง โดย CE International สนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้ตามวัยอย่างเป็นองค์รวม

4) การบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกันของทุกภาคส่วน องค์กรเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

สมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาเด็กเล็ก (National Association for the Education of Young Children: NAEYC) (2020) ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย โดยเน้นการปลูกฝังทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตั้งแต่ปฐมวัย ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัยตามแนวทางของสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาเด็กเล็กสรุปได้ดังนี้

1) การบูรณาการการเรียนรู้ทางสังคมศึกษาในหลักสูตรปฐมวัย โดย NAEYC เน้นว่าการเรียนรู้ทางสังคมศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงประวัติศาสตร์ พลเมืองศึกษา ภูมิศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ ควรเป็นส่วนสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะ ความรู้ และเจตคติที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคมอย่างมีความหมาย

2) การส่งเสริมทักษะชีวิตประชาธิปไตย โดย NAEYC สนับสนุนการสอนทักษะชีวิตประชาธิปไตย เช่น การแก้ไขปัญหา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย

3) การพัฒนาความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดย NAEYC เน้นการสร้างความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในเด็กปฐมวัย โดยการส่งเสริมให้เด็กเข้าใจบทบาทของตนในชุมชน และรู้สึกว่าตนมีคุณค่า และสามารถมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้

4) การส่งเสริมความยุติธรรมและความเท่าเทียม โดย NAEYC เชื่อว่าการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองควรส่งเสริมความยุติธรรมและความเท่าเทียม โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา จากประสบการณ์ของเด็กทุกคน

5) การพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน โดย NAEYC เน้นการพัฒนาเด็กในทุกมิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

6) การปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี โดย NAEYC ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในสังคม เพื่อวางรากฐานของความเป็นพลเมืองที่ดีตั้งแต่ปฐมวัย

7) การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง โดย NAEYC สนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้ตามวัยอย่างเป็นองค์รวม

8) การบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกันของทุกภาคส่วน โดย NAEYC เน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในเด็กปฐมวัย

ความสำคัญด้าน	สาระสำคัญ
1. การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน	เน้นการพัฒนาในทุกมิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม วินัย และสติปัญญา เพื่อเป็นเป็นรากฐานสำคัญในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

ความสำคัญด้าน	สาระสำคัญ
2. การปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี	ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ วินัย และการมีส่วนร่วมในสังคม เน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมประจำวันและประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพลเมือง	ใช้การเรียนรู้ผ่านการเล่น การเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรง และกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กและส่งเสริมทักษะชีวิตประชาธิปไตย เช่น การแก้ปัญหา การสื่อสาร การเคารพสิทธิผู้อื่น
4. การบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน	ประสานความร่วมมือระหว่างรัฐ ท้องถิ่น เอกชน ครอบครัว และชุมชน เพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพ
5. การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร	สนับสนุนให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กในบริบทของพลเมืองโลก ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัย
6. การเชื่อมโยงกับแนวคิดพลเมืองโลกและความยั่งยืน	สอดคล้องกับแนวคิด “Global Citizenship Education” ของ UNESCO และ SDG 4.7 สนับสนุนความเท่าเทียม การยอมรับความหลากหลาย การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3.4.2 รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยมีรูปแบบและวิธีการที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กและหลักสิทธิมนุษยชน โดยเน้นการสร้างพื้นฐานของการมีส่วนร่วม เคารพผู้อื่น และเข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเอง โดยต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ดังที่ James and Prout (1997); Mayall (2002); Alanen, (2001) citing in Nutbrown and Clough (2009) ที่กล่าวว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการทั้งในด้านสติปัญญาและสังคม เพราะเด็กมีความสามารถที่จะเรียนรู้ ไม่เพียงในด้านสติปัญญา แต่หมายรวมถึงในด้านสังคมและอารมณ์ด้วย การที่เด็กปฐมวัยมีสมรรถนะในการเรียนรู้ และการศึกษาในช่วงต้นของชีวิตเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง เพราะเด็กปฐมวัย สามารถแสดงออกซึ่งความคิด ความต้องการ และนำไปสู่การตัดสินใจที่มีผลต่อตนเองได้

รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย มีการนำเสนอไว้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งขอนำเสนอพอสังเขป ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยอย่างมาก โดยเฉพาะในแผนการศึกษาแห่งชาติและเอกสารนโยบายที่เน้นการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ซึ่งรวมถึงคุณลักษณะของ “พลเมืองดี” ที่ควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยนำเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

1) รูปแบบการจัดการศึกษา โดยใช้การบูรณาการคุณลักษณะพลเมืองดีในหลักสูตรเพื่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีวินัย ลงในกิจกรรมการเรียนรู้ประจำวัน สนับสนุนให้เด็กเรียนรู้จากวัฒนธรรม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว เช่น ประเพณีไทย ความสามัคคีในชุมชน ให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และสะท้อนความคิดเห็น เช่น การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในห้องเรียนร่วมกับครู

2) วิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมือง ใช้การเรียนรู้ผ่านการเล่น ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้บทบาททางสังคม เช่น เล่นบทบาทสมมติ เพื่อเข้าใจแนวคิดประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมกลุ่มและสร้างจิตสำนึกร่วม สร้างสถานการณ์ให้เด็กฝึกการทำงานเป็นทีม ฝึกแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ และช่วยเหลือกันการใช้กิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม ผ่านกิจกรรม “เล่าเรื่อง – สนทนา – สะท้อนคิด” เช่น ฟังนิทานแล้วพูดคุยถึงพฤติกรรมของตัวละคร การใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีจินตนาการ เช่น การวาดภาพ กิจกรรมศิลปะ และการประเมินพฤติกรรมเชิงบวกเน้นการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในการใช้สิทธิ เคารพผู้อื่น การมีวินัย ไม่ใช่แค่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู (2560: 254) นำเสนอการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยควรเน้นการจัดประสบการณ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

1) การเล่นเพื่อเรียนรู้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การแบ่งปัน การเป็นผู้นำ-ผู้ตาม และการปรับตัวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม

2) การพัฒนาเด็กให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีสติปัญญาและสมรรถนะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

3) การใช้บทบาทของครูและผู้ใหญ่ในการปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

4) การสร้างคุณค่าความเป็นพลเมืองผ่านกระบวนการเลียนแบบพฤติกรรมและการสอนโดยตรงในสถานศึกษา

UNESCO (2005) ได้เสนอวิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโดยใช้วิธีการหรือแนวทางที่เป็นการร่วมกันพิจารณาเลือกระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และการทำให้เด็กและเยาวชนได้สื่อสารและแสดงออกในหลากหลายรูปแบบ เช่น การพูด การแสดงออกผ่านรูปภาพ บทเพลง บทกวี อันเป็นเครื่องมือที่จะสะท้อนความเป็นพลเมือง ความเป็นประชาธิปไตย ความยุติธรรม เสรีภาพ และสันติภาพ ซึ่งวิธีการ หรือแนวทางเหล่านี้ต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระดับปฐมวัย

Alderson, Hawthorne and Killen (2005) กล่าวไว้ว่า เป็นการยากที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง “ความเป็นพลเมือง” กับ “เด็กปฐมวัย” เพราะความเป็นพลเมืองมีมาตั้งแต่เกิดและมีฐานะเป็นบุคคลตามกฎหมาย (เกิดและมีชีวิต) โดยมีสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับการบริการ คุ้มครองดูแล และการได้รับความสะดวกจากรัฐในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะทางสังคมตามความเชื่อ ความคาดหวัง และค่านิยมของผู้ใหญ่ โดยนำเสนอแนวทางรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมือง

1) การยอมรับว่าเด็กคือ “พลเมืองในวันนี้” (children as citizens now) ไม่พิจารณาว่าเด็กจะเป็นพลเมืองเมื่อโตขึ้นเท่านั้น แต่เด็กมีสิทธิ มีเสียง และมีบทบาทในปัจจุบัน

2) เน้นให้เด็กมีความสามารถในการแสดงความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนเอง

3) เน้นสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (UNCRC) โดยเฉพาะมาตรา 12 (สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม)

4) เด็กควรได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ส่งผลต่อชีวิตของตนเอง

5) การมีส่วนร่วมเชิงรุก (active participation) เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในห้องเรียน เช่น การตั้งกฎร่วม การเลือกกิจกรรม

6) การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงครั้งคราว

โดยนำเสนอวิธีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง เช่น กิจกรรมฟังเสียงเด็ก (listening to children) การสัมภาษณ์ สนทนา หรือการบันทึกความคิดของเด็กอย่างเป็นระบบ ใช้ภาพ วาด การเล่าเรื่อง หรือวิธีอื่นที่เด็กถนัดในการสื่อสาร การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเคารพ (respectful relationships) ครูและผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติต่อเด็กด้วยความเคารพและยอมรับความคิดเห็นของเด็ก ให้เด็กมีโอกาสพูดในประเด็นต่าง ๆ และฟังกันอย่างเท่าเทียม ส่งเสริมบทบาทการตัดสินใจของเด็ก (child - led decision making) ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและสนับสนุนให้เด็กเลือกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง กิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในประเด็นสังคม

Nutbrown and Clough (2009) นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมือง (citizenship education model for early childhood) ดังนี้

1) ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (child - centered approach) โดยพิจารณาว่าเด็กเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิด ตัดสินใจ และมีสิทธิของตนเอง

2) ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง

3) การเรียนรู้ผ่านการเล่น (learning through play) ใช้การเล่นเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เรื่องสิทธิ หน้าที่ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

4) การเรียนรู้บทบาทพลเมืองผ่านสถานการณ์จำลอง เช่น เล่นบทบาทสมมติ (role play)

5) ส่งเสริมการเจรจาและการมีส่วนร่วม (dialogue and participation)

6) จัดสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ฟังผู้อื่น และเรียนรู้ความแตกต่าง

7) พัฒนาทักษะการฟัง พูด การโต้แย้งกันอย่างเคารพกัน

8) บูรณาการคุณค่าทางสังคม (integration of social values) โดยสอดแทรกคุณค่า เช่น ความยุติธรรม การเคารพสิทธิ ความเท่าเทียม และความรับผิดชอบในกิจกรรมประจำวัน

9) ใช้หนังสือภาพ นิทาน และกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม

10) การมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน (community engagement) ส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้จากชีวิตจริง เช่น เยี่ยมชมหน่วยงานท้องถิ่น ทำกิจกรรมกับชุมชน ช่วยให้เด็กเข้าใจบทบาทของพลเมืองในสังคมที่กว้างขึ้น

วิธีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การใช้กิจกรรมวงจรแห่งเวลา (circle time) และการพูดคุยกลุ่มเล็กเพื่อให้เด็กได้ฝึกฟัง แสดงความคิด และเคารพผู้อื่น กิจกรรมโครงงาน (project approach) โดยจัดกิจกรรมให้เด็กมีบทบาทในการตั้งคำถาม หาคำตอบ และแบ่งปันการเรียนรู้ การใช้เรื่องเล่าและวรรณกรรมเด็กเพื่อกระตุ้นการคิดเชิงจริยธรรมและเรียนรู้คุณค่าทางสังคม และกิจกรรมประชาธิปไตยในห้องเรียน เช่น การลงคะแนนเสียง การผลัดเวร การตัดสินใจร่วมกัน เป็นต้น

โดยสรุปความสอดคล้องของรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยที่นักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่นำเสนอ มีดังนี้

1) เรียนรู้ผ่านการเล่นและสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง โดยใช้แนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก โดยถือว่า “การเล่น” ไม่ใช่เพียงกิจกรรมเพื่อความสนุก แต่เป็นเครื่องมือสำคัญที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงอย่างมีความหมาย เด็กจะได้ฝึกฝนทักษะทางสังคม เช่น การสื่อสาร การแบ่งปัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์และความคิดอย่างสร้างสรรค์ การใช้สถานการณ์จำลอง เช่น การเล่นบทบาทสมมติ หรือกิจกรรมจำลองชีวิตจริงในสังคม ช่วยให้เด็กเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น เรียนรู้หลักการพื้นฐานของความเป็นพลเมือง เช่น ความรับผิดชอบ การเคารพกฎกติกา การแสดงความเห็นอย่างสุภาพ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกลุ่ม ซึ่งเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ เด็กยังได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ผ่านสถานการณ์ที่ถูกออกแบบให้ใกล้เคียงกับชีวิตจริง

2) การบูรณาการความเป็นพลเมืองและคุณค่าทางสังคมในกิจกรรมประจำวัน โดยการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีความรับผิดชอบ โดยปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีตั้งแต่เด็กปฐมวัยจากหลักการของความเป็นพลเมืองและคุณค่าทางสังคมมาผสมผสานเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กทำในชีวิตประจำวัน ด้วยการสร้างโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะต่าง ๆ เช่น การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกัน การแสดงความคิดเห็นและการฟังผู้อื่นอย่างเคารพ การตัดสินใจร่วมกันในกลุ่ม และการใช้ความยุติธรรมในการแก้ปัญหาต่างๆ ผ่านกิจกรรมที่เด็กทำเป็นประจำ เช่น การเล่นกลุ่ม การทำงานร่วมกับเพื่อน การทำกิจกรรมในห้องเรียน เป็นต้น

3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมส่งเสริมจินตนาการและการแสดงออก เช่น การเล่นบทบาทสมมติ (role play) เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความรู้สึก ความคิด และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารผ่านหลายรูปแบบ เช่น การพูด การแสดง วาดภาพ หรือใช้วัสดุในการจำลองสถานการณ์ เป็นต้น

4) การจัดสถานการณ์ และการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อเรียนรู้ความเป็นพลเมือง ด้วยการจัดสถานการณ์จำลองเพื่อเรียนรู้ความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและจิตสำนึกพลเมืองในเด็ก โดยการใช้สถานการณ์จำลองที่ถูกออกแบบมาให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งมีเป้าหมายในการสอนให้เด็กเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นในสังคม รวมทั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบและการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ

5) การใช้รูปแบบการสะท้อนความรู้สึกและการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างพื้นฐานที่ดีสำหรับการเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบในสังคม การสะท้อนความรู้สึกให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในสังคม รวมถึงการเคารพความคิดเห็นและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีสันติสุข และเข้าใจบทบาทของตนเองในสังคม

4. สมรรถนะความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย

สมรรถนะความเป็นพลเมือง (civic competency) ในเด็กปฐมวัย เป็นความสามารถพื้นฐานที่เด็กใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีคุณภาพ โดยครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมให้เด็กสามารถมีส่วนร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์และเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า เด็กคือพลเมืองคนหนึ่ง และควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้สามารถมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเหมาะสมตามวัย

4.1 ความหมายและลักษณะสำคัญของสมรรถนะความเป็นพลเมือง

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเป็นการผสมผสานที่ซับซ้อนของผลการเรียนรู้ที่แตกต่างกันซึ่งจำเป็นสำหรับบุคคลในการเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น จากการผสมผสานของความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมที่ช่วยให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ได้อย่างประสบความสำเร็จในสังคมประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน และในชีวิตประจำวันโดยยึดตามค่านิยมประชาธิปไตย (Hoskins and Deakin Crick, 2008: 7) สมรรถนะเป็นพลเมืองซึ่งได้รับการพัฒนาเพื่อใช้ในการวัดและส่งเสริมความสามารถของบุคคลในการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยอย่างมีความรับผิดชอบ โดยเน้นการบูรณาการ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และแรงจูงใจ เพื่อการมี

ส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมและการเมือง สมรรถนะความเป็นพลเมือง จึงหมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองที่มาจากความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สะท้อนถึงความเป็นพลเมืองที่ดี และมีคุณภาพ ทำให้มีส่วนสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชน สังคม และประเทศชาติ Association of American Colleges and Universities (2012) นิยามว่าสมรรถนะความเป็นพลเมือง คือ ความรู้ ทักษะ คุณค่า และความสามารถในการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความแตกต่างในชีวิตพลเมืองของชุมชนของเรา และในการวิเคราะห์และดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะ ซึ่งสมรรถนะความเป็นพลเมืองในทัศนะนี้ คือ ความสามารถของบุคคลในการผสานความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการลงมือทำเพื่อมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยอย่างมีความรับผิดชอบ และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนของตนได้ U.S. Department of Education (2012) ได้ระบุว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองเป็นความสามารถในการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบและสร้างสรรค์ในกระบวนการของระบอบประชาธิปไตย ที่มาจากความรู้เกี่ยวกับสถาบันการเมืองและหลักการประชาธิปไตย ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนคุณลักษณะของความรับผิดชอบ ความเคารพในความหลากหลาย และแรงจูงใจที่จะมีส่วนร่วมในสังคม UNESCO (2012) กล่าวถึงสมรรถนะความเป็นพลเมืองว่าหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก รวมถึงความสามารถในการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตยและกระบวนการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ความสามารถนี้ประกอบด้วยทั้งด้าน ทักษะ และคุณลักษณะหรือค่านิยม และ Hoskins, Saisana and Villalba (2014: 2) นิยามความหมายของสมรรถนะความเป็นพลเมืองไว้ว่า เป็นความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในสังคมพลเมือง ชีวิตทางการเมือง และชุมชน สมรรถนะความเป็นพลเมืองไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการเสริมอำนาจให้บุคคลสามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้เท่านั้น แต่ยังช่วยสนับสนุนประชาธิปไตยและการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจได้อีกด้วย ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองหมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองที่มาจากความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ประกอบเข้าด้วยกันในการกระทำตามสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชนระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

ลักษณะสำคัญของสมรรถนะความเป็นพลเมืองเป็นความสามารถในการเป็นพลเมืองส่วนผสมที่ซับซ้อนของความรู้ ทักษะ ความเข้าใจ ค่านิยม ทัศนคติ และนิสัย และต้องอาศัยความรู้สึกถึงเอกลักษณ์และการกระทำ (Hoskins and Deakin Crick, 2008: 8) สมรรถนะความเป็นพลเมืองจึงมีลักษณะที่เป็นชุดพฤติกรรมที่เป็นความสามารถในการเป็นพลเมืองและการแสดงออกในฐานะที่เป็นพลเมือง ซึ่ง Torney-Purta et al. (2015: 1) สรุปไว้ว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองครอบคลุม 3 ด้าน (ความรู้พลเมือง ทักษะการวิเคราะห์ และทักษะการมีส่วนร่วม) Hoskins และ Deakin Crick (2008) สมรรถนะความเป็นพลเมืองจะมีลักษณะเป็นความสามารถในการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ ผ่านพฤติกรรม เช่น การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตั้งคำถามต่อความไม่เป็นธรรม

และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและพลเมืองอย่างสันติ ในทำนองเดียวกัน UNESCO (2015) อธิบายว่า ผู้ที่มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองจะมีลักษณะของการคิดเชิงวิพากษ์ มีความเห็นอกเห็นใจ (empathy) เคารพความหลากหลาย และลงมือปฏิบัติผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวเพื่อความยุติธรรม ความเท่าเทียม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ U.S. Department of Education (2012) กล่าวว่าการแสดงออกของสมรรถนะนี้เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาของสาธารณะ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย Council of Europe (2016) และ CE International (2020) ระบุว่าลักษณะของสมรรถนะความเป็นพลเมืองต้องมีลักษณะของการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน (active participation) และ ความร่วมแรงร่วมใจในการไขปัญหา(collaborative problem solving) ของชุมชน สังคม และประเทศชาติ และ Torney-Purta et al. (2001) เสนอว่าเยาวชนที่มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองจะแสดงออกผ่านการเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความสนใจในประเด็นสาธารณะ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน การลงคะแนนเสียง (เมื่อมีสิทธิ) และการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลในประเด็นทางสังคม

โดยสรุปลักษณะสำคัญของสมรรถนะความเป็นพลเมือง เป็นการแสดงออกผ่านพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นทางสังคม และการเมือง มีเจตคติที่เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และสามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างมีจริยธรรมและสร้างสรรค์ สมรรถนะความเป็นพลเมืองจึงเป็นความสามารถในการปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในฐานะที่เป็นพลเมืองที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าอันเนื่องมาจากบุคคลมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ได้รับการปลูกฝังและพัฒนาผ่านกระบวนการต่าง ๆ ในสังคม

4.2 องค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมือง

คำว่า สมรรถนะ (competency) หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกผ่านพฤติกรรมของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะส่วนบุคคลมาใช้ในการปฏิบัติงานหรือดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยสมรรถนะไม่ใช่เพียงแค่การมีความรู้หรือทักษะเท่านั้น แต่รวมถึงความสามารถในการบูรณาการสิ่งเหล่านี้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ และสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานการณ์หลากหลาย เมื่อคำว่า สมรรถนะนำมาใช้ในการอธิบายความสามารถของความเป็นพลเมือง จึงมีองค์ประกอบโดยพื้นฐาน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ทักษะความเป็นพลเมือง และคุณลักษณะความเป็นพลเมือง โดยมีนักวิชาการได้ระบุองค์ประกอบหลักของสมรรถนะความเป็นพลเมืองไว้คล้ายคลึงกัน แต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียด ดังแสดงตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 องค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองตามทัศนะของนักวิชาการ องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ

นักวิชาการ องค์กร และหน่วยงาน	**ทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมือง**
Patrick (1999)	ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง (civic Knowledge) ทักษะด้านปัญญาเกี่ยวกับพลเมือง (civic intellectual skills) ทักษะด้านการมีส่วนร่วมของพลเมือง (civic participatory skills)
Hoskins & Deakin Crick (2008)	ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมือง (knowledge and understanding) ทักษะการเป็นพลเมือง (skills) เจตคติและคุณค่าของพลเมือง (attitudes and values) การผูกพันอย่างแข็งขัน (active engagement)
Association of American Colleges and Universities (AAC&U) (2012)	ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง (civic Knowledge) ทักษะการเป็นพลเมือง (civic skills) เจตคติและคุณค่าของพลเมือง (attitudes and values) ทักษะการปฏิบัติ/ความผูกพัน (civic action/ engagement)
Hoskins, Saisana and Villalba (2014)	ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) เจตคติ (attitudes) ค่านิยม (values)
UNESCO (2015)	ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) ค่านิยม (values) เจตคติ (attitudes)
Torney-Purta et.al (2015)	ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง (civic Knowledge) ทักษะการเป็นพลเมือง (civic skills) เจตคติและคุณค่าความเป็นพลเมือง (civic attitudes and values) ความผูกพัน (civic engagement)
Jurr (2016)	ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง (civic Knowledge) ทักษะการเป็นพลเมือง (civic skills) คุณค่าความเป็นพลเมือง (civic values) เจตคติความเป็นพลเมือง (civic attitudes)
Council of Europe (2016)	คุณค่า (values) เจตคติ (attitudes) ทักษะ (skills) ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (knowledge and critical understanding)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2548)	ความรู้ความเข้าใจในหลักประชาธิปไตย คุณธรรมและจริยธรรมของความเป็นพลเมือง ทักษะในการใช้เหตุผลและการคิดเชิงวิพากษ์ การมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย

นักวิชาการ องค์กร และหน่วยงาน	ทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมือง
ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555)	ความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย คุณธรรมและจริยธรรมของความเป็นพลเมือง ทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า องค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง (civic Knowledge) ทักษะการเป็นพลเมือง (civic skills) เจตคติและคุณค่าของพลเมือง (attitudes and values)

สาระสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมือง มีดังนี้

4.2.1 ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง (civic knowledge)

ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของพลเมืองในสังคม รวมถึงความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของรัฐ การเมืองการปกครอง กฎหมาย กระบวนการทางการเมือง และประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกันอย่างสงบสุข สาระสำคัญของความรู้เกี่ยวกับพลเมือง มีผลการศึกษาวิจัย ทัศนะและความคิดเห็นของนักวิชาการ องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

Patrick (1999) เสนอไว้ว่า ความรู้เกี่ยวกับพลเมืองประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับรัฐบาล กฎหมาย สิทธิ หน้าที่ โครงสร้างของรัฐ ความเข้าใจหลักการประชาธิปไตย เช่น การแบ่งแยกอำนาจ การเลือกตั้ง สิทธิมนุษยชน และความรู้เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม

Hoskins & Deakin Crick (2008: 8) สรุปว่า ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบ ความรู้ทางการเมือง ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ข่าวสารในยุคปัจจุบัน ความหลากหลาย มรดกทางวัฒนธรรม ประเด็นทางกฎหมาย และวิธีการที่มีอิทธิพลต่อนโยบายและสังคม

4.2.2 ทักษะการเป็นพลเมือง (civic skills)

Patrick (1999) เสนอไว้ว่า ทักษะการเป็นพลเมืองประกอบด้วย ทักษะในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา และการสื่อสารทักษะในการอภิปราย การตัดสินใจร่วมกัน และการใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ เช่น การอภิปราย การลงคะแนนเสียง การเป็นอาสาสมัคร

Hoskins & Deakin Crick (2008: 8) สรุปว่า ทักษะการเป็นพลเมือง ประกอบด้วย ทักษะการแก้ไขข้อขัดแย้ง ความสามารถทางวัฒนธรรม การตัดสินใจอย่างรอบรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการมีอิทธิพลต่อสังคมและนโยบาย ความสามารถในการวิจัย การสนับสนุน ความเป็นอิสระ/ความสามารถ

ในการมีส่วนร่วม การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร ทักษะการโต้วาที การฟังอย่างมีส่วนร่วมการแก้ปัญหา การรับมือกับความคลุมเครือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการประเมินความเสี่ยง

4.2.3 เจตคติและคุณค่าของพลเมือง (attitudes and values)

Patrick (1999) เสนอไว้ว่า เจตคติและคุณค่าของพลเมือง ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเคารพกฎหมาย การยอมรับความแตกต่าง ความอดทน และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยอย่างสันติและต่อเนื่อง

Hoskins & Deakin Crick (2008: 8) สรุปว่า เจตคติและคุณค่าของพลเมือง ประกอบด้วย เจตคติที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ประสิทธิภาพทางการเมือง ความเป็นอิสระและอิสระ ความยืดหยุ่น ความชื่นชมทางวัฒนธรรม ความเคารพต่อวัฒนธรรมอื่น ความเปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง/ความคิดเห็นที่แตกต่าง ความรับผิดชอบและความเปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่กระตือรือร้น การมีอิทธิพลต่อสังคมและนโยบาย คุณค่าเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ความเท่าเทียมทางเพศ ความยั่งยืน สันติภาพ/การไม่ใช้ความรุนแรง ความยุติธรรมและความเสมอภาค การเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองที่กระตือรือร้น และความรู้สึกเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของบุคคล ชุมชน ชาติ และโลก

4.3 สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยเกิดจากความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณค่าของพลเมืองก่อให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งนักวิชาการได้นำเสนอเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นพลเมือง และสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2553) ได้นำเสนอสมรรถนะของความเป็นเมืองดี มีคุณภาพไว้ดังนี้ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและประชาธิปไตย เข้าใจบทบาท หน้าที่ สิทธิ และการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย การมีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมตระหนักถึงหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น การเคารพในสิทธิ เสรีภาพ และความหลากหลาย ยอมรับความแตกต่าง เคารพความคิดและวัฒนธรรมของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งสมรรถนะความเป็นพลเมืองเหล่านี้นำมาสู่ระดับสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในด้านการเรียนรู้เรื่องการแบ่งปัน การรอคิว การตั้งกติกาของห้องเรียน หรือการเล่นร่วมกัน การทำกิจกรรมกลุ่ม การไม่ล้อเลียนเพื่อน การยอมรับความแตกต่าง เป็นต้น

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2557) ได้นำเสนอสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ไว้ดังนี้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เคารพกติกาของสังคม มีจิตสาธารณะ เคารพกฎหมายและกติกาสังคม มีเหตุผลและสติ มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งสมรรถนะความเป็นพลเมืองเหล่านี้นำมาสู่ระดับสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในด้านการมีความซื่อสัตย์ สุจริต เคารพกติกา ยอมรับเมื่อทำผิด

อันเป็นการแสดงพฤติกรรมเหมาะสมทางสังคม การเห็นประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักการแบ่งปัน การช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เข้าใจกฎระเบียบของสังคม และยอมรับกติกาที่กำหนดร่วมกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งกับบุคคลอื่นจะมีเหตุผล ไม่ใช้ความรุนแรง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของห้องเรียนอย่างเหมาะสม เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนี้ การยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และปฏิบัติเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้นำมาสู่ระดับสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในด้านการเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม แสดงออกถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันในสังคม การแสดงบทบาทของตนอย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมสร้างข้อตกลง ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยมีผู้ชี้แนะ และปฏิบัติตนเป็นผู้นำได้โดยตนเอง ยอมรับการประนีประนอมแก้ไขปัญหาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง เล่นร่วมกับเพื่อนและทำงานได้อย่างมีเป้าหมาย เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้ศึกษาและจัดทำสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดหลักในการกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่ โดยหนึ่งในสมรรถนะหลักคือ สมรรถนะความเป็นพลเมือง (civic competency) ไว้ดังนี้ เข้าใจสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนมีความเข้าใจเรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เคารพกฎหมายและกฎกติกาสังคมพฤติกรรมปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มและชุมชน มีจิตสำนึกสาธารณะ มีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย ความสามารถในการสื่อสาร และเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งสมรรถนะความเป็นพลเมืองเหล่านี้นำมาสู่ระดับสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นเมื่อต้องปฏิบัติกิจกรรม การสร้างข้อตกลงและกติการ่วมกัน โดยปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น การรอคอย ความใส่ใจต่อส่วนรวม มีน้ำใจต่อบุคคลอื่นและมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2563) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดสมรรถนะผู้เรียนตามแนวทางของ “หลักสูตรฐานสมรรถนะ” โดยมุ่งเน้นให้เด็กมีทักษะและคุณลักษณะที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน รวมถึงการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมประชาธิปไตย ไว้ดังนี้ การเคารพสิทธิ หน้าที่ กติกา และความหลากหลาย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และส่วนรวม มีจิตสาธารณะและจิตอาสา มีทักษะการสื่อสารและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการมีส่วนร่วมในสังคม และเคารพความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรม ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้นำมาสู่การกำหนดระดับสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การช่วยเหลือแบ่งปัน การเข้าใจบทบาทของตนเองและผู้อื่น การสื่อสารความต้องการของตนเอง การรู้จักการฟังผู้อื่น การใช้คำพูดที่สุภาพการมีส่วนร่วม การตัดสินใจร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม และการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย เป็นต้น

Alderson, Hawthorne and Killen (2005) เสนอทัศนะเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็ก ไว้ดังนี้ การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น การใช้สิทธิและความสามารถในการแสดงความเห็นของตนในเรื่องที่ส่งผลต่อตนเอง ความรับผิดชอบและการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น วิธีการใช้สิทธิของตนเองอย่างมีสติและความรับผิดชอบการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคม การแบ่งปัน หรือการแก้ปัญหาความขัดแย้งในกลุ่ม การเข้าใจสิทธิ ความยุติธรรม และความเท่าเทียม การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพศ หรือเชื้อชาติ การเลือกใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม การมีจิตสำนึกทางสังคม การพึ่งพาตนเอง และกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

Nutbrown and Clough (2009) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะของเด็กที่เชื่อมโยงกับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (belonging) ที่รู้สึกว่าตนมีคุณค่าและเป็นสมาชิกของชุมชน การมีเสียง (having a voice) หมายถึง การที่เด็กมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนผ่านการเล่นหรือภาษาทางเลือก การเคารพความเสมอภาคและการยอมรับความแตกต่าง สนับสนุนให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ในบริบทที่เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพศ สถานภาพ การเรียนรู้ผ่านความสัมพันธ์ที่ดี การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มและการตัดสินใจ สร้างโอกาสให้เด็กได้มีส่วนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันและสร้างกติกา

องค์การ UNESCO (2015) ได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนาความเป็นพลเมืองควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยสมรรถนะของเด็กปฐมวัยมีดังนี้ การมีความเชื่อมโยงกับโลกในประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะ หรือส่วนรวม การเคารพสิทธิของตนเอง และสิทธิผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม ความเคารพในความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ

สมาคมการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (National Association for the Education of Young Children: NAEYC) (2019) ได้นำเสนอสมรรถนะของเด็กที่เชื่อมโยงกับสมรรถนะของเด็กปฐม ไว้ดังนี้ การรู้จักตนเองและเคารพความหลากหลาย พัฒนาอัตลักษณ์ ความภาคภูมิใจในตนเอง เคารพความแตกต่าง การมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีอัตลักษณ์ของตนเอง การมีส่วนร่วมในสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกลุ่ม การตัดสินใจ และการตั้งคำถาม มีความเข้าใจเรื่องสิทธิ ความยุติธรรม และความเสมอภาค การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาอย่างสันติ สนับสนุนการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาผ่านสถานการณ์ชีวิตจริง การสื่อสารและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

สมาคมการศึกษาปฐมวัยนานาชาติ (Childhood Education International: CE International) (2020) ได้นำเสนอสมรรถนะของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม ความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง และการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบในสังคม

องค์การ UNICEF (2021) ได้นำเสนอสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กซึ่งหมายรวมถึงเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ การตระหนักรู้ตนเองและผู้อื่น (self and social awareness) เด็กเรียนรู้การเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกผู้อื่น การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ใช้ภาษาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกตัวเอง การมีส่วนร่วมในชุมชนและการตัดสินใจร่วมกัน เรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม ความเข้าใจในความหลากหลายและความเป็นธรรม และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความรับผิดชอบต่อสังคม

โดยสมรรถนะความเป็นพลเมือง และสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยของนักวิชาการ หน่วยงานทางการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ สรุปสังเคราะห์ได้ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

สมรรถนะความเป็นพลเมือง	Alderson.et al (2005)	Nutbrown and Clough (2009)	UNESCO (2015)	NAEYC (2019)	CE International (2020)	UNICEF (2021)	วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2553)	ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2557)	กระทรวงศึกษาธิการ (2560)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562)	สพฐ. (2563)	สรุปความสอดคล้อง (ร้อยละ)
1. ความเชื่อมโยงกับโลก			✓									9.09
2. การเคารพสิทธิของตนเองและสิทธิผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100
3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และส่วนรวม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100
4. ความเคารพในความหลากหลาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	72.73
5. การมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	81.82
6. การรู้จักตนเองและบทบาทของตนต่อสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	72.73
7. การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาอย่างสันติ								✓	✓			18.18
8. การสื่อสารและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์		✓				✓		✓			✓	36.36

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย (ต่อ)

สมรรถนะความเป็นพลเมือง	Alderson.et al (2005)	Nutbrown and Clough (2009)	UNESCO (2015)	NAEYC (2019)	CE International (2020)	UNICEF (2021)	วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2553)	ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2557)	กระทรวงศึกษาธิการ (2560)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562)	สพฐ. (2563)	สรุปความสอดคล้อง (ร้อยละ)
9. ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น	✓								✓			18.18
10. การแสดงทางอารมณ์อย่างเหมาะสม		✓										9.09
11. การพึ่งพาตนเองในระดับเหมาะสม	✓											9.09
12. การพัฒนาเจตคติพลเมืองประชาธิปไตย	✓						✓			✓		27.27
13. การมีจิตสาธารณะและจิตอาสา								✓		✓	✓	27.27
14. ความรักชาติ ศาสนา และสถาบันหลักของประเทศ									✓	✓		18.18
15. มีคุณธรรมจริยธรรม								✓	✓			18.18

สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ได้สรุปความสอดคล้อง สังเคราะห์และจัดกลุ่มสมรรถนะจากแนวคิดของนักวิชาการ องค์กร หน่วยงานทางการศึกษาและเด็กปฐมวัย ดังนี้

1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม

2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน

5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

ซึ่งแต่ละสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย สรุปคำนิยาม และสาระสำคัญดังนี้

1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society)

การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม การอยู่ร่วมกัน และการแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม

การกำหนดบทบาทของตนเป็นกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้และตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ และความคาดหวังที่สังคมหรือกลุ่มมีต่อสมาชิกแต่ละคน การตระหนักรู้ในบทบาทของตนเองส่งผลต่อการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในกิจกรรมของกลุ่มและสังคมโดยรวม

ในบริบทของการพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองการรู้จักบทบาทของตนเองถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตในฐานะพลเมืองที่มีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบและสามารถมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเข้าใจบทบาทของตนยังช่วยส่งเสริมความร่วมมือ ความเคารพซึ่งกันและกัน และการทำงานร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย

การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคมของเด็กปฐมผ่านการปฏิบัติกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทั้งในและนอกห้องเรียนด้วยการรับรู้บทบาทของตนเองภายในกลุ่มทั้งการเป็นผู้นำ ผู้ตาม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมอย่างเหมาะสม

2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others)

การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รู้ถึงสิทธิของตนและผู้อื่น ทั้งการแสดงออกในเชิงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนเอง

การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นเป็นหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย โดยสะท้อนถึงความเข้าใจในคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของบุคคล

ทุกคน การเคารพสิทธิตนเองหมายถึงการตระหนักถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ตนพึงมีตามกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการได้รับการคุ้มครอง และสิทธิในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย ขณะที่การเคารพสิทธิของผู้อื่นคือการยอมรับและไม่ละเมิดสิทธิเหล่านั้นในบุคคลอื่น

การพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมือง การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ต้องได้รับการปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้บุคคลสามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างสันติ สร้างสรรค์ และยั่งยืน การเคารพสิทธิยังเป็นพื้นฐานของการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลาย การมีส่วนร่วม และการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นของเด็กปฐมวัย คือการที่เด็กมีความสามารถในการปรับความต้องการของตนเองกับสิทธิที่มีอยู่ซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ หรือข้อกำหนดทางสังคม เช่น ข้อกำหนดของห้องเรียน หรือสิทธิจากการได้รับการแบ่งปันสิ่งของ การเล่นของเล่น การกระทำ การปฏิบัติกิจกรรมตามขอบเขตที่ตนมี เป็นต้น

3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences)

การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมการยอมรับ การเข้าใจ การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเคารพและเปิดใจกว้างต่อความหลากหลายในด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัฒนธรรม ความคิดเห็น ความสามารถ หรือวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลโดยไม่ตัดสินหรือแบ่งแยกด้วยอคติ ความสามารถในการยอมรับความแตกต่างถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคม

ในบริบทของการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมือง การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแนวคิดประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างสรรค์สังคมที่เป็นธรรม การส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักรู้ถึงคุณค่าของความหลากหลาย จะช่วยให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อผู้อื่น พัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และสร้างเสริมสันติสุขภายในชุมชนและสังคมโดยรวม

การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัยด้วยการปฏิบัติอย่างเป็นปกติและเหมือน ๆ กันต่อเพื่อน หรือครูที่มีความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัฒนธรรม ความคิดเห็น ความสามารถ หรือวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล ไม่ล้อเลียน ไม่ใช้คำพูดและการกระทำในเชิงเหยียดหยาม แบ่งแยก เป็นต้น

4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements)

การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา และข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง การไม่ปฏิบัติตนอย่างไร้ขอบเขตอันนำมาสู่ความไม่เป็นระเบียบภายในกลุ่ม

การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความเคารพต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีระเบียบและเป็นธรรม กติกาและข้อตกลงที่เกิดขึ้นในกลุ่มหรือชุมชน มักเป็นผลจากการร่วมกันกำหนดโดยสมาชิกทุกคน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสันติ

ในบริบทของการพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมือง การเคารพกติกาถือเป็นทักษะพื้นฐานในการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย เพราะสะท้อนถึงความสามารถในการยอมรับกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือปรับปรุงกติกาอย่างมีเหตุผลและเป็นธรรม การฝึกฝนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเคารพข้อตกลงร่วมกันจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ ความเป็นธรรม และจริยธรรมทางสังคม

การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกันของเด็กปฐมวัย มีลักษณะของการปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ใหญ่หรือข้อตกลงที่ได้กำหนดร่วมกันไว้ ไม่ปฏิบัตินอกเหนือไปจากข้อตกลงเพื่อหวังผลในการเป็นผู้ชนะ มีความอดทน รอคอย ผลัดกันเล่นหรือปฏิบัติกิจกรรม มีวินัยในตนเองสามารถควบคุมความต้องการของตนเองกับกฎเกณฑ์ ข้อตกลง เป็นต้น

5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership)

การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม การแสดงพฤติกรรมที่นำมาซึ่งสังคมยอมรับ และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ส่งผลให้สังคมน่าอยู่

การรับผิดชอบต่อสังคม เป็นความตระหนักรู้และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ส่งเสริมประโยชน์ส่วนรวม ควบคู่กับการลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ คือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือกระบวนการทางสังคมด้วยเจตนาและการกระทำที่มุ่งเน้นการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิกในสังคม

แนวคิดทั้งสองนี้ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมือง โดยส่งเสริมให้บุคคลตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบ และสามารถร่วมมือกับผู้อื่นในการสร้างสังคมที่ยุติธรรม เท่าเทียม และยั่งยืน การฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะและเจตคติในการรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การทำงานจิตอาสา การร่วมคิดร่วมทำเพื่อชุมชน หรือการแสดงความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกพลเมืองที่มีคุณภาพ

ดังนั้น การจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม จะช่วยสร้างพลเมืองที่ไม่เพียงแต่เข้าใจสิทธิของตนเอง แต่ยังเคารพและใส่ใจต่อสิทธิของส่วนรวม และพร้อมเป็นพลังบวกในการพัฒนาสังคมโดยรวม

การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีลักษณะของการเต็มใจและร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม เป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และเกิดความสำเร็จของกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และยอมรับผลของการกระทำของตนเองที่มีต่อกลุ่มและสังคม เป็นต้น

ตอนที่ 4 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องอิงกับพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยควรเป็นไปในลักษณะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความสนใจของเด็ก

1. ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการของผู้สอน หรือการที่ผู้สอนจัดสภาพการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนตามหลักการหรือทฤษฎี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด การจัดการเรียนรู้ จึงเป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดสถานการณ์สภาพการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้นั้นไปใช้ได้ โดยที่รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกรอบแนวคิดหรือโครงสร้างของกิจกรรม กระบวนการในการจัดประสบการณ์ผ่านการออกแบบและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกันนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนต้องพิจารณาการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับวัยความสามารถในการเรียนรู้ ทั้งนี้รูปแบบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (จากความหมายของรูปแบบการสอน) ตามทัศนะของ Passi and Singh (1991) ประกอบด้วยแนวทางสำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ทั้งยังทำหน้าที่เป็นกรอบแนวคิดที่สามารถประยุกต์ใช้ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มาจากคำนิยามของรูปแบบการสอน (model of teaching) และเมื่อนำมาใช้ในบริบทของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ใช้คำว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งนี้คำว่า “รูปแบบการสอน” มีนักวิชาการมีการนิยามความหมายไว้ ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2547) ได้นิยามองค์ประกอบของรูปแบบการสอนไว้ว่า เป็นโครงสร้างหรือกรอบแนวทางที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ซึ่งช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ให้ความหมายของรูปแบบการสอนไว้ว่า หมายถึงกรอบแนวคิดหรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ช่วยให้ครูสามารถเลือกใช้เทคนิค วิธีการ และกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ทิศนา แขมมณี (2555: 53) นิยามความหมายของรูปแบบการสอน คือกรอบแนวคิดที่ประกอบด้วยโครงสร้าง กิจกรรม วิธีการ และกระบวนการเรียนรู้ที่ครูใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

วรรธนา นันตาเขียน (2563: 25) ได้ศึกษาความหมายของคำว่ารูปแบบการสอน และสรุปเป็นความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ว่า เป็นแผนหรือกรอบแนวทางที่ออกแบบไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ โดยอิงจากหลักปรัชญา ทฤษฎีการเรียนรู้ และแนวคิดทางการศึกษา ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ อย่างมีลำดับขั้นตอน และผ่านการตรวจสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ยังมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่สัมพันธ์และต่อเนื่องจากสถานการณ์จริง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ พัฒนาทักษะชีวิต เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ระเบียบวินัย และความรับผิดชอบในตนเองอย่างเหมาะสม

Joyce & Weil (2000: 7) นิยามความหมายของรูปแบบการสอนไว้ว่า เป็นแบบแผนที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดหลักสูตรหรือหลักสูตร การคัดเลือกสื่อการสอน และการกำหนดแนวทางการกระทำของครู

Sheng (2023: 2285) กล่าวไว้ว่า รูปแบบการสอน เป็นแผนหรือลักษณะรูปแบบที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร ออกแบบสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและบริบทอื่น ๆ โดยทั่วไปจะถูกพัฒนาขึ้นจากปรัชญาทางการศึกษาและทฤษฎีการสอนที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้เกิดโครงสร้างและกระบวนการที่มั่นคงสำหรับการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึงรูปแบบหรือแผนอย่างเป็นระบบที่ออกแบบล่วงหน้าโดยอิงจากปรัชญา ทฤษฎีการเรียนรู้ และแนวคิดทางการศึกษา เพื่อใช้กำหนดโครงสร้างหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การเลือกสื่อ ตลอดจนการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทจริง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน พัฒนาทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ ระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการกำหนดโครงสร้างและแนวทางที่เป็นระบบ ซึ่งช่วยให้ครูสามารถออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแต่ละองค์ประกอบมีหน้าที่และความสำคัญที่แตกต่างกัน แต่มีความสอดคล้อง (alignment) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้มีผู้นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และรูปแบบการสอนไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2547) ได้นำเสนอองค์ประกอบหลักของรูปแบบการสอนว่าประกอบด้วย

1) วัตถุประสงค์ของการสอน (teaching objectives) เป็นการระบุผลลัพธ์หรือพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดขึ้นหลังจากเรียนรู้ ซึ่งควรชัดเจนและวัดผลได้

2) เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ (content) เนื้อหาวิชาที่จะสอน ซึ่งควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีความถูกต้องและเหมาะสมกับช่วงวัยและความสามารถของผู้เรียน

3) กิจกรรมการเรียนการสอน (learning activities) ขั้นตอนหรือวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

4) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ (instructional media and resources) อุปกรณ์และสื่อที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนควรมีความหลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาและผู้เรียน

5) การประเมินผล (evaluation) การวัดผลเพื่อประเมินความสำเร็จของการเรียนรู้ ใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมและวัตถุประสงค์

เยาวพา เดชะคุปต์ (2553) ได้เสนอว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรมีองค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ (objectives) เป็นการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เด็กบรรลุ ทั้งด้านพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาต้องชัดเจน วัดผลได้ และเหมาะสมกับวัยของเด็ก

2) เนื้อหา (content) หมายถึง ข้อมูล ความรู้ หรือประสบการณ์ที่ต้องการให้เด็กได้รับ เนื้อหาควรสัมพันธ์กับบริบทชีวิตจริงของเด็กและเน้นการบูรณาการ

3) กิจกรรมการเรียนรู้ (learning activities) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง เช่น การเล่น การทดลอง การสำรวจ ควรหลากหลาย สนุก และตอบสนองต่อความสนใจของเด็ก

4) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ (materials and learning resources) คือ สื่อของเล่น อุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ควรปลอดภัย เหมาะสมกับวัย และใช้ได้อย่างยืดหยุ่น

5) บทบาทของครู (teacher’s role) ครูต้องเป็น ผู้ออกแบบ ผู้อำนวยความสะดวก และผู้สังเกตพัฒนาการของเด็ก คอยสนับสนุนการเรียนรู้ตามจังหวะและความสามารถของแต่ละคน

6) การประเมินผล (assessment/evaluation) ประเมินจากพฤติกรรมจริงของเด็ก ขณะทำกิจกรรมใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การบันทึกภาพ การสะท้อนความคิด

สมจิต จันทร์ฉาย (2553) ได้นิยามองค์ประกอบหลักของรูปแบบการสอนไว้ว่า เป็นระบบของขั้นตอนการสอนที่มีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่

1) วัตถุประสงค์ของการสอน (teaching Objectives) เป็นกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุต้องชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลได้

2) เนื้อหาการสอน (content) เป็นสาระวิชาความรู้หรือประสบการณ์ที่นำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนต้องมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์

3) วิธีการสอน (teaching methods) ขั้นตอนหรือวิธีการที่ครูใช้ในการถ่ายทอดหรือกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และลักษณะของผู้เรียน

4) สื่อการสอน (teaching media) อุปกรณ์ สื่อ หรือเครื่องมือที่ช่วยในการนำเสนอเนื้อหาและส่งเสริมการเรียนรู้ควรเหมาะสมและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

5) การประเมินผลการสอน (evaluation) การวัดและประเมินผลเพื่อทราบถึงความสำเร็จของการเรียนการสอนใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในอนาคต

สนองจิฏฐ์ วัชโรทัย (2554: 49) นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ว่ามี 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่

1) วัตถุประสงค์ (objectives) เป็นเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุหลังจากได้รับประสบการณ์การเรียนรู้

2) กิจกรรมการเรียนรู้ (learning activities) คือ กระบวนการหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3) การวัดและประเมินผล (measurement and evaluation) เป็น วิธีการตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

ทิศนา แขมมณี (2558) ได้เสนอว่า รูปแบบการสอน หมายถึง รูปแบบหรือกรอบแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ (objectives) เป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

2) สาระเนื้อหา (content) คือข้อมูล ความรู้ หรือประเด็นหลักที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์

3) กิจกรรมการเรียนรู้ (learning activities) เป็นวิธีการหรือขั้นตอนที่ครูใช้ในการสร้างประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

4) บทบาทของครู (role of the teacher) เป็นหน้าที่ที่ครูต้องแสดงออกในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เช่น ผู้อำนวยความสะดวก ที่ปรึกษา หรือผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

5) บทบาทของผู้เรียน (role of the learner) เป็นลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ การคิดวิเคราะห์ หรือการร่วมมือ

6) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (learning environment) หมายถึงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตวิทยาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียน บรรยากาศที่ปลอดภัย และอุปกรณ์การเรียนรู้

กาญจนา คุณารักษ์ (2557) ได้นิยามองค์ประกอบของรูปแบบการสอนไว้ว่า เป็นโครงสร้างหรือกรอบแนวทางที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ซึ่งช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบหลักประกอบด้วยดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของการสอน (instructional objectives) ระบุผลลัพธ์หรือพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดขึ้นหลังจากเรียนรู้ ควรชัดเจนและวัดผลได้

2) เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ (content) เนื้อหาวิชาที่จะสอน ซึ่งควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มีความถูกต้องและเหมาะสมกับช่วงวัยและความสามารถของผู้เรียน

3) กิจกรรมการเรียนการสอน (learning activities) ขั้นตอนหรือวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

4) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ (instructional media and resources) อุปกรณ์และสื่อที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนควรมีความหลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาและผู้เรียน

5) การประเมินผล (evaluation) การวัดผลเพื่อประเมินความสำเร็จของการเรียนรู้ใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมและวัตถุประสงค์

บังอร เสรีรัตน์ (2557) ได้ศึกษาและนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่ว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1) แนวคิด (conceptual framework) เป็นฐานความคิดหรือทฤษฎีที่สนับสนุนการออกแบบรูปแบบการสอน เช่น การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) วัตถุประสงค์ (objectives) กำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุหลังจากการเรียนรู้ เช่น การสามารถถ่ายโยงความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

3) กระบวนการจัดกิจกรรม (learning activities) ขั้นตอนหรือวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการถ่ายโยงความรู้

4) บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน (roles of teacher and learner) ผู้สอนมีบทบาทในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการถ่ายโยงความรู้ ส่วนผู้เรียนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมและนำความรู้ไปใช้ในบริบทต่าง ๆ

5) ผลที่ผู้เรียนได้รับ (learning outcomes) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู (2557) ได้ศึกษาและนำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วนหลัก ได้แก่

1) หลักการและเหตุผล เป็นแนวทางที่สำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และความสำคัญจำเป็นในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ เพื่อให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียน

2) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน หมายถึง กรอบความคิดหรือหลักการที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยต้องใช้ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานที่สอดคล้องกับพัฒนาการ การเรียนรู้ของเด็ก

3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามที่คาดหวังไว้

4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการที่ครูใช้ในการวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างครบถ้วนกระบวนการดังกล่าวครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของผู้เรียน การเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5) บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง หน้าที่ ความรับผิดชอบ และการแสดงออกเชิงวิชาชีพของครูในการวางแผน ออกแบบ ดำเนินการ และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยครูต้องทำหน้าที่ทั้งในฐานะผู้ถ่ายทอดความรู้ ผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้วางแผน ผู้ให้คำปรึกษา และผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน

6) บทบาทผู้เรียน หมายถึง หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เรียนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน มีความตระหนักรู้ในตนเอง และพยายามพัฒนาศักยภาพของตนผ่านการคิด การลงมือปฏิบัติ และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

7) ระยะเวลา คือ ช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนสำหรับการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือแผนการสอน โดยระยะเวลาดังกล่าวจะต้องเหมาะสมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะของผู้เรียน และรูปแบบกิจกรรมที่จัดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปิยะรัตน์ อินทะสุข (2557: 36 – 37) ได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วนหลัก ได้แก่

1) หลักการของรูปแบบ หมายถึง แนวคิด ทฤษฎี และความเชื่อพื้นฐานที่เป็นกรอบแนวทางในการออกแบบรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนผ่านการกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา และขั้นตอนการดำเนินงาน

2) จุดประสงค์ของรูปแบบ ระบุถึงความคาดหวังหรือผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์

3) สาระและกระบวนการ เป็นการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

4) กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของการใช้รูปแบบ

5) การวัดและประเมินผล เป็นการพิจารณาความมีประสิทธิผลของรูปแบบในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

วรรธนา นันตาเขียน (2563: 32 - 33) ได้วิเคราะห์และสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อใช้ในการวิจัยไว้ว่า ประกอบด้วย

1) ทฤษฎีหรือหลักการของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ องค์ประกอบนี้หมายถึง แนวคิดหลัก ปรัชญาทางการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ หรือความเชื่อพื้นฐานที่เป็นกรอบแนวคิดของการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยทำหน้าที่เป็นแนวทางกำหนดเป้าหมาย เนื้อหา และวิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายทางการศึกษา

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจแสดงออกในรูปของผลที่พึงประสงค์จากการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครอบคลุมทั้งสามด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย (cognitive domain) จิตพิสัย (affective domain) และทักษะพิสัย (psychomotor domain) ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถที่ผู้เรียนควรมีหลังจากได้รับประสบการณ์การเรียนรู้นั้น

3) สาระการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ องค์ประกอบนี้หมายถึง เนื้อหาวิชาหรือสาระสำคัญที่เป็นสาระหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ โดยอาจประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นสำหรับการบรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด

4) กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมที่ออกแบบขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหา กระบวนการ หรือสถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ โดยกิจกรรมเหล่านี้จะต้องมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริง และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5) กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นของการดำเนินการตั้งแต่การวางแผน การจัดเตรียม การดำเนินกิจกรรม ตลอดจนการสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งครูหรือผู้ออกแบบ

จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของการเรียนการสอน

6) การวัดและประเมินผล องค์ประกอบนี้ใช้เพื่อประเมินผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมุ่งวัดว่าผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้หรือไม่ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทางจิตใจ ซึ่งอาจใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินก่อน–หลังเรียน การสังเกตพฤติกรรม หรือการใช้แบบทดสอบตามสภาพจริง

Joyce และ Weil (2000: 245 - 246) ได้สรุปองค์ประกอบหลักของรูปแบบการสอน (teaching models) ไว้ 5 องค์ประกอบดังนี้

1) จุดมุ่งเน้น (focus) ซึ่งเป็นความมุ่งหมายหรือเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน รวมถึงบริบทและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

2) ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (syntax) เป็นที่ลำดับขั้นตอนหรือกระบวนการครูใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการวางแผนล่วงหน้า ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบบทเรียน ซึ่งช่วยให้กิจกรรมดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

3) ระบบโครงสร้างทางสังคม (social system) มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ภายในห้องเรียน เช่น บทบาทของครูและนักเรียน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

4) หลักการของการตอบสนอง (principles of reaction) ที่ครูใช้ในการตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

5) ระบบสนับสนุน (support system) หมายถึงทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น สื่อการสอน เครื่องมือ หรือเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอน

ต่อมาในปี 2014 ในงานเขียนของ Joyce และ Weil มีการเพิ่มอีก 1 องค์ประกอบ ได้แก่ การประยุกต์ใช้และผลที่เกิดขึ้น (application and effects) จากรูปแบบการสอนนั้นสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในแง่ของการที่ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้จากรูปแบบการสอนไปใช้ในบริบทอื่นได้อย่างเหมาะสม การประยุกต์ใช้ (application) หมายถึง ประโยชน์ใช้สอยของรูปแบบการสอนซึ่งสามารถถ่ายทอดไปยังสถานการณ์อื่น ๆ ได้ รูปแบบการสอนแต่ละแบบมุ่งหวังที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางประการในตัวผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านความคิด อารมณ์ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หรือพฤติกรรมทางกายภาพ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในประสบการณ์หรือสถานการณ์อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาองค์ประกอบของนักวิชาการและนักวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และรูปแบบการสอนสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ดังแสดงตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

สมรรถนะความเป็นพลเมือง	วิชัย วงษ์ใหญ่ (2547)	ยาวพา เดชะคุปต์ (2553)	สมจิต จันทร์ฉาย (2553)	สนองจิฎฐ์ วัชโรทัย (2554)	ทิศนา แขมมณี (2556)	กาญจนา คุณารักษ์ (2557)	บังอร เสรีรัตน์ (2557)	สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเขิดชู (2557)	ปิยะรัตน์ อินทะสุข (2557)	วรรธนา นันตาเขียน (2563)	Joyce และ Weil (2000)	สรุปความสอดคล้อง (ร้อยละ)
1. แนวคิด/ทฤษฎีพื้นฐาน							✓	✓		✓		27.27
2. หลักการ								✓	✓		✓	27.27
3. เป้าหมาย									✓		✓	18.18
4 วัตถุประสงค์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100
5. เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้	✓	✓	✓		✓	✓			✓	✓		63.64
6. กิจกรรม/ขั้นตอน/กระบวนการ	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	90.91
7. สื่อและแหล่งการเรียนรู้	✓	✓	✓			✓						36.36
8. ระยะเวลา								✓				9.09
9. บทบาทของครู		✓			✓		✓	✓			✓	45.45
10. บทบาทผู้เรียน					✓		✓	✓			✓	36.36
11. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้					✓							9.09
12. ระบบสนับสนุน											✓	9.09

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (ต่อ)

สมรรถนะความเป็นพลเมือง	วิจิตร ศรีสะอ้าน (2547)	ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2553)	สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวัลย์ (2553)	สมพงษ์ วิชัยรัตน์ (2554)	ทิศนา แขมมณี (2556)	ทรงญาณ ศุภมาร์ควัฒ (2557)	ปัทธร เครือวัฒน์ (2557)	สิริมาศ ภัทภากรณ์ ปุญญพัฒน์ (2557)	ปิยะรัตน์ ธนาทะสุข (2557)	วรรธนา วัฒนาพัฒนา (2563)	Joyce และ Weil (2000)	สรุปความสอดคล้อง (ร้อยละ)
13. ผลลัพธ์การเรียนรู้							✓					9.09
14. การประยุกต์ใช้											✓	9.09
15. การวัดและประเมินผล	✓	✓	✓	✓		✓			✓			54.55

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของนักวิชาการและนักวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และรูปแบบการสอน ด้วยการหาค่าร้อยละ และจัดกลุ่มองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) หลักการของรูปแบบ
2) เป้าหมาย
3) วัตถุประสงค์
4) ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้
5) บทบาทของครู
6) บทบาทของผู้เรียน

3. ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต้องมีลำดับการดำเนินงาน ซึ่งมีนักวิชาการได้นำเสนอขั้นตอนไว้ ซึ่งนำเสนอพอสังเขปดังนี้

เรขา อรัญวงศ์ (2543) อ้างถึงใน วรรธนา นันตาเขียน (2563: 88 - 89) ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นฐานในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ โดยจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั่วไป และข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีหรือแนวคิดที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการพัฒนา เพื่อให้แนวทางที่กำหนดมีความชัดเจนและเชื่อมโยงกับเป้าหมายทางการศึกษา

2) การสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการกำหนดโครงสร้างของรูปแบบตามหลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการหรือแนวคิดสำคัญในการกำหนดแนวทางทางทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นการระบุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาโดยกำหนดสาระสำคัญที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้โดยการวางแผนลำดับกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา

3) การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ เป็นกระบวนการประเมินคุณภาพรูปแบบทั้งในระดับทฤษฎีและปฏิบัติการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ประกอบด้วย การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ: เพื่อประเมินความสอดคล้องของรูปแบบกับทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน รวมถึงความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง กับการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาไว้ พร้อมสร้างเอกสาร สื่อ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองใช้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ ประเมิน และปรับปรุงรูปแบบให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ทิศนา แขมมณี (2551, 220-223) ได้นำเสนอขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการสอนไว้ ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการวิเคราะห์สภาพปัญหาในบริบทจริงของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจได้มาจากเอกสาร ผลการวิจัย การสังเกต หรือการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2) การกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบของรูปแบบเป็นการกำหนดโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ องค์ประกอบของรูปแบบควรเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบระเบียบ

3) การกำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปใช้เป็นการวางแผนการประยุกต์ใช้รูปแบบในบริบทของการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดวิธีการ เงื่อนไข และข้อพิจารณาในการใช้รูปแบบ เช่น การใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย รวมถึงการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนและสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

4) การประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกระบวนการตรวจสอบความมีประสิทธิภาพและความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยทั่วไปครอบคลุมการประเมินในสองมิติ ได้แก่ (1) การประเมินเชิงทฤษฎี เป็นการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องภายในขององค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบ เช่น ความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผล และ (2) การประเมินเชิงปฏิบัติการเป็นการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง โดยอาจอยู่ในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง เพื่อทดสอบความเหมาะสม ประสิทธิภาพ และผลที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน

5) การปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การปรับปรุงรูปแบบสามารถดำเนินการได้ใน 2 ระยะหลัก ได้แก่ (1) การปรับปรุงก่อนการทดลองใช้จริงเป็นการปรับปรุงตามผลการประเมินเชิงทฤษฎีจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แน่ใจว่ารูปแบบมีความครบถ้วน ชัดเจน และมีความเป็นไปได้ทางวิชาการก่อนนำไปใช้จริง และ (2) การปรับปรุงหลังการทดลองใช้เป็นการปรับปรุงตามข้อมูลที่ได้จากการนำรูปแบบไปใช้จริงในสถานการณ์การเรียนรู้ โดยอาจมีการนำไปทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำหลายครั้ง จนกว่าจะได้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพและได้รับความพึงพอใจในระดับที่เหมาะสม

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556) ได้เสนอหลักการออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 5 ประการ ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อค้นพบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันหรือปัญหาจากเอกสาร ผลการวิจัยต่าง ๆ หรือการสังเกตและสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจบริบทและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

2) การกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการสอนกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์เป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนและบรรลุผลสูงสุด

3) การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ โดยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น การใช้กลุ่มผู้เรียนกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย ผู้สอนจะต้องเตรียมงานหรือจัดสภาพการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การประเมินผลรูปแบบการสอน โดยทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น เพื่อประเมินความสำเร็จและประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

5) การปรับปรุงรูปแบบการสอน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้: ปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน และระยะหลังนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้: ประเมินผลและปรับปรุงตามผลการใช้จริงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

Dick & Carey (1996) แบ่งขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการสอนออกเป็น 10 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) ระบุเป้าหมายการสอน (identify instructional goals) กำหนดสิ่งที่ผู้เรียนควรสามารถทำได้เมื่อจบกระบวนการเรียนรู้

2) วิเคราะห์การเรียนรู้ (conduct instructional analysis) วิเคราะห์ขั้นตอนหรือองค์ความรู้ย่อยที่จำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

3) วิเคราะห์ผู้เรียนและบริบท (analyze Learners and context) ศึกษาลักษณะผู้เรียนและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

4) เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (write performance objectives) เขียนวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สามารถวัดได้ และสอดคล้องกับเป้าหมายการสอน

5) พัฒนาเครื่องมือวัดผล (develop assessment instruments) สร้างแบบทดสอบหรือกิจกรรมประเมินผล เพื่อวัดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

6) พัฒนากลยุทธ์การสอน (develop instructional strategy) กำหนดรูปแบบกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และลักษณะผู้เรียน

7) พัฒนาสื่อและเอกสารประกอบการสอน (develop and select instructional materials) สร้างหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ เช่น เอกสาร ใบงาน ซอฟต์แวร์ หรือวิดีโอ

8) ออกแบบและดำเนินการประเมินการสอนเบื้องต้น (design and conduct formative evaluation) ทดลองใช้การสอนในระดับย่อยเพื่อหาข้อบกพร่องและการปรับปรุง

9) ปรับปรุงการสอน (revise instruction) ปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมตามข้อมูลจากการประเมินเบื้องต้น

10) ดำเนินการประเมินผลแบบสรุป (conduct summative evaluation) ประเมินผลการใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อพิจารณาความมีประสิทธิผลโดยรวม

Joyce, Weil, และ Calhoun (2015) ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการสอน (teaching models) อย่างเป็นระบบ โดยเน้นให้รูปแบบการสอนเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีเป้าหมายและมีทิศทางที่ชัดเจน ทั้งนี้ ผู้เขียนได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาและออกแบบรูปแบบการสอนไว้ 4 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ ดังนี้

1) กำหนดองค์ประกอบด้านทฤษฎี (theoretical foundation) เป็นการระบุพื้นฐานแนวคิดหรือทฤษฎีทางการศึกษาที่เป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการสอน ซึ่งอาจเป็นทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม หรือทฤษฎีปัญญานิยม ทั้งนี้ เพื่อกำหนดจุดเน้นของการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริม เช่น การคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการเรียนรู้ร่วมกัน

2) จัดทำโครงสร้างของรูปแบบ (structure of the model) เป็นการกำหนดลำดับขั้นของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (syntax/phase) ขั้นการมีปฏิสัมพันธ์ของครูและผู้เรียน (social system) และขั้นการตอบสนองและการเสริมแรง (principles of reaction) ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ จะถูกออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบและลักษณะของผู้เรียน

3) สร้างระบบสนับสนุน (support system) หมายถึง ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ หรือเงื่อนไขแวดล้อมที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการตามรูปแบบการสอน เช่น สื่อการเรียนรู้ ห้องเรียน เทคโนโลยี หรือแม้แต่การพัฒนาครูผู้สอน เพื่อให้สามารถใช้งานรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) กำหนดผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ (instructional and nurturant effects) เป็นการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์จากการใช้รูปแบบการสอน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ผลการเรียนรู้โดยตรง (instructional effects) เช่น ความรู้หรือทักษะที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ และ ผลลัพธ์ทางพฤติกรรมแฝง (nurturant effects) เช่น การพัฒนาทัศนคติ ความสามารถในการทำงานร่วมกัน หรือเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

โดยสรุปการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น ทฤษฎี แนวคิดทางการศึกษา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในบริบทจริง

2) การกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบของรูปแบบ ในขั้นตอนนี้จะกำหนดวัตถุประสงค์หลักของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น แนวคิดหลัก ขั้นตอนการจัดกิจกรรม บทบาทของครู-ผู้เรียน และเครื่องมือประเมินผล โดยอ้างอิงหลักการออกแบบเชิงระบบ เพื่อให้โครงสร้างของรูปแบบมีความเป็นระบบและสามารถนำไปใช้ได้จริง

3) การกำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เป็นการวางแผนการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยพิจารณาถึงเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ขนาดของกลุ่มผู้เรียน ความพร้อมของครูผู้สอน ทรัพยากรที่ใช้ และบริบทของห้องเรียน เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ

4) การประเมินรูปแบบ เป็นการประเมินทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความถูกต้องและสอดคล้องภายในขององค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบ และการประเมินเชิงปฏิบัติด้วยการทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริง เช่น การวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

5) การปรับปรุงรูปแบบจากข้อมูลจากการประเมินจะถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงรูปแบบใน 2 ระยะ ได้แก่ ก่อนการทดลองใช้: ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการสอน และหลังการทดลองใช้: ปรับปรุงจากผลลัพธ์การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง อาจดำเนินการหลายรอบจนได้รูปแบบที่เหมาะสมที่สุด

6) การประเมินผลสรุป หลังจากปรับปรุงเรียบร้อย จะมีการประเมินผลอีกครั้งในภาพรวม เพื่อยืนยันว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผล และสามารถนำไปขยายผลในบริบทอื่น ๆ ได้จริง

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

ธนวรรณ ผิวบัวคำ (2557) วิจัยเรื่อง การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยตาม แนวคิด PAREBA 2D ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วม (participation) 2) เคารพสิทธิ (respect) 3) ความพอประมาณ (balance) 4) ความหลากหลาย (diversity) และ 5) ด้านความมีวินัย (discipline) ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวคิด PAREBA 2D มีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจและพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง 2) ผลจากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามรูปแบบ PAREBA 2D มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยมากขึ้น

สุธาสินี บุญญาพิทักษ์ และคณะ (2558: 18 - 20) รายงานการศึกษาว่า จัดการเรียนรู้ในสังคมพหุวัฒนธรรม ไว้ว่า สามารถทำให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง มีเจตคติที่ถูกต้องต่อผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตน ตลอดจนมีทักษะในการปฏิบัติต่อผู้อื่นที่มีความแตกต่างจากตน

ปรัชญา ชุ่มนาเสียว (2559: 3 – 4) ศึกษาวิจัย เรื่อง สมรรถนะหลักของพลเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า การเป็นพลเมืองในโลกยุคปัจจุบันต้องอาศัยสมรรถนะหลักที่

แสดงออกผ่านพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรมในสามด้านสำคัญ ได้แก่ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล สมรรถนะด้านความรู้และทักษะ และสมรรถนะด้านพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สมรรถนะด้านคุณลักษณะ บุคลิกภาพ และแรงจูงใจ ผู้มีสมรรถนะด้านนี้จะต้องมีระเบียบวินัย เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงเคารพกฎหมายและกติกาทางสังคมที่ยึดหลักความเป็นธรรม อีกทั้งยังต้องสามารถยอมรับความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรม มุ่งมั่นในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม มีความยุติธรรม และเสมอภาค ตลอดจนมีจิตสำนึกพลเมืองที่แสดงออกผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความสามารถในการแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น และความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพลเมืองควรมีความรู้เกี่ยวกับเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ความเป็นไทย เข้าใจสิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เข้าใจบทบาทของตนเองในระบบการเมือง การปกครอง และระบบกฎหมาย ตลอดจนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในฐานะสมาชิกของสังคมที่มีสิทธิและความรับผิดชอบตามกฎหมาย และสมรรถนะด้านการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยบุคคลควรมีทักษะในการตั้งคำถามต่อสถานการณ์ทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะการเรียนรู้ทางสังคม การสื่อสาร การตัดสินใจ การร่วมมือกับผู้อื่น การแก้ไขความขัดแย้ง และการตีความข้อมูลหรือเหตุการณ์อย่างมีหลักเหตุผล

จินตนา ยูนิพันธุ์ (2563) ทำวิจัยหัวข้อ การส่งเสริมพฤติกรรมการเคารพสิทธิของผู้อื่นในเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมกลุ่ม พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกากลุ่มช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ปลอดภัยและเคารพความคิดเห็นของเด็กยังส่งผลต่อการพัฒนาความมั่นใจและความเข้าใจในสิทธิของตนเอง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสมรรถนะความเป็นพลเมืองนี้ช่วยทำให้เด็กรู้ว่าตนเองมีสิทธิอะไร และเข้าใจสิทธิของผู้อื่นในการปฏิบัติตน ปฏิบัติกิจกรรมโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สมรรถนะความเป็นพลเมืองในด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

มณฑิรา อั้งน้อย รัชชุกาญจน์ ทองถาวร และไพบูลย์ อุปันโน (2563) ที่ทำวิจัยหัวข้อการพัฒนาจิตรู้เคารพของเด็กปฐมวัยในบริบทพหุวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านจิตรู้เคารพของเด็กปฐมวัยประกอบด้วยผู้เรียนมีการแสดงให้เห็นถึงการเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงการอยู่ร่วมกันและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการสำคัญในการวางรากฐานทางสังคมของเด็ก และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในด้านการเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ และจิราพร รอดพ่วง (2564) ที่ทำวิจัยหัวข้อ การพัฒนาทักษะประชาธิปไตยสำหรับเด็กปฐมวัย: การวิจัยเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะประชาธิปไตย มีความสำคัญในระดับมากและมากที่สุด โดยพบว่าคุณลักษณะที่มีความสำคัญสูงสุดอันดับแรก คือ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รองลงมาคือ การเคารพข้อตกลง กฎ และกติกาต่าง ๆ รวมทั้งการมี

ส่วนร่วมในการทำงานและเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการพัฒนาทักษะประชาธิปไตยในเด็กปฐมวัยภายในสถานศึกษา พบว่ามีความเหมาะสมในระดับสูงสุดในทุกประการ โดยแนวทางที่สำคัญอันดับแรก คือ การบูรณาการผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติจริงจากประสบการณ์ตรง เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและซึมซับทักษะประชาธิปไตยอย่างแท้จริง รองลงมาคือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึก และวินัยในตนเอง ผ่านกิจกรรมประจำวันที่สอดคล้องกับโอกาสและพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้ ยังควรส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดและใช้เหตุผลตามวัย เพื่อร่วมกันกำหนดข้อตกลงในห้องเรียน รวมถึงการส่งเสริมการเคารพข้อตกลง กฎ และกติกาอย่างเคร่งครัด

รัตนา ภักดีกุล (2564: 1) ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อความเป็นพลเมืองในโลกยุคดิจิทัล : บทเรียนจากต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยในทั้งหกประเทศมีรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละประเทศ โดยยึดแนวทางตามปรัชญาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการเรียนรู้แบบมีเด็กเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาแบบองค์รวมครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพของเด็ก กระบวนการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคม รวมถึงการเรียนรู้ผ่านการเล่น ซึ่งทั้งหมดมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถเติบโตเป็นพลเมืองที่มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคดิจิทัล มีอิสรภาพในการคิดและพัฒนาศักยภาพตามแนวทางของพหุปัญญา ในด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ประเทศต่าง ๆ ได้กำหนดคุณวุฒิขั้นต่ำสำหรับครูปฐมวัย พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานทางวิชาการและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่จำเป็น โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุม กำกับ และดำเนินการจัดการฝึกอบรมเพื่อให้บุคลากรมีคุณสมบัติสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ

เบญจมาภรณ์ ปัตตะวงค์ นภาเดช บุญเชิดชู จิตติรัตน์ แสงลิศอุทัย และดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2567: 39) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการจัดประสบการณ์เพื่อความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการจัดประสบการณ์เพื่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลประกอบด้วย การจัดระบบการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การบูรณาการหลักสูตรพัฒนาความเป็นพลเมืองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การยกระดับสมรรถนะของครูปฐมวัยในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา การสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล และ การยกระดับการใช้เทคโนโลยีในการจัดประสบการณ์

1. งานวิจัยต่างประเทศ

Sounoglou and Michalopoulou (2016) วิจัยเรื่อง Early Childhood Education Curricula: Human Rights and Citizenship in Early Childhood Education พบว่า หลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีผลต่อความเข้าใจในสิทธิมนุษยชนและความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยทั้งในระดับ

บุคคล และระดับสังคมในวงกว้าง ทำให้เด็กเกิดมโนทัศน์ในด้านการเคารพความต้องการของบุคคลอื่น เข้าใจข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งเห็นว่าสิทธิมนุษยชนและสิทธิเด็กสะท้อนถึงคุณภาพชีวิตของบุคคล

Casey, DiCarlo และ Sheldon (2019) ศึกษาการจัดกิจกรรมสอบสวน“การศึกษาพลเมืองเชิงวิพากษ์” (critical civic education) สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่าในปัจจุบันการศึกษาถึงความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัยมีจุดยืนที่แตกต่างจากแนวทางเดิม กล่าวคือ เห็นว่าเด็กเล็กเป็น "ปัจเจกที่มีสถานะความเป็นพลเมืองอยู่แล้ว" ซึ่งมีอัตลักษณ์ ประสบการณ์ และมุมมองของตนที่สามารถหล่อหลอมความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาทางสังคมและแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ โดยผู้สอนมีบทบาทในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้พัฒนา 3 ด้านหลัก ได้แก่ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชนตนเอง รวมถึงการวิเคราะห์สาเหตุรากเหง้าของปัญหา ความสามารถในการสะท้อนและสื่อสารภาพของสังคมในอุดมคติที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลและสมบูรณ์ของมนุษย์ และ การวางกลยุทธ์หรือแนวทางในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

Kozak & Fedorova (2022) ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น ช่วยจัดกิจกรรมเพื่อสังคม พบว่าเด็กวัยก่อนประถมเรียนรู้การแสดงออก ความคิดของตนเอง และตระหนักถึงสิทธิผู้อื่น รวมถึงพัฒนาทักษะเชิงอารมณ์และคุณค่า ผ่านการมีส่วนร่วมอย่างมีจุดหมาย

Danylchenko (2023) พบว่าการใช้เรื่องสั้นหรือนิทานเป็นสื่อกลางช่วยเสริมทักษะทางสังคมและพลเมืองในเด็กก่อนวัยเรียน โดยวรรณกรรมช่วยให้เด็กเข้าใจบทบาทของตนในสังคม เรียนรู้บทบาททางสังคม และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อชุมชน เน้นแนวทางที่เป็นระบบว่าการบ่มเพาะสมรรถนะนี้ควรเริ่มจากวัยปฐมวัย

Li et al. (2023) ใช้การวิเคราะห์ SWOT และ data mining ในการประเมินหลักสูตรพลเมืองและการเมืองในระดับก่อนประถม พบว่าคุณครูและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรกว่า 70% และเสนอแนะแนวทางเสริมประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและการออกแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติ

Suriaman et al. (2024) วิจัยเรื่อง Civic Education as an Integrated Knowledge System in the 21st Century ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเพื่อพลเมืองจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองแบบแยกส่วน มาเป็น “ระบบความรู้แบบบูรณาการ” (integrated knowledge system) ที่ครอบคลุมสามองค์ประกอบหลักในด้านความรู้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ความเป็นประชาธิปไตย กฎหมาย และโครงสร้างของรัฐ ที่เป็นฐานให้พลเมืองสามารถเข้าใจบริบทของตนในสังคม ทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 อาทิ การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking), การคิดสร้างสรรค์ (creative thinking), การแก้ปัญหา (problem solving), การสื่อสาร, การทำงานร่วมกัน (collaboration) และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในสังคม และเจตคติและคุณลักษณะในด้านความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่นและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมสาธารณะในระดับชุมชนและชาติ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้องกันโดยสรุปดังนี้

1) การเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ด้วยการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และบุคลิกภาพ

2) การเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยผ่านประสบการณ์ตรง โดยจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (experiential learning) เป็นแนวทางหลักในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย

3) การเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยในด้านการเคารพสิทธิ ความหลากหลาย และความเสมอภาค ตามแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน การยอมรับความแตกต่าง และความเท่าเทียม

4) บทบาทของครู และการบริหารงานวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสรางสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

5) การเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ควรเน้นในด้านพลเมืองดิจิทัลให้เด็กปฐมวัยเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบและมีศักยภาพในโลกยุคใหม่

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 2) การประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 3) การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ และ 4) การรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ในแต่ละขั้นตอนมีประชากรเป้าหมาย กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์

วิธีดำเนินการวิจัยในขั้นตอนการพัฒนารูปแบบมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์ การเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย แนวทางจัดประสบการณ์ในโลกยุคใหม่สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นต้น โดยทำการสังเคราะห์เนื้อหาแบบการจัดข้อสรุปข้อมูลเชิงอุปนัย

1.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล จำนวน 3 คน ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 3 คน โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับขอบข่ายของแนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

1.3 นำข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจัดทำร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

2. การประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์

2.1 การประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล จำนวน 2 คน ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 2 คน

2.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ โดยใช้การประเมินความสอดคล้องของรูปแบบในแต่ละหัวข้อ

2.3 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องและปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะ

3. การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์

3.1 ประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

3.2 จัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวม 24 วัน

3.2 ประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

4. การรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์

การรับรองรูปแบบดำเนินการโดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

4.1 การรับรองรูปแบบหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา จำนวน 2 คน และครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 2 คน

4.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน รับรองรูปแบบโดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ด้วยวิธีการสัมมนาออนไลน์ผ่านโปรแกรม ZOOM Cloud Meetings

4.3 สรุปข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจากฉันทามติจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย

การวิจัยขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 นี้ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล และครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากการพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (criterion – based sampling) ดังนี้

1) เป็นครู หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย หรือศึกษานิเทศก์ หรือข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอก หรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พลเมืองศึกษา และดิจิทัล

2) เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย หรือด้านพลเมืองศึกษา หรือด้านดิจิทัล มาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3) เป็นผู้ที่ยินดีและเต็มใจในการในการเข้าร่วมการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured interview)

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร

การสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ระบุขอบเขตของประเด็นเนื้อหา ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย หัวข้อหลัก หัวข้อรอง และประเด็นเนื้อหา

2) กำหนดกรอบการสังเคราะห์ด้วยการกำหนดหมวดหมู่ที่ต้องการวิเคราะห์จากเอกสาร และงานวิจัย ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย หัวข้อหลัก หัวข้อรอง และประเด็นเนื้อหา

3) สรุปประเด็น และจัดทำแบบบันทึกข้อมูล

2.2.2 แบบสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ระบุขอบเขตของประเด็นเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

2) กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย รายการสัมภาษณ์ 7 รายการ

3) จัดทำแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยรายการคำถาม และข้อคิดเห็นอื่น ๆ

2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 แบบสัมภาษณ์

การหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นการสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์

แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: 1OC) โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นการสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าประเด็นการสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นการสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

เมื่อรวมคะแนนและแทนค่าในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนารูปแบบโดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวทางการจัดประสบการณ์การเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย แนวทางจัดประการณ์ในโลกยุคใหม่สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นต้น เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนารูปแบบ

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล จำนวน 3 คน ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 3 คน โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับขอบข่ายของแนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย

3.3 นำข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมากำหนดองค์ประกอบ และจัดทำร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบ

การวิจัยขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยขั้นตอนการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล และ ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากการพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (criterion – based sampling) ดังนี้

1) เป็นครู หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย หรือศึกษานิเทศก์ หรือข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก หรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พลเมืองศึกษา และดิจิทัล จำนวน 4 คน

2) เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย หรือด้านพลเมืองศึกษา หรือด้านดิจิทัล มาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน

3) เป็นผู้ที่ยินดีและเต็มใจในการในการเข้าร่วมการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) กำหนดรายการประเมินตมองค์ประกอบของรูปแบบ

2) จัดทำแบบประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์โดยกำหนดรายการคำถามข้อเสนอแนะ กำหนดเกณฑ์การประเมิน ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: 1OC) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความสอดคล้องกัน

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความสอดคล้องกัน

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความสอดคล้องกัน

2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นการสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: 1OC) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ารายการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการประเมินไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

เมื่อรวมคะแนนและแทนค่าในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล และ ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 9 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตรการหาค่า IOC

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองรูปแบบ

การวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

1.1. ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากการพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (criterion – based sampling) ดังนี้

1) เป็นครู หรือ อาจารย์มหาวิทยาลัย หรือ ศึกษานิเทศก์ หรือ ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก หรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พลเมืองศึกษา และดิจิทัล

2) เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย หรือด้านพลเมืองศึกษา หรือด้านดิจิทัล มาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3) เป็นผู้ที่ยินดีและเต็มใจในการในการเข้าร่วมการวิจัย

1.2 ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากการพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (criterion – based sampling) ดังนี้

1) เป็นครู หรือ อาจารย์มหาวิทยาลัย หรือ ศึกษานิเทศก์ หรือ ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก หรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พลเมืองศึกษา และดิจิทัล

2) เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย หรือด้านพลเมืองศึกษา หรือด้านดิจิทัล มาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3) เป็นผู้ที่ยินดีและเต็มใจในการในการเข้าร่วมการวิจัย

1.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทดลองรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1) ประชากรที่ใช้ในการทดลองรูปแบบ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย หลักสูตรปกติ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 56 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองรูปแบบ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย หลักสูตรปกติ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 28 คน (เป็นห้องเรียนที่เจาะจง ด้วยครูประจำชั้นเป็นผู้ช่วยวิจัยในการจัดประสบการณ์ในการวิจัยนี้)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) กำหนดประเด็นเกี่ยวกับหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหา แนวทางการจัดประสบการณ์ บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์ และแนวทางการวัดและประเมินผล

2) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ จำนวน 24 แผน

2.2.2 แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

การสร้างแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) กำหนดขอบเขตของสมรรถนะตามรายการจากผลการวิจัย

2) จัดทำรายการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ จำนวน 15 รายการ

2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นการสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: 1OC) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นการสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าประเด็นการสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นการสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

เมื่อรวมคะแนนและแทนค่าในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

2.3.2 แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

การหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการของรูปแบบกับวัตถุประสงค์แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการของรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ารายการของรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการของรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

เมื่อรวมคะแนนและแทนค่าในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยโดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ด้วยการนำแผนการจัดประสบการณ์ไปจัดกิจกรรม จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวม 24 วัน โดยทำการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองใช้รูปแบบ โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างของสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ด้วยการวิธีการทางสถิติที่ใช้เพื่อนำเสนอผลความแตกต่างของสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยสถิติทดสอบที (t-test)

ขั้นตอนที่ 4 การรับรองรูปแบบ

การวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงโดยการพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (criterion – based sampling) ดังนี้

1) เป็นครู หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย หรือ ศึกษานิเทศก์ หรือ ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก หรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยและด้านพลเมืองศึกษา จำนวน 5 คน

2) เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย หรือด้านพลเมืองศึกษา มาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

3) เป็นผู้ที่ยินดีและเต็มใจในการในการเข้าร่วมการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย คู่มือการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 คู่มือการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

การสร้างคู่มือการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) กำหนดรายการของคู่มือการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

2) จัดทำคู่มือการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบ และผลการทดลองใช้รูปแบบ และข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้เพิ่มเติม

2.2.2 แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์

การสร้างแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) นำผลของการวิจัยมากำหนดรายการประเมิน

2) จัดทำรายการประเมินประกอบด้วย ชื่อรูปแบบ หลักการของรูปแบบ เป้าหมายของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ทฤษฎีและแนวคิดหลัก ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครูและบทบาทของผู้เรียน

3) จัดทำแบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบ โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดที่เป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 คู่มือการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

การหาคุณภาพเครื่องมือโดยพิจารณาความตรงเชิงโครงสร้าง เนื้อหา และภาษาที่ใช้ โดยตรวจสอบกับแนวคิด ทฤษฎี และความมุ่งหมายของการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการของรูปแบบกับวัตถุประสงค์แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการของรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ารายการของรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการของรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

เมื่อรวมคะแนนและแทนค่าในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

2.3.2 แบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบ

การหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการของรูปแบบกับวัตถุประสงค์แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการของรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ารายการของรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการของรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

เมื่อรวมคะแนนและแทนค่าในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีดังนี้

3.1 การรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

เก็บรวบรวมข้อมูลการรับรองรูปแบบโดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยเป็นการจัดประชุมด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม ZOOM Cloud Meetings

3.2 การประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบ

เก็บรวบรวมข้อมูลความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบโดยการใช้แบบประเมินแบบประมาณค่า 5 ระดับจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างและตรวจสอบรูปแบบ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทดลองใช้รูปแบบ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรองรูปแบบ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างและตรวจสอบรูปแบบ

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการวิจัย พบว่า

1) แนวคิดการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

2) แนวคิดความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยต้องมีลักษณะของการบูรณาการทั้งด้านความคิดรวบยอด ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะให้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ ดังนี้ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements) และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership)

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญของการพัฒนารูปแบบ มีดังนี้

1) ความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยทรัพยากรบุคคลที่สำคัญซึ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองให้กับเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง

2) รูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า ลักษณะการจัดประสบการณ์ควรมีลักษณะ เป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เริ่มจากสิ่งที่ง่าย ๆ ไปสู่สิ่งที่ยากจากรูปธรรมเป็นนามธรรมตามลำดับ การจัดประสบการณ์ที่สามารถดำเนินการได้ทั้งเป็นลักษณะของรูปแบบการสอน หรือ เป็นลักษณะชุดกิจกรรมก็ได้ โดยจะเชื่อมโยงผ่านหน่วยการเรียนรู้ หรือ แยกออกมาเป็นชุดกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กก็ได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงพัฒนาการเด็ก และหลักการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ที่เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านการเล่น การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นลักษณะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และไม่ควรออกแบบลักษณะการจัดประสบการณ์ที่แยกออกมาจากหลักสูตรสถานศึกษา ควรบูรณาการผ่านกิจกรรม และกิจวัตรประจำวัน

3) องค์ประกอบของรูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การสรุปแนวคิด ทฤษฎี บทบาทครู การวัดและประเมินผล โดยให้ความสำคัญของการตกผลึกความคิด และความลุ่มลึก ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันของรูปแบบอย่างกลมกลืน

4) แนวทาง และขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า ควรประกอบด้วย 5 – 6 ขั้นตอน โดยมีสถานการณ์การกระตุ้นให้เด็กได้คิด ตอบ และลงมือปฏิบัติ

5) ระยะเวลาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า มี 2 มุมมองดังนี้ (1) มุมมองที่ 1 คือ ระยะเวลารวมในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองไม่ควรน้อยไปกว่า 6 สัปดาห์ขึ้นไป และหากจะให้ยั่งยืนอาจต้องส่งเสริมโดยใช้ระยะเวลาเป็นภาคเรียน หรืออาจถึง 1 ปีการศึกษา และ (2) มุมมองที่ 2 คือ ระยะเวลาต่อจำนวน 1 ครั้งในการจัดระยะเวลาตามความสนใจของผู้เรียนในระดับปฐมวัย ซึ่งมีระยะเวลาอยู่ที่ 30 นาที ถึง 45 นาที อาจยืดหยุ่นได้หากเด็กยังอยู่ในช่วงความสนใจแต่ไม่ควรเกิน 60 นาที

6) บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า ประกอบด้วย 3 มุมมองดังนี้ บทบาทของการเป็นต้นแบบ บทบาทของครูในการจัดกิจกรรม ตามความสนใจ มีความปลอดภัย และบูรณาการกิจกรรม บทบาทครูในการอำนวยความสะดวกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ได้มากที่สุด และให้เด็กได้เลือก ได้ตัดสินใจด้วยตนเองเป็นหลัก และบทบาทครูในการประสานความร่วมมือกับชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และประสานความร่วมมือกับชุมชน เช่น วิทยากรจากผู้รู้ในชุมชน การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

1.3 ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเอกสาร การวิจัย และการสัมภาษณ์ พบว่า

1) องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน

2) หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หลักการเรียนรู้ หลักการจัดประสบการณ์ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 หลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า (value based education) และหลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคม

3) ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้ (1) การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) (2) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) (3) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) (4) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) (5) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) และ (6) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผลการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีดังนี้

2.1 ชื่อรูปแบบ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

2.2 หลักการและเหตุผล

โลกยุคใหม่เป็นโลกที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมแบบเดิมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแบบอนาล็อก (analog) เป็นแบบเทคโนโลยีดิจิทัล (digital) เป็นช่วงระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายบริบทอย่างรวดเร็วทั้งในเชิงสังคม เศรษฐกิจ วิทยาการความรู้ และความเป็นพลเมือง การที่โลกยุคใหม่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบทวีคูณ และมีลักษณะเป็น Disruption กล่าวคือการทำให้สิ่งที่มีอยู่เดิมหายไป และมีสิ่งใหม่ทดแทน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือการทำให้เกิดโลกเสมือน และจักรวาลนฤมิตร (metaverse) มีการเกิดขึ้นของกลุ่มสังคมบนโลกออนไลน์และมีกิจกรรมทางสังคมผ่านอุปกรณ์ที่เป็นแพลตฟอร์ม (platform) ใหม่ ๆ

เด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีลักษณะเป็น digital native ซึ่งคุ้นชินกับการใช้ชีวิตด้วยคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ดังนั้นกรอบทางความคิด (mindset) มโนทัศน์ (concept) และกระบวนทัศน์ (paradigm) ของบุคคลที่ถูกปรับเปลี่ยนตามกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำรงชีวิต

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ กิจกรรมทางสังคม และวัฒนธรรม ทำให้เกิดวิถีชีวิตท่ามกลางความร่วมมือและแข่งขันทั้งในระดับสังคมโลก ประเทศชาติ และบุคคล การเปลี่ยนแปลงและการก่อรูปของพลเมืองดิจิทัลนับเป็นความท้าทายของระบบการศึกษาในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง เพราะพลเมืองมีความสำคัญเป็นกำลังของประเทศที่จะนำไปสู่ความเจริญ ความก้าวหน้า ความมั่นคงอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาพลเมืองให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการติดต่อสื่อสาร การแพร่กระจาย การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (multicultural society) สถานะความเป็นพลเมือง นอกจากจะพัฒนาความเป็นพลเมืองให้รู้ถึงบทบาทและการกระทำตามบทบาทและหน้าที่ของตนแล้ว ยังพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณลักษณะอันเป็นสมรรถนะสำคัญที่จะสามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นอย่างเข้าใจ เห็นใจ และร่วมมือกันพัฒนาสังคมที่อาศัยอยู่ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

เด็กปฐมวัยนับเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของสังคม ประเทศชาติ ด้วยเป็นช่วงวัยสำคัญในการเรียนรู้ เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตในพัฒนาการทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ไปอย่างรวดเร็วและเป็นรากฐานที่สำคัญกับพัฒนาการในช่วงวัยต่อ ๆ ไป เด็กปฐมวัยหากได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยของการเรียนรู้จะนำไปสู่การเติบโตที่สมบูรณ์เพื่อเป็นกำลังของประเทศต่อไป การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นรากฐานของชีวิตที่สำคัญในการดำรงชีวิตและการเป็นสมาชิกของสังคม

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการพัฒนาการ 4 ด้านควบคู่กันไปอย่างสมดุลและเป็นไปตามพัฒนาการ ประกอบด้วยการพัฒนาด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์จิตใจ และด้านสังคม ซึ่งในการพัฒนาแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยนำไปสู่การมีพัฒนาการที่เหมาะสม มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง มีสติปัญญาพร้อมที่จะเรียนรู้พัฒนาความสามารถต่าง ๆ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีจิตใจที่เข้มแข็งดีงาม และมีทักษะทางสังคมในการสร้างความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างปกติสุข ดังนั้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ในด้านสุขภาพ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อให้เด็กปฐมวัยเจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะคุณภาพของประสบการณ์ในช่วงขวบปีแรก ๆ เป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างได้อย่างมีนัยสำคัญต่อพัฒนาการของสมอง การเรียนรู้ สุขภาพ และพฤติกรรมตลอดช่วงชีวิตของเด็ก ดังนั้นความสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างรากฐานชีวิต อันนำไปสู่การสร้างอัตตลักษณ์ และคุณลักษณะของบุคคลตลอดช่วงชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทุกมิติและทุกบริบททั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมืองอย่างรวดเร็ว เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (disruption) การจัดจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องพิจารณาประสบการณ์ที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กับสภาพการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมอย่างเป็น

พลวัตโดยต้องคำนึงในสองด้านหลักคือ การพัฒนาด้านตนเอง (self) กับการพัฒนาด้านสังคม (social) ควบคู่กันไป

การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยจัดว่าเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งเพราะการพัฒนาความเป็นพลเมืองทำให้เด็กปฐมวัยรู้ถึงบทบาท หน้าที่ผ่านการพัฒนาความรู้ความคิด ทักษะคุณลักษณะ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขร่วมกับบุคคลอื่นอย่างเข้าใจ เห็นใจ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยการจัดประสบการณ์ตามพัฒนาการด้านสังคมให้สามารถแสดงออกทางพฤติกรรม การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสิ่งแวดล้อม การจัดประสบการณ์ผ่านการเล่นเพื่อเรียนรู้ความเป็นพลเมือง เพื่อการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การรู้จักแบ่งปัน การเรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตาม การเรียนรู้กฎและกติกาต่าง ๆ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความคิดให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความเป็นจริง จัดประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเป็นพลเมืองดี เป็นพลเมืองที่มีความสามารถทั้งในด้านของสติปัญญาและทักษะ หรือ สมรรถนะการอยู่ร่วมกันในสังคม และจัดประสบการณ์เพื่อสร้างคุณค่าความเป็นพลเมืองผ่านกระบวนการทางสังคมในสถานศึกษาปฐมวัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม 2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน 5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีทฤษฎี หลักการและแนวคิดเป็นพื้นฐาน เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (active learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) การเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (critical reflective)

2.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1) หลักการ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พัฒนาขึ้นโดยใช้หลักการดังนี้

(1) หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยรูปแบบการจัดประสบการณ์นำหลักการพัฒนาการมาใช้ดังนี้ หลักพัฒนาการที่เป็นไปตามกระบวนการต่อเนื่องโดยเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางสังคม หลักพัฒนาการของ

แต่ละบุคคลแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่มาจากปัจจัยด้านครอบครัว พื้นเพภูมิหลังชีวิตที่แตกต่างกันหลักพัฒนาการที่เป็นไปตามช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในแต่ละช่วงวัย (biological event) และวุฒิภาวะที่มีผลต่อรูปแบบพฤติกรรมและพฤติกรรมที่แสดงออก และหลักพัฒนาการทั้งสี่ด้าน (ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และ ด้านสติปัญญา) ของเด็กดำเนินไปพร้อม ๆ กัน โดยเน้นพัฒนาการทางด้านสังคมตามช่วงวัยเป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง

(2) หลักการเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ที่เป็นไปตามลักษณะทางกายภาพ ความรู้สึก และความคิดที่เด็กปฐมวัยใช้ในการรับรู้ ตอบสนอง และมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ในการรวบรวมข้อมูล จัดการ และตอบสนองในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น

หลักการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยมีดังนี้ การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามความตั้งใจ ตัดสินใจในการเลือกวัสดุอุปกรณ์ด้วยตนเอง การใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการใช้ภาษาเพื่อบอกเล่าประสบการณ์ และสะท้อนประสบการณ์จากการปฏิบัติกิจกรรม และการเรียนรู้ผ่านการเล่นจากสถานการณ์ที่กำหนด ให้เด็กเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองผ่านรูปแบบกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมในการเล่น ผ่านการลงมือทำจริงตามความสนใจของตนเอง การขยายความคิด และการสะท้อนคิดเพื่อแลกเปลี่ยน แบ่งบัน และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเกิดทักษะในการพัฒนาตนด้านความเป็นพลเมือง

(3) หลักการจัดประสบการณ์ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักการจัดประสบการณ์ผ่านเล่นและเรียนรู้อย่างหลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและตามสภาพแวดล้อมของสังคมที่เด็กอยู่อาศัย จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง และพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

(4) หลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า (value based education)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า (value based education) โดยเป็นแนวทางการศึกษาที่โรงเรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคมในการทำให้เด็กปฐมวัยได้เข้าถึง เรียนรู้ประเด็นในเชิงคุณค่า (value) จริยธรรมที่อิงค่านิยมในด้านความเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะและคุณภาพ ซึ่งเป็นโครงสร้างทางจิตใจที่ฝังลึกจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ดีงาม ซึ่งเป็นรากฐานของการศึกษาในการพัฒนาบุคคลและสังคมอย่างยั่งยืน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย ตามหลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่าประกอบด้วยดังนี้ คุณค่าที่มุ่งเน้นในด้านความเป็นพลเมืองที่พิจารณาเลือกสรรมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นประเด็นที่อิงค่านิยม ในด้านการตระหนักรู้บทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลการเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยตามแนวการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่าที่เน้นวิธีการที่เรียบง่ายและมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อเด็ก โรงเรียน ชุมชน และสังคมในวงกว้าง และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยตามแนวการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่าโดยจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าด้านความเป็นพลเมือง การพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองจากการหล่อหลอมความรู้ทักษะ และเจตคติเข้าด้วยกันจากการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และเกิดผลยั่งยืนตลอดชีวิต

(5) หลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักการการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคมที่เชื่อมโยงกระบวนการสองกระบวนการเข้าด้วยกัน ประกอบด้วยกระบวนการชีวิตของเด็กปฐมวัยที่มีการเจริญเติบโต มีพัฒนาการไปตามช่วงวัยกับกระบวนการทางสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั้งในด้านการอบรมเลี้ยงดู การหล่อหลอมพฤติกรรม การเรียนรู้ และคุณค่าทางสังคม โดยการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กจึงต้องเชื่อมโยงกระบวนการดังกล่าวมาสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะและคุณภาพ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ตามหลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคมประกอบด้วยดังนี้การบูรณาการกระบวนการชีวิตของเด็กที่เป็นไปตามธรรมชาติ พัฒนาการ วุฒิภาวะ ช่วงวัยและความสามารถในการเรียนรู้ การบูรณาการกระบวนการทางสังคมของเด็ก ที่เป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การหล่อหลอมพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์กับสังคม และการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคมที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันนำไปสู่พัฒนาการความเจริญก้าวหน้าทำให้เด็กดำรงชีวิตได้อย่างสมดุลทั้งความสุขของตนเอง การมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี และสังคมที่มีความปกติสุข

2) เป้าหมาย

เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

3) วัตถุประสงค์

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ดังนี้

(1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society)

การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม การอยู่ร่วมกัน และการแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม

(2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others)

การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รู้ถึงสิทธิของตนและผู้อื่น ทั้งการแสดงออกในเชิงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนเอง

(3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences)

การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมการยอมรับ การเข้าใจ การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

(4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements)

การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา และข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง การไม่ปฏิบัติตนอย่างไร้ขอบเขตอันนำมาสู่ความไม่เป็นระเบียบภายในกลุ่ม

(5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership)

การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม การแสดงพฤติกรรมที่นำมาซึ่งสังคมยอมรับ และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ส่งผลให้สังคมน่าอยู่

4) ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้

ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย โดยให้คำนึงถึงการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาควบคู่การพัฒนาการทางด้านสังคม และพัฒนาการด้านจริยธรรม ดังนี้ (1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura’s Social Learning Theory) (2) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี (Lew Wygotski) (3) ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) (4) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ (Burrhus Frederic Skinner) (5) ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของ

เจโรม บรูเนอร์ (6) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และ (7) การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด (Reflective practice, reflection)

จากการสังเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ พบว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยควรดำเนินการบนพื้นฐานของการพัฒนาด้านสติปัญญา สังคม และจริยธรรมอย่างบูรณาการ โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ผ่านการสังเกตและการเลียนแบบแบบอย่างที่ดี ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไวกอทสกีเน้นบทบาทของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการช่วยเหลือจากผู้มีประสบการณ์มากกว่าในการส่งเสริมการเรียนรู้ ขณะที่ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์อธิบายว่าเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการลงมือปฏิบัติและประสบการณ์ตรง ส่วนทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์สนับสนุนการใช้การเสริมแรงเชิงบวกเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของบรูเนอร์ยังส่งเสริมให้เด็กสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจด้วยตนเองผ่านการสำรวจและแก้ปัญหา ประกอบกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับความแตกต่าง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และแนวคิดการสะท้อนคิดที่ช่วยให้เด็กได้ทบทวนประสบการณ์ เรียนรู้ผลของการกระทำ และปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่จึงควรเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การทำงานร่วมกัน การสะท้อนคิด และการได้รับการเสริมแรงเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้เด็กมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมของความเป็นพลเมืองที่เหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ เคารพกฎกติกา เคารพสิทธิของผู้อื่น และพร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม

5) ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) การปฏิบัติกิจกรรม (activity Practice) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning Reflection) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

โดยนำตัวอักษรขึ้นต้นมาต่อกันได้ชื่อขั้นตอนว่า SATALA ทั้งนี้ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์ครูต้องดำเนินการอย่างครบถ้วนและทีละขั้นตอนต่อเนื่องกันในการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบในทุกหน่วยการเรียนรู้

สาระสำคัญของแต่ละขั้นตอนการจัดประสบการณ์ มีดังนี้

(1) การกำหนดสถานการณ์ (situation setting)

การกำหนดสถานการณ์ ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กและครูร่วมกันจัดกิจกรรมร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อพิจารณาเรื่องราว สถานการณ์ ผ่านการสนทนา ผ่านการเล่าเรื่อง นิทาน เป็นต้น โดยเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นฐานในการปฏิบัติกิจกรรม

(2) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation)

การสร้างข้อตกลงร่วมกัน ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กกำหนดข้อตกลงร่วมกัน บทบาทหน้าที่และความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ใช้คำถามนำเพื่อให้เด็กได้สนทนา แสดงความคิดเห็นร่วมกัน และนำไปสู่ข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม

(3) กระตุ้นความคิด (thinking stimulus)

การกระตุ้นความคิด ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กและครูปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กใช้กระบวนการคิดและทักษะการคิดในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดเพื่อแก้ปัญหา การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามสถานการณ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมของตนเอง โดยเด็กออกแบบกิจกรรมผ่านการบอก เล่า การสนทนา การวาดภาพ เป็นต้น

(4) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice)

การปฏิบัติกิจกรรม ขั้นนตอนนี้หมายถึง การที่เด็กได้ใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างบูรณาการผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้

(5) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection)

การสะท้อนการเรียนรู้ หมายถึง การที่เด็กได้สะท้อนการเรียนรู้ผ่านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน การแสดงความคิดเห็น การบันทึก การจับคู่สนทนา โดยเป็นการสะท้อนการเรียนรู้ในขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม สะท้อนการเรียนรู้ผลงาน สะท้อนการเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม

(6) การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมความสามารถในการนำผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่ม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการบอก การสนทนา การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

2.4 บทบาทของครู

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ไปใช้นั้นครูมีบทบาท ดังนี้

1) ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่อย่างละเอียด เพื่อให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้

2) จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้มีความเพียงพอต่อจำนวนเด็ก และพร้อมใช้งาน สัมพันธ์กับเรื่อง หน่วยการเรียนรู้

3) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระและมีความสุข

4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ตามลำดับขั้นตอน 6 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การกำหนดสถานการณ์ (S: situation setting)

(2) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: agreement Creation)

(3) กระตุ้นความคิด (T: thinking stimulus)

(4) การปฏิบัติกิจกรรม (A: activity practice)

(5) การสะท้อนการเรียนรู้ (L: learning reflection)

(6) การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: apply to real life)

5) ประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก โดยประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมือง พัฒนาการและผลการเรียนรู้

2.5 บทบาทของผู้เรียน

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ไปใช้ในการเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เด็กปฐมวัยจะต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองทั้ง 5 ด้าน โดยผู้เรียนมีบทบาท ดังนี้

1) บทบาทของผู้เรียนในการร่วมมือกำหนดสถานการณ์ที่นำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องปฏิบัติ ทำความเข้าใจสถานการณ์

2) บทบาทในการกำหนดข้อตกลงร่วมกันและปฏิบัติตามข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม

3) บทบาทในการแสดงความคิด และออกแบบกิจกรรมการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน

4) บทบาทในการตัดสินใจเลือกอุปกรณ์ เลือกกิจกรรม และวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

5) บทบาทในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ให้ความสนใจ เกิดความอยากรู้อยากเรียนตามกิจกรรม และบทบาทการเป็นผู้นำ ผู้ตามภายในกลุ่ม

6) บทบาทในการสรุปและสะท้อนการเรียนรู้ ผ่านการเล่า และการสื่อสารความคิด

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบ

ผลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ดังแสดงตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับความสอดคล้องรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ที่	องค์ประกอบ	ผู้เชี่ยวชาญ									สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9	
1	หลักการ										
	1.1 หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	1.2 หลักการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	1.3 หลักการจัดประสบการณ์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	1.4 หลักการศึกษาที่เน้นคุณค่า	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	1.5 หลักการบูรณาการชีวิตและสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
2	เป้าหมาย										
	2.1 เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยให้กับครูปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
3	วัตถุประสงค์										
	3.1 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
4	ทฤษฎีและแนวคิดหลัก										
	4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง

ที่	องค์ประกอบ	ผู้เชี่ยวชาญ									สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9	
	4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.3 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของ ฌอง เพียเจต์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.6 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.7 การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
5	ขั้นตอนการจัดประสบการณ์										
	5.1 การกำหนดสถานการณ์ (situation setting)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	5.2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	5.3 การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	5.4 การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	5.5 การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	6.6 เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง

ที่	องค์ประกอบ	ผู้เชี่ยวชาญ									สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9	
6	บทบาทของครู	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
7	บทบาทของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
8	รูปภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

3.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์

3.1.1 ส่วนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์

ตารางที่ 7 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 1

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
1	ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน	4.80	0.40	มากที่สุด
2	ความถูกต้องและครอบคลุมของการนำแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานมากำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3	การกำหนดบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด
4	การกำหนดระยะเวลา	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดเนื้อหา	4.60	0.80	มากที่สุด
6	การกำหนดการดำเนินกิจกรรมในการใช้แผนการจัดประสบการณ์	4.40	0.80	มาก
7	การกำหนดวิธีการและแนวทางการประเมินผล	4.60	0.49	มากที่สุด
ผลรวม		4.69	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 ระดับความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.69 S.D. เท่ากับ 0.48 และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กับสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้านมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด ความถูกต้องและครอบคลุมของการนำแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานมากำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดระยะเวลามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดเนื้อหามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.80 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดการดำเนินกิจกรรมในการใช้แผนการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.40, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมาก และการกำหนดวิธีการและแนวทางการประเมินผลค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด

3.1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2

1) สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภัยธรรมชาติ

ตารางที่ 8 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภัยธรรมชาติ

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.40	0.49	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.80	0.40	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	4.80	0.40	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.73	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภัยธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.73 S.D. เท่ากับ 0.41 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนด

สื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด

2) สัปดาห์ที่ 2: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 9 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 2: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.80	0.40	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	4.80	0.40	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.80	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 2: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80 S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด

3) สัปดาห์ที่ 3: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (1)

ตารางที่ 10 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 3: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (1)

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.60	0.49	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.83	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 3: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (1) มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.83 S.D. เท่ากับ 0.28 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด

4) สัปดาห์ที่ 4: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (2)

ตารางที่ 11 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 4: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (2)

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.60	0.49	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.83	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 4: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (2) มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.83 S.D. เท่ากับ 0.28 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด

5) สัปดาห์ที่ 5: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ธรรมมะของหนู

ตารางที่ 12 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 5: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ธรรมมะของหนู

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.80	0.40	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.40	0.80	มาก
5	การกำหนดสื่อการสอน	4.80	0.40	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.60	0.49	มากที่สุด
ผลรวม		4.63	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 12 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 5: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ธรรมมะของหนู มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.63 S.D. เท่ากับ 0.51 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับ

มากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.40, S.D. เท่ากับ 0.80 ค่าระดับมาก การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด

6) สัปดาห์ที่ 6: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เกษตรกรไทยในใจฉัน

ตารางที่ 13 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 6: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เกษตรกรไทยในใจฉัน

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.60	0.49	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.83	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 13 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 6: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เกษตรกรไทยในใจฉันมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.83 S.D. เท่ากับ 0.28 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด

7) สัปดาห์ที่ 7: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หนูน้อยกับเกมแสนสนุก

ตารางที่ 14 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 7: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หนูน้อยกับเกมแสนสนุก

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.86	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 14 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 7: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หนูน้อยกับเกมแสนสนุกมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86 S.D. เท่ากับ 0.27 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด

8) สัปดาห์ที่ 8: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม

ตารางที่ 15 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 8: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.60	0.49	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.60	0.49	มากที่สุด
ผลรวม		4.77	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 15 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 8: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.77 S.D. เท่ากับ 0.31 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด

3.1.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สรุปได้ดังนี้

1) ควรปรับคำว่า “สื่อการสอน” เป็น “สื่อการจัดการเรียนรู้”

2) การเขียนอธิบายขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมควรสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกในกลุ่มอย่างชัดเจนลงไปแผนการจัดประสบการณ์

3) ความครบถ้วนของการกำหนดเนื้อหา เช่น การเรียนรู้เรื่องศีลธรรมมีแค่ 3 ข้อ การเรียนรู้เรื่องเกษตรกร มีแค่ชาวนา ชาวไร่ ควรเพิ่มเติมให้ครบถ้วน

4) ปรับรายละเอียดของขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว

3.2 ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่แยกเป็นรายสมรรถนะ

ตารางที่ 16 ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่แยกเป็นรายสมรรถนะ

N = 28

ที่	สมรรถนะความเป็นพลเมือง	ก่อนการจัดประสบการณ์			หลังการจัดประสบการณ์		
		คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.
1	การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม	4	2.22	0.783	4	3.55	0.550
2	การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	10	4.49	1.583	10	6.36	1.193
3	การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	6	2.89	1.020	6	4.00	1.027
4	การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน	4	2.42	0.853	4	2.96	0.922
5	การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์	6	3.09	1.090	6	5.41	0.913
รวม		**26**	**15.11**	**5.329**	**26**	22.39	1.325

จากตารางที่ 16 ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่แยกเป็นรายสมรรถนะจากคะแนนรวม 26 คะแนน ก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สมรรถนะมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 15.11 S.D. เท่ากับ 5.329 และแยกตามสมรรถนะ ได้ดังนี้ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม คะแนนเต็ม 4 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.22, S.D. เท่ากับ 0.783 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น คะแนนเต็ม 10 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.49, S.D. เท่ากับ 1.583 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล คะแนนเต็ม 6 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 2.89, S.D. เท่ากับ 1.020 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน คะแนนเต็ม 4 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.42, S.D. เท่ากับ 0.853 ค่าระดับมากที่สุด การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ คะแนนเต็ม 6 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.09, S.D. เท่ากับ 1.090 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สมรรถนะมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 22.39 S.D. เท่ากับ 1.325 และแยกตามสมรรถนะ ได้ดังนี้ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม

คะแนนเต็ม 4 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.55, S.D. เท่ากับ 0.550 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น คะแนนเต็ม 10 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 6.36, S.D. เท่ากับ 1.193 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล คะแนนเต็ม 6 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.00, S.D. เท่ากับ 1.027 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน คะแนนเต็ม 4 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.96, S.D. เท่ากับ 0.922ค่าระดับมากที่สุด การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ คะแนนเต็ม 6 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.41, S.D. เท่ากับ 0.913

3.3 ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผลการเปรียบเทียบ	**N**	**$\bar{x}$**	**S.D.**	**t**	**p**
ก่อนการจัดกระบวนการ	28	15.11	5.329	7.02	.001
หลังการจัดกระบวนการ	28	22.39	1.325		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ แสดงให้เห็นว่าเด็กมีสมรรถนะที่สูงขึ้นอย่างมีนัยยะทางสถิติที่ .001

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

4.1 ผลการรับรองรูปแบบจากการหาฉันทามติจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 18 สรุปผลการรับรองรูปแบบจากการหาฉันทามติจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

ที่	องค์ประกอบของรูปแบบ		สรุปผล
	สาระสำคัญตามรูปแบบ	ความคิดเห็นจากการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)	
1	**ชื่อรูปแบบ :** รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	ปรับแก้ไขตามฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ
2	**หลักการของรูปแบบ** 2.1 หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย 2.2 หลักการเรียนรู้ 2.3 หลักการจัดประสบการณ์ 2.4 หลักการศึกษาที่เน้นคุณค่า 2.5 หลักการบูรณาการชีวิตและสังคม	มีความถูกต้อง เหมาะสมแล้ว	คงเดิม
3	**เป้าหมาย** เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยให้กับครูปฐมวัย	ปรับแก้ไขเป้าหมายให้มีความชัดเจนขึ้น	ปรับแก้ไขเป็น เพื่อใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ที่	องค์ประกอบของรูปแบบ		สรุปผล
	สาระสำคัญตามรูปแบบ	ความคิดเห็นจากการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)	
4	**วัตถุประสงค์** เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	มีความถูกต้อง เหมาะสมแล้ว	คงเดิม
5	**ทฤษฎีและแนวคิดหลัก** 5.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา 5.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี 5.3 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ 5.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ 5.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ 5.6 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) 5.7 การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด	มีความถูกต้อง เหมาะสมแล้ว	คงเดิม
6	**ขั้นตอนการจัดประสบการณ์** 6.1 การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) 6.2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) 6.3 การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus)	มีความถูกต้อง เหมาะสมแล้ว	คงเดิม

ที่	องค์ประกอบของรูปแบบ		สรุปผล
	สาระสำคัญตามรูปแบบ	**ความคิดเห็นจากการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)**	
	6.4 การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) 6.5 การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) 6.6 เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)		
7	บทบาทของครู	มีความถูกต้อง เหมาะสมแล้ว	คงเดิม
8	บทบาทของผู้เรียน	มีความถูกต้อง เหมาะสมแล้ว	คงเดิม

4.2 ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

4.2.1 ความถูกต้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่สรุปผลได้ตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ระดับความถูกต้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	**S.D.**	ค่าระดับ
1	หลักการ	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.1 หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.2 หลักการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.3 หลักการจัดประสบการณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.4 หลักการศึกษาที่เน้นคุณค่า	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.5 หลักการบูรณาการชีวิตและสังคม	5.00	0.00	มากที่สุด

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
2	เป้าหมาย	4.71	0.45	มากที่สุด
	2.1 เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยให้กับครูปฐมวัย	4.71	0.45	มากที่สุด
3	วัตถุประสงค์	4.86	0.35	มากที่สุด
	3.1 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	4.86	0.35	มากที่สุด
4	ทฤษฎีและแนวคิดหลัก	4.98	0.04	มากที่สุด
	4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.3 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของเบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์	4.86	0.35	มากที่สุด
	4.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.6 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning)	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.7 การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด	5.00	0.00	มากที่สุด
5	ขั้นตอนการจัดประสบการณ์	4.98	0.06	มากที่สุด
	5.1 การกำหนดสถานการณ์ (situation setting)	4.86	0.35	มากที่สุด
	5.2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation)	5.00	0.00	มากที่สุด
	5.3 การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus)	5.00	0.00	มากที่สุด
	5.4 การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice)	5.00	0.00	มากที่สุด
	5.5 การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection)	5.00	0.00	มากที่สุด

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	**S.D.**	ค่าระดับ
	5.6 เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)	5.00	0.00	มากที่สุด
6	บทบาทของครู	5.00	0.00	มากที่สุด
7	บทบาทของผู้เรียน	4.86	0.35	มากที่สุด
ผลรวม		**4.94**	**0.13**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 19 ระดับความถูกต้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.94, S.D. เท่ากับ 0.13 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามองค์ประกอบได้ดังนี้ หลักการของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด เป้าหมายของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.71, S.D. เท่ากับ 0.45 ค่าระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.35 ค่าระดับมากที่สุด ทฤษฎีและแนวคิดหลักของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.98, S.D. เท่ากับ 0.04 ค่าระดับมากที่สุด ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.98, S.D. เท่ากับ 0.06 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของครูมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของผู้เรียนของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.35 ค่าระดับมากที่สุด

4.2.2 ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่สรุปผลได้ตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	**S.D.**	ค่าระดับ
1	หลักการ	4.97	0.07	มากที่สุด
	1.1 หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.2 หลักการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.3 หลักการจัดประสบการณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.4 หลักการศึกษาที่เน้นคุณค่า	4.86	0.35	มากที่สุด
	1.5 หลักการบูรณาการชีวิตและสังคม	5.00	0.00	มากที่สุด

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
2	เป้าหมาย	4.57	0.49	มากที่สุด
	2.1 เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยให้กับครูปฐมวัย	4.57	0.49	มากที่สุด
3	วัตถุประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.1 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	5.00	0.00	มากที่สุด
4	ทฤษฎีและแนวคิดหลัก	4.94	0.07	มากที่สุด
	4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.3 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของเบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์	4.57	0.49	มากที่สุด
	4.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.6 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning)	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.7 การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด	5.00	0.00	มากที่สุด
5	ขั้นตอนการจัดประสบการณ์	4.86	0.26	มากที่สุด
	6.1 การกำหนดสถานการณ์ (situation setting)	4.86	0.35	มากที่สุด
	6.2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation)	4.86	0.35	มากที่สุด
	6.3 การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus)	5.00	0.00	มากที่สุด
	6.4 การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice)	5.00	0.00	มากที่สุด
	6.5 การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection)	4.71	0.45	มากที่สุด

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	**S.D.**	ค่าระดับ
	6.6 เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)	4.71	0.45	มากที่สุด
7	บทบาทของครู	4.57	0.49	มากที่สุด
8	บทบาทของผู้เรียน	4.57	0.49	มากที่สุด
ผลรวม		**4.84**	**0.26**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 20 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.84, S.D. เท่ากับ 0.26 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามองค์ประกอบได้ดังนี้ หลักการของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.97, S.D. เท่ากับ 0.07 ค่าระดับมากที่สุด เป้าหมายของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.57, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด ทฤษฎีและแนวคิดหลักของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.94, S.D. เท่ากับ 0.07 ค่าระดับมากที่สุด ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.26 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของครูมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.71, S.D. เท่ากับ 0.45 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของผู้เรียนของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.57, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด

4.2.3 ความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่สรุปผลได้ตามตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงระดับความเป็นได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	**S.D.**	ค่าระดับ
1	หลักการ	4.92	0.21	มากที่สุด
	1.1 หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.2 หลักการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.3 หลักการจัดประสบการณ์	4.86	0.35	มากที่สุด
	1.4 หลักการศึกษาที่เน้นคุณค่า	4.86	0.35	มากที่สุด

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
	1.5 หลักการบูรณาการชีวิตและสังคม	4.86	0.35	มากที่สุด
2	เป้าหมาย	4.71	0.45	มากที่สุด
	2.1 เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยให้กับครูปฐมวัย	4.71	0.45	มากที่สุด
3	วัตถุประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.1 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	5.00	0.00	มากที่สุด
4	ทฤษฎีและแนวคิดหลัก	4.92	0.21	มากที่สุด
	4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.3 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของเบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์	4.57	0.49	มาก
	4.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์	4.86	0.35	มากที่สุด
	4.6 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning)	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.7 การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด	5.00	0.00	มากที่สุด
5	ขั้นตอนการจัดประสบการณ์	4.76	0.37	มากที่สุด
	5.1 การกำหนดสถานการณ์ (situation setting)	4.86	0.35	มากที่สุด
	5.2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation)	4.71	0.45	มากที่สุด
	5.3 การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus)	4.71	0.45	มากที่สุด
	5.4 การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice)	5.00	0.00	มากที่สุด

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	**S.D.**	ค่าระดับ
	5.5 การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection)	4.71	0.45	มากที่สุด
	5.6 เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)	4.57	0.49	มากที่สุด
6	บทบาทของครู	4.57	0.49	มากที่สุด
7	บทบาทของผู้เรียน	4.86	0.35	มากที่สุด
ผลรวม		**4.82**	**0.24**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 21 ระดับความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.82, S.D. เท่ากับ 0.24 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามองค์ประกอบได้ดังนี้ หลักการของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.92, S.D. เท่ากับ 0.21 ค่าระดับมากที่สุด เป้าหมายของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.71, S.D. เท่ากับ 0.45 ค่าระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด ทฤษฎีและแนวคิดหลักของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.92, S.D. เท่ากับ 0.21 ค่าระดับมากที่สุด ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.76, S.D. เท่ากับ 0.37 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของครูมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.57, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของผู้เรียนของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.35 ค่าระดับมากที่สุด

4.2.4 ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่สรุปผลได้ตามตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ระดับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	**S.D.**	ค่าระดับ
1	หลักการ	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.1 หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.2 หลักการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.3 หลักการจัดประสบการณ์	5.00	0.00	มากที่สุด

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าระดับ
	1.4 หลักการศึกษาที่เน้นคุณค่า	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.5 หลักการบูรณาการชีวิตและสังคม	5.00	0.00	มากที่สุด
2	เป้าหมาย	4.71	0.45	มากที่สุด
	2.1 เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยให้กับครูปฐมวัย	4.71	0.45	มากที่สุด
3	วัตถุประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.1 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	5.00	0.00	มากที่สุด
4	ทฤษฎีและแนวคิดหลัก	4.94	0.07	มากที่สุด
	4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.3 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของเบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์	4.57	0.49	มาก
	4.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.6 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning)	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.7 การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด	5.00	0.00	มากที่สุด
5	ขั้นตอนการจัดประสบการณ์	4.95	0.17	มากที่สุด
	5.1 การกำหนดสถานการณ์ (situation setting)	4.86	0.35	มากที่สุด
	5.2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation)	4.86	0.35	มากที่สุด
	5.3 การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus)	5.00	0.00	มากที่สุด
	5.4 การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice)	5.00	0.00	มากที่สุด

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	**S.D.**	ค่าระดับ
	5.5 การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection)	5.00	0.00	มากที่สุด
	5.6 เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)	5.00	0.00	มากที่สุด
6	บทบาทของครู	5.00	0.00	มากที่สุด
6	บทบาทของผู้เรียน	4.86	0.35	มากที่สุด
ผลรวม		**4.94**	**0.13**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 22 ระดับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.94, S.D. เท่ากับ 0.13 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามองค์ประกอบได้ดังนี้ หลักการของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด เป้าหมายของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.71, S.D. เท่ากับ 0.45 ค่าระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด ทฤษฎีและแนวคิดหลักของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.94, S.D. เท่ากับ 0.07 ค่าระดับมากที่สุด ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.95, S.D. เท่ากับ 0.17 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของครูของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของผู้เรียนของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.35 ค่าระดับมากที่สุด

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อสร้างเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ และ 2) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย 2) การประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย 3) การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยและ 4) การรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยในด้านแนวคิดการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 และแนวคิดความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยต้องมีลักษณะของการบูรณาการทั้งด้านความคิดรวบยอด ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะให้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ ดังนี้ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements)

และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership)

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากการสัมภาษณ์ พบว่า (1) ความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เพราะเด็กปฐมวัยทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองให้กับเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง (2) รูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีลักษณะเป็นการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัยจากรูปธรรมเป็นนามธรรมตามลำดับ การจัดประสบการณ์ที่สามารถดำเนินการได้ทั้งเป็นลักษณะของรูปแบบการสอน หรือ เป็นลักษณะชุดกิจกรรมเชื่อมโยงผ่านหน่วยการเรียนรู้ หรือ แยกออกมาเป็นชุดกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันโดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก และหลักการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ที่เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองผ่านการเล่น การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นลักษณะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และไม่ควรออกแบบลักษณะการจัดประสบการณ์ที่แยกออกมาจากหลักสูตรสถานศึกษา ควรบูรณาการผ่านกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน (3) องค์ประกอบของรูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การสรุปแนวคิด ทฤษฎี บทบาทครู การวัดและประเมินผล (4) แนวทาง และขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า ควรประกอบด้วย 5 – 6 ขั้นตอน โดยมีสถานการณ์การกระตุ้นให้เด็กได้คิด ตอบ และลงมือปฏิบัติ (5) ระยะเวลาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า มี 2 มุมมองดังนี้ (1) มุมมองที่ 1 คือ ระยะเวลารวมในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองไม่ควรน้อยไปกว่า 6 สัปดาห์ขึ้นไป และหากจะให้ยั่งยืนอาจต้องส่งเสริมโดยใช้ระยะเวลาเป็นภาคเรียน หรืออาจถึง 1 ปีการศึกษา และ (2) มุมมองที่ 2 คือ ระยะเวลาต่อจำนวน 1 ครั้งในการจัดระยะเวลาตามความสนใจของผู้เรียนในระดับปฐมวัย ใช้ระยะเวลา 30 นาที ถึง 45 นาที อาจยืดหยุ่นได้ตามความสนใจแต่ไม่ควรเกิน 60 นาที (6) บทบาทของครูการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยยุคใหม่ ประกอบด้วย 3 มุมมองดังนี้ บทบาทของการเป็นต้นแบบ บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมตามความสนใจ มีความปลอดภัย และบูรณาการกิจกรรม บทบาทครูในการอำนวยความสะดวกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ได้มากที่สุด และให้เด็กได้เลือก ได้ตัดสินใจด้วยตนเองเป็นหลัก และบทบาทครูในการประสานความร่วมมือกับชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประสานความร่วมมือกับชุมชนในด้านวิทยากร และการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

3) ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเอกสาร การวิจัย และการสัมภาษณ์ พบว่า (1) องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย

วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน (2) หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หลักการเรียนรู้ หลักการจัดประสบการณ์ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 หลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า (value based education) และหลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคม (3) ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้ การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) และเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

4) ผลการสังเคราะห์สมรรถนะความเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society) 2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others) 3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences) 4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements) และ 5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership)

1.2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน

1) หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หลักการเรียนรู้ หลักการจัดประสบการณ์ หลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า (value based education) และหลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคม

2) เป้าหมาย เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยให้กับครูปฐมวัย

3) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยในด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

4) ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura’s Social Learning Theory) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี

(Lev Wygotski) ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ (Burrhus Frederic Skinner) ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด (Reflective practice, reflection)

5) ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ การกำหนดสถานการณ์ (Situation Setting) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (Agreement Creation) การกระตุ้นความคิด (Thinking Stimulus) การปฏิบัติกิจกรรม (Activity Practice) การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflection) และเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (Apply to Real Life) โดยนำตัวอักษรขึ้นต้นมาต่อกันได้ชื่อขั้นตอนว่า SATALA

6) บทบาทของครู ประกอบด้วย ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SATALA จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้มีความเพียงพอต่อจำนวนเด็ก และพร้อมใช้งาน สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระและมีความสุข จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ และประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก โดยประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมือง พัฒนาการ และผลการเรียนรู้

7) บทบาทของผู้เรียน ประกอบด้วย ร่วมมือกำหนดสถานการณ์ที่นำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องปฏิบัติ ทำความเข้าใจสถานการณ์ กำหนดข้อตกลงร่วมกันและปฏิบัติตามข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม แสดงความคิด และออกแบบกิจกรรมการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน ตัดสินใจเลือกอุปกรณ์ เลือกกิจกรรม และวางแผนการปฏิบัติกิจกรรม มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ให้ความสนใจ เกิดความอยากรู้อยากเรียนตามกิจกรรม และบทบาทการเป็นผู้นำ ผู้ตามภายในกลุ่ม สรุปและสะท้อนการเรียนรู้ ผ่านการเล่า และการสื่อสารความคิด

1.3 ผลการประเมินความสอดคล้องรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผลการประเมินความสอดคล้องรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่ามีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์

1) ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.69 S.D. เท่ากับ 0.48 และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้านมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด ความถูกต้องและครอบคลุมของการนำแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานมากำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดระยะเวลามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดเนื้อหามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.80 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดการดำเนินกิจกรรมในการใช้แผนการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.40, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมาก และการกำหนดวิธีการและแนวทางการประเมินผลค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด

2) ผลการประเมินความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 (1) สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภัยธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.73 S.D. เท่ากับ 0.41 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด (2) สัปดาห์ที่ 2: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80 S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด (3) สัปดาห์ที่ 3: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (1) มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.83 S.D. เท่ากับ 0.28 ค่าระดับมากที่สุด และแยก

ตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด (4) สัปดาห์ที่ 4: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (2) มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.83 S.D. เท่ากับ 0.28 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด (5) สัปดาห์ที่ 5: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ธรรมะของหนู มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.63 S.D. เท่ากับ 0.51 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.40, S.D. เท่ากับ 0.80 ค่าระดับมาก การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด (6) สัปดาห์ที่ 6: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เกษตรกรไทยในใจฉันมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.83 S.D. เท่ากับ 0.28 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด (7) สัปดาห์ที่ 7: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หนูน้อยกับเกมแสนสนุกมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86 S.D. เท่ากับ 0.27 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับ

มากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด และ(8) สัปดาห์ที่ 8: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.77 S.D. เท่ากับ 0.31 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด

2.2 ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ แยกเป็นรายสมรรถนะ

ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่แยกเป็นรายสมรรถนะ พบว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่แยกเป็นรายสมรรถนะจากคะแนนรวม 26 คะแนน ก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สมรรถนะมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 15.11 S.D. เท่ากับ 5.329 และแยกตามสมรรถนะ ได้ดังนี้ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม คะแนนเต็ม 4 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.22, S.D. เท่ากับ 0.783 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น คะแนนเต็ม 10 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.49, S.D. เท่ากับ 1.583 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล คะแนนเต็ม 6 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 2.89, S.D. เท่ากับ 1.020 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน คะแนนเต็ม 4 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.42, S.D. เท่ากับ 0.853 ค่าระดับมากที่สุด การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ คะแนนเต็ม 6 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.09, S.D. เท่ากับ 1.090 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สมรรถนะมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 22.39 S.D. เท่ากับ 1.325 และแยกตามสมรรถนะได้ดังนี้ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม คะแนนเต็ม 4 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.55, S.D. เท่ากับ 0.550 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น คะแนนเต็ม 10 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 6.36,

S.D. เท่ากับ 1.193 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล คะแนนเต็ม 6 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.00, S.D. เท่ากับ 1.027 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน คะแนนเต็ม 4 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 2.96, S.D. เท่ากับ 0.922 ค่าระดับมากที่สุด การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ คะแนนเต็ม 6 คะแนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.41, S.D. เท่ากับ 0.913

2.3 ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่าเด็กมีสมรรถนะที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

2.4 ผลการรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1) ผลการรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA จากการหาฉันทามติจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้มีฉันทามติว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ โดยเสนอแนะให้ปรับชื่อรูปแบบ เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ และปรับแก้ไขเป้าหมายเป็น เพื่อใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

2) ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า

(1) ความถูกต้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.94, S.D. เท่ากับ 0.13 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามองค์ประกอบได้ดังนี้ หลักการของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด เป้าหมายของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.71, S.D. เท่ากับ 0.45 ค่าระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.35 ค่าระดับมากที่สุด ทฤษฎีและแนวคิดหลักของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.98, S.D. เท่ากับ 0.04 ค่าระดับมากที่สุด ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.98, S.D. เท่ากับ 0.06 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของครูมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของผู้เรียนของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.35 ค่าระดับมากที่สุด

(2) ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.84, S.D. เท่ากับ 0.26 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามองค์ประกอบได้ดังนี้ หลักการของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.97, S.D. เท่ากับ 0.07 ค่าระดับมากที่สุด เป้าหมายของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.57, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด ทฤษฎีและแนวคิดหลักของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.94, S.D. เท่ากับ 0.07 ค่าระดับมากที่สุด ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.26 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของครูมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.71, S.D. เท่ากับ 0.45 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของผู้เรียนของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.57, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด

(3) ความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.82, S.D. เท่ากับ 0.24 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามองค์ประกอบได้ดังนี้ หลักการของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.92, S.D. เท่ากับ 0.21 ค่าระดับมากที่สุด เป้าหมายของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.71, S.D. เท่ากับ 0.45 ค่าระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด ทฤษฎีและแนวคิดหลักของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.92, S.D. เท่ากับ 0.21 ค่าระดับมากที่สุด ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.76, S.D. เท่ากับ 0.37 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของครูมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.57, S.D. เท่ากับ 0.49 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของผู้เรียนของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.35 ค่าระดับมากที่สุด

(4) ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.94, S.D. เท่ากับ 0.13 ค่าระดับมากที่สุด และแยกตามองค์ประกอบได้ดังนี้ หลักการของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด เป้าหมายของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.71, S.D. เท่ากับ 0.45 ค่าระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด ทฤษฎีและแนวคิดหลักของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.94, S.D. เท่ากับ 0.07 ค่าระดับมากที่สุด ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.95, S.D. เท่ากับ 0.17 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของครูของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ค่าระดับมากที่สุด บทบาทของผู้เรียนของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86, S.D. เท่ากับ 0.35 ค่าระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยโดยผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ดำเนินตามขั้นตอนตามระเบียบวิธีวิจัยโดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน ทั้งนี้ในส่วนของการวิเคราะห์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ การเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 และแนวคิดความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยในการนำมากำหนดเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่นั้นมีความสอดคล้องกับบุญเลี้ยง ทุมทอง (2556) ที่ได้เสนอหลักการออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อค้นพบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันหรือปัญหาจากเอกสาร ผลการวิจัยต่าง ๆ หรือการสังเกตและสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจบริบทและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง และแนวคิดของ Joyce, Weil, และ Calhoun (2015) ที่ได้นำเสนอว่าการพัฒนารูปแบบการสอนจำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบทฤษฎีเพื่อเป็นพื้นฐานแนวคิดในการพัฒนา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแนวคิดทฤษฎีทำให้ระบุและนิยามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยได้อย่างถูกต้อง และเชื่อมโยงตัวแปรในการวิจัยกับศาสตร์ และองค์ความรู้ที่ที่เกี่ยวข้องได้อย่างครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำมาสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

ผลการสังเคราะห์สมรรถนะความเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่เด็กปฐมวัย ประกอบด้วย การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้เป็นผลรวมของความรู้เกี่ยวกับพลเมือง ทักษะการเป็นพลเมือง เจตคติและคุณค่าของพลเมืองซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoskins & Deakin Crick (2008: 8) ที่ได้นำเสนอว่าสมรรถนะความเป็นพลเมืองประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และเจตคติและ

คุณค่าของพลเมือง Torney-Purta et al. (2015: 1) ที่ได้เสนอว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองครอบคลุมในด้านความรู้พลเมือง ทักษะการวิเคราะห์ และทักษะการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สมรรถนะเป็นพลเมืองเป็นความสามารถของบุคคลในการมีส่วนร่วมในสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่ต้องบูรณาการ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และแรงจูงใจ เข้าด้วยกันผ่านคุณค่า (value) ที่ถูกปลูกฝัง การหล่อหลอม และกระบวนการของการศึกษาในการพัฒนาบุคคล ทั้งนี้สมรรถนะความเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่ของเด็กปฐมวัยที่ได้สังเคราะห์ขึ้นสอดคล้องกับ UNESCO (2015) ที่เสนอว่าสมรรถนะความเป็นพลเมืองจะมีลักษณะของการคิดเชิงวิพากษ์ มีความเห็นอกเห็นใจ เคารพความหลากหลาย และลงมือปฏิบัติผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม สอดคล้องกับสมาคมการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (National Association for the Education of Young Children: NAEYC) (2019) ได้นำเสนอสมรรถนะของเด็ก ไว้ดังนี้ การรู้จักตนเองและเคารพความหลากหลาย พัฒนาอัตลักษณ์ ความภาคภูมิใจในตนเอง เคารพความแตกต่าง การมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีอัตลักษณ์ของตนเอง การมีส่วนร่วมในสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกลุ่ม การตัดสินใจ และการตั้งคำถาม มีความเข้าใจเรื่องสิทธิ ความยุติธรรม และความเสมอภาค การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาอย่างสันติ สนับสนุนการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาผ่านสถานการณ์ชีวิตจริง

การสื่อสารและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับสมาคมการศึกษาปฐมวัยนานาชาติ (Childhood Education International: CE International) (2020) ได้นำเสนอสมรรถนะของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม ความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง และการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบในสังคม สอดคล้องกับองค์การ UNICEF (2021) ได้นำเสนอสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กซึ่งหมายรวมถึงเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ การตระหนักรู้ตนเองและผู้อื่น เด็กเรียนรู้การเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกผู้อื่น การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ใช้ภาษาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกตัวเอง การมีส่วนร่วมในชุมชนและการตัดสินใจร่วมกัน เรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม ความเข้าใจในความหลากหลายและความเป็นธรรม และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับการวิจัยของปรัชญา ชุ่มนาเสียว (2559: 3 – 4) ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง สมรรถนะหลักของพลเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล สมรรถนะด้านความรู้และทักษะ และสมรรถนะด้านพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยบุคคลควรมีคุณลักษณะทางจริยธรรม ประกอบด้วย การเคารพสิทธิของผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม การปฏิบัติตนตามหลักความเสมอภาคและความเป็นธรรม ตลอดจนมีจิตสำนึกพลเมืองที่สะท้อนผ่านการมีส่วนร่วมในสังคมและการเมืองอย่างรับผิดชอบ สอดคล้องกับธนวรรณ ผิวบัวคำ (2557) วิจัยเรื่อง การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยตาม แนวคิด PAREBA 2D ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม (participation) เคารพสิทธิ (respect) ความพอประมาณ (balance) ความหลากหลาย (diversity) และด้านความมีวินัย (discipline) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสมรรถนะ

เหล่านี้เป็นพื้นฐานของเด็กปฐมวัยในการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านการเล่นและการเรียนรู้ในสถานการณ์ชีวิตประจำวันทั้งในครอบครัวและโรงเรียน เป็นสมรรถนะที่จะสามารถพัฒนาเป็นคุณลักษณะ (characteristics) ของบุคคลต่อไปในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ การเคารพกฎกติกา การรู้จักหน้าที่ของตน และการมีส่วนร่วมในชุมชนหรือสังคมตามพัฒนาการของวัย สมรรถนะความเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่ของเด็กปฐมวัย ในด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO (2015) ที่เสนอให้มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการสร้างความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การยอมรับความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมในกลุ่มอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2018) ที่นำเสนอสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการร่วมมือกับผู้อื่น การรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการดำเนินการอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมือง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นความสามารถของเด็กในการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

การตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น เป็นจุดเริ่มต้นในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งในการเล่นและการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ทั้งนี้เด็กได้เรียนรู้บทบาทของการเป็นผู้นำและผู้ตาม สมรรถนะในด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น สอดคล้องจินตนา ยูนิพันธุ์ (2563) ทำวิจัยหัวข้อ การส่งเสริมพฤติกรรมการเคารพสิทธิของผู้อื่นในเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมกลุ่ม พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกากลุ่มช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ปลอดภัยและเคารพความคิดเห็นของเด็กยังส่งผลต่อการพัฒนาความมั่นใจและความเข้าใจในสิทธิของตนเอง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสมรรถนะความเป็นพลเมืองนี้ช่วยทำให้เด็กรู้ว่าตนเองมีสิทธิอะไร และเข้าใจสิทธิของผู้อื่นในการปฏิบัติตน ปฏิบัติกิจกรรมโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สมรรถนะความเป็นพลเมืองในด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับ NAEYC (2021) ที่ได้นำเสนอหลักการพัฒนาการเด็กปฐมวัยในแนวทาง Developmentally Appropriate Practice (DAP) ที่เน้นให้ครูเข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคนและสร้างกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะตัว และงานวิจัยของมณฑิรา อั้งน้อย รัชชุกาญจน์ ทองถาวร และไพบูลย์ อุปันโน (2563) ที่ทำวิจัยหัวข้อ การพัฒนาจิตรู้เคารพของเด็กปฐมวัยในบริบทพหุวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านจิตรู้เคารพของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ผู้เรียนมีการแสดงให้เห็นถึงการเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงการอยู่ร่วมกันและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการสำคัญในการวางรากฐานทางสังคมของเด็ก และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในด้านการเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน สอดคล้องกับการวิจัยของจีระพันธุ์ พูลพัฒน์ และจิราพร รอดพ่วง (2564) ที่ทำวิจัยหัวข้อ การพัฒนาทักษะประชาธิปไตยสำหรับเด็ก

ปฐมวัย: การวิจัยเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะประชาธิปไตย มีความสำคัญในระดับมากและมากที่สุด โดยพบว่าคุณลักษณะที่มีความสำคัญสูงสุดอันดับแรก คือ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รองลงมาคือ การเคารพข้อตกลง กฎ และกติกาต่าง ๆ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการทำงานและเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนีเป็นเพราะว่าการเคารพกติกาถือเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญในการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย เนื่องจากสะท้อนถึงความสามารถในการยอมรับกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการกำหนดและปรับปรุงกติกาอย่างมีเหตุผลและเป็นธรรม การฝึกฝนให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของการเคารพข้อตกลงร่วมกันจึงเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ ความเป็นธรรม และจริยธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน และสมรรถนะความเป็นพลเมืองปฐมวัยในด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับสิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู (2560) ได้ศึกษาแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย โดยเน้นการส่งเสริมสมรรถนะด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับหลักการของสังคมประชาธิปไตย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธาสินี บุญญาพิทักษ์ และคณะ (2558: 18 - 20) รายงานการศึกษาว่า จัดการเรียนรู้ในสังคมพหุวัฒนธรรมไว้ว่า สามารถทำให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง มีเจตคติที่ถูกต้องต่อผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตน ตลอดจนมีทักษะในการปฏิบัติต่อผู้อื่นที่มีความแตกต่างจากตนสอดคล้องกับสมาคมการศึกษาปฐมวัยนานาชาติ (Childhood Education International: CE International) (2020) ได้นำเสนอสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบในสังคม สอดคล้องกับองค์การ UNICEF (2021) ได้นำเสนอสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ในด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนและการตัดสินใจร่วมกัน เรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม ความเข้าใจในความหลากหลายและความเป็นธรรม และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในสังคมตามบทบาทของตนในฐานะพลเมืองที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบ และรับผิดชอบต่อสังคม

จากผลการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน สอดคล้องกับการวิจัยในกลุ่มของการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เช่น ผลการวิจัยของบังอร เสรีรัตน์ (2557) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการถ่ายโยงการเรียนรู้ พบว่ารูปแบบมี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่แนวคิด วัตถุประสงค์ บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน และผลที่ผู้เรียนได้รับ สอดคล้องกับ สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู (2557) ที่ได้วิจัยในหัวข้อการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SSAPA เพื่อพัฒนาการกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่ามีองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย 1) หลักการและ 2) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน

3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) กระบวนการจัดกิจกรรม 5) บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ 6) บทบาทผู้เรียน และ 7) ระยะเวลา สอดคล้องกับการวิจัยของเชวง ช้อนวงศ์ (2563) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของนาตยา หกพันนา และคณะ (2565) ที่ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยสังเคราะห์ที่มาของรูปแบบจาการศึกษาแนวคิดทฤษี และกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สาระการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของณชนก หล่อสมบูรณ์ (2565) ที่ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดประสบการณ์ศิลปะตามแนวคิดการสอนพฤติกรรมศิลปะและการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถคิดบริหารจัดการตนของเด็กอนุบาล พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานและหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยในด้านกระบวนการจัดประสบกาณ์ และบทบทบาทของครูและผู้เรียน และการประเมินผล ทั้งนี้เป็นเพราะว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการกำหนดโครงสร้างและแนวทางที่เป็นระบบในการออกแบบและดำเนินการประสบการณ์การเรียนรู้ โดยแต่ละองค์ประกอบมีหน้าที่และความสำคัญที่แตกต่างกัน แต่มีความสอดคล้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามเป้าหมายและวัตุประสงค์

จากผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ กำหนดหลักการของรูปแบบประกอบด้วย หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หลักการเรียนรู้ หลักการจัดประสบการณ์ หลักการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า และหลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคม สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2562) เสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองเน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกมิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในสังคม เพื่อวางรากฐานของความเป็นพลเมืองที่ดีตั้งแต่ปฐมวัย สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่นำเสนอแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยในฐานะรากฐานสำคัญของการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาอย่างรอบด้านและการปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีตั้งแต่ปฐมวัย สอดคล้องกับคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (2564) โดยกำหนดกรอบนโยบายระดับชาติที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน หลักการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hoskins (2013) ที่วิจัยหัวข้อ What does democracy need from its citizens? ผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองมีการส่งเสริมในด้านคุณค่าและเจตคติความเป็นพลเมือง (values and attitudes) ของความเป็นประชาธิปไตย เช่น เสรีภาพความยุติธรรม การเคารพสิทธิ

มนุษยชนและการมีคติเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในสังคม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสมรรถนะความเป็นเมืองจัดเป็นความสามารถในการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองที่สะท้อนคุณค่า หรือการยึดมั่นในคุณค่าใดคุณค่าหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้น ๆ

การกำหนดหลักการของรูปแบบตามกระบวนการบูรณาการชีวิตและสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suriaman et al. (2024) ในการวิจัยเรื่อง Civic Education as an Integrated Knowledge System in the 21st Century ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองควรเป็นระบบองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิตสังคมจริง ไม่แยกจากชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมือง เป็นการพัฒนาระดับบุคคลและเชื่อมโยงไปสู่สังคมทั้งในด้านการเป็นสมาชิก และบทบาทที่มีต่อสังคม และสอดคล้องกับ Sounoglou and Michalopoulou (2016) วิจัยเรื่อง Early Childhood Education Curricula: Human Rights and Citizenship in Early Childhood Education พบว่า หลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีผลต่อความเข้าใจในสิทธิมนุษยชนและความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยทั้งในระดับบุคคล และระดับสังคมในวงกว้างจึงจำเป็นค้องมีการบูรณาการชีวิตและสังคมในการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมือง

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning Reflection) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life) และเมื่อนำตัวอักษรตัวใหญ่ของแต่ละขั้นตอนมารวมกันเป็น SATALA ทั้งนี้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่นั้น มีความจำเป็นต้องกำหนดสถานการณ์ขึ้นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่มีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับการวิจัยของ Wong et al. (2022) ที่วิจัยเรื่อง Experiential learning for civic education: Student participation and voice พบว่า การจัดกิจกรรมเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง (experiential learning) ที่ให้นักเรียนมีบทบาทในการตัดสินใจและแสดงออก (student participation & voice) ช่วยให้ผู้เรียนร่วมสร้างความหมายของความเป็นพลเมืองที่ดีได้ด้วยตนเอง และส่งเสริมให้มีความผูกพัน (engagement) ต่อสังคมจริง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานการณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม

ดังนั้นการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองจึงมีความจำเป็นให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ขั้นตอนการสร้างข้อตกลงร่วมกัน เป็นกลไกเชิงกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง (civic education) ทั้งในระดับห้องเรียนและระดับนโยบายการศึกษา โดยเฉพาะในบริบทที่มุ่งเน้นการพัฒนา “พลเมืองประชาธิปไตย” (democratic citizenship) ซึ่งต้องการทั้งการตระหนักรู้ในสิทธิ หน้าที่ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kerr et al. (2009) Biesta (2011) และHoskins (2013) ที่ผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝัง

คุณลักษณะพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ต้องดำเนินควบคู่กับการสร้างสภาพแวดล้อมแห่งความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งข้อตกลงร่วมกันเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน และยังสอดคล้องกับ จินตนา ยูนิพันธุ์ (2563) ทำวิจัยหัวข้อ การส่งเสริมพฤติกรรมการเคารพสิทธิของผู้อื่นในเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมกลุ่ม พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกากลุ่มช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ปลอดภัยและเคารพความคิดเห็นของเด็กยังส่งผลต่อการพัฒนาความมั่นใจและความเข้าใจในสิทธิของตนเอง ขั้นตอนการจัดกิจกรรมในขั้นการกระตุ้นความคิด ทั้งนี้เพราะว่าการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองมิใช่เพียงการถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่เท่านั้น หากแต่ต้องสร้าง “ประสบการณ์ทางปัญญา” (intellectual experience) ที่เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้สำรวจ วิเคราะห์ และไตร่ตรองต่อประเด็นต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยโดย Hoskins & Deakin Crick (2010) ที่พบว่า การคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย” (purposeful thinking) เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นพลเมืองอย่างแข็งขัน และเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมทางสังคมที่มีความหมาย

ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองผ่านการใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างบูรณาการด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ สอดคล้องกับการวิจัยของรัตนา ภักดีกุล (2564: 1) ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อความเป็นพลเมืองในโลกยุคดิจิทัล : บทเรียนจากต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย มีการพัฒนาแบบองค์รวม ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพของเด็ก กระบวนการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคม รวมถึงการเรียนรู้ผ่านการเล่น สอดคล้องกับจีระพันธุ์ พูลพัฒน์ และจิราพร รอดพ่วง (2564) ที่ทำวิจัยหัวข้อ การพัฒนาทักษะประชาธิปไตยสำหรับเด็กปฐมวัย: การวิจัยเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะเป็นการบูรณาการผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติจริงจากประสบการณ์ตรง เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและได้พัฒนาทักษะประชาธิปไตยอย่างแท้จริง รวมทั้งงานวิจัยของ Li et al. (2023) ที่พบว่าหลักสูตรในการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้องออกแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการปฏิบัติกิจกรรมเป็นการบูรณาการความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม และยังเป็นการพัฒนาทักษะระดับบุคคล และสังคมซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

ขั้นการสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) เป็นการสะท้อนการเรียนรู้ในขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม สะท้อนการเรียนรู้ผลงาน สะท้อนการเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม สอดคล้องกับการวิจัยของจินตนา ยูนิพันธุ์ (2563) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เปิด

โอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกากลุ่มช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญ และขั้นตอนการเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life) นำผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่ม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับการวิจัยของรัตนา ภักดีกุล (2564: 1) ที่พบว่าการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัลจะนำไปสู่การส่งเสริมให้เด็กสามารถเติบโตเป็นพลเมืองที่มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคดิจิทัล ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเป้าหมายที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงในการดำเนินชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างเป็นปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับ UNESCO (2015) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของเด็กปฐมวัยที่มีความเชื่อมโยงกับโลกในประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะ

องค์ประกอบในด้านบทบาทของครูที่ต้องศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้มีความเพียงพอต่อจำนวนเด็ก และพร้อมใช้งาน สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ สอดคล้องกับการวิจัยของเบญจมาภรณ์ ปัตตะวงค์ นภาเดช บุญเชิดชู จิตติรัตน์ แสงลิศอุทัย และดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2567: 39) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการจัดประสบการณ์เพื่อความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการจัดประสบการณ์เพื่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลต้องมีการยกระดับสมรรถนะของครูปฐมวัยในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา การสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ Casey, DiCarlo และ Sheldon (2019) ที่ศึกษาการจัดกิจกรรมสอบสวน“การศึกษาพลเมืองเชิงวิพากษ์” (critical civic education) สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ผู้สอนมีบทบาทในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้พัฒนา 3 ด้านหลัก ได้แก่ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชนตนเอง รวมถึงการวิเคราะห์สาเหตุรากเหง้าของปัญหา ความสามารถในการสะท้อนและสื่อสารภาพของสังคมในอุดมคติที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลและสมบูรณ์ของมนุษย์ และ การวางกลยุทธ์หรือแนวทางในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ทั้งนี้เป็นเพราะว่าบทบาทของครูเป็นทั้งผู้ออกแบบ ผู้จัดการเรียนรู้ และผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองผ่านการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย และสอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ตามขั้นตอนของรูปแบบ

องค์ประกอบในด้านบทบาทของผู้เรียนในการร่วมกำหนดสถานการณ์ที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำความเข้าใจบริบทของสถานการณ์ กำหนดและปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ร่วมแสดงความคิดเห็น ออกแบบกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน ตัดสินใจเลือกอุปกรณ์ วางแผน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น โดยแสดงบทบาททั้งการเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่ม อีกทั้งสามารถสรุปและสะท้อนการเรียนรู้ผ่าน

การเล่าเรื่องและการสื่อสารความคิดอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับการวิจัยของจีระพันธุ์ พูลพัฒน์ และจิราพร รอดพ่วง (2564) ที่พบว่าการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่มในการแสดงบทบาท เป็นการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมือง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองต้องให้เด็กมีส่วนร่วมในการกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน

จากผลผลการประเมินความสอดคล้องรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่ามีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ดำเนินตามกระบวนการโดยกำหนดโครงสร้างการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการหรือแนวคิดทางทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการออกแบบ วัตถุประสงค์ที่ระบุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาซึ่งกำหนดสาระสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบให้มีลำดับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาอย่างเป็นระบบ

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ทั้งในภาพรวม แยกรายการ และรายแผน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์มาจากการวิเคราะห์เป้าหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในโลกยุคใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาและบริบทของผู้เรียน โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญทั้งด้านกิจกรรม เนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล

ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่แยกเป็นรายสมรรถนะ พบว่า ทุกสมรรถนะหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ และผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่าเด็กมีสมรรถนะที่สูงขึ้นอย่างมีนัยยะทางสถิติที่ .001 สอดคล้องกับการวิจัยของ ธนวรรณ ผิวบัวคำ (2557) ที่วิจัยเรื่อง การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยตาม แนวคิด PAREBA 2D) ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวคิด PAREBA 2D มีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจและพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริงผ่านการลงมือปฏิบัติ การมี

ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และการสะท้อนคิดจากประสบการณ์ที่ได้รับ เป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์ที่มีความหมายต่อผู้เรียนจึงส่งผลต่อให้สมรรถนะความเป็นพลเมืองมีความสูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ การที่เด็กปฐมวัยมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองเพิ่มสูงขึ้นหลังการจัดประสบการณ์ เนื่องมาจากขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เน้นการมีส่วนร่วมของเด็ก การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และการเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนการคิดวิเคราะห์ การแสดงออกทางความคิด และการปฏิบัติตนในบริบทของสังคมเสมือนจริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้แบบมีความหมาย (meaningful learning) และสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้เข้ากับการพัฒนาอารมณ์และสังคมของเด็กอย่างเหมาะสม ยังช่วยเสริมสร้างทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น การเคารพสิทธิผู้อื่น การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมีจิตสาธารณะ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะความเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่

ผลการรับรองรูปแบบจากการหาฉันทามติจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้มีฉันทามติว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ดำเนินการมาตามลำดับขั้น และมีการให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินทั้งความสอดคล้อง ความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ มีการนำรูปแบบไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้กับเด็กปฐมวัยเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน รวมทั้งผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่แยกเป็นรายสมรรถนะ และผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่าเด็กมีสมรรถนะที่สูงขึ้นอย่างมีนัยยะทางสถิติที่ .001 จึงเป็นเหตุสนับสนุนผลการรับรองรูปแบบดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปปฏิบัติ

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์องค์ประกอบของแต่ละสมรรถนะทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สอดคล้องกับบริบทของโลกสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลง ก่อนนำมาออกแบบการจัดประสบการณ์

1.2 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ต้องกำหนดกิจกรรม เนื้อหา สื่อ การวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับหลักการของรูปแบบ

1.3 ก่อนนำรูปแบบไปใช้ โรงเรียนควรมีการพัฒนาสมรรถนะของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองทั้งในด้านแนวคิด วิธีการจัดประสบการณ์

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ซึ่งในการนำรูปแบบไปจัดประสบการณ์ ควรดำเนินการในทุกขั้นตอน โดยบทบาทของครู และผู้เรียนต้องสอดคล้องกับแนวคิดของพลเมืองศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ ควรมีการศึกษาวิจัยต่อไปถึงสมรรถนะความเป็นพลเมืองเหล่านี้เมื่อสภาพแวดล้อมของโลกมีการเปลี่ยนแปลง

2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA ประกอบด้วย ขั้นตอน ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนในบริบทของด็กปฐมวัยที่มีความแตกต่างกันในหลายมิติ เช่น บริบททางภูมิหลัง สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ

2.3 จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ควรมีการศึกษาวิจัยต่อไปในด้านของประสบการณ์ผู้ใช้ (user experience) ของครู เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงรูปแบบต่อไป

รายการอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562**. สืบค้น https://www.moe.go.th

กาญจนา คุณารักษ์. (2557). **การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

กันยา สุวรรณแสง. (2540). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.

คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. (2562). **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (2564). **แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564–2570**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิค จำกัด.

จินตนา ยูนิพันธุ์. (2563). **การส่งเสริมพฤติกรรมการเคารพสิทธิของผู้อื่นในเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมกลุ่ม.** รายงานการวิจัย (อัดสำเนา)

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ และจิราพร รอดพ่วง. (2562). **การพัฒนาทักษะประชาธิปไตยสำหรับเด็กปฐมวัย: การวิจัยเชิงสำรวจ**. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(4), 124-144.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2557). แนวการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมไทย. **แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา, 1 – 10.

เชวง ช้อนวงศ์. (2563). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย.** รายงานการวิจัย (อัดสำเนา).

ณชนก หล่อสมบูรณ์ (2565). **รูปแบบการจัดประสบการณ์ศิลปะตามแนวคิดการสอนพฤติกรรมศิลปะและการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถคิดบริหารจัดการตนของเด็กอนุบาล**วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2555). **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.

ทิศนา แขมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิศนา แขมมณี. (2551). **รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิศนา แขมมณี. (2558). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

ธงชัย สมบูรณ์. (2560). โลกหลังยุคใหม่ อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติ. **มติชน**. https://www.matichon.co.th/columnists/news_783896

ธนวรรณ ผิวบัวคำ. (2557). **การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นภาเดช บุญเชิดชู (2568). บทบาทของครูกับความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ใน **เอกสารประกอบการสอนวิชา 1111102 คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และจิตวิญญาณความเป็นครู.** (อัดสำเนา)

นฤมล เนียมหอม. (2560). **การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย.** สืบค้นจาก http://www.nareumon.com/index.php?option=com_content&task=view&id=19&Itemid=50&limit=1&limitstart=1

นาตยา หกพันนา สฤษดิ์ ศรีขาว และ นิราศ จันทรจิตร.(2565). รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 7(11), 420-433

นิติไทย นัมคณิสรณ์. (2559). **ทักษะสังคมพหุวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

นันทิยา น้อยจันทร์. (2553). **การประเมินผลการพัฒนาการเด็กปฐมวัย**. นครปฐม: นิตินัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2555). วินัยในตนเองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 17 (1), 3 – 15.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). **การทดสอบแบบอิงเกณฑ์แนวคิดและวิธีการ**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). **หลักการออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน. ใน ประมวลองค์ความรู้และงานวิจัยหลักสูตรและการเรียนรู้**. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บังอร เสรีรัตน์. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการถ่ายโยงการเรียนรู้. **วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์,** 9(2), 103-114.

เบญจมาภรณ์ ปัตตะวงค์ นภาเดช บุญเชิดชู จิตติรัตน์ แสงลิศอุทัย และดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2567).กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการจัดประสบการณ์เพื่อความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลสำหรับเด็กปฐมวัย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**, 14 (1), 39- 47.

เบญจา แสงมลิ. (2545). **การพัฒนาเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2010). **พลเมืองศึกษา (Civic Education) : พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่คน**. สืบค้นจาก http://social.obec.go.th/node/64.

ปิยะรัตน์ อินทะสุข. (2557). **การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ปรัชญา ชุ่มนาเสียว. (2559). **สมรรถนะหลักของพลเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย** (รายงานการวิจัย). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มณฑิรา อั้งน้อย รัชชุกาญจน์ ทองถาวร และไพบูลย์ อุปันโน (2563). การพัฒนาจิตรู้เคารพของเด็กปฐมวัยในบริบทพหุวัฒนธรรม. **Journal of Education and Innovation**, 22(3), 177–190.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2543). ห้องสมุดของเล่น. **การศึกษาปฐมวัย.** 4 (2): 22 – 24.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2553). **การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รัตนา ภักดีกุล. (2564). การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อความเป็นพลเมืองในโลกยุคดิจิทัล: บทเรียนจากต่างประเทศ **วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา** 3(4), 1-23.

ลักขณา สริวัฒน์. (2557). **จิตวิทยาสำหรับครู**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

วรรธนา นันตาเขียน (2563). **การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบัณฑิต. กรุงเทพฯ.

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2553). **ปฏิรูปการศึกษา: แนวคิด และข้อเสนอแนะ**. กรุงเทพมหานคร: วศิระ.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2547). **การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). **การพัฒนาการเรียนการสอนภาควิชาหลักสูตรและการสอน**. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วรากรณ์ สามโกเศศ. (2554). **การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง**. สืบค้นจาก http:// www. varakorn. com/page.php?id=27.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2545. **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.**กรุงเทพฯ: แอล ทีเพรส.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี.(2548). **รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สมจิต จันทร์ฉาย. (2553). **การพัฒนาวิธีการสอน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมชาย สุริยะไกร. (2554). **แบบการเรียนของนักศึกษาเภสัชศาสตร์ : ทฤษฎีและข้อค้นพบ**. เภสัชศาสตร์อีสา. (1): 1-10.

สมศักดิ์ ภู่วภิาดาวรรธน์. (2554). **การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง.** เชียงใหม่ : แสงศิลป์.

สนองจิฏฐ์ วัชโรทัย. (2554). **การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู. (2559). STEM TO STEAM PLUS STREAM AND STEMM ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร** ปีที่ 13 (1), 6-16.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู. (2557). **การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SSAPA เพื่อพัฒนาการกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบัณฑิต. กรุงเทพฯ.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, (2560). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย. **วารสารครุศาสตร์**, ปีที่ 45 (2), 254-267.

สิริมา ภิญโญอนันตพงศ์. (2538). **การวัดและประเมินผลแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุชา จันทร์เอม. (2542). **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุธาสินี บุญญาพิทักษ์ และคณะ. (2558). **เอกสารรายงานความก้าวหน้าโครงการนวัตกรรมการพัฒนานักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2544). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). **21 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560** กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 สำหรับเด็กอายุ 3–6 ปี พร้อมคู่มือการใช้หลักสูตร**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นจากเว็บไซต์สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). **แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564–2570**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). **แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามบริบทไทย: แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางผ่าน “กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม”**. นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี่.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2568). **การเรียนรู้แบบลงมือ [Experiential learning].** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2560). **คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา** สืบค้นจาก http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550).**หลักการสอน.หลักการสอน**. กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.

อัครพล ไชยโชค. (2562). การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ปลูกปั้นเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 47(4), 519–538.

AbuSeileek, A. F. (2007**).** Cooperative vs. individual learning of oral skills in a CALL environment. **Computer Assisted Language Learning**, 20(5), 493-514.

Alderson, P., J. Hawthorne, and M. Killen. (2005). The participation rights of premature babies. **The International Journal of Children's Rights**. 13, 31–50.

Arthur, J., Davies, I., & Hahn, C. (Eds.). (2008). **The SAGE handbook of education for citizenship and democracy**. SAGE Publications.

Association of American Colleges & Universities. (2012). **A crucible moment: College learning and democracy's future (National Task Force on Civic Learning and Democratic Engagement).** AAC&U.

Bandura, A. (1977). **Social learning theory**. Prentice-Hall.

Banks, J. A. (2004). Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice. J.A. Banks, (Ed.), **Handbook of research on multicultural education** San Francisco: Jossey-Bass. 3-30.

Banks, J, A., and Banks, C.A.M. (2007). **Multicultural education: Issues and perspectives** (6th ed.). Hoboken, NJ: Wiley.

Balkcom, S. (1992). **Cooperative learning. Education Research Consumer Guide (No. 1). Office of Educational Research and Improvement**, U.S. Department of Education.

Bodrova, E., & Leong, D. J. (2007). **Tools of the mind: The Vygotskian approach to early childhood education** (2nd ed.). Pearson Merrill/Prentice Hall.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. ASHE-ERIC Higher Education Report, Washington DC: School of Education and Human Development**, George Washington University.

Bredekamp, S. (2014). **Effective practices in early childhood education: Building a foundation**. Pearson.

Bredekamp, S., & Copple, C. (1997). **Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs (Revised Edition).** Washington, DC: NAEYC.

Bruner, J. (1960). **The process of education**. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Bruner, J. (1966). **Toward a theory of instruction**. Harvard University Press.

Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). **The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies**. W. W. Norton & Company.

Castells, M. (2010) **The Information Age: Economy, Society, and Culture. Malden**, MA: Wiley-Blackwell.

Casey, E. M., DiCarlo, C. F., & Sheldon, K. L. (2019). Growing democratic citizenship competencies: Fostering social studies understandings through inquiry learning in the preschool garden. **Journal of Social Studies Research**, 43(4), 361–373.

Chatti, M. A., Jarke, M., & Specht, M. (2010). **The 3P learning model. Educational Technology & Society**, 13(4), 74–85.

Childhood Education International. (2021). **Teaching civic responsibility to young children. Childhood Education Innovations.**

Collen, A. (1996). **Reflection and metaphor in conversation**. Educational Technology, 36(1), 54-55.

Council of Europe. (2010). **Charter on education for democratic citizenship and human rights education. Council of Europe Publishing**. http://book.coe.int

Council of Europe. (2016). **Competences for democratic culture: Living together as equals in culturally diverse democratic societies (Reference framework of competences for democratic culture**, Vol. 1). Council of Europe Publishing.

Danylchenko, I. (2023). **Fiction as the means of forming social and civic competence in senior preschool children. Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University**, 53(3), 256–264.

De Coceo, J.P. (1967). **The Psychlogy of Languages Tought and Education**. New York: McGraw-Hill.

Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? **Early Education & Development**, 17(1), 57–89. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1701_4

Dhawan, S. (2020). Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19 Crisis. **Journal of Educational Technology Systems**, 49, 5-22.

Dick, W., & Carey, L. (1996). **The systematic design of instruction** (4th Ed.). New York: Harper Collins.

Dunn, R. S., & Dunn, K. J. (1993). **Teaching Secondary Students through Their Individual Learning Styles: Practical Approaches for Grades** 7-12. Pearson.

Fleer, M., & Raban, B. (2005). **Literacy and numeracy that counts from birth to five years: A review of the literature**. Canberra: Department of Education, Science and Training.

Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). **Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. PNAS Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America**, 111(23), 8410–8415.

Friedman, T. L. (2005). **The world is flat: A brief history of the twenty-first century**. Farrar, Straus and Giroux.

Gibbs, R. (2000). **Metarepresentations in staged communicative acts. In D. Sperber**

(Ed.), **Metarepresentation**. New York: Oxford University Press.

Giddens, A. (2002). **Runaway World: How Globalization Is Reshaping Our Lives**. London: Profile Books.

Giddens, A. (2009) **Sociology**. 6th Edition, op., cit., 87.

Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. **Pediatrics**, 119(1), 182–191. https://doi.org/10.1542/peds.2006-2697

Gutmann, A. (1999). **Democratic education**. Princeton University Press.

Hertzman, C. (2004). **Making early child development a priority: Lessons from Vancouver**. Ottawa: Canadian Centre for Policy Alternatives.

Hohmann, M. and Weikart, D. (1995) **Educating Young Children**. Ypsilanti, MI:

Hoskins, B., & Deakin-Crick, R. (2008). **Learning how to learn and active citizenship: different currency or twin sides of the same coin? European Commission Joint Research Centre, Scientific and Technical Report**.

Hoskins, B., Saisana, M., & Villalba, C. M. H. (2014). Civic competence of youth in Europe: Measuring cross-national variation through the creation of a composite indicator. **Social Indicators Research**, 123(2), 431–457.

Intergovernmental Panel on Climate Change. (2021). **Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change** [V. Masson-Delmotte, P. Zhai, A. Pirani, S.L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M.I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T.K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, & B. Zhou (Eds.)]. Cambridge University Press

Johnson, D., & Johnson, R. (2009). **An overview of cooperative learning.** Edina, MN: Cooperative Learning Institute.

Johns, C. (2000). Being and becoming a reflectivepractitioner. In: Johns C (ed) **Becoming a reflective practitioner: a reflective and holistic approach to clinical nursing, practice development and clinical supervision**. Blackwell Science, Oxford, UK, p 34–67.

Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Smith, K. A. (1998). Cooperative Learning Returns to College What Evidence Is There That It Works? Change: **The Magazine of Higher Learning**, 30, 26-35.

Joyce, B., & Weil, M. (2000). **Models of teaching** (6th ed.) Boston: Allyn and Bacon.

Joyce, B., Marsha W., Emily C. (2015). **Models of Teaching**. Ninth Edition. New Jersey: Pearson Education.

Jurs, P. (2014). Forming components of civic competence. **Journal of Teaching and Education,** 3(3), 265–277.

Li, X., Zhang, Y., Wang, L., & Chen, H. (2023). Evaluating citizenship and political education curricula in preschool through SWOT analysis and data mining. **Journal of Early Childhood Education Research**, 10(2), 45–62.

Kerr, D. (1999c). **Citizenship education: An international comparison (International Review of Curriculum and Assessment Frameworks (Paper 4)**. London: Qualifications and Curriculum Authority (QCA).

Klein, S.B. 1991. **Learning**. New York: McGraw –Hill.

Kolb, D. A. (1984). **Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Kozak, L., & Fedorova, S. (2022). Volunteer activity as way of forming social and civic competence of children in preschool education. **European Science**, 3(sge14-03), 83–91.

Knowles, J.G., & Cole, A.L. (1994). We're just like the beginning teachers we study: Letters and reflections on our first year as beginning professors. **Curriculum Inquiry**, 24(1), 27-52.

Mac Naughton, G. (2003). **Shaping early childhood: Learners, curriculum and contexts**. Maidenhead: Open University Press.

McDevitt, T. M., & Ormrod, J. E. (2016). **Child Development and Education, Student Value** (6th ed.). New Jersey: Pearson Education Inc.

Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). **Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom**. San Francisco, CA: Jossey-Bass Inc.

Mitchell, M. B., and Salsbury, E. R. (1999). **Encyclopedia of multicultural education**. British: Greenwood.

National Association for the Education of Young Children. (2020). **Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8 (Position Statement)**. NAEYC.

National Association for the Education of Young Children. (2020). **Learning through play**. https://www.naeyc.org/resources/topics/play

Neuman, S., & Roskos, K. (1997). Participation for young writers and readers. **Reading Research Quarterly**, 32(1), 10–32.

Nutbrown, C. and Clough, P. (2009). Citizenship and inclusion in the early years: understanding and responding to children's perspectives on 'belonging'. **International Journal of Early Years Education**, 17 (3), 191-206.

Olsen, R. E. W. –B., & Kagan, S. (1992). About cooperative learning. In C. Kessler (Ed.), **Cooperative language learning: Ateacher's resource book** (pp.1-30). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2013). **OECD factbook 2013: Economic, environmental and social statistics**. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-factbook-2013_factbook-2013-en.html

Passi, B.K., & Singh, L.C. (1991). **Models of teaching: A synthesis of approaches**. National Council of Educational Research and Training (NCERT).

Partnership for 21st Century Skills (2019). **Framework for 21st Century Learning Definitions. Partnership for 21st Century Skills**. http://static. battelleforkids. org/documents/p21/P21_Framework_DefinitionsBFK.pdf

Patrick, J. J. (1999). Education for constructive engagement of citizens in democratic civil society and government. In C. Bahmueller & J. Patrick (Eds.), **Principles and practices of education for democratic citizenship** (pp. 1–8). ERIC Clearinghouse for Social Studies/Social Science Education

Pavlov, I.P. (1927). **Conditioned Reflexes: An Investigation of the Physiological Activity of the Cerebral Cortex**. Translated and Edited by G. V. Anrep. Oxford University Press, London, 142.

Piaget, J. (1932). **The moral judgment of the child** (M. Gabain, Trans.). Harcourt, Brace

Piaget, J. (1952). **The origins of intelligence in children**. New York: International Universities Press.

Piaget, J. (1970). Piaget's Theory (G. Gellerier & J. Langer, Trans.). In: P.H. Mussen (Ed.), **Carmichael's Manual of Child Psychology** (3rd Edition, Vol. 1). New York: Wiley.

Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). **The experience economy: Work is theatre & every business a stage.** Harvard Business Press.

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. **On the Horizon**, 9(5), 1–6. https://doi.org/10.1108/10748120110424816.

Prince, M. (2004). Does Active Learning Work? A Review of the Research. **Journal of Engineering Education**, 93, 223-231.

Rychen, D. S., & Salganik, L. H. (2003). **Key competencies for a successful life and a well-functioning society**. Hogrefe & Huber Publishers.

Schunk, D. H. (2012). **Learning Theories, an Educational Perspective** (6th ed.). Boston, MA: Pearson Education Inc.

Schwab, K. (2016). **The Fourth Industrial Revolution**. World Economic Forum.

Shonkoff, J., & Phillips, D. K. (2000). **From neurons to neighbourhoods: The science of early childhood development**. Washington, DC: National Academies Press.

Slavin, R. E. (1990). **Cooperative learning: theory, research, and practice**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Slavin, Robert E. 1995. **Cooperative Learning Theory, Research and Practice**. 2nd ed. Massachsetts: A Simom & Schuster.

Smith, J. (2022). **Personalized learning and learning experience design**. Routledge

Sounoglou, M., & Michalopoulou, A. (2016). Early childhood education curricula: Human rights and citizenship in early childhood education. **Journal of Education and Learning**, 6(2), 53–68.

Skinner, B. F. (1938). **The behaviour of organisms**. New York: Appleton-Century-Crofts.

Skinner, B. F. (1953**). Science and Human Behaviour**. New York: Free Press.

Smith, B. L. (2022). Taking teaching and learning seriously: Approaching wicked consciousness through collaboration and partnership. To Improve the Academy: **A Journal of Educational Development**, 41(1), 122–134.

Stahl, G. (2006). Computer-supported collaborative learning: An historical perspective. In R. K. Sawyer (Ed.), **The Cambridge handbook of the learning sciences** (pp. 409–426). Cambridge University Press.

Sounoglou, M. and Michalopoulou, A. (2016) Early Childhood Education Curricula: Human Rights and Citizenship in Early Childhood Education **Journal of Education and Learning**, (6) 2. 53 – 68.

Suriaman, S., Ahmad, N., & Ismail, F. (2024). Civic education as an integrated knowledge system in the 21st century. Journal of Civic Education and Social Studies, 15(1), 23–40.

Tapscott, D. and Williams, A.D. (2006) **Wikinomics: How Mass Collaboration Changes Everything. Portfolio**, New York.

Tarman, I and Tarman, B. (2011). Developing Effective Multicutural Practice: a Case Study of Exploring a teacher's Understanding and Practice. **The Journal of International Social Research,** (4) 17. 578 – 598.

Theobald et al. (2020). Active learning narrows achievement gaps for underrepresented students in undergraduate science, technology, engineering, and math. **Proceedings of the National Academy of Sciences**, 117(12), 6476–6483.

Thorndike, E.L. (1911) Animal Intelligence: Experimental Studies. MacMillan, New York. https://doi.org/10.5962/bhl.title.55072

Torney-Purta, J., Lehmann, R., Oswald, H., & Schulz, W. (2001). **Citizenship and education in twenty-eight countries: Civic knowledge and engagement at age fourteen**. IEA. https://www.iea.nl/publications/study-reports/international-reports-iea-studies/citizenship-and-education-twenty-eight

Thorndike, R.L. and Hagen, E.P. (1966). **Measurement and Evaluation in Psycology and Education**. 3rd ed. New York : Wiley.

UNESCO. (2005). **Citizenship Education for the 21st Century What is meant by citizenship education?**. From http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_b/interact/mod07 task03/ appendix.htm.

UNESCO. (2021). **Reimagining our futures together: A new social contract for education**. UNESCO.

UNICEF. (2017). **สถานการณ์เด็กโลก 2017: เด็กๆ ในโลกดิจิทัล** จากhttps://www.unicef.org/ reports/state-worlds-children-2017

United Nations Children's Fund (UNICEF). (2021). **Digital civic engagement by young people: Enablers, constraints and the future**. UNICEF.

U.S. Department of Education. (2005). **Civic Learning and Engagement in Democracy**. From https://www.ed.gov/civic-learning.

U.S. Department of Education. (2012). **Advancing civic learning and engagement in democracy: A road map and call to action**. U.S. Department of Education.

Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes.** Cambridge, MA: Harvard University Press.

Watson, J. B. (1924). **Psychology: From the standpoint of a behaviorist** (2nd ed.). J. B. Lippincott Company. https://doi.org/10.1037/14262-000

Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. **American Educational Research Journal**, 41(2), 237–269.

Wood, E., & Attfield, J. (2005). **Play, learning and the early childhood curriculum** (2nd ed.). SAGE Publications Ltd.

Wosik, J., Fudim, M., Cameron, B., Gellad, Z.F., Cho, A., Phinney, D., et al. (2020) Telehealth Transformation: COVID-19 and the Rise of Virtual Care. **Journal of the American Medical Informatics Association**, 27, 957-962.https://doi.org/ 10.1093/jamia/ocaa067

Yancey, K.B. (1998). **Reflection in the writing classroom**. Utah State University Press,Logan, Utah.

Zigler, E. F., & Bishop-Josef, S. J. (2006). **The Cognitive Child Versus the Whole Child: Lessons From 40 Years of Head Start**.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตา ลีโทชวลิต อรรถนุพรรณ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรี ญานปรีชาเศรษฐ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ พจนาอารีย์วงศ์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
5. อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เกตุนุติ	คณะการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรี ญาณปรีชาเศรษฐ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวีร์ แก้วมณี	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิฤมล สุวรรณศรี	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ พจนาอารีย์วงศ์ นครินทร์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราช

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแผนการจัดประสบการณ์ และ แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมือง

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวภรณ์ สองแสน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชวง ซ้อนบุญ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. อาจารย์ ดร.นลินทิพย์ บุญเฉลยมรรค	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
4. ดร.บุญสุพร เพ็งทา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2
5. อาจารย์จันทร์ธิมา ไทยแก้ว	โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา)

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ศิรประภา พฤทธิกุล	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำมนต์ เรืองฤทธิ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิพรรณ จาติเสถียร	สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์	นักวิชาการอิสระ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพิมล รอดเคราะห์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุติมา รัศมี	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
10. อาจารย์ ดร.นลินทิพย์ บุญเฉลยมรรค	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
11. อาจารย์ ดร.ชัยณรงค์ จารุพงศ์พัฒนะ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
12. อาจารย์จันทร์ธิมา ไทยแก้ว	โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA

1. รองศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวีร์ แก้วมณี	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิฤมล สุวรรณศรี	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพนอ พ่วงแพ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ลายเสมา	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาภรณ์ ยอดสิน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค โอฬาพิริยคุณ	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
8. อาจารย์ ดร.ภาสุดา ภาคาผล	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. ครูปณิชา ชาติงามขำ	โรงเรียนสาธิตเทศบาลเมืองราชบุรี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA

1. รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวภรณ์ สองแสน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซัมซู สาอุ	คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
7. ดร.เบญจมาภรณ์ ปัตตะวงค์	โรงเรียนวัดใหญ่อ่างทอง (เทียนประชาสรรค์)

ภาคผนวก ข

เครื่องมือการวิจัย

(แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง / แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA / แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA / แบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ / แบบประเมินความสอดคล้องของคู่มือการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ)

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview)
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

คำชี้แจง

1. การสัมภาษณ์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

2. การสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นการสัมภาษณ์ที่ได้ส่งให้ผู้สัมภาษณ์พิจารณาล่วงหน้า และอาจมีบางคำถามที่สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากประเด็นการสัมภาษณ์ดังกล่าว

3. ผู้ให้สัมภาษณ์โปรดพิจารณาประเด็นการสัมภาษณ์ และโปรดให้มูลต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู
ผู้วิจัย

ช่องทางสำหรับการติดต่อผู้วิจัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู เบอร์โทรศัพท์ 08-7032-2283
E-mail : laddaklomboon_s@su.ac.th ที่อยู่ : ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เลขที่ 6 ถ.ราชมรรคคาใน ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview)

ผู้ให้สัมภาษณ์.....
วัน เดือน ปี ในการสัมภาษณ์.....
เวลาในการสัมภาษณ์.....

ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

1. ท่านคิดว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ควรมีลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบใด อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

3. ท่านคิดว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีแนวทาง และขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ควรมีระยะเวลาเท่าใดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เด็ก และครูควรมีบทบาทอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่านิยามเชิงปฏิบัติการ ความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ตามที่ผู้วิจัยได้นิยามนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร และควรเพิ่มเติมประเด็นใด อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

7.1 การนำตนเอง หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมการนำตนเองผ่านการคิด การนำเสนอการตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในกิจกรรมการเรียนรู้

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

ควรเพิ่มเติม หรือแก้ไขให้สมบูรณ์ ดังนี้

.....

.....

.....

.....

7.2 การเคารพสิทธิผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นอย่างเหมาะสม และไม่แสดงพฤติกรรมละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นผ่านคำพูด การกระทำ

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

ควรเพิ่มเติม หรือแก้ไขให้สมบูรณ์ ดังนี้

.....

.....

.....

.....

7.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมถึงความเท่าเทียม ยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นทั้งในด้านกายภาพ สังคม และวัฒนธรรม

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

ควรเพิ่มเติม หรือแก้ไขให้สมบูรณ์ ดังนี้

.....

.....

.....

.....

7.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมยอมรับ เข้าใจและปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ กติกาของสังคมด้วยความสมัครใจของตนเอง

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

ควรเพิ่มเติม หรือแก้ไขให้สมบูรณ์ ดังนี้

.....

.....

.....

.....

7.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่อสังคมอย่างสร้างสรรค์

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

ควรเพิ่มเติม หรือแก้ไขให้สมบูรณ์ ดังนี้

.....

.....

.....

.....

8.ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความสอดคล้อง
ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

วัตถุประสงค์

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.เพื่อประเมินความสอดคล้องของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

2.เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นไป

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่1 การประเมินความความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. ขอให้ท่านพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของประเด็นข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และโปรดใส่เครื่องหมาย (✓) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง วัตถุประสงค์การสัมภาษณ์และข้อคำถาม**มี**ความสอดคล้องและเหมาะสม

0 หมายถึง **ไม่แน่**ใจว่าวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์และข้อคำถามมีความสอดคล้องและเหมาะสม

-1 หมายถึง วัตถุประสงค์การสัมภาษณ์และข้อคำถาม**ไม่มี**ความสอดคล้องและไม่เหมาะสม

ส่วนที่1 การประเมินความความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ลำดับที่	หัวข้อ	ความสอดคล้อง			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
1	หลักการและเหตุผล				
2	องค์ประกอบของรูปแบบ				
	2.2 หลักการ				
	2.2 เป้าหมาย				
	2.3 วัตถุประสงค์				
	2.4 แนวคิดทฤษฎี				
3	ขั้นตอนการจัดประสบการณ์				
	ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (Situation Setting)				
	ขั้นตอนที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (Agreement Creation)				
	ขั้นตอนที่ 3 การกระตุ้นความคิด (Thinking Stimulus)				
	ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (Activity Practice)				
	ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflection				
	ขั้นตอนที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (Apply to Real Life)				
4	บทบาทครู				
5	บทบาทผู้เรียน				
6	รูปภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์				

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....**ผู้ประเมิน**

(.....)

แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

วัตถุประสงค์

แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ โดยเป็นงานวิจัยที่ได้รับทุนจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยอยู่ในกระบวนการขั้นตอนที่ 3 การทดลองรูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
2. เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงให้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

คำชี้แจง:

1. ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

   ส่วนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์โดยรวม

   ส่วนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์รายหน่วยการเรียนรู้

2. ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน และหากมีข้อเสนอแนะสามารถเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

3. เกณฑ์การพิจารณาความความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีตัวเลือก 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2 และ 1 และแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ข้อเสนออื่นโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมมากที่สุด
4 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมมาก
3 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมปานกลาง
2 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมน้อย
1 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู
ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์

รายการประเมิน	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กับสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน					
2. ความถูกต้องและครอบคลุมของการนำแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานมากำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้					
3. การกำหนดบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้					
4. การกำหนดระยะเวลา					
5. การกำหนดเนื้อหา					
7. การกำหนดการดำเนินกิจกรรมในการใช้แผนการจัดประสบการณ์					
8. การกำหนดวิธีการและแนวทางการประเมินผล					

ส่วนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์

สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ **ภัยธรรมชาติ**

รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้					
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
3. การกำหนดสาระสำคัญ					
4. การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน					
5. การกำหนดสื่อการสอน					
6. การกำหนดแนวทางการประเมินผล					

สัปดาห์ที่ 2 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ **เศรษฐกิจพอเพียง**

รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้					
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
3. การกำหนดสาระสำคัญ					
4. การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน					
5. การกำหนดสื่อการสอน					
6. การกำหนดแนวทางการประเมินผล					

ส่วนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ (ต่อ)

สัปดาห์ที่ 3: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ **อาเซียนของเรา (1)**

รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้					
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
3. การกำหนดสาระสำคัญ					
4. การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน					
5. การกำหนดสื่อการสอน					
6. การกำหนดแนวทางการประเมินผล					

สัปดาห์ที่ 4 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ **อาเซียนของเรา (2)**

รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้					
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
3. การกำหนดสาระสำคัญ					
4. การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน					
5. การกำหนดสื่อการสอน					
6. การกำหนดแนวทางการประเมินผล					

ส่วนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ (ต่อ)

สัปดาห์ที่ 5 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ **ธรรมมะของหนู**

รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้					
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
3. การกำหนดสาระสำคัญ					
4. การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน					
5. การกำหนดสื่อการสอน					
6. การกำหนดแนวทางการประเมินผล					

สัปดาห์ที่ 6 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ **เกษตรกรไทยในใจฉัน**

รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้					
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
3. การกำหนดสาระสำคัญ					
4. การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน					
5. การกำหนดสื่อการสอน					
6. การกำหนดแนวทางการประเมินผล					

ส่วนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ (ต่อ)

สัปดาห์ที่ 7 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ **หนูน้อยกับเกมแสนสนุก**

รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้					
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
3. การกำหนดสาระสำคัญ					
4. การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน					
5. การกำหนดสื่อการสอน					
6. การกำหนดแนวทางการประเมินผล					

สัปดาห์ที่ 8 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ **เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม**

รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้					
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
3. การกำหนดสาระสำคัญ					
4. การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน					
5. การกำหนดสื่อการสอน					
6. การกำหนดแนวทางการประเมินผล					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินความสอดคล้อง
ของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

วัตถุประสงค์

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนระยะที่ 3 การทดลองรูปแบบ โดยเป็นการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เพื่อนำเครื่องมือดังกล่าวไปใช้กับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
2. เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นไป

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่1 การประเมินความความสอดคล้องของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. ขอให้ท่านพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของประเด็นข้อคำถามกับแบบประเมินและโปรดใส่เครื่องหมาย (✓) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง วัตถุประสงค์การสัมภาษณ์และข้อคำถาม**มี**ความสอดคล้องและเหมาะสม

0 หมายถึง **ไม่แน่**ใจว่าวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์และข้อคำถามมีความสอดคล้องและเหมาะสม

-1 หมายถึง วัตถุประสงค์การสัมภาษณ์และข้อคำถาม**ไม่มี**ความสอดคล้องและไม่เหมาะสม

ส่วนที่ 1 การประเมินความความสอดคล้องของของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ลำดับที่	หัวข้อ	ความสอดคล้อง			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
1	ขั้นตอนการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่				
2	เกณฑ์การประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่				
	1. การรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม				
	2. การแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม				
	3. การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน				
	4. การแสดงออกถึงพฤติกรรมการรู้ถึงสิทธิของตน				
	5. การแสดงออกถึงพฤติกรรมการรู้ถึงสิทธิของผู้อื่น				
	6. การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น				
	7. การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตน				
	8. การยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม				
	9. การเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม				
	10. การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม				
	11. การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง				
	12. การปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง				

ลำดับที่	หัวข้อ	ความสอดคล้อง			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
	13. การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง				
	14. การแสดงออกถึงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม				
	15. การแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือ/พัฒนาสังคมให้น่าอยู่				
3	กิจกรรมสถานการณ์ที่ 1 โรงเรียนน่าอยู่ น่าเรียน				
4	กิจกรรมสถานการณ์ที่ 2 เพื่อนในโลกของเรา				

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....**ผู้ประเมิน**

(.....)

แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย (IOC) คู่มือการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และแบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู

คำชี้แจง โปรดพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อคำถามสำหรับการวิจัยแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องระหว่างรายการของคู่มือ และแบบประเมินกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามระดับผลการพิจารณาของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

+1 หมายถึง รายการมีความสอดคล้องกับคู่มือ และแบบประเมิน
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ารายการมีสอดคล้องกับคู่มือ และแบบประเมิน
-1 หมายถึง ข้อคำถามไม่มีรายการมีสอดคล้องกับคู่มือ และแบบประเมิน

คู่มือการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

รายการคำถาม		ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	คำชี้แจง				
2	วัตถุประสงค์การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ				
3	ประเด็นคำถาม				
4	โครงร่างของการวิจัยโดยย่อ				
5	ผลการวิจัย				
6	ภาษา				

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสรางสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ที่	รายการ	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	
1	วัตถุประสงค์													
2	คำชี้แจง													
3	รายการประเมิน													
	3.1 หลักการ													
	3.2 เป้าหมาย													
	3.3 วัตถุประสงค์													
	3.4 ทฤษฎีและแนวคิดหลัก													
	3.5 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์													
	3.6 บทบาทของครู													
	3.7 บทบาทของผู้เรียน													
4	ข้อเสนอแนะอื่นๆ													
5	ภาษา													

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคผนวก ค
สรุปข้อมูลจากการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการวิจัย พบว่า

1) แนวคิดการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

2) แนวคิดความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยต้องมีลักษณะของการบูรณาการทั้งด้านความคิดรวบยอด ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะให้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ ดังนี้ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements) และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership)

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญของการพัฒนารูปแบบมีดังนี้

1) ความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองให้กับเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง

2) รูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า ลักษณะการจัดประสบการณ์ควรมีลักษณะ เป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เริ่มจากสิ่งที่ง่าย ๆ ไปสู่สิ่งที่ยาก จากรูปธรรมเป็นนามธรรมตามลำดับ การจัดประสบการณ์ที่สามารถดำเนินการได้ทั้งเป็นลักษณะของรูปแบบการสอน หรือ เป็นลักษณะชุดกิจกรรมก็ได้ โดยจะเชื่อมโยงผ่านหน่วยการเรียนรู้ หรือ แยกออกมาเป็นชุดกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กก็ได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงพัฒนาการเด็ก และหลักการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ที่เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านการเล่น การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นลักษณะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และไม่ควรออกแบบลักษณะการจัดประสบการณ์ที่แยกออกมาจากหลักสูตรสถานศึกษา ควรบูรณาการผ่านกิจกรรม และกิจวัตรประจำวัน

3) องค์ประกอบของรูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย

การสรุปแนวคิด ทฤษฎี บทบาทครู การวัดและประเมินผล โดยให้ความสำคัญของการตกผลึกความคิด และความลุ่มลึก ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันของนรูปแบบอย่างกลมกลืน

4) แนวทาง และขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า ควรประกอบด้วย 5 – 6 ขั้นตอน โดยมีสถานการณ์การกระตุ้นให้เด็กได้คิด ตอบ และลงมือปฏิบัติ

5) ระยะเวลาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า มี 2 มุมมองดังนี้ (1) มุมมองที่ 1 คือ ระยะเวลารวมในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองไม่ควรน้อยไปกว่า 6 สัปดาห์ขึ้นไป และหากจะให้ยั่งยืนอาจต้องส่งเสริมโดยใช้ระยะเวลาเป็นภาคเรียน หรืออาจถึง 1 ปีการศึกษา และ (2) มุมมองที่ 2 คือ ระยะเวลาต่อจำนวน 1 ครั้งในการจัดระยะเวลาตามความสนใจของผู้เรียนในระดับปฐมวัย ซึ่งมีระยะเวลาอยู่ที่ 30 นาที ถึง 45 นาที อาจยืดหยุ่นได้หากเด็กยังอยู่ในช่วงความสนใจแต่ไม่ควรเกิน 60 นาที

6) บทบาทของครูการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า ประกอบด้วย 3 มุมมองดังนี้ บทบาทของการเป็นต้นแบบ บทบาทของครูในการจัดกิจกรรม ตามความสนใจ มีความปลอดภัย และบูรณาการกิจกรรม บทบาทครูในการอำนวยความสะดวกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ได้มากที่สุด และให้เด็กได้เลือก ได้ตัดสินใจด้วยตนเองเป็นหลัก และบทบาทครูในการประสานความร่วมมือกับชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และประสานความร่วมมือกับชุมชม เช่น วิทยากรจากผู้รู้ในชุมชน การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 การสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ที่	ประเด็น	สรุปสาระสำคัญ
1	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย อย่างไร	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีความสำคัญมากต่อเด็กปฐมวัย ด้วยผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันในแง่ของเด็กปฐมวัยคือทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองให้กับเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง
2	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ควรมีลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบใด อย่างไร	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ต้องมีลักษณะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนใหญ่สอดคล้องกัน โดยลักษณะการจัดประสบการณ์ควรมีลักษณะดังนี้ 1. เป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย 2. เป็นลักษณะการจัดประสบการ์ที่เป็นรูปธรรม เริ่มจากสิ่งที่ง่าย ๆ ไปสู่สิ่งที่ยากเป็นนามธรรมตามลำดับ 3. เป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ที่สามารถดำเนินการได้ทั้งเป็นลักษณะของรูปแบบการสอน หรือ เป็นลักษณะชุดกิจกรรมก็ได้ โดยจะเชื่อมโยงผ่านหน่วยการเรียนรู้ หรือแยกออกมาเป็นชุดกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กก็ได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงพัฒนาการเด็ก และหลักการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย 4. เป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ที่เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านการเล่น การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 5. เป็นลักษณะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 6. ไม่ควรออกแบบลักษณะการจัดประสบการณ์ที่แยกออกมาจากหลักสูตรสถานศึกษาด้วยควรบูรณาการผ่านกิจกรรม และกิจวัตรประจำวัน

ตารางที่ 23 การสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ที่	ประเด็น	สรุปสาระสำคัญ
3	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อะไรบ้าง	องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย รายละเอียดองค์ประกอบทั่วไปของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การสรุปแนวคิด ทฤษฎี บทบาทครู การวัดและประเมินผล ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน
4	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีแนวทาง และขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างไร	แนวทางการจัดประสบการณ์ควรยึดหลักตามพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยขั้นตอนที่มาจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและมีขั้นตอน 5 - 6 ขั้นตอน และขั้นตอนควรกลมกลืนกันไปตามลำดับขั้น
5	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ควรมีระยะเวลาเท่าใดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพราะเหตุใด	มุมมองของระยะเวลา ประกอบด้วย 2 มุมมอง ดังนี้ **มุมมองที่ 1** คือ ระยะเวลารวมในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองไม่ควรน้อยไปกว่า 6 สัปดาห์ขึ้นไป และหากจะให้ยั่งยืนอาจต้องส่งเสริมโดยใช้ระยะเวลาเป็นภาคเรียนหรืออาจถึง 1 ปีการศึกษา **มุมมองที่ 2** คือ ระยะเวลาต่อจำนวน 1 ครั้งในการจัดกิจกรรม ควรกำหนดระยะเวลาระหว่าง 30 - 45 นาที และไม่ควรเกิน 60 นาที
6	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เด็ก และครูควรมีบทบาทอย่างไร	มุมมองด้านบทบาทของครู ประกอบด้วย 4 มุมมอง ดังนี้ **มุมมองที่ 1** บทบาทของการเป็นต้นแบบ การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองผ่านตัวแบบโดยครูปฐมวัยจะเป็นต้นแบบการเรียนรู้ได้ดีที่สุด **มุมมองที่ 2** บทบาทของครูในการจัดกิจกรรม 1. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความสนใจ

ตารางที่ 23 การสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ที่	ประเด็น	สรุปสาระสำคัญ
		2. จัดประสบการณ์ให้ปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย 3. จัดประสบการณ์ให้บูรณาการ **มุมมองที่ 3** บทบาทครูในการอำนวยความสะดวก 1. ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ได้มากที่สุด 2. ครูต้องให้เด็กได้เลือก ได้ตัดสินใจด้วยตนเองเป็นหลัก **มุมมองที่ 4** บทบาทครูในการประสานความร่วมมือกับชุมชน 1. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2. ประสานความร่วมมือกับชุมชม เช่น วิทยากรจากผู้รู้ในชุมชน การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

1.3 ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเอกสาร การวิจัย และการสัมภาษณ์ พบว่า

1) องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน

2) หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หลักการเรียนรู้ หลักการจัดประสบการณ์ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 หลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า (value based education) และหลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคม

3) ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้ (1) การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) (2) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) (3) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) (4) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) (5) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) และ (6) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

ภาคผนวก ง

คู่มือแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

คู่มือแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำนำ

คู่มือแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม 2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน 5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ โดยแผนการจัดประสบการณ์ดังกล่าวจัดขึ้นเพื่อใช้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 กิจกรรม

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู
ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจง	1
วัตถุประสงค์	1
ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้	
1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's Social Learning Theory)	2
2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี (Lew Wygotski)	3
3. ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget)	4
4. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ (Burrhus Frederic Skinner)	4
5. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์	5
6. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)	6
7. การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด (Reflective practice, reflection)	7
บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้	9
ระยะเวลา	9
เนื้อหา	9
การดำเนินกิจกรรม	11
การประเมินผล	11
แผนสัปดาห์ที่ 1 หน่วยภัยธรรมชาติ	12
1. วันที่ 1 เรื่องความหมายและความสำคัญ	
2. วันที่ 2 เรื่องวาตภัย	
3. วันที่ 3 เรื่องแผ่นดินไหวและสึนามิ	
แผนสัปดาห์ที่ 2 หน่วยเศรษฐกิจพอเพียง	31
1. วันที่ 1 เรื่องความหมายและความสำคัญ	
2. วันที่ 2 เรื่องโครงการตามพระราชดำริ	
3. วันที่ 3 เรื่องประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง	

หน้า

แผนสัปดาห์ที่ 3 หน่วยอาเซียนของเรา (1) 47

1. วันที่ 1 เรื่องความหมายของอาเซียน
2. วันที่ 2 เรื่องสถานที่ตั้งของอาเซียน
3. วันที่ 3 เรื่องประเทศลาว/พม่า

แผนสัปดาห์ที่ 4 หน่วยอาเซียนของเรา (2) 64

1. วันที่ 1 เรื่องกัมพูชา/เวียดนาม
2. วันที่ 2 เรื่องฟิลิปปินส์
3. วันที่ 3 เรื่องประเทศบรูไน/อินโดนีเซีย

แผนสัปดาห์ที่ 5 หน่วยธรรมะของหนู 80

1. วันที่ 1 เรื่องความหมายของศีล 5 ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี
2. วันที่ 2 เรื่องศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี
3. วันที่ 3 เรื่องศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี

แผนสัปดาห์ที่ 6 หน่วยเกษตรกรไทยในใจฉัน 97

1. วันที่ 1 เรื่องชาวนา
2. วันที่ 2 เรื่องชาวไร่
3. วันที่ 3 เรื่องการประกอบอาหารจากผลผลิต ของอาชีพเกษตรกร

แผนสัปดาห์ที่ 7 หน่วยหนูน้อยกับเกมแสนสนุก 115

1. วันที่ 1 เรื่องความหมายและความสำคัญของเกม
2. วันที่ 2 เรื่องเกมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ – ผู้ตาม
   (เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงผ่านการเล่นเกม)
3. วันที่ 3 เรื่องประโยชน์ของเกม

แผนสัปดาห์ที่ 8 หน่วยเด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม 132

1. วันที่ 1 เรื่องความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทย
2. วันที่ 2 เรื่องภาคกลาง (เรือยาว)
3. วันที่ 3 เรื่องภาคอีสาน (บุญบั้งไฟ)

แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

คำชี้แจง

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยและผู้ที่สนใจได้เข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบดังกล่าว เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม การอยู่ร่วมกันและการแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม

2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รู้ถึงสิทธิของตนและผู้อื่น ทั้งการแสดงออกในเชิงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนเอง

3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมการยอมรับการเข้าใจ การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา และข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง การไม่ปฏิบัติตนอย่างไร้ขอบเขตอันนำมาสู่ความไม่เป็นระเบียบภายในกลุ่ม

5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม การแสดงพฤติกรรมที่นำมาซึ่งสังคมยอมรับ และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ส่งผลให้สังคมน่าอยู่

ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน

ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย โดยให้คำนึงถึงการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาควบคู่การพัฒนาการทางด้านสังคม และพัฒนาการด้านจริยธรรม ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's Social Learning Theory)

มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมและมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางสังคม ซึ่งการเรียนรู้ทางสังคม อัชรา เอิบสุขสิริ (2562) สรุปว่า แบนดูราเชื่อว่าการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์นั้นต้องวิเคราะห์เงื่อนไขและสิ่งเร้าของพฤติกรรมซึ่งเป็นตัวแสดงการเสริมแรงให้เงื่อนไขนั้น ๆ คงอยู่ แบนดูราเชื่อว่า การศึกษาพฤติกรรมในปัจจุบันนี้ควรลดความสำคัญของการควบคุมภายใน แต่ควรศึกษาถึงตัวควบคุมภายนอกด้วยตัวเสริมแรงต่าง ๆ พฤติกรรมของสิ่งแวดล้อมไม่สามารถแยกออกจากกันได้และแบนดูราเชื่อว่ามนุษย์มักจะใช้สภาพเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของมนุษย์นั้น มีส่วนในการตัดสินพฤติกรรมครั้งต่อไปของมนุษย์ ธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นสายของศักยภาพ (a vast potentiality) ซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ตรงและโดยทางอ้อมที่มาในรูปแบบต่าง ๆ ตามข้อจำกัดทางชีววิทยามนุษย์ พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลมักเกิดจากกระบวนการภายในของตัวบุคคลเองและสภาพแวดล้อมหรือตัวแบบที่เขาจะเลือกเลียนแบบ โดยต้นกำเนิดของพฤติกรรม (Origins of Behavior) มาจากพฤติกรรมเบื้องต้นกับการเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น การเรียนรู้ทางสังคมมาจากผลการตอบสนอง (learning by response consequences) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผลการกระทำที่อาจเป็นบวกหรือลบ จากประสบการณ์ในการดำรงชีวิต การเรียนรู้ทางสังคม เป็นการเรียนรู้โดยตัวแบบ (learning through modeling) ทั้งที่เป็นตัวแบบที่มีชีวิต (live model) หมายถึง ตัวแบบที่เป็นบุคคล เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ครู เพื่อน คนทั่วไปที่บุคคลสามารถสัมผัสได้ ตัวแบบสัญลักษณ์ (symbolic model) หมายถึง ตัวแบบจากสื่อต่าง ๆ และตัวแบบที่เป็นคำสั่งสอน (verbal instruction) หมายถึง ตัวแบบที่เป็นการพูดจา อบรม อธิบาย หรือคำตอบ คำอธิบายต่าง ๆ พฤติกรรมของมนุษย์อาจเกิดจากการเลียนแบบในกระบวนการสังเกตแบบต่าง ๆ กัน ประกอบด้วยกระบวนการความตั้งใจ (attentional process) กระบวนการจดจำ (retention process) กระบวนการสร้างพฤติกรรมทางอวัยวะการเคลื่อนไหว (motor reproduction process) กระบวนการนี้ที่สำคัญคือการแปรสภาพพฤติกรรมของตัวแบบเป็น

การกระทำ พฤติกรรมที่แสดงออกสามารถแยกตามกระบวนการความรู้ความเข้าใจในการตอบสนองพื้นฐานข้อมูลที่ป้อนกลับ และกระบวนการจูงใจ (motivational process) ให้เกิดการเรียนรู้จึงมีบทบาทสำคัญในการเลียนแบบจากการสังเกต โดยจะเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้ผลดีมากกว่าพฤติกรรมที่ให้โทษ และมีแนวโน้มจะเลียนแบบพฤติกรรมที่พอใจมากกว่าพฤติกรรมที่ทำแล้วไม่สบายใจ

การนำทฤษฎีและแนวคิดหลักของการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา มาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย คือ การใช้ตัวแบบทั้ง 3 ตัวแบบ ประกอบด้วย ตัวแบบบุคคล ตัวแบบสัญลักษณ์โดยการใช้สื่อต่าง ๆ ทั้งในด้านสื่อที่เป็นวัสดุ สื่ออิเล็คทรอนิกส์ และสื่อสังคมออนไลน์ ตัวแบบคำสั่งสอนพูดจา อบรม อธิบาย หรือคำตอบ คำอธิบายที่ครูใช้กับเด็กเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี (Lew Wygotski)

พัฒนาการทางด้านสติปัญญาสัมพันธ์กับการเรียนรู้ทางสังคมและความเป็นพลเมือง เพราะสติปัญญาส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2553) อธิบายทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ว่า ไวกอทสกีแบ่งระดับของสติปัญญาออกเป็น 2 ขั้น คือ ระดับสติปัญญาเบื้องต้น (Elementary mental process) ซึ่งหมายถึงระดับสติปัญญาพื้นฐานตามธรรมชาติ พัฒนาการโดยไม่ต้องมีกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก และระดับสติปัญญาขั้นสูง (Higher mental process) หมายถึงระดับสติปัญญาที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่จากการอบรมเลี้ยงดู เช่น การเรียนรู้ภาษา เข้าใจตัวอักษรและสัญลักษณ์ต่าง ๆ มีภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการคิดและพัฒนาสติปัญญา โดยการพัฒนานี้ต่อเนื่องจากพัฒนาการขั้นต้น แต่แตกต่างกันในดุลยภาพของการคิด ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ไวกอทสกีให้ความสำคัญกับการสอนหรือช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กตามช่วงของการพัฒนาสติปัญญาของเด็กไม่เท่ากัน แม้เด็กจะอายุเท่ากัน เด็กบางคนเรียนรู้ด้วยตนเองได้เร็วกว่าเด็กบางคน เพราะการได้รับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่ไม่เท่ากัน การให้ความช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้เรียกว่า “Scaff lading” ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือเด็กแก้ปัญหาหรือทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อเด็กไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง ไวกอทสกีเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ใหญ่และการเรียนรู้ที่เด็กมีในสภาวะสังคมและวัฒนธรรม (Socioculture Context) และเปลี่ยนสิ่งเร้าที่เรียนรู้จากสังคมเป็นเครื่องเชื่อมโยงสิ่งเร้าภายนอกให้ซึมซาบเป็นส่วนของสิ่งที่อยู่ภายใน กลไกกลางที่เด็กใช้เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการทำงานให้เกิดสัมฤทธิผล ไวกอทสกีอธิบายว่า การใช้เครื่องหมายจะสะท้อนถึงระดับสติปัญญาของบุคคล ผู้ที่สามารถใช้เครื่องหมายแทนสิ่งที่เป็นนามธรรม ช่วยในกาคิดแก้ปัญหาเป็นผู้ที่มีสติปัญญาในขั้นสูง และผู้ช่วยเหลือคือ ครู บิดามารดา ต้องตระหนักเสมอว่า บุคคลมีความแตกต่างของช่วงการพัฒนาสติปัญญา

การนำทฤษฎีและแนวคิดหลักของพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี มาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย คือ การพัฒนาทางด้านสติปัญญา

ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทางสังคมโดยใช้กระบวนการทางสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์กับครูเพื่อพัฒนาระดับสติปัญญาขั้นสูงของเด็กในการเข้าใจมโนทัศน์หลักของความเป็นพลเมืองนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองอย่างเหมาะสม

3. ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget)

พัฒนาการทางภาษาและการให้เหตุผลมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ซึ่งเพียเจต์ ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นทฤษฎีที่มีระบบการศึกษาที่สามารถทดสอบเกี่ยวกับลำดับขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล 4 ลำดับขั้น ประกอบด้วยขั้นประสาทกล้ามเนื้อเป็นการเรียนผ่านการรับรู้จากการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานและปฏิกิริยาสะท้อน ขั้นก่อนปฏิบัติการเป็นพัฒนาการทางภาษาเป็นไอย่างรวดเร็ว เริ่มเข้าใจการคงตัวของสสารและเริ่มมีพัฒนาการด้านการใช้เหตุผล ขั้นปฏิบัติการเชิงรูปธรรม เป็นขั้นที่มีพัฒนาการทางสติปัญญามากใช้สมองคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุหรือเหตุการณ์ที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้ และขั้นปฏิบัติการเชิงนามธรรม เป็นระยะพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจถึงระดับสูงสุด คิดอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาอย่างมีระบบระเบียบ คิดสิ่งที่เป็นนามธรรม และตั้งสมมุติฐานได้ โดยพัฒนาการจะมีกลไกของการเปลี่ยนแปลงการรู้คิดและกระบวนการสร้างความสมดุล (equilibration process) ของโครงสร้างสติปัญญา (ณัฐกร อินทุยศ, 2556)

การนำทฤษฎีและแนวคิดหลักของพัฒนาการทางสติปัญญาของฌอง เพียเจต์ มาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย คือ การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาสติปัญญาตามลำดับขั้นโดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านภาษาและการให้เหตุผลซึ่งอยู่ในขั้นก่อนปฏิบัติการ (อายุ 2 – 7 ปี) ของเด็ก เพื่อให้เด็กได้สื่อสารความเข้าใจ และการมีเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความเป็นพลเมือง

4. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ (Burrhus Frederic Skinner)

การพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องเรียนรู้ผ่านเงื่อนไขการระทำต่างๆ ณัฐกร อินทุยศ (2556) อธิบายไว้ว่า สกินเนอร์ ได้แบ่งทฤษฎีทางพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้แบบ Type S (Response Behavior) ซึ่งมีสิ่งเร้า (Stimulus) เป็นตัวกำหนด และพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้แบบ Type R (Operant Behavior) พฤติกรรมหรือการตอบสนองขึ้นอยู่กับการเสริมแรง (Reinforcement) โดยวิธีการให้การเสริมแรง มี 2 วิธี คือ ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าใด ๆ ซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้อัตราการตอบสนองเพิ่มมากขึ้น เช่น คำชมเชย รางวัล อาหาร และตัวเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าใด ๆ ซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้การตอบสนองเพิ่มขึ้นในทางลบ เป็นตัวเสริมแรงทางลบ

การนำทฤษฎีและแนวคิดหลักของพัฒนาการทางสติปัญญาของเบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ มาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย คือ การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของเด็กผ่านการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม และการการเสริมแรงทางบวกและทางลบอย่างเหมาะสมต่อพฤติกรรมของเด็กในการแสดงพฤติกรรมความเป็นพลเมือง

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ (Jerome Bruner)

ความคิดรวบยอดและการให้เหตุผลเป็นรูปธรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของ เจโรม บรูเนอร์มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ซึ่งพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2553) อธิบายถึงการเรียนรู้โดยการค้นพบว่า บรูเนอร์เสนอว่าการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการความคิดรวบยอด แยกออกเป็น 3 ขั้น ประกอบด้วยขั้นพัฒนาการก่อนเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผล (preconceptual phase) ขั้นพัฒนาการใกล้เกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผล (intuitive phase) ขั้นพัฒนาการเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลเป็นรูปธรรม (concrete operations) ลักษณะพัฒนาการขั้นนี้มีความสามารถที่จะเข้าใจความคิดพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มานุษยวิทยา และสังคมศาสตร์บางอย่างได้ ถ้าข้อมูลเกี่ยวกับวิชาเหล่านี้ถูกส่งเข้าไปในสมองและสมองจะเปลี่ยนแปลงข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นหมวดหมู่ (organization) เพื่อถูกนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และสิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู (2561) ได้สรุปการเจริญเติบโตทางสติปัญญา ไว้ดังนี้ การเจริญเติบโตทางปัญญา (intellectual growth) พัฒนาจากการตอบสนองสิ่งเร้าที่เพิ่มขึ้นจากสภาพธรรมชาติในลักษณะที่เป็นอิสระ การเจริญเติบโตทางปัญญาของเด็กขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เรียนรู้สะสมเพิ่มในโครงสร้างสติปัญญา เด็กจะต้องพัฒนาโครงสร้างสติปัญญาเพื่อให้พร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและสามารถตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี การเจริญเติบโตทางปัญญาที่เป็นความสามารถที่เพิ่มขึ้นในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและคนอื่นโดยใช้คำและสัญลักษณ์แทนสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์หรือสิ่งที่คนจะทำ โดยวิธีทางของตรรกวิทยา (logic) พัฒนาการทางปัญญา (intellectual development) การพัฒนาของสติปัญญานั้นขึ้นอยู่กับการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งมีระบบเกิดขึ้นระหว่างผู้สอนและผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเด็กมีพื้นฐานจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถที่มีมาแต่กำเนิดของเด็กกับข้อมูลและโครงสร้างเฉพาะ ซึ่งถูกกำหนดโดยสิ่งแวดล้อม และความเจริญเติบโตเกิดจากภายนอกเท่า ๆ กับเกิดจากภายในและส่วนมากจะขึ้นอยู่กับการเจริญเติบโตของร่างกายและความสามารถในการรู้สึกและการตอบสนองที่เพิ่มขึ้นโดยที่วัฒนธรรมที่แตกต่างกันเป็นสาเหตุให้ไม่อาจกำหนดมาตรฐานของการเจริญเติบโตของร่างกายและความสามารถในการรู้สึกและการสะท้อนกลับที่เพิ่มขึ้นได้แน่นอน เราไม่อาจเรียนรู้มาตรฐานเหล่านี้จากการศึกษาความเจริญเติบโตทางสติปัญญา อย่างไรก็ดีเขาบอกว่าถ้าดูรอบ ๆ การเจริญเติบโตของมนุษย์มีหลักคล้ายคลึงกัน การสอนให้เกิดพัฒนาการทางปัญญาสามารถทำได้โดยการใช้สื่อของภาษาซึ่งเป็นสื่อแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และก็เป็นเครื่องมือของผู้เรียนที่สามารถใช้เรียนรู้เข้าใจสิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบด้วย และพัฒนาการทางสติปัญญา (intellectual development) ได้แก่ การเพิ่มปริมาณความสามารถที่จะโต้ตอบสิ่งเร้าที่เพิ่มขึ้นและสังเกตได้จากการ

ที่เด็กมีความสามารถตัดสินใจเลือกกระทำต่อสิ่งเร้าที่เกิดพร้อม ๆ กันได้มากน้อยแค่ไหน ในเวลาที่เหมาะสมถูกต้อง บรูเนอร์เรียกความสามารถที่เพิ่มขึ้นนี้ว่า “The Benchmarks” ซึ่งลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญามี 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นพัฒนาการเอนเนกทีฟ (Enactive Representation) ขั้นพัฒนาการระยะนี้เป็นขั้นพัฒนาการที่ตรงกับระดับพัฒนาการความรู้สึกทางอวัยวะเคลื่อนไหว the sensory-motor phase เป็นขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาความคิดก่อนระยะเวลาที่เด็กอ่อนจะพูดและใช้ภาษาได้สติปัญญาความคิดของเด็กในวัยนี้แสดงออกโดยทางกิริยากรรม (actions) เด็กสามารถแก้ปัญหาได้แม้ว่าจะไม่สามารถที่จะอธิบายด้วยคำพูด เด็กในวัยนี้จำเป็นจะต้องมีโอกาสที่จะสามารถที่จะปะทะกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง และแสดงพฤติกรรมเพราะการปะทะกับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพัฒนาการด้านสติปัญญาและความคิดขั้นพัฒนาการไอโคนิก (ikonic Representative) ขั้นพัฒนาการระยะนี้มีลักษณะคล้ายกับระยะขั้นพัฒนาการก่อนการเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลของพีอาเจต์ (อายุประมาณ 2-4 ปี) เด็กในระยะนี้เมื่อเห็นสิ่งเร้าจะเกิดการรับรู้และเกิดภาพในสมอง เขาจะมองโลกแต่ในแง่ของตนและมักมีความเข้าใจแคบ มักมองอยู่แง่เดียวและไม่สามารถเห็นแง่อื่น แม้ว่าจะมีของแสดงต่อหน้าเขาจะใช้ภาพและการรับรู้ที่เกิดขึ้นนั้นแก้ปัญหาของตน การเกิดมโนภาพในสมองนี้ เมื่อเด็กยิ่งโตขึ้นก็ยิ่งมีความชำนาญในการสร้างยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการเลียนแบบ (identification) เด็กขั้นนี้เริ่มที่จะสามารถใช้ภาษาและเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์สามารถเรียกบางสิ่งบางอย่างรอบ ๆ ตัวเขา แต่การใช้ภาษาของเด็กในวัยนี้มักจะใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง เด็กจะมองโลกและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในแง่ที่ตนเองสามารถจะรับรู้สิ่งแวดล้อมและไม่สามารถจะเข้าใจความหมายของตัวเลือก (alternative) โดยลักษณะของพัฒนาการในวัยนี้ได้ดังนี้ ความคิดตายตัว (stuck) ง่ายต่อการชักจูง (autistic) ไม่มีระบบ (diffuse) มีพลัง (dynamic) รูปธรรม (concrete) ตนเป็นศูนย์กลาง (egocentric) ชุกชน (unsteady attention) ต้องมีการชี้แนะที่แน่นอน (organized around the cues) และขั้นพัฒนาการซิมโบลิก (Symbolic Representative) ตรงกับขั้นพัฒนาการใกล้เกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลของพีอาเจต์ เด็กเข้าใจลักษณะของสิ่งเร้าได้ดีขึ้น เพราะเด็กสามารถแยกลักษณะของตัวเลือก (alternative) ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังสามารถสรุปหรืออภิปรายข้อสรุปทั้งที่สิ่งเร้าเป็นนามธรรมและเป็นสัญลักษณ์ ทั้งยังใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดได้ดีด้วย

การนำทฤษฎีและแนวคิดหลักของพัฒนาการทางสติปัญญาของเจโรม บรูเนอร์มาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย คือ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดและการให้เหตุผลเป็นรูปธรรม

6. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรูปแบบหนึ่ง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันและมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมเล็ก ๆ ทีมละ 2 - 5 คน โดย Johnson and Johnson (1992) เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้ ทีมการเรียนรู้ต้องกำหนดให้สมาชิกของทีมต้องมีความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อเสริมสร้าง ความสามารถ

การเรียนรู้ของแต่ละคน และเพื่อที่จะทำให้สมาชิกแต่ละคนมีความสามารถมากยิ่งๆขึ้น สมาชิกแต่ละคนจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้บทบาทของสมาชิกที่ทำงานด้วยกันในทีมมี หน้าที่สองอย่างด้วยกันคือ การเป็นผู้เรียน- รับผิดชอบการเรียนของตนเองและการเป็นผู้สอน – รับผิดชอบการสอนและช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในทีมให้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน จุดมุ่งหมายของการเรียนแบบร่วมมือคือ การเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน แก้ไขปัญหาและทำงานร่วมกันจนเกิดความสำเร็จ และประการสำคัญต้องมีกระบวนทักษะทางสังคมไปพร้อม ๆ กัน การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมที่เน้นการให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการวิเคราะห์กระบวนการของทีมและมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน มีการพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (positive interdependence) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (individual accountability) การพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกันเป็นทีม (social skills) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (group processing) และความสำเร็จซึ่งเป็นรางวัลกลุ่ม (group reward)

การนำทฤษฎีและแนวคิดหลักของการเรียนรู้แบบร่วมมือมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย คือ การให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้บทบาทความเป็นพลเมือง จากการที่เด็กและครูร่วมกันกำหนดสถานการณ์ให้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน แก้ไขปัญหาและทำงานร่วมกันจนเกิดความสำเร็จ และโดยใช้กระบวนทักษะทางสังคมควบคู่ไปตลอดจนเกิดความสำเร็จ

7. การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด (Reflective practice, reflection)

การสะท้อนคิดเป็นกระบวนการหนึ่งของการพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย เพราะเป็นการสะท้อนการเรียนรู้ เจตคติ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กกระทำ สถาบันปราชญ์วิสัย (2566) สรุปว่า การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด เป็นการให้ผู้เรียนสะท้อนการกระทำที่ผู้ปฏิบัติสามารถมองเห็นตนเองภายใต้บริบทจากประสบการณ์ของตนเอง ด้วยวิธีการเผชิญ เข้าใจ และแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติงานของตนเองทั้งที่ต้องการและจากการปฏิบัติจริง ประโยชน์ของการสะท้อนคิดการสะท้อนความคิดตนเองนำไปสู่การเรียนรู้ (Reflection leads to learning) กล่าวอีกนัยหนึ่งการคิดไตร่ตรองจะเปลี่ยนความคิดของแต่ละคนและมุมมองของพวกเขาเกี่ยวกับการเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ การสะท้อนความคิดตนเองเป็นกระบวนการแบบเชิงรุกและต่อเนื่อง (Reflection is active and Dynamic) ทั้งนี้เพราะกระบสนการเชื่อมโยงทั้งจากประสบการณ์ในอดีต การกระทำในปัจจุบัน และการวางแผนการสำหรับอนาคตการสะท้อนความคิดตนเองมีลักษณะเป็นวัฏจักร (Reflection is cyclic in nature) ผลลัพธ์ของการสะท้อนความคิดของตนเองในแต่ละรอบจะทำให้ได้ความคิดใหม่ที่ดีๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในขั้นถัดไปการสะท้อนความคิดตนเองอาศัยการมองในหลายมิติ (Reflection involves looking at issues in a variety of ways) การวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นต้องอาศัยหลาย ๆ มุมมอง ยิ่งสามารถเข้าใจสถานการณ์ได้มากเท่าไหร่ ก็จะยิ่งทำให้สามารถตรวจสอบค่านิยม มุมมองและสมมติฐานได้อย่างใกล้ชิด

การนำทฤษฎีและแนวคิดหลักของการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย คือ การให้เด็กได้สะท้อนคิดตนเองในการเรียนรู้ผ่านการเล่า ประสบการณ์ของตน ความรู้สึก หรือความคิดของความเป็นพลเมืองจากการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ได้รับจากการศึกษา สังเคราะห์ ทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าว มาบูรณาการเป็นรูปแบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ โดยประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (Situation Setting)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (Agreement Creation)

ขั้นตอนที่ 3 การกระตุ้นความคิด (Thinking Stimulus)

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (Activity Practice)

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflection)

ขั้นตอนที่ 6 เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (Apply to Real Life)

โดยนำตัวอักษรขึ้นต้นมาต่อกันได้ชื่อขั้นตอนว่า SATALA ทั้งนี้ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์ครูต้องดำเนินการอย่างครบถ้วนและทีละขั้นตอนต่อเนื่องกันในการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบในทุกหน่วยการเรียนรู้

1. การกำหนดสถานการณ์ (Situation Setting)

การกำหนดสถานการณ์ ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กและครูร่วมกันจัดกิจกรรมร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อพิจารณาเรื่องราว สถานการณ์ ผ่านการสนทนา ผ่านการเล่าเรื่อง นิทาน เป็นต้น โดยเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นฐานในการปฏิบัติกิจกรรม

2.การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (Agreement Creation)

การสร้างข้อตกลงร่วมกัน ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กกำหนดข้อตกลงร่วมกันบทบาทหน้าที่และความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ใช้คำถามนำเพื่อให้เด็กได้สนทนา แสดงความคิดเห็นร่วมกัน และนำไปสู่ข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม

3. กระตุ้นความคิด (Thinking Stimulus)

การกระตุ้นความคิด ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กและครูปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กใช้กระบวนการคิดและทักษะการคิดในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดเพื่อแก้ปัญหา การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามสถานการณ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมของตนเอง โดยเด็กออกแบบกิจกรรมผ่านการบอก เล่า การสนทนา การวาดภาพ เป็นต้น

4. การปฏิบัติกิจกรรม (Activity Practice)

การปฏิบัติกิจกรรม ขั้นนตอนนี้หมายถึง การที่เด็กได้ใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างบูรณาการผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้

5. การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflection)

การสะท้อนการเรียนรู้ หมายถึง การที่เด็กได้สะท้อนการเรียนรู้ผ่านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน การแสดงความคิดเห็น การบันทึก การจับคู่สนทนา โดยเป็นการสะท้อนการเรียนรู้ในขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม สะท้อนการเรียนรู้ผลงาน สะท้อนการเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม

6. การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (Apply to Real Life)

การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมความสามารถในการนำผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่ม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ผ่านการบอก การสนทนา การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ไปใช้นั้นครูมีบทบาทดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่อย่างละเอียด เพื่อให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้

2. จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้มีความเพียงพอต่อจำนวนเด็ก และพร้อมใช้งาน สัมพันธ์กับเรื่อง หน่วยการเรียนรู้

3. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระและมีความสุข

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ตามลำดับขั้นตอน 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting)

ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation)

ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus)

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice)

ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection)

ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life)

5. ประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก โดยประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมือง พัฒนาการและผลการเรียนรู้

ระยะเวลา

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบไปด้วยจำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ ดำเนินการจัดประสบการณ์หน่วยการเรียนรู้สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 วัน

เนื้อหา

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ จัดในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น จำนวน 24 แผนการจัดประสบการณ์ ดังนี้

สัปดาห์ที่	**วัน**	**สาระที่ควรเรียนรู้**	**หน่วยการเรียนรู้**	**เรื่อง**
1	จันทร์ พุธ ศุกร์	ธรรมชาติรอบตัว	ภัยธรรมชาติ	ความหมายและความสำคัญ วาตภัย แผ่นดินไหวและสึนามิ
2	จันทร์ พุธ ศุกร์	บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก	เศรษฐกิจพอเพียง	ความหมายและความสำคัญ โครงการตามพระราชดำริ ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง
3	จันทร์ พุธ ศุกร์	สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก	อาเซียนของเรา (1)	ความหมายของอาเซียน สถานที่ตั้งของอาเซียน ประเทศลาว/พม่า
4	จันทร์ พุธ ศุกร์	สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก	อาเซียนของเรา (2)	กัมพูชา/เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ประเทศบรูไน/อินโดนีเซีย
5	จันทร์ พุธ ศุกร์	บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก	ธรรมะของหนู	ความหมายของศีล 5 ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี ศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี

สัปดาห์ที่	วัน	สาระที่ควรเรียนรู้	หน่วยการเรียนรู้	เรื่อง
6	จันทร์ พุธ ศุกร์	บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก	เกษตรกรไทยในใจฉัน	ชาวนา ชาวไร่ การประกอบอาหารจากผลผลิต ของอาชีพเกษตรกร
7	จันทร์ พุธ ศุกร์	สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก	หนูน้อยกับเกมแสนสนุก	ความหมายและความสำคัญของเกม เกมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ – ผู้ตาม (เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงผ่านการเล่นเกม) ประโยชน์ของเกม
8	จันทร์ พุธ ศุกร์	บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก	เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม	ความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง (เรือยาว) ภาคอีสาน (บุญบั้งไฟ)

การดำเนินกิจกรรม

ในการนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ SATALA สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มาใช้ผู้วิจัยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กด้วยกิจกรรมสนุกสนาน
2. ประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ก่อนการใช้แผนการจัดประสบการณ์โดยแบบประเมินสมรรถะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
3. นำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กับเด็กปฐมวัยเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง
4. ประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ หลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์โดยแบบประเมินสมรรถะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

การประเมินผล

1. ประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. ประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน
3. ประเมินผลจากผลงานที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 1
หน่วยภัยธรรมชาติ

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

สัปดาห์ที่ 1

วันที่ 1: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: ภัยธรรมชาติ

เรื่อง: ความหมายและความสำคัญ

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายและความสำคัญของภัยธรรมชาติได้

สาระสำคัญ

ความหมายและความสำคัญ ภัยธรรมชาติ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ทั้งในระยะสั้น และ ระยะยาว หรือเกิดขึ้นมาจากพฤติกรรมของมนุษย์และรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น การอุปโภค บริโภค การใช้ยานพาหนะ รวมถึงการใช้เครื่องมืออำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพปริศนา (ภาพไฟไหม้) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาสถานการณ์ข่าวเกี่ยวกับโรคระบาด เกิดจากอะไร เราจะมีวิธีป้องกัน และแก้ไขอย่างไร 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญ โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพไฟป่า ภาพน้ำท่วม ภาพพายุ ภาพแผ่นดินไหว และภาพภูเขาไฟระเบิด	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “ภูเขาไฟระเบิด” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์กิจกรรม “ภูเขาไฟระเบิด” ได้แก่ กระดาษรูปภูเขาไฟระเบิด ฉากหลังรูปต่าง ๆ ได้แก่ ได้แก่ ป่า ทะเล ดึกดำบรรพ์ ทะเลทราย ตอนกลางคืน สีอะคริลิคสีต่าง ๆ ได้แก่ สีแดง สีส้ม สีเหลือง สีน้ำเงิน กาวน้ำใส ถุงซิปล็อคใส สีเทียน สีไม้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรมโดยครูกำหนดให้เด็กเลือกฉากหลัง 1 รูป สีอะคริลิค 2 สี และเลือกประเภทของสีที่ใช้ระบาย - เด็ก ๆ วาดภาพและระบายสีภาพภูเขาตามที่กลุ่มได้เลือก - เด็ก ๆ เทกาวน้ำใส และสีอะคริลิคตามที่กลุ่มได้เลือกลงในถุงซิปล็อคใส - บีบสีผสมให้เข้ากัน จะได้เป็นภูเขาไฟระเบิด 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มโดยใช้วิธีการนับ 1 – 5 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงและบทบาทหน้าที่สมาชิกในกลุ่มในการที่จะดำเนินกิจกรรม “ภูเขาไฟระเบิด” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “ภูเขาไฟระเบิด” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “ภูเขาไฟระเบิด” 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันเกี่ยวกับหากเกิดภูเขาไฟระเบิด เราจะรับมืออย่างไร	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “ภูเขาไฟระเบิด” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติโดยการบอกเล่าและให้ดาวตนเอง ระดับ 1 – 10	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของภัยธรรมชาติ 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของภัยธรรมชาติ	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของภัยธรรมชาติในชีวิตประจำวันของเด็กๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กๆเคยเจอภัยธรรมชาติแบบใดบ้าง และเด็ก ๆ ปฏิบัติตนอย่างไร	

สื่อการสอน

1. ภาพปริศนา (ภาพไฟไหม้)

2. บัตรภาพเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญ ได้แก่ ภาพภัยธรรมชาติ ภาพไฟป่า ภาพน้ำท่วม ภาพพายุ ภาพแผ่นดินไหว และภาพภูเขาไฟระเบิด

3. อุปกรณ์กิจกรรม “ภูเขาไฟระเบิด” ได้แก่ กระดาษรูปภูเขาไฟระเบิด ฉากหลังรูปต่าง ๆ ได้แก่ ป่า ทะเล ดึกดำบรรพ์ ทะเลทราย ตอนกลางคืน สีอะคริลิคสีต่างๆ ได้แก่ สีแดง สีส้ม สีเหลือง สีน้ำเงิน กาวน้ำใส ถุงซิปล็อคใส สีเทียน สีไม้

4. ดาวสะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กแต่ละกลุ่มสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงกิจกรรม “ภูเขาไฟระเบิด” ได้ แต่ยังมีครูแนะนำเรื่องการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ได้รับภายในกลุ่ม และบางกลุ่มสามารถยอมรับข้อตกลง และรักษาสิทธิ์ของตนเองได้ดี บางกลุ่มยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่บ้าง แต่ยอมรับปฏิบัติตามเสียงส่วนใหญ่ได้

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “ภูเขาไฟระเบิด”ได้แก่ กระดาษรูปภูเขาไฟระเบิด ฉากหลังรูปต่าง ๆ ได้แก่

ป่า	ทะแล	ดึกดำบรรพ์	ทะเลทราย	ตอนกลางคืน
				

สีอะคริลิคสีต่าง ๆ ได้แก่ สีแดง สีส้ม สีเหลือง สีน้ำเงิน

กาวน้ำใส

ถุงซิปล็อคใส

สีเทียน

สีไม้

สัปดาห์ที่ 1

วันที่ 2 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: ภัยธรรมชาติ

เรื่อง: วาตภัย

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายของวาตภัย และการปฏิบัติตนเมื่อพบเจอวาตภัย

สาระสำคัญ

วาตภัย คือ ภัยธรรมชาติซึ่งเกิดจาก พายุลมแรงพัดผ่าน ซึ่งแรงของพายุนอกจากจะทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่ขวางทางล้มระเนระนาด ทำอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินแล้ว ยังจะมีอุทกภัยตามมาด้วยเสมอ ส่วนอันตรายนั้น จะมีมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับชนิดของลมพายุที่มีความเร็วสูงสุดใกล้บริเวณศูนย์กลาง

วิธีปฏิบัติในการป้องกันตนเองและบรรเทาจากวาตภัย

1. ติดตามฟังข่าวอากาศจากแหล่งข่าวรัฐบาลตลอดเวลา และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

2. หากอาศัยอยู่ในที่ราบหรือริมน้ำ ควรรีบทำการอพยพผู้คน สัตว์เลี้ยง และทรัพย์สินขึ้นไปอยู่ในที่สูง

3. ควรตอกปิดรัดบานประตู หน้าต่างให้แน่นหนา โดยเฉพาะประตูหน้าต่าง กระจก เพื่อป้องกันลมแรงกระจกแตก การปิดประตูหน้าต่าง จะช่วยปิดกั้นช่องลมทางน้ำได้

4. พยายามคุมสติให้ดีขณะมีลมพายุ ไม่ควรออกมานอกอาคาร ไม่ควรอยู่ในที่ลุ่ม หรือที่ราบริมทะเล

5. ขณะที่เกิดพายุควรอยู่บ้านไม่ควรออกไปข้างนอกเพราะอาจทำให้เกิดอันตรายจากลมพายุ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเสียงปริศนา (เสียงพายุ) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ข่าวพายุพัดถล่มประเทศญี่ปุ่น 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับวาตภัย โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพพายุ ภาพความเสียหายต่าง ๆ จากการเกิดวาตภัย ภาพการติดตามข่าวสารและเตรียมของจำเป็น ภาพไม่ควรอยู่ใกล้ต้นไม้และเสาไฟ ภาพอยู่ในบ้านที่แข็งแรงเมื่อเกิดวาตภัย และภาพการตรวจเช็ครถให้มีความพร้อมเสมอ	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “การทดลองพายุหมุน” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์“การทดลองพายุหมุน” ได้แก่ น้ำสะอาด ตะเกียบ ภาชนะใส่น้ำแบบต่าง ๆ โหลน้ำใส ชามแก้วใส ขวดน้ำใส อ่างน้ำ เหยือกน้ำใส อุปกรณ์จำลองพายุหมุนได้แก่ ลูกปัด หุ่นคนตัวเล็ก ลูกแก้ว ดินน้ำมัน ไข่พลาสติกฟองเล็ก สีผสมอาหารสีต่าง ๆ ได้แก่ สีฟ้า สีแดง สีม่วง - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงและบทบาทหน้าที่สมาชิกในกลุ่มในการที่จะดำเนินกิจกรรม “การทดลองพายุหมุน โดยเด็กแต่ละกลุ่มเลือกภาชนะใส่น้ำ อุปกรณ์จำลองพายุหมุน และ สีผสมอาหาร 1 สี - เด็ก ๆ เทน้ำใส่ภาชนะจนเต็ม และใส่สีผสมอาหาร จากนั้นใส่อุปกรณ์จำลองพายุหมุน - เด็ก ๆ ใช้ตะเกียบคนน้ำจนเกิดเป็นน้ำวนจำลองเป็นพายุหมุน - เด็กสังเกตการเกิดพายุหมุน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามกลุ่มของห้องเรียน 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการดำเนินกิจกรรม “การทดลองพายุหมุน” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอก	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “การทดลองพายุหมุน” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “การทดลองพายุหมุน”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “การทดลองพายุหมุน” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติโดยการให้วาดภาพแสดงอารมณ์ตามความรู้สึกของทุกคนในกลุ่ม พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับวาตภัย 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวาตภัย 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับวาตภัย หากเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - หากเกิดวาตภัย เด็ก ๆ จะต้องทำอย่างไรเป็นสิ่งแรก	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. เสียงปริศนา ได้แก่ เสียงพายุหมุน

2. บัตรภาพเกี่ยวกับวาตภัย โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพพายุ ภาพความเสียหายต่าง ๆ จากการเกิดวาตภัย และภาพการติดตามข่าวสารและเตรียมของจำเป็น ภาพไม่ควรอยู่ใกล้ต้นไม้และเสาไฟ ภาพอยู่ในบ้านที่แข็งแรงเมื่อเกิด วาตภัย และภาพการตรวจเช็ครถให้มีความพร้อมเสมอ

3. อุปกรณ์ “การทดลองพายุหมุน” น้ำสะอาด ตะเกียบ ภาชนะใส่น้ำแบบต่าง ๆ โหลน้ำใส ชามแก้วใส ขวดน้ำใส อ่างน้ำ เหยือกน้ำใส อุปกรณ์จำลองพายุหมุนได้แก่ ลูกปัด หุ่นคนตัวเล็ก ลูกแก้ว ดินน้ำมัน ไข่พลาสติกฟองเล็ก สีผสมอาหารสีต่าง ๆ ได้แก่ สีฟ้า สีแดง สีม่วง

4. ภาพหน้าแสดงอารมณ์สะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กแต่ละกลุ่มสามารถเลือกอุปกรณ์กิจกรรม “การทดลองพายุหมุน” ตามความต้องการภายในกลุ่มได้ และครูยังคงแนะนำบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่มอยู่ เด็กบางกลุ่มได้ปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากตอนแรกที่ได้วางแผนไว้ และสามารถดำเนินกิจกรรมได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ภาคผนวก

อุปกรณ์“การทดลองพายุหมุน”

น้ำสะอาด

ตะเกียบ

ภาชนะใส่น้ำแบบต่าง ๆ

โหลน้ำใส

ชามแก้วใส

ขวดน้ำใส

อ่างน้ำ

เหยือกน้ำใส

อุปกรณ์จำลองพายุหมุนได้แก่

ลูกปัด

หุ่นคนตัวเล็ก

ลูกแก้ว

ดินน้ำมัน

ไข่พลาสติก

สีผสมอาหารสีต่าง ๆ

สัปดาห์ที่ 1

วันที่ 3 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: ภัยธรรมชาติ

เรื่อง: แผ่นดินไหวและสึนามิ

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายของแผ่นดินไหวและสึนามิ และการปฏิบัติตนเมื่อพบเจอแผ่นดินไหว และสึนามิ

สาระสำคัญ

แผ่นดินไหว คือ ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดการสั่นสะเทือนของพื้นดิน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเคลื่อนที่อย่างฉับพลันของเปลือกโลก

วิธีปฏิบัติในการป้องกันตนเองและบรรเทาจากแผ่นดินไหว

1. เตรียมเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น เช่น ถ่านไฟฉาย ไฟฉาย อุปกรณ์ดับเพลิง น้ำดื่ม น้ำใช้ อาหารแห้ง ไว้ใช้ในกรณีไฟฟ้าดับหรือกรณีฉุกเฉินอื่น ๆ จัดหาเครื่องรับวิทยุ ที่ใช้ถ่านไฟฉายหรือแบตเตอรี่สำหรับเปิดฟังข่าวสารคำเตือน คำแนะนำและสถานการณ์ต่าง ๆ

2. เมื่อเกิดแผ่นดินไหวให้หาที่กำบังที่แข็งแรง

3. หากอยู่ภายนอกบ้านหรืออาคาร ควรไปอยู่ในที่โล่ง และต้องคอยระวังการเกิดสึนามิและดินถล่ม

4. ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ เมื่ออยู่ในสถานที่สาธารณะ

สึนามิ คือ เป็นคลื่นยักษ์ที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการเคลื่อนตัวของแผ่นเปลือกโลกตามแนวรอยเลื่อนที่ก่อให้เกิดแผ่นดินไหวที่พื้นท้องทะเล สึนามิมักเกิดขึ้นหลังจากเกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่

วิธีปฏิบัติในการป้องกันตนเองและบรรเทาจากสึนามิ

1. หนีขึ้นที่สูง และควรติดตามข่าวสารการพยากรณ์อากาศให้ดี
2. เตรียมของใช้และอาหารไว้สำหรับถ้าเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

หากออกเรือไปในทะเล อย่ากลับขึ้นมาที่ฝั่ง ให้ลอยเรืออยู่กลางทะเล จนกว่าจะได้รับแจ้งว่าสึนามิหมดไปแล้ว

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	**สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่**
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันฟังเพลง ความปลอดภัยจากธรรมชาติ https://www.youtube.com/watch?v=7ZiDZCCebOc&list=LL&index=4) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเพลง โดยใช้คำถามดังนี้ - เพลงที่ฟังไปเกี่ยวกับเรื่องอะไร - เด็ก ๆ คิดว่าแผ่นดินไหวและสึนามิ เกิดขึ้นได้อย่างไร 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์จากภาพบ้านเรือนหลังเกิดเหตุการณ์สินามิ 4. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับแผ่นดินไหว โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพแผ่นดินไหว ภาพการเตรียมของใช้ให้พร้อมก่อนเกิดแผ่นดินไหว ภาพเมื่อเกิดแผ่นดินไหวให้หลบใต้โต๊ะที่แข็งแรง ภาพถ้าทำครัวอยู่ให้ปิดแก๊สและเครื่องใช้ไฟฟ้า ภาพการปฏิบัติตัวเมื่ออยู่นอกอาคาร ภาพการทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ 5. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสึนามิ โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพสึนามิ ภาพสัญญาณเตือนจากสึนามิ และภาพการปฏิบัติตนเมื่อเกิดสึนามิ	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “จัดเตรียมกระเป๋าหลบภัย” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - เด็ก ๆ วาดภาพ ระบายสีสิ่งที่เด็กๆต้องการเตรียมในกระเป๋าเพื่อเตรียมหลบภัยจำนวน 8 อย่างที่เป็นมติของกลุ่ม - เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้เด็กเลือกกลุ่มอิสระ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงและบทบาทหน้าที่สมาชิกในกลุ่มในการที่จะดำเนินกิจกรรม“จัดเตรียมกระเป๋าหลบภัย” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “จัดเตรียมกระเป๋าหลบภัย” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “จัดเตรียมกระเป๋าหลบภัย”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “จัดเตรียมกระเป๋าหลบภัย” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการณ์ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอกระเป๋าหลบภัยของกลุ่มตนเอง พร้อมทั้งบอกตุผลในการเลือกสิ่งของ 8 อยางใส่ลงไปในกระเป๋า	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้เด็กติดสติกเกอร์ตามความรู้สึกของตนเอง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับแผ่นดินไหว และสึนามิ 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแผ่นดินไหว และสึนามิ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับแผ่นดินไหว และสึนามิ และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - ถ้าเด็ก ๆ หลบภัยได้ จะหนีไปหลบภัยที่ไหนใกล้บ้าน	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. เพลง ความปลอดภัยจากธรรมชาติ (https://www.youtube.com/watch?v7ZiDZCCebOc&list=LL&index=4)

2. บัตรภาพเกี่ยวกับแผ่นดินไหว ได้แก่ ภาพแผ่นดินไหว ภาพการเตรียมของใช้ให้พร้อมก่อนเกิดแผ่นดินไหว ภาพเมื่อเกิดแผ่นดินไหวให้หลบใต้โต๊ะที่แข็งแรง ภาพถ้าทำครัวอยู่ให้ปิดแก๊สและเครื่องใช้ไฟฟ้า ภาพการปฏิบัติตัวเมื่ออยู่นอกอาคาร ภาพการทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่

3. บัตรภาพเกี่ยวกับสึนามิ ได้แก่ ภาพสึนามิ ภาพสัญญาณเตือนจากสึนามิ และภาพการปฏิบัติตนเมื่อเกิดสึนามิ

4. กิจกรรม “จัดเตรียมกระเป๋าหลบภัย” ได้แก่ กระดาษ ดินสอ ดินสอสีไม้

5. สติกเกอร์สำหรับสะท้อนความรู้สึกของตนเอง

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด และเลือกสิ่งของใน กิจกรรม “จัดเตรียมกระเป๋าหลบภัย” พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบได้ เด็กแต่ละกลุ่มมีการวางแผนกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และเมื่อลงมือปฏิบัติจริง เด็กได้ปรับเปลี่ยนบทบาทที่กำหนดไว้ เนื่องจากพบเจออุปสรรค์ในการทำกิจกรรม เช่น เพื่อนวาดภาพช้า ทำให้เด็กที่ได้รับหน้าที่ระบายสีมาช่วยเพื่อนวาด และทุกคนช่วยกันระบายสี และทุกกลุ่มสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “จัดเตรียมกระเป๋าหลบภัย” ได้แก่

กระดาษ

ดินสอ

ดินสอสีไม้

สัปดาห์ที่ 2
หน่วยเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

สัปดาห์ที่ 2

วันที่ 1: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: เศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง: ความหมายและความสำคัญ

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงได้

สาระสำคัญ

ความหมายและความสำคัญ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบแนวคิด ซึ่งมุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น จนเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลางโดยตั้งอยู่บนหลักสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับตัวอักษรปริศนา (พอเพียง) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาพความพอประมาณ ภาพการมีเหตุผล ภาพการมีภูมิคุ้มกัน 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาสถานการณ์ข่าวออนไลน์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “หนูน้อยไม่เป็นหนี้” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์ดินสอ ยางลบ สีต่าง ๆ ได้แก่ สีไม้ สีเทียน สีน้ำ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม “หนูน้อยไม่เป็นหนี้” โดยให้เด็กคิดว่าเหตุผลว่า จะทำอย่างไรให้หนูน้อยไม่เป็นหนี้ โดยเลือกอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีกลุ่มละ 1 ชนิด 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มโดยใช้วิธีการนับ 1 – 5 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “หนูน้อยไม่เป็นหนี้” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “หนูน้อยไม่เป็นหนี้” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนิน กิจกรรม “หนูน้อยไม่เป็นหนี้”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “หนูน้อยไม่เป็นหนี้” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอภาพวาดของกลุ่มตนเอง พร้อมทั้งบอกเหตุผลในการเลือกวาดภาพนี้ 2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้เด็กติดสติกเกอร์ตามความรู้สึกของตนเอง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ คิดว่ากิจกรรมพอเพียงข้อไหนที่เด็กๆสามารถปฏิบัติตามได้	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. ตัวอักษรปริศนา (พอเพียง)

2. บัตรภาพเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีบัตรภาพประกอบได้แก่ ภาพปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาพความพอประมาณ ภาพการมีเหตุผล ภาพการมีภูมิคุ้มกัน

3. อุปกรณ์ “หนูน้อยไม่เป็นหนี้” ได้แก่ ดินสอ ยางลบ สีต่าง ๆ ได้แก่ สีไม้ สีเทียน สีน้ำ

4. ดาวสะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กแต่ละกลุ่มสามารถปฏิบัติกิจกรรม“หนูน้อยไม่เป็นหนี้” ได้ โดยบางกลุ่มที่แบ่งหน้าที่ที่ มีคนวาด มีคนระบายสี จะปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จรวดเร็วกว่า กลุ่มที่แบ่งหน้าที่ให้เพื่อนวาดทุกคน และระบายสีทุกคน เนื่องจาก ทิศทางของการวาดจะวาดได้เพียง 1 ทางเท่านั้น จึงจำเป็นต้องสลับคนกันทำกิจกรรม และเด็กสามารถปฏิบัติได้สำเร็จ เด็กบางคนยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่ และบางคนยังไม่มีบทบาทเท่าที่ควร (นั่งนิ่ง ๆ)

ภาคผนวก

อุปกรณ์“หนูน้อยไม่เป็นหนี้”

กระดาษ

ดินสอ ยางลบ

สีต่างๆ ได้แก่ สีไม้ สีเทียน สีน้ำ

สัปดาห์ที่ 2

วันที่ 2: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: เศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง: โครงการตามพระราชดำริ

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกรายละเอียดของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ได้

สาระสำคัญ

โครงการตามพระราชดำริ

โครงการตามพระราชดำริ ได้แก่ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นโครงการที่ให้เกษตรกรเปลี่ยนการแบ่งพื้นที่เพาะปลูกแบบเดิม เป็นการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10 คือขุดสระกักเก็บน้ำ พื้นที่ปลูกข้าวพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น และพื้นที่สำหรับอยู่อาศัยตามลำดับ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพปริศนา (ภาพเกษตรทฤษฎีใหม่) โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ เคยเห็นสวนแบบนี้ที่ไหนบ้าง - เด็ก ๆ คิดว่า ถ้าเราจัดพื้นที่ทำการเกษตรแบบนี้ จะมีข้อดีอย่างไร 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ กิจกรรมนาครูธานี โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กคิดว่านาครูธานีเกี่ยวข้องอย่างไรกับเกษตรทฤษฎีใหม่ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับโครงการตามพระราชดำริ โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพเกษตรทฤษฎีใหม่โดยมีการกำหนดพื้นที่แบ่งออกเป็น 4 ส่วน	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม เกี่ยวกับ “เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - ครูแนะนำอุปกรณ์เกี่ยวกับ“เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู” ได้แก่ แป้งโด ฐานรองปั้น - เด็ก ๆ ปั้นแป้งโดเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนที่ระดมความคิด วางแผนการปลูกพืชต่างๆจินตนาการ - เด็ก ๆ นำเสนอหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามกลุ่มของห้องเรียน 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่มร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการณ์ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอ กิจกรรม“เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู” ของกลุ่มตนเอง พร้อมทั้งบอกตุผลในการออกแบบ 2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติโดยการให้วาดภาพแสดงอารมณ์ตามความรู้สึกของทุกคนในกลุ่ม พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับโครงการตามพระราชดำริ 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการตามพระราชดำริ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับโครงการตามพระราชดำริ และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - บ้านของเด็ก ๆ สามารถทำแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
- บ้านของเด็ก ๆ สามารถทำแบบเกษตรทฤษฎีใหม่อะไรได้บ้าง	

สื่อการสอน

1. ภาพปริศนา ได้แก่ ภาพเกษตรทฤษฎีใหม่
2. บัตรภาพเกี่ยวกับโครงการตามพระราชดำริ ได้แก่ ภาพเกษตรทฤษฎีใหม่
3. อุปกรณ์กิจกรรม “เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู” ได้แก่ แป้งโด แผ่นรองปั้น
4. ภาพหน้าแสดงอารมณ์สะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กทุกคนได้มีการกำหนดหน้าที่ และวางแผนได้เป็นอย่างดี ทุกคนมีบทบาท และสามารถปฏิบัติตนได้ตามแผนที่ได้วางไว้ ก่อเกิดเป็นความภาคภูมิในในตนเอง และกลุ่ม อีกทั้งชิ้นงานในกิจกรรม “เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู” มีความถูกต้องและสร้างสรรค์ตามจินตนาการของเด็กแต่ละกลุ่ม ไม่ซ้ำกัน แตกต่างกันเพียงเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม บางกลุ่มทำช้า แต่มีรายละเอียดดี บางกลุ่มทำเสร็จเร็ว เนื่องจากมีจำนวนสมาชิกหลายคน

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “เกษตรทฤษฎีใหม่ของหนู” ได้แก่

แป้งโด

แผ่นรองปั้น

สัปดาห์ที่ 2

วันที่ 3 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: เศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง: ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงได้

สาระสำคัญ

ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง

ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ทำให้เรารู้จักพึ่งพาตนเอง ไม่ฟังเฟ้อ รู้จักการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันดูวีดีทัศน์นิทานเรื่อง “ความพอเพียงของยักษ์น้อย” (https://www.youtube.com/watch?v=FGwCUyazvSs&t=193s) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับนิทาน โดยใช้คำถามดังนี้ - ยักษ์พอเพียงอย่างไรบ้าง - เด็ก ๆ คิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์อย่างไร 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ข่าวในหลวงรัชกาลที่ 9 4. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพรู้จักพึ่งพาตนเอง ภาพรู้จักใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ ภาพเกิดความสามัคคี ภาพประชาชนในสังคมดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ภาพเห็นคุณค่าในทรัพยากรที่ตนเองมี	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - เด็ก ๆ ร่วมกันวาดภาพ ประโยชน์ของการพอเพียงมา 3 ข้อ - เด็ก ๆ นำเสนอหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้เด็กเลือกกลุ่มอิสระ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอ กิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง” ของกลุ่มตนเอง พร้อมทั้งบอกตุผลในการออกแบบ 2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้เด็กติดสติกเกอร์ตามความรู้สึกของตนเอง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงและชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กๆสามารถพอเพียงอะไรได้บ้างในโรงเรียนของเรา	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. นิทานเรื่อง “ความพอเพียงของยักษ์น้อย” (https://www.youtube.com/watch?v=FGwCUyazvSs&t=193s)

2. บัตรภาพเกี่ยวกับประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ภาพรู้จักพึ่งพาตนเอง ภาพรู้จักใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ ภาพเกิดความสามัคคี ภาพประชาชนในสังคมดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ภาพเห็นคุณค่าในทรัพยากรที่ตนเองมี

3. กิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง” ได้แก่ กระดาษ ดินสอ ดินสอสีไม้

4. สติกเกอร์สำหรับสะท้อนความรู้สึกของตนเอง

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กบางกลุ่มเริ่มมีการวางแผนเป็นระบบ แบ่งหน้าที่ชัดเจน และสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้ และทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม บางกลุ่มยังคงมีเพื่อนที่มีบทบาทน้อย และมีผู้นำทำกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน แม้บางครั้งจะรู้สึกขัดใจ (เด็กสะท้อนความรู้สึกในขั้นสะท้อนการเรียนรู้)

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง”

กระดาษ

ดินสอ ยางลบ

ดินสอสีไม้

สัปดาห์ที่ 3
หน่วยอาเซียนของเรา (1)

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

สัปดาห์ที่ 3

วันที่ 1: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: อาเซียนของเรา (1)

เรื่อง: ความหมายของอาเซียน

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายของอาเซียนได้

3. เพื่อให้เด็กสามารถบอกสัญลักษณ์ของประชาคมอาเซียนได้

สาระสำคัญ

ความหมายของอาเซียน อาเซียน คือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) โดยจัดตั้งในครั้งแรกมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมและร่วมมือในเรื่องสันติภาพ, ความมั่นคง, เศรษฐกิจ, องค์ความรู้, สังคมวัฒนธรรม บนพื้นฐานความเท่าเทียมกันและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก สัญลักษณ์ของประชาคมอาเซียน เป็นรูปรวงข้าวสีเหลืองบนพื้นสีแดงล้อมรอบด้วยวงกลมสีขาวและสีน้ำเงิน รูปรวงข้าวสีเหลือง 10 ต้น มัดรวมกันไว้ หมายถึง ประเทศสมาชิกรวมกันเพื่อมิตรภาพ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พื้นที่วงกลม สีแดง สีขาว และน้ำเงิน ซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกภาพ

สีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง
สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญ และความก้าวหน้า
สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์
สีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันฟังเพลง “อาเซียนร่วมใจ” (https://www.youtube.com/watch?v=d93dO9qyO6k) 2. เด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับเพลง โดยใช้คำถาม ดังนี้ - เพลงที่เด็กได้ฟังเป็นเพลงเกี่ยวกับอะไร - ในเพลงมีประเทศอะไรบ้างที่เป็นประเทศสมาชิกของอาเซียน 3. เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับข่าว “ประเทศไทยส่งสินค้าการเกษตรไปอาเซียน” และสนทนาว่า อาเซียนคืออะไร 4. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายของอาเซียน โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพธงชาติอาเซียน ภาพสัญลักษณ์อาเซียน และภาพคำขวัญของอาเซียน	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “สร้างธงอาเซียน” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์กิจกรรม “สร้างธงอาเซียน” กระดาษรูปธงอาเซียน ไหมพรม ดินน้ำมัน กระดาษสี ดินสอสี สีเทียน - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม“สร้างธงอาเซียน” โดยเด็กแต่ละกลุ่ม เลือกอุปกรณ์ 1 ชนิดที่จะใช้สร้างธงอาเซียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มโดยใช้วิธีการนับ 1 – 5 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการ	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ที่จะดำเนินกิจกรรม “สร้างธงอาเซียน” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “สร้างธงอาเซียน” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “สร้างธงอาเซียน”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม“สร้างธงอาเซียน” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอธงอาเซียนของกลุ่มตนเอง พร้อมทั้งบอกเหตุผลที่เลือกอุปกรณ์ในการทำ 2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้ดาวตนเอง ระดับ 1 – 10	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับความหมายของอาเซียน	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของอาเซียน 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายของอาเซียน และชีวิตประจำวันของเด็กๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - อาเซียนมีประโยชน์อย่างไร - อาเซียนทำให้ประเทศทั้ง 10 ประเทศเป็นอย่างไร	

สื่อการสอน

1. เพลง อาเซียนร่วมใจ (https://www.youtube.com/watch?v=d93dO9qyO6k)

2. บัตรภาพเกี่ยวกับความหมายของอาเซียน ได้แก่ ภาพธงชาติอาเซียน ภาพสัญลักษณ์อาเซียน และภาพคำขวัญของอาเซียน

3. อุปกรณ์กิจกรรม “สร้างธงอาเซียน” กระดาษรูปธงอาเซียน ไหมพรม ดินน้ำมัน กระดาษสี ดินสอสี สีเทียน

4. ดาวสะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กเลือกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม “สร้างธงอาเซียน” โดยเลือกจากความง่ายในการสร้างธง และจึงแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม เด็กสามารถประดิษฐ์ธงได้ในเวลารวดเร็ว และทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ตนเองได้รับ และสะท้อนความรู้สึกว่า กิจกรรมนี้สำเร็จเร็วเกินไป อยากทำกิจกรรมนาน ๆ

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “สร้างธงอาเซียน”

กระดาษรูปธงอาเซียน

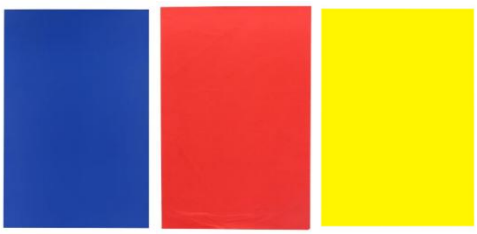
ไหมพรม

ดินน้ำมัน

กระดาษสี

ดินสอสี สีเทียน

สัปดาห์ที่ 3

วันที่ 2 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: อาเซียนของเรา (1)

เรื่อง: สถานที่ตั้งของอาเซียน

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกสถานที่ตั้งอาเซียนได้

สาระสำคัญ

สถานที่ตั้งของอาเซียน อยู่ที่ทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือเอเชียอาคเนย์ โดยสำนักงานใหญ่อาเซียนตั้งอยู่ ณ กรุงจากาตาร์ ประเทศอินโดนีเซีย

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. ครูเปิดภาพปริศนา ได้แก่ ภาพแผนที่ประเทศสมาชิกอาเซียน 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพปริศนา โดยใช้คำถามดังนี้ - ภาพปริศนา คือภาพอะไร - เด็ก ๆ เห็นอะไรในภาพบ้าง - เด็ก ๆ อยู่ที่ประเทศไหนในแผนที่ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของอาเซียน โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพแผนที่ประเทศสมาชิกอาเซียน ภาพสำนักงานใหญ่อาเซียน 4. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ข่าวออนไลน์เกี่ยวกับการประชุมอาเซียนครั้งล่าสุด	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “มาประชุมอาเซียนกันเถอะ” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - ครูแนะนำการ์ดเชิญรูปธงชาติแต่ละประเทศ เด็กแต่ละกลุ่ม - เด็กหาการ์ดธงชาติจาก 10 ประเทศที่ขาดหายไป - เด็กหาการ์ดธงชาติที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มอาเซียน - เด็กนำการ์ดเชิญทั้งหมดไปร่วมประชุมที่สำนักงานใหญ่ 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามเลขที่ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “มาประชุมอาเซียนกันเถอะ” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “มาประชุมอาเซียนกันเถอะ” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่มร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “มาประชุมอาเซียนกันเถอะ”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “มาประชุมอาเซียนกันเถอะ” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติโดยการให้วาดภาพแสดงอารมณ์ตามความรู้สึกของทุกคนในกลุ่ม พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับสถานที่ตั้งอาเซียน 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ตั้งอาเซียน 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานที่ตั้งอาเซียนและชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - แต่ละประเทศจะประชุมกันเรื่องอะไร - เด็ก ๆ อยากให้มีสถานที่ตั้งการประชุมที่ประเทศไทยหรือไม่ เพราะอะไร	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. ภาพปริศนา ได้แก่ ภาพแผนที่ประเทศสมาชิกอาเซียน

2. บัตรภาพเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของอาเซียน

3. อุปกรณ์กิจกรรม “มาประชุมอาเซียนกันเถอะ” ได้แก่ การ์ดเชิญรูปธงชาติ 10 ประเทศและประเทศอื่น ๆ ซองจดหมาย กาว กระดาษพรู๊ป

4. ภาพหน้าแสดงอารมณ์สะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กทุกกลุ่มสนุกสนานกับกิจกรรม“มาประชุมอาเซียนกันเถอะ” เพราะสามารถแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่มได้ทั่วถึง และทุกคนมีส่วนร่วม และสามารถทำได้สำเร็จ มีโอกาสได้ตรวจสอบความถูกต้องตอนนำเสนอผลงาน ทำให้ทุกคนสะท้อนความรู้สึกว่า ภาคภูมิใจในตนเอง และกลุ่มด้วย

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “มาประชุมอาเซียนกันเถอะ” ได้แก่

การ์ดเชิญรูปธงชาติ 10 ประเทศ และประเทศอื่น ๆ

ซองจดหมาย

กาว

กระดาษพรู๊ฟ

สัปดาห์ที่ 3

วันที่ 3 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: อาเซียนของเรา (1)

เรื่อง: ประเทศลาว/พม่า

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินของประเทศลาวได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้เด็กสามารถบอกเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินของประเทศพม่าได้อย่างถูกต้อง

สาระสำคัญ

ประเทศลาว เมืองหลวง คือ นครหลวงเวียงจันทร์ ใช้ภาษาลาวในการสื่อสารและภาษาราชการ กล่าวคำทักทายว่า สะบายดี สกุลเงินคือ กีบ

ประเทศพม่า เมืองหลวงคือเมืองเนปีดอ (Naypyidaw) ใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาราชการ กล่าวคำทักทายว่า มิงกาลาบา สกุลเงินคือ จ๊าต

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันชมวีดิทัศน์นิทาน เรื่อง กุ๋งกิ๋งเที่ยวลาว (https://www.youtube.com/watch?v=A_HAJE31Jgw&t=99s) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับนิทาน โดยใช้คำถามดังนี้ - นิทานที่เด็กดูไปเกี่ยวกับเรื่องอะไร - เด็ก ๆ เคยไปเที่ยวประเทศลาวหรือไม่ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเทศลาว/พม่า โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินของประเทศลาว และภาพเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินของประเทศพม่า	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “เติมภาพให้สมบูรณ์” ดังนี้ - ครูแนะนำภาพธงชาติประเทศลาว และประเทศพม่าที่ไม่สมบูรณ์ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม โดยให้เด็กเลือกธง 1 ประเทศและวาดภาพและระบายสีธงชาติประเทศลาวและประเทศพม่าให้สมบูรณ์ - เด็กนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้เด็กเลือกกลุ่มอิสระ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “เติมภาพให้สมบูรณ์” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “เติมภาพให้สมบูรณ์” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “เติมภาพให้สมบูรณ์”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม“เติมภาพให้สมบูรณ์” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติโดยการให้เด็กติดสติกเกอร์ตามความรู้สึกของตนเอง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับประเทศลาวและประเทศพม่า 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประเทศลาว และประเทศพม่า 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเทศลาว และประเทศพม่าและชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กอยากไปเที่ยวสถานที่ใดในประเทศลาว - เด็กอยากไปเที่ยวสถานที่ใดในประเทศพม่า	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. วีดิทัศน์นิทาน เรื่อง กุ๋งกิ๋งเที่ยวลาว (https://www.youtube.com/watch?v=A_HAJE31Jgw&t=99s)2.
2. บัตรภาพเกี่ยวกับประเทศลาว/พม่า ได้แก่ ภาพเมืองหลวงของลาว ภาษาประจำชาติ และสกุลเงิน
3. อุปกรณ์กิจกรรม “เติมภาพให้สมบูรณ์” ได้แก่ ใบกิจกรรม ดินสอ สีไม้
4. สติกเกอร์สำหรับสะท้อนความรู้สึกของตนเอง

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

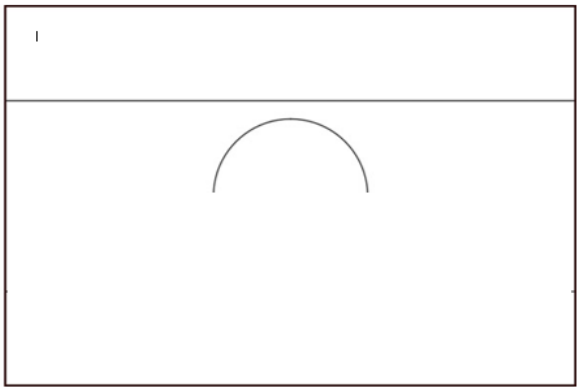
บันทึกผลหลังสอน

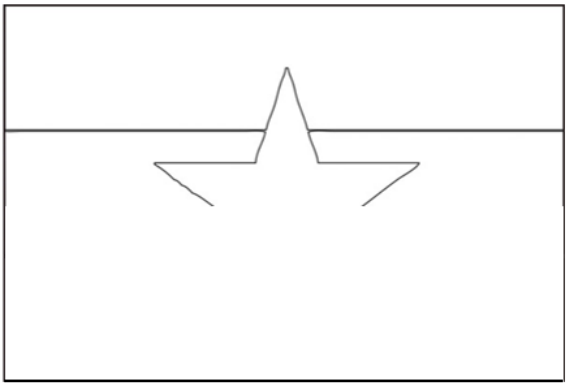
เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรม “เติมภาพให้สมบูรณ์” ได้อย่างถูกต้อง และบางกลุ่มบทบาทหน้าที่ยังไม่ชัดเจน เด็กสะท้อนความรู้ว่า ส่วนใหญ่จะรู้สึกขัดใจตอนขั้นของการสร้างข้อตกลงร่วมกัน และเมื่อลงมือปฏิบัติจึงไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร เพราะไม่อยากทำ กลัวเพื่อนว่าตนทำผิด ครูจึงได้อธิบายและแนะนำการสร้างข้อตกลงที่ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “เติมภาพให้สมบูรณ์” ได้แก่

ใบกิจกรรม

ดินสอ

สีไม้

สัปดาห์ที่ 4

หน่วยอาเซียนของเรา (2)

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

สัปดาห์ที่ 4

วันที่ 1: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: อาเซียนของเรา (2)

เรื่อง: กัมพูชา/เวียดนาม

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินของประเทศกัมพูชาได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้เด็กสามารถบอกบอกเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินของประเทศเวียดนามได้อย่างถูกต้อง

สาระสำคัญ

ประเทศกัมพูชา หรือ ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia)

เมืองหลวง คือ พนมเปญ (Phnom Penh) ภาษาประจำชาติ คือ ภาษาเขมรเป็นภาษาราชการ รองลงมาเป็นอังกฤษ, ฝรั่งเศส, เวียดนามและจีน สกุลเงิน คือ เรียล (Riel)

ประเทศเวียดนาม หรือ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam)

เมืองหลวง คือ ฮานอย (Hanoi) ภาษาประจำชาติ คือ ภาษาเวียดนาม ภาษาราชการ คือ ภาษาเวียดนาม สกุลเงิน คือ ด่ง (Dong)

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันเล่นเกมจับคู่ภาพกับเงา ได้แก่ ภาพสถานที่สำคัญของกัมพูชา 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเทศเวียดนาม โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพแผนที่ประเทศเวียดนาม ภาพเมืองหลวงของประเทศเวียดนาม ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินประเทศเวียดนาม และสนทนาเกี่ยวกับประเทศกัมพูชา โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพแผนที่ประเทศประเทศกัมพูชา ภาพเมืองหลวงของประเทศกัมพูชา ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินประเทศกัมพูชา 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาสถานการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของประเทศเวียดนาม และกัมพูชา	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “ทัวร์ท่องเที่ยว” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์ “ทัวร์ท่องเที่ยว” ได้แก่ ดินสอ ดินสอสี - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรมโดยให้เด็กเลือกประเทศที่เด็ก ๆ อยากไปท่องเที่ยว 1 ประเทศ (ประเทศเวียดนาม และกัมพูชา) และวาดภาพระบายสีสถานที่ท่องเที่ยวที่เด็กๆอยากไป พร้อมให้เหตุผล 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มโดยใช้วิธีการนับ 1 – 5 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “ทัวร์ท่องเที่ยว” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “ทัวร์ท่องเที่ยว” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “ทัวร์ท่องเที่ยว”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “ทัวร์ท่องเที่ยว” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานวาดภาพกิจกรรม “ทัวร์ท่องเที่ยว”ของกลุ่มตนเอง พร้อมทั้งบอกตุผลในการเลือกสถานที่ 2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติโดยการให้ดาวตนเอง ระดับ 1 – 10	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินประเทศประเทศเวียดนาม และประเทศกัมพูชา 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินประเทศประเทศเวียดนาม และประเทศกัมพูชา	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินประเทศประเทศเวียดนาม และประเทศกัมพูชา ชีวิตประจำวันของเด็กๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ เคยเที่ยวประเทศเวียดนาม และประเทศกัมพูชาหรือไม่ - เด็ก ๆ อยากไปเที่ยวประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชากับใครบ้าง	

สื่อการสอน

1. เกมจับคู่ภาพกับเงา (ภาพสถานที่สำคัญของกัมพูชา)
2. บัตรภาพเกี่ยวกับประเทศกัมพูชา (เมืองหลวง ภาษาประจำชาติ สกุลเงิน)
3. บัตรภาพเกี่ยวกับประเทศเวียดนาม (เมืองหลวง ภาษาประจำชาติ สกุลเงิน)
4. อุปกรณ์ “ทัวร์ท่องเที่ยว” ได้แก่ ดินสอ ดินสอสี
5. ดาวสะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กบางกลุ่มสามารถแบ่งบทบาทหน้าที่ของตนเองตามความสามารถของแต่ละคนในกลุ่มได้มากขึ้น และสามารถทำให้กิจกรรมสำเร็จเสร็จในเวลาที่รวดเร็ว แต่บางกลุ่มยังมียังวางบทบาทหน้าที่ และปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ตอนปฏิบัติกิจกรรม จึงทำให้ใช้เวลานาน สำหรับบทบาทหน้าที่การทำเสนอผลงาน เด็กที่ไม่กล้าแสดงออก จะเขินอาย แต่เพื่อนจะช่วยพูดอธิบายแทนให้

ภาคผนวก

อุปกรณ์ “ทัวร์ท่องเที่ยว”

กระดาษ

ดินสอ ยางลบ

ดินสอสีไม้

สัปดาห์ที่ 4

วันที่ 2 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: อาเซียนของเรา (2)

เรื่อง: ฟิลิปปินส์

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินของประเทศฟิลิปปินส์ได้อย่างถูกต้อง

สาระสำคัญ

ประเทศฟิลิปปินส์ หรือ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines)

เมืองหลวง คือ มะนิลา (Manila)

ภาษาประจำชาติ คือ ภาษาฟิลิปิโน ภาษาราชการคือภาษาฟิลิปิโน และภาษาอังกฤษ

สกุลเงิน เปโซ (Peso)

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. ครูเปิดภาพปริศนา ได้แก่ ภาพธงชาติฟิลิปปินส์ 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์การเชิญธงชาติฟิลิปปินส์ ในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 32 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพเมืองหลวงของประเทศฟิลิปปินส์ ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินประเทศฟิลิปปินส์	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม“ช๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์ “ช๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์” ได้แก่ ภาพของฝากต่าง ๆ ในประเทศฟิลิปปินส์ เงิน 1,000 เปโซ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม “ช๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์” โดยให้เด็กเลือกซื้อสินค้าต่าง ๆ ในงบประมาณที่ได้ให้ไป พร้อมทั้งบอกเหตุผลของการตัดสินใจเลือกซื้อของ - เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามเลขที่ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “ช๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “ซ๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่มร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “ซ๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “ซ๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติโดยการให้วาดภาพแสดงอารมณ์ตามความรู้สึกของทุกคนในกลุ่ม พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับประเทศฟิลิปปินส์ 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประเทศฟิลิปปินส์ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเทศฟิลิปปินส์ และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - ถ้าเด็กซื้อของฝากมาจากประเทศฟิลิปปินส์แล้ว อยากจะนำมาฝากใครที่บ้าน เพราะเหตุใด	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. ภาพปริศนา ได้แก่ ภาพธงชาติฟิลิปปินส์

2. บัตรภาพเกี่ยวกับประเทศฟิลิปปินส์ (เมืองหลวง ภาษาประจำชาติ สกุลเงิน)

3. อุปกรณ์กิจกรรม “ช๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์” ได้แก่ ภาพของฝากต่าง ๆ ในประเทศฟิลิปปินส์ เงิน 1,000 เปโซ ดินสอ ยางลบ

4. ภาพหน้าแสดงอารมณ์สะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กสามารถแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นในกิจกรรม “ช๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์” ได้ดี มีการให้เหตุผลในการเลือกซื้อสิ่งของ โดยให้ทุกคนได้รับสิ่งนั้น ๆ ทุกคนเท่าเทียมกัน เช่น เลือกซื้อชอคโกแลต เพราะ 1 กลุ่ม มี 10 ชิ้น และเลือกซื้อหมวก 1 ใบ แต่ละกลุ่มผลัดกันใส่ ขั้นการสะท้อนการเรียนรู้ เด็กบางคนสะท้อนว่ากิจกรรมเสร็จเร็วเกินไป อยากทำกิจกรรมที่นานกว่านี้

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “ช๊อปใช้ในประเทศฟิลิปปินส์” ได้แก่ ภาพของฝากต่าง ๆ ในประเทศฟิลิปปินส์

ดินสอ ยางลบ

สัปดาห์ที่ 4

วันที่ 3 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: อาเซียนของเรา (2)

เรื่อง: ประเทศบรูไน/อินโดนีเซีย

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินของประเทศบรูไนได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้เด็กสามารถบอกเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินของประเทศอินโดนีเซียได้อย่างถูกต้อง

สาระสำคัญ

ประเทศบรูไน หรือ บรูไนดารุสซาลาม (Brunei Darussalam)

เมืองหลวง คือ บันดาร์เสรีเบกาวัน (Bandar Seri Begawan) ภาษาประจำชาติ คือ ภาษามาเลย์ (Bahasa Melaysia) ซึ่งเป็นภาษาราชการ สกุลเงิน คือ ดอลล่าร์บรูไน ดารุสซาลาม

ประเทศอินโดนีเซีย หรือ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia)

เมืองหลวง คือ จาการ์ตา (Jakarta) ภาษาประจำชาติ คือ ภาษาอินโดนีเซีย (Bahasa Indonesia) ซึ่งเป็นภาษาราชการ สกุลเงิน คือ รูเปียห์ (Rupiah)

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันชมวีดิทัศน์นิทาน เรื่อง กุ๋งกิ๋งเที่ยวบรูไน 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับนิทาน โดยใช้คำถามดังนี้ - นิทานที่เด็กดูไปเกี่ยวกับเรื่องอะไร - ในนิทานเด็กสังเกตเห็นอะไรของประเทศบรูไนบ้าง 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์จากในนิทานว่าเด็ก ๆ อยากไปทำอะไรที่ประเทศบรูไน 4. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเทศบรูไน โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพแผนที่ประเทศบรูไน ภาพเมืองหลวงของประเทศบรูไน ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินประเทศบรูไน และสนทนาเกี่ยวกับประเทศอินโดนีเซีย โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพแผนที่ประเทศประเทศประเทศอินโดนีเซีย ภาพเมืองหลวงของประเทศอินโดนีเซีย ภาษาประจำชาติ และสกุลเงินประเทศอินโดนีเซีย	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “Nice shot” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์กิจกรรม “Nice shot” ดังนี้ รูปถ่ายสถานที่ต่าง ๆ ในเมืองหลวงประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย กระดาษ ดินสอ กรรไกร กาว - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม โดยให้เด็ก ๆ เลือกรูปถ่ายได้ 1 สถานที่ในเมืองหลวงประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย จากนั้นให้เด็กวาดภาพระบายสีตนเอง ตัดปะติดภาพตนเองลงในรูปถ่ายที่ได้เลือกไว้ พร้อมให้เหตุผล	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
- เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้เด็กเลือกกลุ่มอิสระ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “Nice shot” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “Nice shot” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “Nice shot”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “Nice shot” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอภาพในกิจกรรม“Nice shot” พร้อมทั้งบอกตุผล 2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้เด็กติดสติกเกอร์ตามความรู้สึกของตนเอง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้	
- ถ้าเด็ก ๆ มีเงิน เด็ก ๆ อยากซื้ออะไรที่ประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย กลับมาที่ประเทศไทย	

สื่อการสอน

1. วีดิทัศน์นิทาน เรื่อง กุ๋งกิ๋งเที่ยวบรูไน (https://www.youtube.com/watch?v=g9lYwtbgroY)
2. บัตรภาพเกี่ยวกับประเทศบรูไน/อินโดนีเซีย ได้แก่ ภาพเมืองหลวง ภาษาประจำชาติ และสกุลเงิน
3. อุปกรณ์กิจกรรม “Nice shot” ดังนี้ รูปถ่ายสถานที่ต่าง ๆ ในเมืองหลวงประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย กระดาษ ดินสอ กรรไกร กาว
4. สติกเกอร์สำหรับสะท้อนความรู้สึกของตนเอง

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

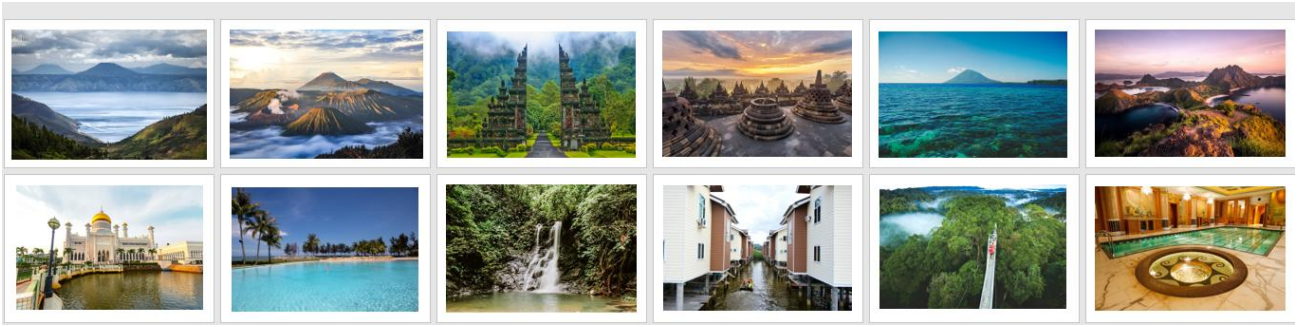
บันทึกผลหลังสอน

เด็ก ๆ ตื่นเต้นและดีใจที่ได้มีความคิดเห็นตรงกันเป็นส่วนใหญ่ (เที่ยวทะเล) จึงทำให้การทำกิจกรรมภายในกลุ่ม มีความรู้สึกร่วมแบบเดียวกัน และสามารถวาดภาพตนเองที่ได้เที่ยวกิจกรรมกับเพื่อนได้อย่างสนุกสนาน และขั้นเด็กสะท้อนความรู้สึก เด็กบอกอยากไปเที่ยวกับเพื่อนจริง ๆ ตามในกิจกรรมที่ได้ทำวันนี้

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “Nice shot” ดังนี้

รูปถ่ายสถานที่ต่างๆในเมืองหลวงประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย

กระดาษ

ดินสอ ยางลบ

กรรไกร

กาว

สัปดาห์ที่ 5
หน่วยธรรมะของหนู

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

สัปดาห์ที่ 5

วันที่ 1: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: ธรรมะของหนู

เรื่อง: ความหมายของศีล 5 ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายของศีล 5 และศีลข้อที่ 1 ปาณาติมาตา เวรมณีได้

สาระสำคัญ

ความหมายของศีล 5 ศีลข้อที่ 1 ปาณาติมาตา เวรมณี

ศีล หมายถึง ข้อปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกาย และวาจาให้ถูกต้องดีงามไม่ผิดระเบียบวินัย ศีล 5 คือ หลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่มอบไว้เป็นหลักธรรม และคุณธรรมพื้นฐาน 5 ข้อ ให้พุทธศาสนิกชน พระภิกษุ ยึดถือปฏิบัติตาม

ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือทำลายชีวิต ได้แก่ การทำให้ตายด้วยตนเอง หรือใช้ผู้อื่นทำหรือร่วมกันทำกับผู้อื่น การทำให้สัตว์บาดเจ็บโดยสาหัส การกักขังสัตว์ การใช้งานสัตว์เกินกำลัง การนำสัตว์ ไปโดยวิธีทรมาน การผจญสัตว์ เช่น กัดปลา ขนโค (วัว) ชนกระบือ (ควาย) ตีไก่ กัดจิ้งหรีด นอกเหนือจากการที่เราไม่ทำร้ายหรือฆ่าสัตว์แล้ว การช่วยเหลือสัตว์ก็เป็นการรักษาศีลข้อนี้ได้เช่นกัน การช่วยเหลือสัตว์ เช่น ช่วยสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ การไถ่ชีวิต นอกจากสัตว์แล้ว เราก็ไม่ควรทำร้ายหรือ

ฆ่ามนุษย์ด้วยกันเอง รวมไปถึงไม่ควรกลั่นแกล้ง ทำให้บาดเจ็บ ทางกาย ควรมีความเมตตากรุณาต่อกัน อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันดูวีดีทัศน์นิทาน เรื่อง การ์ตูนศีลห้า (https://www.youtube.com/watch?v=66mv0FTWrB0) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาสถานการณ์การปฏิบัติตนให้อยู่ในศีล 5 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายของศีล 5 ศีลข้อที่ 1 ปาณาติมาตา เวรมณี โดยมีบัตรภาพประกอบ ได้แก่ ภาพการนั่งสมาธิ ภาพการฆ่าสัตว์ ภาพการทำให้สัตว์บาดเจ็บ ภาพการผจญสัตว์ ภาพการไถ่ชีวิต ภาพกลั่นแกล้ง	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “ช่วยพาสัตว์หลงทางกลับบ้านที” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์ กิจกรรม “ช่วยพาสัตว์หลงทางกลับบ้านที”ภาพที่อยู่อาศัยของสัตว์โดยมีภาพป่า บ้าน ทะเล ท้องฟ้า ฟาร์ม และสัตว์จำลอง - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม โดยให้เด็ก ๆ เลือกภาพที่อยู่อาศัยของสัตว์ 1 สถานที่ และให้เด็กๆเลือกสัตว์จำลองนำไปไว้ตามที่อาศัยอยู่ในสถานที่นั้น ๆ เพื่อช่วยพาสัตว์ต่าง ๆ กลับบ้านได้อย่างถูกต้อง โดยสามารถเลือกสัตว์ได้ 5 ตัว พร้อมทั้งบอกเหตุผล - เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มโดยใช้วิธีการนับ 1 – 5 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะ	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ดำเนินกิจกรรม “ช่วยพาสัตว์หลงทางกลับบ้านที” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “ช่วยพาสัตว์หลงทางกลับบ้านที” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “ช่วยพาสัตว์หลงทางกลับบ้านที”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “ช่วยพาสัตว์หลงทางกลับบ้านที” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอกิจกรรม “ช่วยพาสัตว์หลงทางกลับบ้านที” พร้อมทั้งบอกเหตุผล 2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้ดาวตนเอง ระดับ 1 – 10	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับความหมายของศีล 5 ศีลข้อที่ 1 ปาณาติมาตา เวรมณี	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของศีล 5 ศีลข้อที่ 1 ปาณาติมาตา เวรมณี 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายของศีล 5 ศีลข้อที่ 1 ปาณาติมาตา เวรมณี และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ สามารถรักษาศีลข้อที่ 1 ได้อย่างไรบ้าง	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. นิทาน เรื่อง การ์ตูนศีลห้า (https://www.youtube.com/watch?v=66mv0FTWrB0)

2. บัตรภาพเกี่ยวกับความหมายของศีล 5 ศีลข้อที่ 1 ปาณาติมาตา เวรมณี ได้แก่ ภาพการนั่งสมาธิ ภาพการฆ่าสัตว์ ภาพการทำให้สัตว์บาดเจ็บ ภาพการผจญสัตว์ ภาพการไถ่ชีวิต ภาพกลั่นแกล้ง

3. อุปกรณ์ กิจกรรม “ช่วยพาสัตว์หลงทางกลับบ้านที” ที่อยู่อาศัยของสัตว์จำลอง โดยมีภาพป่า บ้าน ทะเล ท้องฟ้า ฟาร์ม และสัตว์จำลอง

4. ดาวสะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กสามารถแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ตนเองพูดคุยได้ แต่เมื่อทำกิจกรรม บางกลุ่มได้เข้าใจผิด หยิบสัตว์ของอีกกลุ่มไป จึงทำให้เด็กหาสัตว์ที่ตนเองได้เลือกไว้ไม่เจอ แต่เด็กก็สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้โดยการเลือกช่วยสัตว์ที่ใกล้เคียงกับสัตว์ที่ตนเองได้เลือกในประเภทเดียวกันแทน เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดี และสนุกสนานกับกิจกรรม

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “ช่วยพาสัตว์หลงทางกลับบ้านที”

ที่อยู่อาศัยของสัตว์จำลอง โดยมีภาพป่า บ้าน ทะเล ท้องฟ้า ฟาร์ม

สัตว์จำลอง

สัปดาห์ที่ 5

วันที่ 2 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: ธรรมะของหนู

เรื่อง: ศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายของศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาตารา เวรมณีได้

สาระสำคัญ

ศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาตารา เวรมณี

ศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาตารา เวรมณี หมายถึง งดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ศีลข้อนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อไม่ให้มนุษย์เราแย่งชิงของรักของใคร ไม่ล่วงละเมิดผู้อื่น ไม่รังแกเพื่อน และไม่ทำให้เพื่อนต้องอับอาย ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างรักใคร่ปรองดองกัน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันชมวิดีทัศน์ เรื่อง การ์ตูนธรรมะ ศีล 5 ข้อที่ 3 ไม่ประพฤติผิดในกาม (https://www.youtube.com/watch?v=JKYXs1S0Sb0) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ผลเสียของการผิดศีลข้อที่ 3 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนากันเกี่ยวกับศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน โดยการใช้บัตรภาพ ได้แก่ บัตรภาพการคบชู้ ความแตกแยกในครอบครัว ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม ผิดจากวิถีมนุษย์	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “เพื่อนที่ฉันรัก” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - ครูแนะนำอุปกรณ์ให้เด็ก ๆ ได้แก่ กระดาษ ดินสอ ดินสอสี - โดยให้เด็ก ๆ วาดภาพ และระบายสีสิ่งที่ดี ๆ ที่อยากจะทำให้เพื่อนรักของเรา - เด็ก นำเสนอหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามกลุ่มของห้องเรียน 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “เพื่อนที่ฉันรัก” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “เพื่อนที่ฉันรัก” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “เพื่อนที่ฉันรัก”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “เพื่อนที่ฉันรัก” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้วาดภาพแสดงอารมณ์ตามความรู้สึกของทุกคนในกลุ่ม พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจฉาตารา เวรมณี 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาตารา เวรมณี 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาตารา เวรมณี และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ สามารถรักษาศีลข้อที่ 3 ได้อย่างไรบ้าง	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. วิดีทัศน์ เรื่อง หญิงหรือชายไม่ควรละเมิด (https://www.youtube.com/watch?v=pONj9P7uXMk)

2. บัตรภาพเกี่ยวกับศีลข้อที่ 3 กาเมสุ มิจฉาตารา เวรมณี ได้แก่ ภาพการนอกใจคนรัก ภาพแย่งชิงของรัก ภาพรังแกเพื่อน ภาพการรักใคร่ปรองดองกัน

3. อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม “เพื่อนที่ฉันรัก” ได้แก่ ใบกิจกรรม สีไม้ ดินสอ

4. ภาพหน้าแสดงอารมณ์สะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

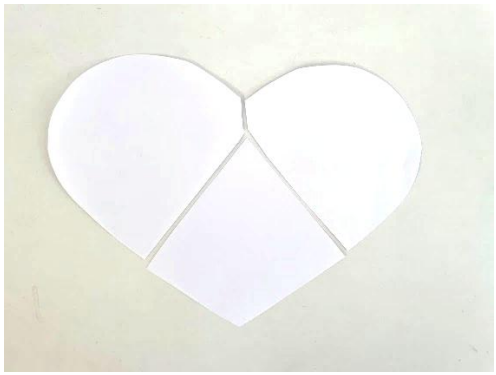
บันทึกผลหลังสอน

เด็กแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากได้ปรับข้อจำกัดการวาดภาพในทิศทางเดียวกัน เป็นการแบ่งกระดาษและให้เด็กจับภายในกลุ่มวาดภาพ ทำให้เด็กใช้เวลาในการทำได้ดี และลดปัญหาการรอคอยในการวาดภาพระบายสี

ภาคผนวก

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม “เพื่อนที่ฉันรัก”

ใบกิจกรรม

ดินสอ

สีไม้

สัปดาห์ที่ 5

วันที่ 3 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: ธรรมะของหนู

เรื่อง: ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายของศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณีได้

สาระสำคัญ

ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี

ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี หมายถึง งดเว้นจากสิ่งมึนเมา ศีลข้อนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อเว้นจากการดื่มสุราเมรัย หรือสิ่งเสพติดต่าง ๆ สุรา หมายถึง น้ำเมาที่กลันแล้วหรือ เรียกว่า เหล้า เมรัย หมายถึง น้ำดองน้ำ น้ำดองน้ำอ้อย น้ำตาลเมา และสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น บุหรี่ ใบกระท่อม ฝิ่น รวมไปถึงการพนันสิ่งที่มอมเมาจิตใจคน ทำให้ขาดสติยั้งคิด ซึ่งโทษของการยุ่งกับสิ่งมึนเมา ได้แก่

1. ทำให้เสียทรัพย์ แน่นอนว่าต้องเสียเงินซื้อเหล้า ดื่มหลายคนก็เสียทรัพย์กันหลายคน สิ่งเสพติด เมื่อเสพติดจึงอยากเสพอีกเลยต้องเสียเงินซื้อไปเรื่อย ๆ รวมถึงการพนันก็เป็นสิ่งเสพติดที่ทำให้เสียทรัพย์เช่นกัน เพราะต้องลงทุนกับความเสี่ยง บางคนถึงกับเป็น ผีพนันกลายเป็นคนล้มละลายจนเสียครอบครัว

2. ก่อเหตุวิวาท เมื่อเหล้าเข้าปากหรือเสพยาเสพติด นิสัยคนก็เปลี่ยน กลายเป็นคนที่มีความกล้าขึ้นมาทันที อะไรไม่ดีกล้าทำหมด ทะเลาะกับคนอื่นบ้าง ส่วนการเล่นพนันทำให้มีปากเสียงทะเลาะกับคนในครอบครัว หรืออาจจะถูกเจ้าหนี้ข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย

3. ทำสิ่งผิดกฎหมาย เพื่อนำเงินเป็นทุนเล่นพนัน เช่น การลักขโมยทรัพย์สินของคนอื่น หรือทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน นำไปเป็นทุนในการลงทุนเล่นการพนันต่อไป

4. นำโรคมาให้ เป็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อทางเดินอาหาร ระบบประสาท ทางเดินโลหิต ต่อมไร้ท่อ และระบบการหายใจ

5. บั่นทอนกำลังปัญญา สุราและเสพสิ่งเสพติดเป็นตัวทำลายสติสัมปชัญญะ เมื่อขาดสติสัมปชัญญะ ปัญญาก็ลดน้อยถอยลงไป จะขาดปัญญาพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถพิจารณาได้ว่า สิ่งใดเป็นคุณ สิ่งใดเป็นโทษ สิ่งใดเป็นบุญ สิ่งใดเป็นบาป

สิ่งที่ควรปฏิบัติ : ไม่อยากรู้อยากลองในสิ่งที่ไม่ควรลอง และอยู่ให้ห่างจากสิ่งเสพติด ของมึนเมา และการพนัน ปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้เสพสิ่งเสพติดหรือเล่นการพนัน เลือกสรรแต่สิ่งที่ดี เช่น ไม่ดื่มน้ำอัดลม และน้ำสีที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เลือกดื่มแต่น้ำสะอาด ดื่มนม หรือดื่มน้ำผลไม้ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันเล่าข่าวสาร “เมาสุราแล้วขับรถเกิดอุบัติเหตุ” 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ว่า สาเหตุของเรื่องนี้คืออะไร 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนากันเกี่ยวกับศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี โดยใช้ชาร์ตภาพ บัตรภาพ ได้แก่ ชาร์ตสิ่งที่ทำให้เสพติดต่าง ๆ บัตรภาพโทษของการดื่มสุรา (เสียทรัพย์ ทะเลาะวิวาท โรค อับอาย ขาดสติ)	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “มารักษาศีล 5 กันเถอะ” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์กิจกรรม “มารักษาศีล 5 กันเถอะ” ได้แก่ กระดาษ ดินสอ สีประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สีไม้ สีเทียน สีน้ำ กระดาษสี ปากกาเมจิก - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม โดยให้เด็กวาดภาพประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ทุกคนมารักษาศีล 5 กันเถอะ โดยเด็ก ๆ สามารถเลือกอุปกรณ์การวาด ได้เพียง 1 อย่าง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้เด็กเลือกกลุ่มอิสระ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันโดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “มารักษาศีล 5 กันเถอะ” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “มารักษาศีล 5 กันเถอะ”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “มารักษาศีล 5 กันเถอะ” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้เด็กติดสติกเกอร์ตามความรู้สึกของตนเอง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กๆ สามารถรักษาศีลข้อที่ 5 ได้อย่างไรบ้าง	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. ข่าวสาร “เมาสุราแล้วขับรถเกิดอุบัติเหตุ”
2. ชาร์ตภาพเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้เสพติด มีดังนี้ ชาร์ตภาพสิ่งที่ทำให้เสพติดต่าง ๆ
3. บัตรภาพเกี่ยวกับโทษของสุรา มีดังนี้ บัตรภาพโทษของการดื่มสุรา (เสียทรัพย์ ทะเลาะวิวาท โรค อับอาย ขาดสติ)
4. อุปกรณ์กิจกรรม “มารักษาศีล 5 กันเถอะ” ได้แก่ กระดาษ ดินสอ สีประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สีไม้ สีเทียน สีน้ำ กระดาษสี ปากกาเมจิก
5. สติกเกอร์สำหรับสะท้อนความรู้สึกของตนเอง

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กแต่ละกลุ่มแบ่งบทบาทหน้าที่ได้ดี โดยเลือกจากความสามารถและความสมัครใจภายในกลุ่ม ทำให้เพื่อนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และจากเด็กที่มีบทบาทน้อย ได้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ทำให้ครูและเพื่อน ๆ ภายในกลุ่มชื่นชม และเด็กมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “มารักษาศีล 5 กันเถอะ”

กระดาษ

ดินสอ

สีประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สีไม้ สีเทียน สีน้ำ กระดาษสี ปากกาเมจิก

สัปดาห์ที่ 6
หน่วยเกษตรกรไทยในใจฉัน

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

สัปดาห์ที่ 6

วันที่ 1: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: เกษตรกรไทยในใจฉัน

เรื่อง: ชาวนา

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายและความสำคัญของอาชีพชาวนาได้

สาระสำคัญ

ชาวนา คือ อาชีพทางเกษตรกรรม ในประเทศไทยมักมีความหมายถึงอาชีพปลูกข้าวเป็นหลัก ชาวนาในประเทศไทยนับว่าเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุด เพราะข้าวเป็นอาหาร หลักของคนไทย อาชีพทำนาเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทยที่สืบทอดมายังอนุชนรุ่นหลัง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาปริศนาคำทาย “อะไรเอ่ย เป็นอาชีพของไทย มาแต่สมัยก่อน เกี่ยวกับการปลูก ดูแลเมล็ด รอออกเป็นรวง ใช้เคียวเกี่ยวเก็บ เอามาหุงทานเอย” 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาสถานการณ์ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ รู้ไหมว่าข้าวที่เรากินทุกวันมาจากไหน 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับอาชีพชาวนา และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน โดยใช้สื่อของจริง ชาร์ต ได้แก่ ต้นข้าว ข้าวสาร เคียวเกี่ยวข้าว ชาร์ตการทำนา	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “ปลูกข้าวของเรา” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - ครูแนะนำอุปกรณ์ โดยมีอุปกรณ์ ดังนี้ เมล็ดข้าว ดิน กระบอกฉีดน้ำ ถ้วยกระดาษเจาะรู ช้อนกลางพลาสติก - เด็กร่วมกันทำกิจกรรม โดยการนำช้อนกลางพลาสติกมาตัดดินใส่ลงไปในถ้วยกระดาษเจาะรูของตนเอง จากนั้นใช้มือหยิบเมล็ดข้าวใส่ลงไปในดินด้วยวิธีการโรยเมล็ดลงไปให้ทั่ว จากนั้นรดน้ำโดยใช้กระบอกฉีดน้ำฉีดให้ทั่ว - แต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มโดยใช้วิธีการนับ 1 – 5 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “ปลูกข้าวของเรา”โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “ปลูกข้าวของเรา” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “ปลูกข้าวของเรา”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “ปลูกข้าวของเรา” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้ดาวตนเอง ระดับ 1 – 10	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับอาชีพชาวนา 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพชาวนา 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับอาชีพชาวนา ชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เมื่อต้นข้าวของเด็ก ๆ ปลูกโต เด็ก ๆ จะนำไปทำอะไร	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. ปริศนาคำทาย “อะไรเอ่ย เป็นอาชีพของไทย มาแต่สมัยก่อน เกี่ยวกับการปลูก ดูแลเมล็ดรอออกเป็นรวง ใช้เคียวเกี่ยวเก็บ เอามาหุงทานเอย”

2. สื่อของจริง ได้แก่ ต้นข้าว ข้าวสาร เคียวเกี่ยวข้าว

3. ชาร์ตเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ ได้แก่ ชาร์ตการทำนา

4. อุปกรณ์การทำกิจกรรม “ปลูกข้าวของเรา” มีดังนี้ เมล็ดข้าว ดิน บัวรดน้ำ ภาชนะปลูกแบบต่าง ๆ เจาะรู ช้อนปลูก

5. ดาวสะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กแต่ละกลุ่มได้มีโอกาสตัดสินใจ และยอมรับฟังความคิดเห็นของกลุ่ม จากกิจกรรม “ปลูกข้าวของเรา” ในขั้นสะทอนความรู้สึก เด็กเปิดใจยอมรับฟังเพื่อยมากขึ้น พร้อมให้เหตุผลว่า ชอบทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน เพราะสนุกกว่า และยอมรับข้อตตลงของเพื่อนได้มากขึ้น

ภาคผนวก

อุปกรณ์การทำกิจกรรม “ปลูกข้าวของเรา”

เมล็ดข้าว ดิน บัวรดน้ำ ภาชนะปลูกแบบต่าง ๆ เจาะรู ช้อนปลูก

สัปดาห์ที่ 6

วันที่ 2 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: เกษตรกรไทยในใจฉัน

เรื่อง: ชาวไร่

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกบอกความหมายและความสำคัญของอาชีพชาวไร่ได้

สาระสำคัญ

ชาวไร่ คือ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำไร่ พืชไร่ คือ พืชที่ปลูกในลักษณะเป็นไร่ มีการดูแลรักษาที่ไม่ประณีต เป็นไม้ประเภทไม้ล้มลุกปีเดียวหรือนานหลายปีและไม้ทนแล้ง ต้องการน้ำน้อยมีอายุการปลูกและการเก็บเกี่ยวไม่นาน และเมื่อให้ผลผลิตแล้วลำต้นก็จะตาย

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันทายภาพปริศนา (ไร่อ้อย) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ คิดว่าอาชีพใดที่ปลูกดูแลพืชชนิดนี้ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนากันเกี่ยวกับชาวไร่ และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “แยกประเภทพืชไร่” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - ครูแนะนำอุปกรณ์กิจกรรม “แยกประเภทพืชไร่” ดังนี้ บัตรภาพ (พืชไร่ประเภทต่าง ๆ) ชาร์ตตารางพืชไร่ประเภทต่าง ๆ - ครูกำหนดให้เด็กแยกประเภทพืชไร่โดยนำบัตรภาพไปติดในชาร์ตประเภทพืชไร่ให้ถูกต้อง - เด็กนำเสนอหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามกลุ่มของห้องเรียน 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “แยกประเภทพืชไร่” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “แยกประเภทพืชไร่” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “แยกประเภทพืชไร่”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “แยกประเภทพืชไร่” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้วาดภาพแสดงอารมณ์ตามความรู้สึกของทุกคนในกลุ่ม พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับอาชีพชาวไร่ 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพชาวไร่ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับอาชีพชาวไร่ และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - ถ้าเด็ก ๆ เป็นชาวไร่ เด็กอยากปลูกพืชชนิดใดไว้รับประทานเอง	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. ภาพปริศนา “ไร่อ้อย”

2. บัตรภาพ ได้แก่ ไร่ข้าวโพด ไร่อ้อย ไร่มัน ตะไคร้ ถั่วเหลือง มะพร้าว กาแฟ ชา ปาล์ม งา ฝ้าย

3. อุปกรณ์กิจกรรม “แยกประเภทพืชไร่” ดังนี้ บัตรภาพ (พืชไร่ประเภทต่าง ๆ) ชาร์ตตารางพืชไร่ประเภทต่าง ๆ

4. ภาพหน้าแสดงอารมณ์สะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กแต่ละกลุ่มสามารถปฏิบัติกิจกรรม “แยกประเภทพืชไร่” ได้อย่างถูกต้อง และทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน เนื่องจากกิจกรรมนี้มีรายละเอียดหน้าที่มากกว่าจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม และเด็กที่ทำสำเร็จถูกต้อง มีความภาคภูมิต่อตนเอง และกลุ่มเพื่อน ขั้นสะท้อนความรู้สึก เด็กสะท้อนว่ามีความกังวลเพราะคิดว่ากิจกรรมยาก แต่เมื่อตนเองทำสำเร็จ เด็กบอกดีใจที่มีเพื่อนช่วยทำกิจกรรม

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “แยกประเภทพืชไร่”

บัตรภาพ (พืชไร่ประเภทต่าง ๆ)

ชาร์ตตารางพืชไร่ประเภทต่าง ๆ

สัปดาห์ที่ 6

วันที่ 3: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: เกษตรกรไทยในใจฉัน

เรื่อง: การประกอบอาหารจากผลผลิต ของอาชีพเกษตรกร

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกรายการอาหารจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกรได้

สาระสำคัญ

การประกอบอาหารจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกร ผลผลิตที่ได้จากเกษตรกรด้านต่าง ๆ ที่สามารถนำมาทำอาหารได้ เช่น ข้าวได้มาจากชาวนา ผักและผลไม้จากชาวสวน ซึ่งผลผลิตต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำมาประกอบอาหารทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. ครูนำสื่อของจริง “ข้าวหลาม” มาให้เด็ก ๆ ดู 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ คิดว่า ข้าวหลาม ให้วัตถุดิบในการทำ อะไรบ้าง 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนากันเกี่ยวกับการประกอบอาหารจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกร โดยใช้ชาร์ตภาพ บัตรภาพ ได้แก่ ชาร์ตการประกอบอาหารจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกร บัตรภาพเมนูอาหาร	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “Cooking เมนูแซนวิช” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์“Cooking เมนูแซนวิช” ดังนี้ ส่วนประกอบการทำเมนูแซนวิช (ขนมปังแผ่น ทูน่า หมูหยอง แฮม ไส้กรอก น้ำสลัด ผักกาดแก้ว ข้าวโพด แครอท) - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม โดยให้เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันประกอบอาหารที่มีผลผลิตจากเกษตรกร โดยสามารถเลือกไส้แซนวิช ได้เพียง 1 ไส้ต่อกลุ่ม จากนั้นใส่ผักกาดแก้ว ข้าวโพด แครอทลงไป แล้วใส่น้ำสลัดคลุกให้เข้ากัน แล้วนำมาทาลงบนขนมปังแผ่น ประกบขนมปังอีก 1 แผ่น และร่วมกันรับประทานอาหารที่มีผลผลิตจากเกษตรกร เมนูแซนวิช 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้เด็กเลือกกลุ่มอิสระ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “Cooking เมนูแซนวิช” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “Cooking เมนูแซนวิช” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “Cooking เมนูแซนวิช”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “Cooking เมนูแซนวิช” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้เด็กติดสติกเกอร์ตามความรู้สึกของตนเอง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับการประกอบอาหารจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกร 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบอาหารจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกร	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการประกอบอาหารจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกร และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ สามารถประกอบอาหาร เมนูอะไรจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกร	

สื่อการสอน

1. สื่อของจริง “ส่วนประกอบของข้าวหลาม”

2. ชาร์ตภาพเกี่ยวกับผลผลิตจากเกษตรกร มีดังนี้ ชาร์ตการประกอบอาหารจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกร

3. บัตรภาพเกี่ยวกับอาหารจากผลผลิตของอาชีพเกษตรกร มีดังนี้ เมนูอาหารต่าง ๆ

4. อุปกรณ์ “Cooking เมนูแซนวิช” ดังนี้ ส่วนประกอบการทำเมนูแซนวิช (ขนมปังแผ่น ทูน่า หมูหยอง แฮม ไส้กรอก น้ำสลัด ผักกาดแก้ว ข้าวโพด แครอท)

5. สติกเกอร์สำหรับสะท้อนความรู้สึกของตนเอง

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กทุกคนแสดงความคิดเห็นว่าตรงกันว่า กิจกรรม “Cooking เมนูแซนวิช” เป็นกิจกรรมที่สนุกที่สุด และทุกคนมีความสุขมาก เพราะเนื่องจากเด็กได้เลือกวัตถุดิบที่ถูกใจ และได้ลงมือปฏิบัติ มีส่ว นร่วมทุกคน บางกลุ่มแบ่งหน้าที่ ให้เพื่อนแต่ละคนใส่ส่วนผสมคนละ 1 ประเภท บางกลุ่ม แบ่งหน้าที่ให้ทุกคนได้ใส่วัตถุดิบทุกอย่างร่วมกัน จึงทำให้ใช้เวลานานกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่ทุกคนยอมรับกติกาภายในกลุ่ม และเห็นถึงความสามัคคีมากขึ้น เมื่อเด็กมีความสุข ทำให้สะท้อนความสามัคคีในกลุ่มได้ชัดเจนมากขึ้นด้วย และเห็นเด็กที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อนมากขึ้น โดยไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (ตนเองอยากกินไส้แฮม แต่ทุกคนในกลุ่มอยากกินไส้กรอก ตนเองยอมรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่ของเพื่อน)

ภาคผนวก

อุปกรณ์ “Cooking เมนูแซนวิช” ส่วนประกอบการทำเมนูแซนวิช ขนมปังแผ่น ทูน่า หมูหยอง แฮม ไส้กรอก น้ำสลัด ผักกาดแก้ว ข้าวโพด แครอท

สัปดาห์ที่ 7
หน่วยหนูน้อยกับเกมแสนสนุก

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

สัปดาห์ที่ 7

วันที่ 1: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: หนูน้อยกับเกมแสนสนุก

เรื่อง: ความหมายและความสำคัญของเกม

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายและความสำคัญของเกมได้

สาระสำคัญ

ความหมายและความสำคัญของเกม เกม (Games) คือ กิจกรรมการเล่นที่มีรูปแบบโดยไม่ต้องใช้ทักษะสูง กติกาไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินได้ออกกำลังกาย ความสำคัญคือ – ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกมการเล่นประเภทต่าง ๆ รู้วิธีการเล่นเข้าใจกติกา เข้าใจคุณประโยชน์ที่ได้รับจากเกม - ทักษะเบื้องต้นในการใช้อวัยวะทางกีฬา - เกิดทัศนคติรักและชอบออกกำลังกายด้วยกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เพื่อจะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองภายหน้า - เพื่อให้เด็กมีความสนุกสนานแจ่มใส มีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันทายคำปริศนา โดยการใช้สระและพยัญชนะ ปริศนา “เ ก ม” 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาสถานการณ์ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กๆเคยเล่นอะไรบ้าง - เกมอะไรที่เด็ก ๆ ชื่นชอบ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเกม และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน โดยใช้บัตรภาพ ได้แก่ บัตรภาพความสำคัญของเกม (กฎกติกา พัฒนากล้ามเนื้อ ทักษะทางกีฬา ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สนุกสนาน)	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “เกมห้ามขยับ” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - ครูแนะนำอุปกรณ์ โดยมีอุปกรณ์ ดังนี้ เทปสี - เด็กร่วมกันทำกิจกรรมโดยครูยืนตรงข้ามกับเด็ก ๆ คนละฝั่ง จากนั้นกำหนดเส้นชัยในจุดเดียวกันกับที่ครูยืน จับเวลา 3 นาที ตอนเล่นครูจะยืนหันหลังให้เด็ก ทำการนับ 1-5 แล้วหันมา - เด็ก ๆ ต้องพยายามเข้าเส้นชัยให้ได้ก่อนเวลาจะหมด แต่จะสามารถขยับและเดินได้เฉพาะตอนที่ครูหันหลังอยู่เท่านั้น หากครูหันมาแล้วเห็นว่าเด็กคนไหนขยับ เด็กคนนั้นก็จะตกรอบ 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มโดยใช้วิธีการนับ 1 – 5 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “เกมห้ามขยับ” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “เกมห้ามขยับ” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “เกมห้ามขยับ”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “เกมห้ามขยับ” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้ดาวตนเอง ระดับ 1 – 10	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเกม 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเกม	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเกม และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ ชอบเล่นเกมสนุก ๆ กับใครบ้าง	

สื่อการสอน

1. สระและพยัญชนะปริศนา “เ ก ม”

2. บัตรภาพความสำคัญของเกม (กฎกติกา พัฒนากล้ามเนื้อ ทักษะทางกีฬา ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สนุกสนาน)

3. อุปกรณ์การทำกิจกรรม “เกมห้ามขยับ” มีดังนี้ เทปสี

4. ดาวสะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กส่วนใหญ่ปฏิบัติ กิจกรรม “เกมห้ามขยับ” ก่อเกิดเป็นความสามัคคีภายในกลุ่ม สามารถปฏิบัติตนตามข้อตกลงของเกม และของกลุ่มได้ เมื่อตนทำผิดกติกา สามารถยอมรับและออกจากเกมได้ แม้ว่าใจจะยังอยากเล่นต่อ และเมื่อกลุ่มชนะ เด็กมีความรู้สึกร่วมกับชัยชนะได้ดี ไม่มีการกล่าวโทษเพื่อนที่แพ้

ภาคผนวก

อุปกรณ์การทำกิจกรรม “เกมห้ามขยับ”

เทปกาวสี

สัปดาห์ที่ 7

วันที่ 2 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: หนูน้อยกับเกมแสนสนุก

เรื่อง : เกมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ – ผู้ตาม (เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงผ่านการเล่นเกม)

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจ และบอกวิธีการเล่นเกมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ – ผู้ตามได้

สาระสำคัญ

เกมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ – ผู้ตาม ให้ผู้เล่นได้แสดงออกซึ่งความสามารถของตนเองให้มากที่สุด ฝึกทักษะการเป็นผู้นำ-ผู้ตามที่ดีในขณะเล่น อาจเป็นการมอบหมายหน้าที่ให้ทำในสถานการณ์จำลอง ฝึกการตัดสินใจและฝึกให้ผู้เล่นสลับบทบาทหน้าที่กันในการเล่น มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันทายภาพปริศนา (งูกินหาง) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ คิดว่าการละเล่นไทยสมัยก่อน ปัจจุบันยังมีเล่นกันอยู่หรือไม่ เพราะเหตุใด 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนากันเกี่ยวกับเกมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ – ผู้ตาม และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน โดยการใช้ชาร์ตภาพ ได้แก่ ชาร์ตภาพผู้นำ - ผู้ตาม	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “เกมพาลูกปิงปองไปส่งที” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - ครูแนะนำอุปกรณ์เด็กแต่ละกลุ่ม ดังนี้ หลอด ดินน้ำมัน แกนกระดาษทิชชู ไม้ ตัวต่อพลาสติก ลูกปิงปอง - เด็กและครูร่วมกันทำกิจกรรมโดยให้เด็กเลือกอุปกรณ์มาสร้างสะพานลำเลียงลูกปิงปองให้เคลื่อนที่จากจุดเริ่มต้นไปอีกฝั่งของโต๊ะ โดยลูกปิงปองต้องไม่สัมผัสกับโต๊ะ และสามารถเคลื่อนที่ได้โดยห้ามใช้มือสัมผัส และร่วมกันสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามกลุ่มของห้องเรียน 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “เกมพาลูกปิงปองไปส่งที” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “เกมพาลูกปิงปองไปส่งที” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “เกมพาลูกปิงปองไปส่งที”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “เกมพาลูกปิงปองไปส่งที” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้วาดภาพแสดงอารมณ์ตามความรู้สึกของทุกคนในกลุ่ม พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับเกมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ – ผู้ตาม 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเกมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ – ผู้ตาม	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเกมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำ – ผู้ตาม และชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กๆเคยเล่นเกมอะไรอีกที่ต้องเล่นหลาย ๆ คน และต้องมีผู้นำและผู้ตาม	

สื่อการสอน

1. ภาพปริศนา “งูกินหาง”
2. ชาร์ตภาพ ได้แก่ ชาร์ตภาพผู้นำ – ผู้ตาม
3. อุปกรณ์การทำกิจกรรม “เกมพาลูกปิงปองไปส่งที” ดังนี้ หลอด ดินน้ำมัน แกนกระดาษทิชชู่ ไม้ตัวต่อพลาสติก ลูกปิงปอง
4. ภาพหน้าแสดงอารมณ์สะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กทุกกลุ่มสามารถปฏิบัติ “เกมพาลูกปิงปองไปส่งที” ได้สำเร็จจากอุปกรณ์ที่กลุ่มได้เลือกต่างกันไป มีเพื่อนบางคนถูกเข้าใจผิดว่าไม่ช่วยเพื่อนทำกิจกรรมในกลุ่ม เพราะเห็นเพื่อนเดินไปกลุ่มอื่น จึงกล่าวโทษเพื่อนคนนั้น เพื่อนคนนั้นจึงเสียใจและอธิบายว่าตนไปดูว่าเพื่อนกลุ่มอื่นทำอย่างไร และเอามาปรับใช้ในกลุ่มตนเอง เมื่อได้อธิบาย เพื่อนทุกคนจึงขอโทษเพื่อนคนนั้น และครูเป็นผู้สังเกตและแนะนำเด็ก ๆ อยู่ห่าง ๆ สุดท้ายทุกคนในกลุ่มได้ปรับความเข้าใจกัน

ภาคผนวก

อุปกรณ์การทำกิจกรรม “เกมพาลูกปิงปองไปส่งที”

หลอด

ดินน้ำมัน

แกนกระดาษทิชชู่

ไม้

ตัวต่อพลาสติก

ลูกปิงปอง

สัปดาห์ที่ 7

วันที่ 3 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: หนูน้อยกับเกมแสนสนุก

เรื่อง: ประโยชน์ของเกม

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกประโยชน์ของเกมได้

สาระสำคัญ

ประโยชน์ของเกม ช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตอบความต้องการของเด็ก เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว อยู่ร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางด้าน ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้กับเด็ก

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันทายปริศนาคำทาย “เกมอะไรเอ่ย มีเพลงร้องประกอบ ผู้คนนั่งล้อมเป็นวงกลม มีคนวิ่งรอบวง คนนั่งต้องรู้ตัวไวจะได้วิ่งไปแปะคนเอาผ้ามาวางไว้ได้ทัน” 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ โดยใช้คำถามดังนี้ - ปัจจุบันมีเกมอะไรบ้าง - เกมในปัจจุบัน และเกมสมัยก่อน แตกต่างกันอย่างไร 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประโยชน์ของเกม โดยใช้บัตรภาพ ได้แก่ บัตรภาพประโยชน์ของเกม (สนุกสนาน สนองความต้องการของเด็ก เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว อยู่ร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมและพัฒนาทักษะ)	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “เกมนี้นั้นมีประโยชน์” ดังนี้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม - ครูแนะนำอุปกรณ์ ดังนี้ ลูกบอล กรวย ผ้า ลูกโป่ง ตะเกียบ แก้วพลาสติก - เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดสร้างสรรค์เกมที่ใช้อุปกรณ์ที่มีให้ โดยคิดวิธีการเล่นและกติกาในการเล่นเกม - สาธิตให้เพื่อนดู และนำเสนอว่าเกมที่สร้างสรรค์นั้นมีชื่อว่าอะไร และได้รับประโยชน์อะไรจากเกมที่คิดสร้างสรรค์นี้บ้าง 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้เด็กเลือกกลุ่มอิสระ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินโดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “เกมนี้นั้นมีประโยชน์” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “เกมนี้นั้นมีประโยชน์”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “เกมนี้นั้นมีประโยชน์” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้เด็กติดสติกเกอร์ตามความรู้สึกของตนเอง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับประโยชน์ของเกม 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของเกม	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประโยชน์ของเกมและชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กอยากชวนคนในครอบครัวเล่นเกมอะไรบ้าง เพราะอะไร	

สื่อการสอน

1. ปริศนาคำทาย “เกมอะไรเอ่ย มีเพลงร้องประกอบ ผู้คนนั่งล้อมเป็นวงกลม มีคนวิ่งรอบวง คนนั่งต้องรู้ตัวไว จะได้วิ่งไปแปะคนเอาผ้ามาวางไว้ได้ทัน”

2. บัตรภาพประโยชน์ของเกม มีดังนี้ บัตรภาพสนุกสนาน สนองความต้องการของเด็ก เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว อยู่ร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมและพัฒนาทักษะ

3. อุปกรณ์การทำกิจกรรม “เกมนี้นั้นมีประโยชน์” มีดังนี้ ลูกบอล กรวย แก้วพลาสติก ผ้า ลูกโป่ง ตะเกียบ แก้วพลาสติก

4. สติกเกอร์สำหรับสะท้อนความรู้สึกของตนเอง

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กทุกคนได้วางแผนและแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ในการคิดกิจกรรม “เกมนี้นั้นมีประโยชน์” และได้เห็นเพื่อนที่มีบทบาทเป็นผู้นำ ได้ลดบทบาทตนเองเป็นผู้ตามบ้าง จึงทำให้เพื่อนคนอื่น ๆ ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี

ภาคผนวก

อุปกรณ์การทำกิจกรรม “เกมนี้นั้นมีประโยชน์”

ลูกบอล

กรวย

ผ้า

ลูกโป่ง

ตะเกียบ

แก้วพลาสติก

สัปดาห์ที่ 8

หน่วยเด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

สัปดาห์ที่ 8

วันที่ 1: กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม

เรื่อง: ความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทย

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทยได้

สาระสำคัญ

ศิลปวัฒนธรรมไทย หมายถึง ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่ถูกพัฒนาหล่อหลอมขึ้นจนมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรมการทักทาย ภาษา วิถีความเป็นอยู่ อาหาร การแต่งกาย ประเพณี การละเล่น นอกจากนี้ คนไทยยังได้มีการยอมรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นเข้ามาโดยการนำมาดัดแปลงผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์ในที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับวีดีทัศน์ กุ๋งกิ๋งเที่ยวไทย (https://www.youtube.com/watch?v=MTbtRaFgAxU) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาสถานการณ์ศิลปวัฒนธรรมที่เด็ก ๆ เคยมีส่วนรวม โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็ก ๆ เคยร่วมกิจกรรมประเพณีไทยอะไรบ้าง ที่ไหน อย่างไร 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของไทย และวัฒนธรรมไทยประเภทต่าง ๆ โดยใช้บัตรภาพ ภาษาไทย การทักทายของไทย ดนตรีไทย การแต่งกายของคนไทย และภาษาไทย ประเพณีไทย	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “วัฒนธรรมไทยที่หนูชื่นชอบ” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์กิจกรรม “วัฒนธรรมไทยที่หนูชื่นชอบ” ได้แก่ กระดาษ ดินสอ ยางลบ สีไม้ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรมโดยครูกำหนดให้เด็กเลือกวาดวัฒนธรรมไทยที่ชื่นชอบกลุ่มละ 3 กิจกรรม - เด็ก ๆ วาดภาพและระบายสีภาพตามที่กลุ่มได้เลือก - แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน พร้อมบอกเหตุผลที่เลือกวัฒนธรรมดังกล่าว 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มโดยใช้วิธีการนับ 1 – 5 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “วัฒนธรรมไทยที่หนูชื่นชอบ” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “วัฒนธรรมไทยที่หนูชื่นชอบ” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่มร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “วัฒนธรรมไทยที่หนูชื่นชอบ”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “วัฒนธรรมไทยที่หนูชื่นชอบ” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มตนเอง พร้อมทั้งบอกเหตุผลวัฒนธรรมไทยที่หนูชื่นชอบ 2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติโดยการบอกเล่าและให้ดาวตนเอง ระดับ 1 – 10	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของไทย และวัฒนธรรมไทยประเภทต่าง ๆ 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของไทย และวัฒนธรรมไทยประเภทต่าง ๆ 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของไทย และวัฒนธรรมไทยประเภทต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - เด็กคิดว่า ในโรงเรียนของเรา วัฒนธรรมไทยใดที่เด็กพบเห็นอยู่เป็นประจำ	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. วีดีทัศน์ กุ๋งกิ๋งเที่ยวไทย (https://www.youtube.com/watch?v=MTbtRaFgAxU)
2. บัตรภาพ ภาษาไทย การทักทายของไทย ดนตรีไทย การแต่งกายของคนไทย และภาษาไทยประเพณีไทย
3. อุปกรณ์กิจกรรม “วัฒนธรรมไทยที่หนูชื่นชอบ” ได้แก่ กระดาษ ดินสอ ยางลบ สีไม้
4. ดาวสะท้อนการเรียนรู้

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กแต่ละกลุ่มสามารถแบ่งหน้าที่ และวางแผนการทำงานได้เป็นระบบระเบียบมากขึ้น ทำกิจกรรมได้เสร็จรวดเร็วมากขึ้น และทุกคนสามารถมีส่วนร่วมกับชิ้นงานและการทำเสนอชิ้นงานดี

ภาคผนวก

อุปกรณ์กิจกรรม “วัฒนธรรมไทยที่หนูชื่นชอบ”

กระดาษ

ดินสอ ยางลบ

ดินสอสีไม้

สัปดาห์ที่ 8

วันที่ 2 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม

เรื่อง: ภาคกลาง (เรือยาว)

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกประเพณีเรือยาวของภาคกลางได้

สาระสำคัญ

ภาคกลาง (เรือยาว) การแข่งเรือยาวเป็นวัฒนธรรมการละเล่นของภาคกลาง จัดขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการละเล่นในช่วงเทศกาลทอดกฐิน ทอดผ้าป่าจะจัดในช่วงเดือน 11-เดือน12 ซึ่งจะตรงกับฤดูน้ำหลากพอดี ปัจจุบันการแข่งขันเรือยาวพัฒนาจากกาลละเล่นมาเป็นกีฬา โดยมีการแบ่งประเภทของการแข่งขันเรือยาวได้ดังนี้ เรือยาวใหญ่ไม่เกิน 55 ฝีพาย, เรือยาวกลางไม่เกิน 31 ฝีพาย, เรือยาวเล็กไม่เกิน 30 ฝีพาย ระยะทางที่ใช้ในการแข่งขันจะไม่เกิน 600-650เมตร โดยจะมีทุ่นบอกทุก ๆ 100 เมตร

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับวีดีทัศน์ บุพเพสันนิวาส ตอน แข่งเรือยาว (https://www.youtube.com/watch?v=T6mtNlzmuDU) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ว่า เด็ก ๆ เคยชมการแข่งขันเรือยาวบ้างไหม และเป็นอย่างไร 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการแข่งขันเรือยาวโดยใช้บัตรภาพเรือยาวประเภทต่าง ๆ เครื่องแต่งกายของผู้พายเรือยาว และวิดีทัศน์ประกอบการสนทนา	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “แข่งเรือยาว” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์ “แข่งเรือยาว”ได้แก่ เรือยาวจำลอง - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม “แข่งเรือยาว” โดยเด็กแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่หัวเรือ ท้ายเรือ และร่วมกันแข่งพายเรือยาว กลุ่มใดเข้าเส้นชัยก่อนชนะ 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามกลุ่มของห้องเรียน 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการดำเนินกิจกรรม “แข่งเรือยาว” โดยเด็กแต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม “แข่งเรือยาว” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “แข่งเรือยาว”	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม“แข่งเรือยาว” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้วาดภาพแสดงอารมณ์ตามความรู้สึกของทุกคนในกลุ่ม พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับประเพณีเรือยาวของภาคกลาง 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประเพณีเรือยาวของภาคกลาง 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเพณีเรือยาวของภาคกลางหากเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็กๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - ถ้ามีโอกาส เด็ก ๆ จะไปดูการแข่งเรือยาวที่ไหน	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. วีดีทัศน์ บุพเพสันนิวาส ตอนแข่งเรือยาว (https://www.youtube.com/watch?v=T6mtNlzmuDU)

2. บัตรภาพเรือยาวประเภทต่าง ๆ เครื่องแต่งกายของผู้พายเรือยาว และวิดีทัศน์ประกอบการสนทนา

3. อุปกรณ์ “แข่งเรือยาว” ได้แก่ เรือยาวจำลอง

4. ภาพหน้าแสดงอารมณ์สะท้อนการเรียนรู้

.

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

บันทึกผลหลังสอน

เด็กสนุกสนานกับการทำกิจกรรม และได้รับบทบาทหน้าที่ที่ตนเองได้รับ และปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองจนสำเร็จ และเกิดเป็นความภาคภูมิใจในตนเองและกลุ่ม แต่เนื่องจากกิจกรรมนี้ มีผู้ชนะ และผู้แพ้ ในขั้นการสะท้อนความรู้สึก กลุ่มเด็กที่แพ้ จะรู้สึกเสียใจนิดหน่อย แต่สามารถยอมรับผลการแข่งขันได้

ภาคผนวก

อุปกรณ์ “แข่งเรือยาว”

เรือยาวจำลอง

สัปดาห์ที่ 8

วันที่ 3 : กิจกรรมเสริมประสบการณ์

หน่วย: เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม

เรื่อง: ภาคอีสาน (บุญบั้งไฟ)

เวลา: 30 - 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

1.4 การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

1.5 การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกประเพณีบุญบั้งไฟของภาคอีสานได้

สาระสำคัญ

ภาคอีสาน(บุญบั้งไฟ) เป็นประเพณีหนึ่งของภาคอีสานของไทยรวมไปถึงลาว โดยมีตำนานมาจากนิทานพื้นบ้านของภาคอีสานเรื่องพระยาคันคาก ซึ่งในนิทานพื้นบ้านดังกล่าวได้กล่าวถึง การที่ชาวบ้านได้จัดงานบุญบั้งไฟขึ้นเพื่อเป็นการบูชา พระยาแถน โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่า พระยาแถนมีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล และมีความชื่นชอบไฟเป็นอย่างมาก ส่วนประกอบของบั้งไฟได้แก่ เลาบั้งไฟคือส่วนที่ทำหน้าที่บรรจุดินปืน, หางบั้งไฟ คือส่วนที่ทำหน้าที่เป็นหางเสือ และลูกบั้งไฟคือลำไม้ไผ่ที่นำมาประกอบกับเลาบั้งไฟ ลูกบั้งไฟจะช่วยให้รูปทรงของบั้งไฟกลมเรียว สวยงาม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์ (S: Situation Setting) 1. เด็กและครูร่วมกันฟังเพลง บุญบั้งไฟเดือนหก (https://www.youtube.com/watch?v=4RbFMwxn94A) 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเพลง โดยใช้คำถามดังนี้ - เพลงที่ฟังไปเกี่ยวกับเรื่องอะไร - เด็ก ๆ คิดว่าบุญบั้งไฟคืออะไร 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟโดยใช้บัตรภาพบั้งไฟประเภทต่าง ๆ การแต่งกายสำหรับการแห่บั้งไฟ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงระหว่างแห่บั้งไฟ 4. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์จากวีดีทัศน์บุญบั้งไฟ	☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: Agreement Creation) 1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม “บั้งไฟเดือนหก” ดังนี้ - ครูแนะนำอุปกรณ์ “บั้งไฟเดือนหก” ได้แก่ โมเดลบั้งไฟพญานาค ลูกโป่ง หลอดประเภทต่าง ๆ โดยมีขนาดแตกต่างกัน กระดาษสี กระดาษสติกเกอร์ กรรไกร ยาง ไหมพรม ลวดกำมะหยี่ ตะเกียบ - เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการทำกิจกรรม โดยเลือกวัสดุมาออกแบบและร่วมกันประดิษฐ์บั้งไฟ จากนั้นให้เด็ก ๆ นำผลงานมาทดลองว่าสามารถลอยขึ้นฟ้าได้หรือไม่ - เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน 2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้เด็กเลือกกลุ่มอิสระ 3. เด็กแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันในการสร้างข้อตกลงในการที่จะดำเนินกิจกรรม “บั้งไฟเดือนหก” โดยให้แต่ละกลุ่มบอกข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตนเองให้ครูฟัง	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 3 กระตุ้นความคิด (T: Thinking Stimulus) 1. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ วางแผน การดำเนินกิจกรรม	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้	สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
“บั้งไฟเดือนหก” พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันโดยการสนทนา 2. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนดำเนินกิจกรรม “บั้งไฟเดือนหก”	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (A: Activity Practice) 1. เด็กและครูร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม “บั้งไฟเดือนหก” ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ และมีครูเป็นผู้สังเกตการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้	☑ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม ☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้ (L: Learning Reflection) 1. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอบั้งไฟของกลุ่มตนเอง พร้อมทั้งบอกเหตุผลในการเลือกวัสดุต่าง ๆ มาประดิษฐ์ 2. เด็กสะท้อนความรู้สึก เกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติข้อตกลงภายในกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ โดยการให้เด็กติดสติกเกอร์ตามความรู้สึกของตนเอง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน	☑ การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ☑ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์
ขั้นที่ 6 การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: Apply to Real Life) 1. เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟของภาคอีสาน 2. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ถามในสิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟของภาคอีสาน 3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟของภาคอีสานและชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ โดยใช้คำถามดังนี้ - ถ้าไม่ใช่ประเพณีบุญบั้งไฟ เด็ก ๆ จะทำอย่างไรให้ฝนตก	☑ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์

สื่อการสอน

1. เพลง บุญบั้งไฟเดือนหก (https://www.youtube.com/watch?v=4RbFMwxn94A)

2. บัตรภาพบั้งไฟประเภทต่าง ๆ การแต่งกายสำหรับการแห่บั้งไฟ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงระหว่างแห่บั้งไฟ

3. อุปกรณ์ “บั้งไฟเดือนหก” ได้แก่ โมเดลบั้งไฟพญานาค ลูกโป่ง หลอดประเภทต่าง ๆ โดยมีขนาดแตกต่างกัน กระดาษสี กระดาษสติกเกอร์ กรรไกร ยาง ไหมพรม ลวดกำมะหยี่ ตะเกียบ

4. สติกเกอร์สำหรับสะท้อนความรู้สึกของตนเอง

การประเมินผล

1. สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การออกแบบการประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1. การสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. การสนทนา 3. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ผลงาน	1.แบบสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน 2. ประเด็นการสนทนา 3. แบบบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วม 4. แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

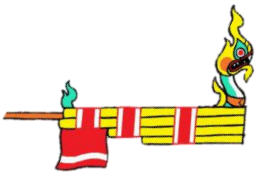
บันทึกผลหลังสอน

เด็กสามารถกิจกรรม “บั้งไฟเดือนหก” ได้สำเร็จทุกกลุ่ม เด็กบางกลุ่มได้วางแผน และปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้สำเร็จ บางกลุ่มปฏิบัติตนามแผนและไม่สำเร็จ เด็กจึงแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยมีครูแนะนำและให้เด็กตัดสินใจแก้ปัญหาภายในกลุ่มตนเอง โดยทุกคนในกลุ่มพยายามลองผิดลองถูกด้วยตนเอง โดยมีเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ให้กำลังใจ โดยการส่งเสียงเชียร์ และเด็กทุกกลุ่มสามารถทำได้สำเร็จ เด็กทั้งห้องดีใจกับเพื่อน ๆ ทุกกลุ่ม

ภาคผนวก

อุปกรณ์ “บั้งไฟเดือนหก”

โมเดลบั้งไฟพญานาค

ลูกโป่ง

หลอดประเภทต่างๆ โดยมีขนาดแตกต่างกัน

กระดาษสี

กระดาษสติกเกอร์

กรรไกร

ยาง

ไหมพรม

ลวดกำมะหยี่

ตะเกียบ

ภาคผนวก จ
แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

คำชี้แจง:

1. แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยนี้ เป็นการประเมินพฤติกรรมก่อน และหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ SATALA

2. แบบประเมินนี้เป็นการประเมินพฤติกรรมจากการสร้างสถานการณ์ที่ตั้งไว้และทำการสังเกตสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี

3. แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยมุ่งวัดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงสมรรถนะความเป็นพลเมือง 5 ด้าน และรายการพฤติกรรมย่อยของแต่ละด้าน ดังนี้

1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society

(1) การรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม

(2) การแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม

2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

(1) การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

(2) การแสดงออกถึงพฤติกรรมการรู้ถึงสิทธิของตน

(3) การแสดงออกถึงพฤติกรรมการรู้ถึงสิทธิของผู้อื่น

(4) การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

(5) การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตน

3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

(1) การยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

(2) การเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

(3) การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

(1) การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง

(2) การปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง

5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society members

(1) การแสดงออกถึงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม

(2) การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สร้างสรรค์นำมาซึ่งสังคมยอมรับ

(3) การแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือ/พัฒนาสังคมให้น่าอยู่

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินการใช้แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ใช้แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA

ระยะที่ 2 ใช้แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA

กิจกรรมตามสถานการณ์

กิจกรรมตามสถานการณ์ที่ใช้ในการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 โรงเรียนน่าอยู่ น่าเรียน

กิจกรรมที่ 2 เพื่อนในโลกของเรา

ขั้นตอนการวัดสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ใช้แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองทำการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองอย่างละเอียด เพื่อให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ใช้แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองต้องสร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ใช้แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองดำเนินการใช้แบบประเมินสมรรถนะกับกลุ่มตัวอย่างก่อนการใช้รูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ และหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ใช้แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมมาวิเคราะห์ข้อมูล

เกณฑ์การประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย

เกณฑ์การพิจารณาสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วยค่าระดับ 2, 1 และ 0 โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

2 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงสมรรถนะความเป็นพลเมืองจากการปฏิบัติด้วยตนเอง

1 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงสมรรถนะความเป็นพลเมืองจากการชี้แนะโดยครูหรือชี้ชวนจากเพื่อน

0 หมายถึง ไม่มีการแสดงพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นพลเมือง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม การอยู่ร่วมกัน และการแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม

2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รู้ถึงสิทธิของตนและผู้อื่น ทั้งการแสดงออกในเชิงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนเอง

3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมการยอมรับการเข้าใจ การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจ โดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา และข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง การไม่ปฏิบัติตนอย่างไร้ขอบเขตอันนำมาสู่ความไม่เป็นระเบียบภายในกลุ่ม

5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม การแสดงพฤติกรรมที่นำมาซึ่งสังคมยอมรับ และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ส่งผลให้สังคมน่าอยู่

แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย

กิจกรรมที่ 1 โรงเรียนน่าอยู่ น่าเรียน

แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยนี้ ประกอบด้วยพฤติกรรม 5 ด้าน ดังนี้

1. การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

3. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

4. การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

5. การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

วิธีดำเนินการ

1. ครูกำหนดสถานการณ์โดยนำภาพ (โรงเรียนที่ไม่สะอาด ไม่น่าอยู่) มาให้นักเรียนดู

2. ครูและเด็กร่วมกันสนทนาจากภาพ (โรงเรียนที่ไม่สะอาด ไม่น่าอยู่) โดยใช้คำถาม ดังนี้

   2.1 ภาพที่เด็ก ๆ เห็นเป็นอย่างไร

   2.2 เด็ก ๆ คิดว่า เพราะอะไรโรงเรียนจึงเป็นแบบนี้

   2.3 เด็ก ๆ คิดว่าเราจะทำอย่างไรให้โรงเรียนน่าอยู่ และน่าเรียน

3. ครูให้เด็ก ๆ ร่วมกันทำกิจกรรม โรงเรียนน่าอยู่ น่าเรียน โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประดิษฐ์ป้ายรณรงค์แนวทางทำให้โรงเรียนน่าอยู่ น่าเรียน โดยมีจำนวนข้อจำกัด 5 ข้อ และเงื่อนไขการเลือกอุปกรณ์เสริมสำหรับตกแต่งโดยจำกัดจำนวน 5 อย่างเท่านั้น วิธีการมีดังนี้

   3.1 แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม โดยใช้การจับไม้ไอศกรีมสี

   3.2 ให้นักเรียนสร้างข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

   3.3 ให้นักเรียนในกลุ่มตกลงร่วมกันในการออกมาเลือกอุปกรณ์เสริมจำนวน 5 อย่าง จากจำนวน 10 อย่าง

4. เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโรงเรียนน่าอยู่ น่าเรียนให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอแนวทาง

5. ให้แต่ละกลุ่มสะท้อนการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม

6. ให้นักเรียนประเมินการทำงานของตนเอง และเพื่อน โดยการสนทนากับครู

แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย
กิจกรรมที่ 2 เพื่อนในโลกของเรา

แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยนี้ ประกอบด้วยพฤติกรรม 5 ด้าน ดังนี้

1. การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Respecting the rights of self and others)

3. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Accepting individual differences)

4. การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (Respecting the rules and collective agreements)

5. การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (Social responsibility and Creative society membership)

วิธีดำเนินการ

1. ครูกำหนดสถานการณ์โดยนำคลิป (เพื่อนต่างชาติ) มาให้เด็ก ๆ ดู
   https://youtu.be/bPxk0jlKpdU?si=Ym4baWFbUxsalybA
2. ครูและเด็กร่วมกันสนทนาจากคลิป (เพื่อนต่างชาติ) โดยใช้คำถาม ดังนี้
   2.1 เด็ก ๆ คิดรู้สึกอย่างไรกับการดูคลิปเพื่อนต่างชาติ
   2.2 เด็ก ๆ คิดเห็นอย่างไรกับตัวละครในคลิปเพื่อนต่างชาติ
   2.3 เด็ก ๆ คิดว่าหากเด็ก ๆ เป็นตัวละครในคลิปเพื่อนต่างชาติทั้ง 2 คน เด็ก ๆ จะปฏิบัติตัวกับเพื่อนอย่างไร
3. ให้เด็ก ๆ แสดงบทบาทสมมติร่วมกันในหัวข้อ “เพื่อนในโลกของเรา” โดยครูกำหนดสถานการณ์ หากเด็ก ๆ ที่เป็นเพื่อนกันติดเกาะและมีขนมแค่ 1 กล่อง และต้องนั่งเรือที่มีพื้นที่จำกัดเด็ก ๆ จะปฏิบัติตนอย่างไร
4. ให้เด็ก ๆ ออกมานำเสนอการแสดงบทบาทสมมติแต่ละกลุ่ม
5. ให้สมาชิกในกลุ่มสะท้อนการแสดงบทบาทสมมติร่วมกัน และบอกความรู้สึกจากเงื่อนไขที่จำกัดว่ามีผลต่อการปฏิบัติกิจกรรมหรือไม่ อย่างไร

เกณฑ์และคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน
ระดับสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย

การพิจารณาระดับสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยมีเกณฑ์และคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ดังแสดงตามตาราง

ตาราง 1 แสดงเกณฑ์และคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนระดับสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	ค่าระดับพฤติกรรม	ลักษณะสำคัญของพฤติกรรม
1. ด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม		
1.1 การรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรมปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรมจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม
1.2 การแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสมจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสมจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม
2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น		
2.1 การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันจากการชี้แนะโดยครูหรือชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน
2.2 การแสดงออกถึงพฤติกรรมการรู้ถึงสิทธิของตน	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการแสดงออกในการรู้ถึงสิทธิของตนจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการแสดงออกในการรู้ถึงสิทธิของตนจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการแสดงออกในการรู้ถึงสิทธิของตน

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	ค่าระดับพฤติกรรม	ลักษณะสำคัญของพฤติกรรม
2.3 การแสดงออกถึงพฤติกรรมการรู้ถึงสิทธิของผู้อื่น	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้ถึงสิทธิของผู้อื่นจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้ถึงสิทธิของผู้อื่นจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการรู้ถึงสิทธิของผู้อื่น
2.4 การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
2.5 การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตน	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตน
3. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล		
3.1 การยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม
3.2 การเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมจากการปฏิบัติด้วยตนเอง

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	ค่าระดับพฤติกรรม	ลักษณะสำคัญของพฤติกรรม
ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมจากการชี้แนะโดยครูหรือชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม
3.3 การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมจากการชี้แนะโดยครูหรือชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม
4. การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน		
4.1 การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเองจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเองจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง
4.2 การปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเองจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเองจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	ค่าระดับพฤติกรรม	ลักษณะสำคัญของพฤติกรรม
5. การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์		
5.1 การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเองจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเองจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง
5.2 การแสดงออกถึงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคมจากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคมจากการชี้แนะโดยครูหรือ ชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการแสดงออกถึงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม
5.3 การแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือ/พัฒนาสังคมให้น่าอยู่	2	พฤติกรรมที่แสดงถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือ/พัฒนาสังคมให้น่าอยู่จากการปฏิบัติด้วยตนเอง
	1	พฤติกรรมที่แสดงถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือ/พัฒนาสังคมให้น่าอยู่จากการชี้แนะโดยครูหรือชี้ชวนจากเพื่อน
	0	ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือ/พัฒนาสังคมให้น่าอยู่

แบบบันทึกการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ชื่อกิจกรรม .....

วันที่ประเมินพฤติกรรม ..... เวลา .....

ผู้ประเมินพฤติกรรม .....

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
1. ด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม	1				
	2				
1.1 การรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
1. ด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม 1.2 การแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
1.การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	1				
2.1 การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 2.2 การแสดงออกถึงพฤติกรรมการรู้ถึงสิทธิของตน	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 2.3 การแสดงออกถึงพฤติกรรมการรู้ถึงสิทธิของผู้อื่น	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 2.4 การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 2.5 การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตน	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมือง เด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
3. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	1				
3.1 การยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมือง เด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
3. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 3.2 การเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
3. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 3.3 การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
4. การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน	1				
4.1 การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
4. การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน 4.2 การปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
5. การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ 5.1 การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
5. การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ 5.2 การแสดงออกถึงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย	เลขที่	ค่าระดับพฤติกรรม			บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม
		2	1	0	
5. การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ 5.3 การแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือ/พัฒนาสังคมให้น่าอยู่	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				
	11				
	12				
	13				
	14				
	15				
	16				
	17				
	18				
	19				
	20				
	21				
	22				
	23				
	24				
	25				
	26				
	27				
	28				

ภาคผนวก ฉ
คู่มือการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

คู่มือการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ
ในรูปแบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม ZOOM Cloud Meetings

คำชี้แจง

การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ มีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองรูปแบบในงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยใช้ชื่อรูปแบบว่า “รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่” ทั้งนี้ได้มีการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยรูปแบบดังกล่าวได้นำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้นแล้ว

การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้เพื่อเป็นการยืนยันรับรองในการนำรูปแบบไปใช้ และรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

1. เพื่อรับรองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
2. เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ประเด็นคำถาม

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีความถูกต้อง เหมาะสมในการนำไปใช้หรือไม่ อย่างไร มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่หรือไม่ อย่างไร เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่หรือไม่ อย่างไร
2. ท่านมีข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALAเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ไปใช้อย่างไร

โครงร่างของการวิจัยโดยย่อ

1. ชื่อวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

2) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย รูปแบบการจัดประสบการณ์ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยโลกยุคใหม่

1.1 รูปแบบการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน

1.2 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

1.3 สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements) และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and Creative society membership)

2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกตามระยะและขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

2.1 ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 56 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย หลักสูตรปกติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 28 คน (เป็นห้องเรียนที่เจาะจง ด้วยครูประจำชั้นเป็นผู้ช่วยวิจัยในการจัดประสบการณ์ในการวิจัยนี้)

2.3 ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล และครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย ซึ่งแบ่งออกเป็นแต่ละระยะและขั้นตอนการวิจัยดังนี้

2.3.1 ผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ ซึ่งรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล และครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย รวมทั้งหมดจำนวน 12 คน

2.3.2 ผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ ด้วยการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล และ ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นปฐมวัย รวมทั้งหมดจำนวน 9 คน

2.3.3 ผู้ให้ข้อมูลในการทดลองใช้รูปแบบ ด้วยการการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย พลเมืองศึกษา และดิจิทัล รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน

2.3.4 ผู้ให้ข้อมูลในการทดลองใช้รูปแบบ ด้วยการการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย พลเมืองศึกษา และดิจิทัล รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน

2.3.5 ผู้ให้ข้อมูลในการรับรองรูปแบบ ด้วยการประเมินความความสอดคล้องของแบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย การวัดและประเมินผล รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน

2.3.6 ผู้ให้ข้อมูลในการรับรองรูปแบบ ด้วยจัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาฉันทามติของรูปแบบ และการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ

ด้านการศึกษาปฐมวัย ด้านพลเมืองศึกษา ด้านวิจัยและวัดประเมินผลทางการศึกษา และครูปฐมวัย รวมทั้งหมดจำนวน 7 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

3.1 ระยะเวลาในการพัฒนารูปแบบ

เดือนพฤษภาคม 2566 – เดือนธันวาคม 2566

3.2 ระยะเวลาในการทดลองใช้รูปแบบ

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

3.3 ระยะเวลาในการรับรองรูปแบบ

เดือนพฤษภาคม 2568

สมมติฐานการวิจัย

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

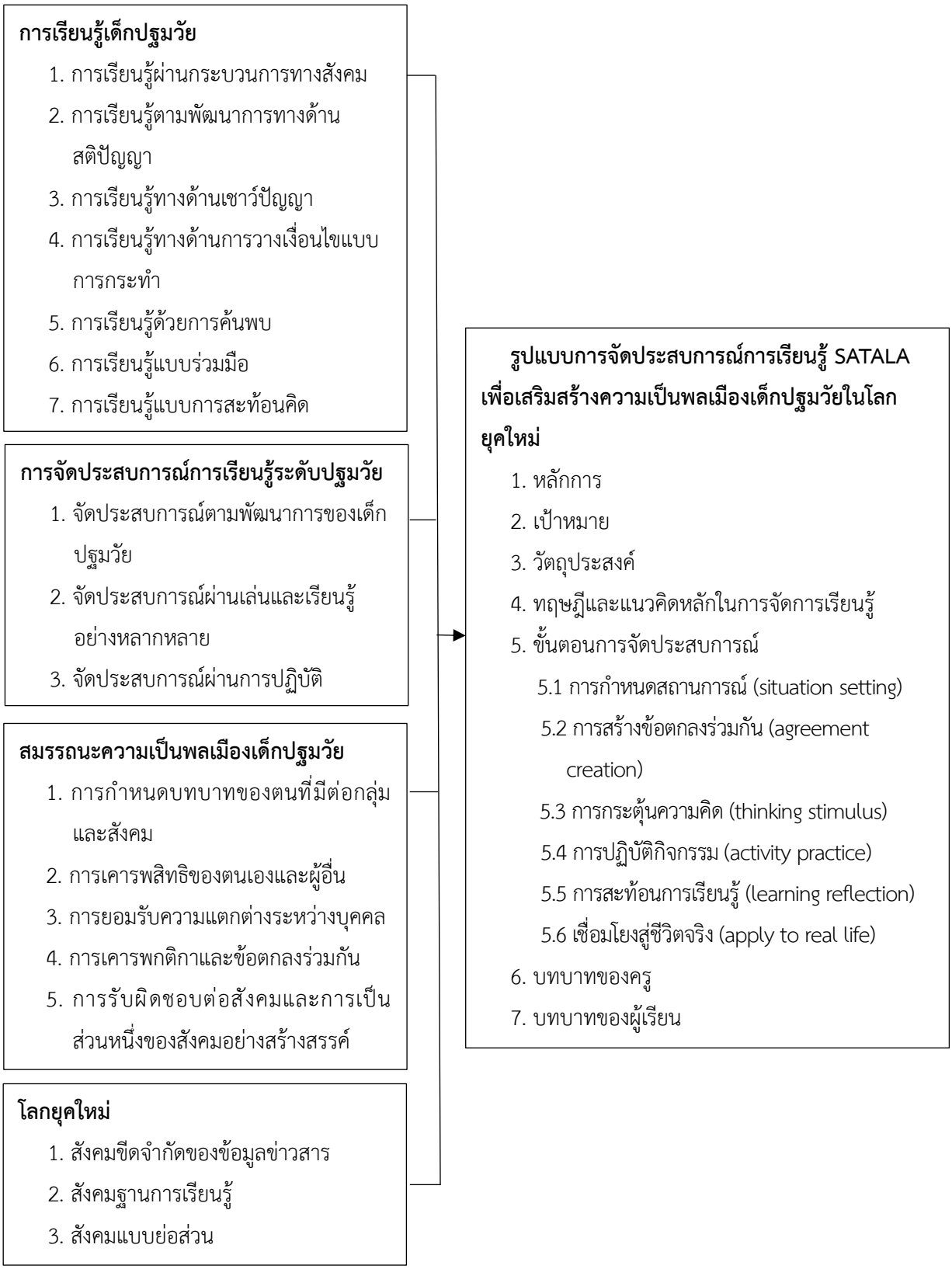
แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

1. แนวคิดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของ Hohmann and Weikart (1995) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) Shonkoff and Phillips (2000) Mac Naughton. (2003). Hertzman (2004) และ Fleer and Raban (2005) และ Banks and Banks (2007)

3. สมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของวิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2553) ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2557) Alderson, Hawthorne and Killen (2005) Nutbrown and Clough (2009) และ UNESCO (2015)

4. โลกยุคใหม่ ตามแนวคิดของธงชัย สมบูรณ์ (2560) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ หมายถึง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ หมายถึง ลำดับขั้นในการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

1) การกำหนดสถานการณ์ หมายถึง การที่เด็กและครูร่วมกันจัดกิจกรรมร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อพิจารณาเรื่องราว สถานการณ์ ผ่านการสนทนา ผ่านการเล่าเรื่องที่เป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นฐานในการปฏิบัติกิจกรรม

2) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กกำหนดข้อตกลงร่วมกัน บทบาทหน้าที่และความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ใช้คำถามนำเพื่อให้เด็กได้สนทนา แสดงความคิดเห็นร่วมกัน และนำไปสู่ข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม

3) การกระตุ้นความคิด หมายถึง การที่เด็กและครูปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กใช้กระบวนการคิดและทักษะการคิดสร้างสรรค์ การคิดเพื่อแก้ปัญหา การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามสถานการณ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมของตนเอง โดยเด็กออกแบบกิจกรรมผ่านการบอก เล่า การสนทนา การวาดภาพ

4) การปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กได้ใช้ทักษะอย่างบูรณาการผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้

5) การสะท้อนการเรียนรู้ หมายถึง การที่เด็กได้สะท้อนการเรียนรู้ผ่านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน การแสดงความคิดเห็น การบันทึก การจับคู่สนทนา โดยเป็นการสะท้อนการเรียนรู้ในขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม สะท้อนการเรียนรู้ผลงาน สะท้อนการเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม

6) การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมความสามารถในการนำผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มี

ต่อกลุ่ม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการบอก การสนทนา การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

สมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยด้านความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership)

1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม การอยู่ร่วมกัน และการแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม

2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รู้ถึงสิทธิของตนและผู้อื่น ทั้งการแสดงออกในเชิงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนเอง

3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมการยอมรับ การเข้าใจ การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา และข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง การไม่ปฏิบัติตนอย่างไร้ขอบเขตอันนำมาสู่ความไม่เป็นระเบียบภายในกลุ่ม

5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม การแสดงพฤติกรรมที่นำมาซึ่งสังคมยอมรับ และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ส่งผลให้สังคมน่าอยู่

โลกยุคใหม่ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมของโลกที่มีลักษณะเป็นสังคมแบบไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร สังคมฐานการเรียนรู้ และสังคมแบบย่อส่วน

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย หลักสูตรปกติ ปีการศึกษา 2566

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างและตรวจสอบรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA

1.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการวิจัย พบว่า

1) แนวคิดการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

2) แนวคิดความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยต้องมีลักษณะของการบูรณาการทั้งด้านความคิดรวบยอด ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะให้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ ดังนี้ การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (determining personality's role in the group and society) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements) และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership

1.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาการสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญของการพัฒนารูปแบบ ดังแสดงตามตารางที่ 1

ที่	ประเด็น	สรุปสาระสำคัญ
1	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย อย่างไร	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีความสำคัญมากต่อเด็กปฐมวัย ด้วยผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันในแง่ของเด็กปฐมวัยคือทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองให้กับเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง
2	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ควรมีลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบใด อย่างไร	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ต้องมีลักษณะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนใหญ่สอดคล้องกัน โดยลักษณะการจัดประสบการณ์ควรมีลักษณะดังนี้ 1. เป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย 2. เป็นลักษณะการจัดประสบการ์ที่เป็นรูปธรรม เริ่มจากสิ่งที่ง่าย ๆ ไปสู่สิ่งที่ยากเป็นนามธรรมตามลำดับ 3. เป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ที่สามารถดำเนินการได้ทั้งเป็นลักษณะของรูปแบบการสอน หรือ เป็นลักษณะชุดกิจกรรมก็ได้ โดยจะเชื่อมโยงผ่านหน่วยการเรียนรู้ หรือแยกออกมาเป็นชุดกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กก็ได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงพัฒนาการเด็ก และหลักการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย 4. เป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ที่เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านการเล่น การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 5. เป็นลักษณะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 6. ไม่ควรออกแบบลักษณะการจัดประสบการณ์ที่แยกออกมาจากหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยควรบูรณาการผ่านกิจกรรม และกิจวัตรประจำวัน

ที่	ประเด็น	สรุปสาระสำคัญ
3	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อะไรบ้าง	องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย รายละเอียดองค์ประกอบทั่วไปของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การสรุปแนวคิด ทฤษฎี บทบาทครู การวัดและประเมินผล ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน
4	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีแนวทาง และขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างไร	แนวทางการจัดประสบการณ์ควรยึดหลักตามพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยขั้นตอนที่มาจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและมีขั้นตอน 5 - 6 ขั้นตอน และขั้นตอนควรกลมกลืนกันไปตามลำดับขั้น
5	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ควรมีระยะเวลาเท่าใดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพราะเหตุใด	มุมมองของระยะเวลา ประกอบด้วย 2 มุมมอง ดังนี้ **มุมมองที่ 1** คือ ระยะเวลารวมในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองไม่ควรน้อยไปกว่า 6 สัปดาห์ขึ้นไป และหากจะให้ยั่งยืนอาจต้องส่งเสริมโดยใช้ระยะเวลาเป็นภาคเรียนหรืออาจถึง 1 ปีการศึกษา **มุมมองที่ 2** คือ ระยะเวลาต่อจำนวน 1 ครั้งในการจัดกิจกรรม ควรกำหนดระยะเวลาระหว่าง 30 - 45 นาที และไม่ควรเกิน 60 นาที
6	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เด็ก และครูควรมีบทบาทอย่างไร	มุมมองด้านบทบาทของครู ประกอบด้วย 4 มุมมอง ดังนี้ **มุมมองที่ 1** บทบาทของการเป็นต้นแบบ การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองผ่านตัวแบบโดยครูปฐมวัยจะเป็นต้นแบบการเรียนรู้ได้ดีที่สุด **มุมมองที่ 2** บทบาทของครูในการจัดกิจกรรม 1. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความสนใจ

ที่	ประเด็น	สรุปสาระสำคัญ
		2. จัดประสบการณ์ให้ปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย 3. จัดประสบการณ์ให้บูรณาการ **มุมมองที่ 3** บทบาทครูในการอำนวยความสะดวก 1. ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ได้มากที่สุด 2. ครูต้องให้เด็กได้เลือก ได้ตัดสินใจด้วยตนเองเป็นหลัก **มุมมองที่ 4** บทบาทครูในการประสานความร่วมมือกับชุมชน 1. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2. ประสานความร่วมมือกับชุมชม เช่น วิทยากรจากผู้รู้ในชุมชน การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

จากข้อมูลในตารางที่ 1 สรุปได้ดังนี้

1) ความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยทรัพยากรบุคคลที่สำคัญซึ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองให้กับเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง

2) รูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า ลักษณะการจัดประสบการณ์ควรมีลักษณะ เป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เริ่มจากสิ่งที่ง่าย ๆ ไปสู่สิ่งที่ยาก จากรูปธรรมเป็นนามธรรมตามลำดับ การจัดประสบการณ์ที่สามารถดำเนินการได้ทั้งเป็นลักษณะของรูปแบบการสอน หรือ เป็นลักษณะชุดกิจกรรมก็ได้ โดยจะเชื่อมโยงผ่านหน่วยการเรียนรู้ หรือ แยกออกมาเป็นชุดกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กก็ได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงพัฒนาการเด็ก และหลักการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ที่เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านการเล่น การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นลักษณะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และไม่ควรออกแบบลักษณะการจัดประสบการณ์ที่แยกออกมาจากหลักสูตรสถานศึกษา ควรบูรณาการผ่านกิจกรรม และกิจวัตรประจำวัน

3) องค์ประกอบของรูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พบว่า ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การสรุปแนวคิดทฤษฎี บทบาทครู การวัดและประเมินผล โดยให้ความสำคัญของการตกผลึกความคิด และความลุ่มลึก ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันของนรูปแบบอย่างกลมกลืน

4) แนวทาง และขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า ควรประกอบด้วย 5 – 6 ขั้นตอน โดยมีสถานการณ์การกระตุ้นให้เด็กได้คิด ตอบ และลงมือปฏิบัติ

5) ระยะเวลาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า มี 2 มุมมองดังนี้ (1) มุมมองที่ 1 คือ ระยะเวลารวมในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองไม่ควรน้อยไปกว่า 6 สัปดาห์ขึ้นไป และหากจะให้ยั่งยืนอาจต้องส่งเสริมโดยใช้ระยะเวลาเป็นภาคเรียนหรืออาจถึง 1 ปีการศึกษา และ (2) มุมมองที่ 2 คือ ระยะเวลาต่อจำนวน 1 ครั้งในการจัดระยะเวลาตามความสนใจของผู้เรียนในระดับปฐมวัย ซึ่งมีระยะเวลาอยู่ที่ 30 นาที ถึง 45 นาที อาจยืดหยุ่นได้หากเด็กยังอยู่ในช่วงความสนใจแต่ไม่ควรเกิน 60 นาที

6) บทบาทของครูการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ พบว่า ประกอบด้วย 3 มุมมอง ดังนี้ บทบาทของการเป็นต้นแบบ บทบาทของครูในการจัด

กิจกรรม ตามความสสนใจ มีความปลอดภัย และบูรณาการกิจกรรม บทบาทครูในการอำนวยความสะดวกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ได้มากที่สุด และให้เด็กได้เลือก ได้ตัดสินใจด้วยตนเองเป็นหลัก และบทบาทครูในการประสานความร่วมมือกับชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และประสานความร่วมมือกับชุมชม เช่น วิทยากรจากผู้รู้ในชุมชน การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

1.1.3 ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเอกสาร การวิจัย และการสัมภาษณ์ พบว่า

1) องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน

2) หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หลักการเรียนรู้ หลักการจัดประสบการณ์ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 หลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า (value based education) และหลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคม

3) ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยยุคใหม่ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้ (1) การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) (2) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) (3) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) (4) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice) (5) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) และ (6) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

1.2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผลการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีดังนี้

1.2.1 ชื่อรูปแบบ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

1.2.2 หลักการและเหตุผล

โลกยุคใหม่เป็นโลกที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมแบบเดิมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแบบอนาล็อก (analog) เป็นแบบเทคโนโลยีดิจิทัล (digital) เป็นช่วงระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายบริบทอย่างรวดเร็วทั้งในเชิงสังคม เศรษฐกิจ วิทยาการความรู้ และความเป็นพลเมือง การที่โลกยุคใหม่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบทวีคูณ และมีลักษณะเป็น Disruption กล่าวคือการทำให้สิ่งที่มีอยู่เดิมหายไป และมีสิ่งใหม่ทดแทน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือการทำให้เกิดโลกเสมือน และจักรวาลนฤมิตร (metaverse) มีการเกิดขึ้นของกลุ่มสังคมบนโลกออนไลน์และมีกิจกรรมทางสังคมผ่านอุปกรณ์ที่เป็นแพลตฟอร์ม (platform) ใหม่ ๆ

เด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีลักษณะเป็น digital native ซึ่งคุ้นชินกับการใช้ชีวิตด้วยคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ดังนั้นกรอบทางความคิด (mindset) มโนทัศน์ (concept) และกระบวนทัศน์ (paradigm) ของบุคคลที่ถูกปรับเปลี่ยนตามกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำรงชีวิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจ กิจกรรมทางสังคม และวัฒนธรรม ทำให้เกิดวิถีชีวิตท่ามกลางความร่วมมือและแข่งขันทั้งในระดับสังคมโลก ประเทศชาติ และบุคคล การเปลี่ยนแปลงและการก่อรูปของพลเมืองดิจิทัลนับเป็นความท้าทายของระบบการศึกษาในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง เพราะพลเมืองมีความสำคัญเป็นกำลังของประเทศที่จะนำไปสู่ความเจริญ ความก้าวหน้า ความมั่นคงอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาพลเมืองให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการติดต่อสื่อสาร การแพร่กระจาย การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (multicultural society) สถานะความเป็นพลเมือง นอกจากจะพัฒนาความเป็นพลเมืองให้รู้ถึงบทบาทและการกระทำตามบทบาทและหน้าที่ของตนแล้ว ยังพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณลักษณะอันเป็นสมรรถนะสำคัญที่จะสามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นอย่างเข้าใจ เห็นใจ และร่วมมือกันพัฒนาสังคมที่อาศัยอยู่ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

เด็กปฐมวัยนับเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของสังคม ประเทศชาติ ด้วยเป็นช่วงวัยสำคัญในการเรียนรู้ เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตในพัฒนาการทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ไปอย่างรวดเร็วและเป็นรากฐานที่สำคัญกับพัฒนาการในช่วงวัยต่อ ๆ ไป เด็กปฐมวัยหากได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยของการเรียนรู้จะนำไปสู่การเติบโตที่สมบูรณ์เพื่อเป็นกำลังของประเทศต่อไป การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นรากฐานของชีวิตที่สำคัญในการดำรงชีวิตและการเป็นสมาชิกของสังคม

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการพัฒนาการ 4 ด้านควบคู่กันไปอย่างสมดุลและเป็นไปตามพัฒนาการ ประกอบด้วยการพัฒนาด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์จิตใจ และด้านสังคม ซึ่งในการพัฒนาแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยนำไปสู่การมีพัฒนาการที่เหมาะสม มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง มีสติปัญญาพร้อมที่จะเรียนรู้พัฒนาความสามารถต่าง ๆ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีจิตใจที่เข้มแข็งดีงาม และมีทักษะทางสังคมในการสร้างความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างปกติสุข ดังนั้นการพัฒนาเด็กปฐมวัย ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ในด้านสุขภาพ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อให้เด็กปฐมวัยเจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะคุณภาพของประสบการณ์ในช่วงขวบปีแรก ๆ เป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างได้อย่างมีนัยสำคัญต่อพัฒนาการของสมอง การเรียนรู้ สุขภาพ และพฤติกรรมตลอดช่วงชีวิตของเด็ก ดังนั้นความสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างรากฐานชีวิต อันนำไปสู่การสร้างอัตตลักษณ์ และคุณลักษณะของบุคคลตลอดช่วงชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทุกมิติและทุกบริบททั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมืองอย่างรวดเร็ว เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (disruption) การจัดจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องพิจารณาประสบการณ์ที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กับสภาพการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมอย่างเป็นพลวัตโดยต้องคำนึงในสองด้านหลักคือ การพัฒนาด้านตนเอง (self) กับการพัฒนาด้านสังคม (social) ควบคู่กันไป

การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยจัดว่าเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งเพราะการพัฒนาความเป็นพลเมืองทำให้เด็กปฐมวัยรู้ถึงบทบาท หน้าที่ผ่านการพัฒนาความรู้ความคิด ทักษะคุณลักษณะ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขร่วมกับบุคคลอื่นอย่างเข้าใจ เห็นใจ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยการจัดประสบการณ์ตามพัฒนาการด้านสังคมให้สามารถแสดงออกทางพฤติกรรม การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสิ่งแวดล้อม การจัดประสบการณ์ผ่านการเล่นเพื่อเรียนรู้ความเป็นพลเมือง เพื่อการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การรู้จักแบ่งปัน การเรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตาม การเรียนรู้กฎและกติกาต่าง ๆ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความคิดให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความเป็นจริง จัดประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเป็นพลเมืองดี เป็นพลเมืองที่มีความสามารถทั้งในด้านของสติปัญญาและทักษะ หรือ สมรรถนะการอยู่ร่วมกันในสังคม และจัดประสบการณ์เพื่อสร้างคุณค่าความเป็นพลเมืองผ่านกระบวนการทางสังคมในสถานศึกษาปฐมวัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม 2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน 5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ

SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีทฤษฎี หลักการและแนวคิดเป็นพื้นฐาน เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (active learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) การเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (critical reflective)

1.2.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1) หลักการ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ พัฒนาขึ้นโดยใช้หลักการดังนี้

(1) หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยรูปแบบการจัดประสบการณ์นำหลักการพัฒนาการมาใช้ดังนี้ หลักพัฒนาการที่เป็นไปตามกระบวนการต่อเนื่องโดยเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางสังคม หลักพัฒนาการของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่มาจากปัจจัยด้านครอบครัว พื้นเพภูมิหลังชีวิตที่แตกต่างกันหลักพัฒนาการที่เป็นไปตามช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในแต่ละช่วงวัย (biological event) และวุฒิภาวะที่มีผลต่อรูปแบบพฤติกรรมและพฤติกรรมที่แสดงออก และหลักพัฒนาการทั้งสี่ด้าน (ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และ ด้านสติปัญญา) ของเด็กดำเนินไปพร้อม ๆ กัน โดยเน้นพัฒนาการทางด้านสังคมตามช่วงวัยเป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง

(2) หลักการเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ที่เป็นไปตามลักษณะทางกายภาพ ความรู้สึก และความคิดที่เด็กปฐมวัยใช้ในการรับรู้ ตอบสนอง และมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ในการรวบรวมข้อมูล จัดการ และตอบสนองในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น

หลักการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยมีดังนี้ การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามความตั้งใจ ตัดสินใจในการเลือกวัสดุอุปกรณ์ด้วยตนเอง การใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการใช้ภาษาเพื่อบอกเล่าประสบการณ์ และสะท้อนประสบการณ์จากการปฏิบัติกิจกรรม และการเรียนรู้ผ่านการเล่นจากสถานการณ์ที่กำหนด ให้เด็กเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองผ่าน

รูปแบบกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมในการเล่น ผ่านการลงมือทำจริงตามความสนใจของตนเอง การขยายความคิด และการสะท้อนคิดเพื่อแลกเปลี่ยน แบ่งบัน และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเกิดทักษะในการพัฒนาตนด้านความเป็นพลเมือง

(3) หลักการจัดประสบการณ์ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักการจัดประสบการณ์ผ่านเล่นและเรียนรู้อย่างหลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและตามสภาพแวดล้อมของสังคมที่เด็กอยู่อาศัย จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง และพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

(4) หลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า (value based education)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่า (value based education) โดยเป็นแนวทางการศึกษาที่โรงเรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคมในการทำให้เด็กปฐมวัยได้เข้าถึง เรียนรู้ประเด็นในเชิงคุณค่า (value) จริยธรรมที่อิงค่านิยมในด้านความเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะและคุณภาพ ซึ่งเป็นโครงสร้างทางจิตใจที่ฝังลึกจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ดีงาม ซึ่งเป็นรากฐานของการศึกษาในการพัฒนาบุคคลและสังคมอย่างยั่งยืน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ตามหลักการการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่าประกอบด้วยดังนี้ คุณค่าที่มุ่งเน้นในด้านความเป็นพลเมืองที่พิจารณาเลือกสรรมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นประเด็นที่อิงค่านิยม ในด้านการตระหนักรู้บทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลการเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และการรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยตามแนวการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่าที่เน้นวิธีการที่เรียบง่ายและมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อเด็ก โรงเรียน ชุมชน และสังคมในวงกว้าง และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยตามแนวการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณค่าโดยจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าด้านความเป็นพลเมือง การพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองจากการหล่อหลอมความรู้ทักษะ และเจตคติเข้าด้วยกันจากการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และเกิดผลยั่งยืนตลอดชีวิต

(5) หลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามหลักการการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคมที่เชื่อมโยงกระบวนการสองกระบวนการเข้าด้วยกัน ประกอบด้วยกระบวนการชีวิตของเด็กปฐมวัยที่มีการเจริญเติบโต มีพัฒนาการไปตามช่วงวัยกับกระบวนการทางสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั้งในด้านการอบรมเลี้ยงดู การหล่อหลอมพฤติกรรม การเรียนรู้ และคุณค่าทางสังคม โดยการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กจึงต้องเชื่อมโยงกระบวนการดังกล่าวมาสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะและคุณภาพ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ตามหลักการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคมประกอบด้วยดังนี้การบูรณาการกระบวนการชีวิตของเด็กที่เป็นไปตามธรรมชาติ พัฒนาการ วุฒิภาวะ ช่วงวัยและความสามารถในการเรียนรู้ การบูรณาการกระบวนการทางสังคมของเด็ก ที่เป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพต่อการเรียนรู้ การหล่อหลอมพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์กับสังคม และการบูรณาการกระบวนการชีวิตและสังคมที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันนำไปสู่พัฒนาการความเจริญก้าวหน้าทำให้เด็กดำรงชีวิตได้อย่างสมดุลทั้งความสุขของตนเอง การมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี และสังคมที่มีความปกติสุข

2) เป้าหมาย

เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยให้กับครูปฐมวัย

3) วัตถุประสงค์

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ดังนี้

(1) การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม (Determining personality's role in the group and society)

การกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่มและสังคม หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรม การอยู่ร่วมกันและการแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคมตามสถานภาพและบทบาทอย่างเหมาะสม

(2) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (respecting the rights of self and others)

การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รู้ถึงสิทธิของตนและผู้อื่น ทั้งการแสดงออกในเชิงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักใช้สิทธิของตนเอง และแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนเอง

(3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (accepting individual differences)

การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมการยอมรับ การเข้าใจ การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิดเห็น ความสามารถ ความสนใจโดยปราศจากอคติ การแบ่งแยก การล้อเลียน หรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

(4) การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน (respecting the rules and collective agreements)

การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา และข้อตกลงที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตนเอง การไม่ปฏิบัติตนอย่างไร้ขอบเขตอันนำมาสู่ความไม่เป็นระเบียบภายในกลุ่ม

(5) การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ (social responsibility and creative society membership)

การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมในการยอมรับผลจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสังคม การแสดงพฤติกรรมที่นำมาซึ่งสังคมยอมรับ และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ส่งผลให้สังคมน่าอยู่

4) ทฤษฎีและแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้

ทฤษฎีและแนวคิดหลักในรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ โดยให้คำนึงถึงการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาควบคู่การพัฒนาการทางด้านสังคม และพัฒนาการด้านจริยธรรม ดังนี้

(1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura’s Social Learning Theory)

(2) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี (Lew Wygotski)

(3) ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget)

(4) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ (Burrhus Frederic Skinner)

(5) ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์

(6) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

(7) การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด (Reflective practice, reflection)

5) ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ การกำหนดสถานการณ์ (situation setting) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation) การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus) การปฏิบัติกิจกรรม (activity Practice) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning Reflection) เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

โดยนำตัวอักษรขึ้นต้นมาต่อกันได้ชื่อขั้นตอนว่า SATALA ทั้งนี้ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์ครูต้องดำเนินการอย่างครบถ้วนและทีละขั้นตอนต่อเนื่องกันในการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบในทุกหน่วยการเรียนรู้

สาระสำคัญของแต่ละขั้นตอนการจัดประสบการณ์ มีดังนี้

(1) การกำหนดสถานการณ์ (situation setting)

การกำหนดสถานการณ์ ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กและครูร่วมกันจัดกิจกรรมร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อพิจารณาเรื่องราว สถานการณ์ ผ่านการสนทนา ผ่านการเล่าเรื่อง นิทาน เป็นต้น โดยเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นฐานในการปฏิบัติกิจกรรม

(2) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation)

การสร้างข้อตกลงร่วมกัน ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กกำหนดข้อตกลงร่วมกันบทบาทหน้าที่และความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ใช้คำถามนำเพื่อให้เด็กได้สนทนา แสดงความคิดเห็นร่วมกัน และนำไปสู่ข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม

(3) กระตุ้นความคิด (thinking stimulus)

การกระตุ้นความคิด ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กและครูปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กใช้กระบวนการคิดและทักษะการคิดในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดเพื่อแก้ปัญหา การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามสถานการณ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมของตนเอง โดยเด็กออกแบบกิจกรรมผ่านการบอก เล่า การสนทนา การวาดภาพ เป็นต้น

(4) การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice)

การปฏิบัติกิจกรรม ขั้นตอนนี้หมายถึง การที่เด็กได้ใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างบูรณาการผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้

(5) การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection)

การสะท้อนการเรียนรู้ หมายถึง การที่เด็กได้สะท้อนการเรียนรู้ผ่านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน การแสดงความคิดเห็น การบันทึก การจับคู่สนทนา โดยเป็นการสะท้อนการเรียนรู้ในขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม สะท้อนการเรียนรู้ผลงาน สะท้อนการเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม

(6) การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)

การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมความสามารถในการนำผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่ม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการบอก การสนทนา การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

ตารางสรุปความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอน วัตถุประสงค์ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎี

ที่	ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	กิจกรรมการเรียนรู้	ทฤษฎีและแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้อง
1	การกำหนดสถานการณ์ (situation setting)	เพื่อให้เด็กได้เข้าใจต่อกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ และเกิดแนวความคิด (conceptualization) เพื่อที่จะค้นหาวิธีการในการปฏิบัติกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ	1. ครูเริ่มต้นพูดคุยถึงสถานการณ์ที่ออกแบบมา โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดสถานการณ์ และสรุปเป็นสถานการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน 2. ครูชี้แจงกิจกรรมและผลการปฏิบัติกิจกรรมอีกครั้ง 3. ให้เด็กทวนสถานการณ์อีกครั้งเพื่อพิจารณาความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรม	1. ทฤษฎีและแนวคิดการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ 2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี (Lew Wygotski) 3. ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget)
2	การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation)	เพื่อให้เด็กเข้าใจบทบาท และความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม และสร้างข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม	1. ครูเริ่มต้นโดยใช้คำถามนำเพื่อให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นถึงบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรม 2. ครูชี้แจงบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรม 3. ให้เด็กทวนบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมอีกครั้งเพื่อพิจารณาความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรม	1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's Social Learning Theory) 2. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของเบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์ (Burrhus Frederic Skinner)

ตารางสรุปความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอน วัตถุประสงค์ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎี (ต่อ)

ที่	ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	กิจกรรมการเรียนรู้	ทฤษฎีและแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้อง
3	กระตุ้นความคิด (thinking stimulus)	เพื่อให้เด็กได้ใช้ทักษะกระบวนการ และความสามารถในการคิดเพื่อออกแบบกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และสะท้อนผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม	1. ครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กใช้กระบวนการคิดและทักษะการคิดในรูปแบบต่าง ๆ ในการออกแบบการปฏิบัติกิจกรรมทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดเพื่อแก้ปัญหา การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามสถานการณ์ที่ได้กำหนดไว้ 2. การให้เด็กถ่ายทอดและสื่อสารความคิดในการปฏิบัติกิจกรรมที่สะท้อนถึงความเป็นพลเมือง	1. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี (Lew Wygotski) 2. ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget 3. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์
4	การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice)	เพื่อให้เด็กได้ใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างบูรณาการผ่านประสาทสัมผัส การรับรู้ และการเรียนรู้สามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้	1. การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน	1. การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (active learning) 2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) 3. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์

ตารางสรุปความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอน วัตถุประสงค์ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎี (ต่อ)

ที่	ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	กิจกรรมการเรียนรู้	ทฤษฎีและแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้อง
5	การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection)	เพื่อให้เด็กได้การที่เด็กได้สะท้อนการเรียนรู้ผ่านการเล่า แสดงความคิดเห็น หรือนัยยะที่สะท้อนจากผลงานที่แสดงถึงการพัฒนาสมรรถนะด้านความเป็นพลเมือง	1. เด็กเล่าถึงแนวคิดการออกแบบกิจกรรม 2. เด็กนำเสนอถึงผลของการปฏิบัติกิจกรรม	1. การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด (reflective practice, reflection) 2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) 3. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์
6	การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)	เพื่อให้เด็กสามารถนำผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการกำหนดบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่ม การเคารพสิทธิผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน การรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างสร้างสรรค์	1. ครูใช้คำถามนำถึงผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมที่นำไปสู่การดำรงชีวิตในสังคม 2. เด็กแสดงความคิดในการนำไปปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชีวิต	1. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์ 2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's Social Learning Theory) 3. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี (Lew Wygotski) 4. ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget

1.2.4 บทบาทของครู

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ไปใช้นั้นครูมีบทบาท ดังนี้

1) ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่อย่างละเอียด เพื่อให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้

2) จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้มีความเพียงพอต่อจำนวนเด็ก และพร้อมใช้งาน สัมพันธ์กับเรื่อง หน่วยการเรียนรู้

3) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระและมีความสุข

4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ตามลำดับขั้นตอน 6 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การกำหนดสถานการณ์ (S: situation setting)

(2) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (A: agreement Creation)

(3) กระตุ้นความคิด (T: thinking stimulus)

(4) การปฏิบัติกิจกรรม (A: activity practice)

(5) การสะท้อนการเรียนรู้ (L: learning reflection)

(6) การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (A: apply to real life)

5) ประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก โดยประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมือง พัฒนาการและผลการเรียนรู้

1.2.5 บทบาทของผู้เรียน

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ไปใช้ในการเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เด็กปฐมวัยจะต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองทั้ง 5 ด้าน โดยผู้เรียนมีบทบาท ดังนี้

1) บทบาทของผู้เรียนในการร่วมมือกำหนดสถานการณ์ที่นำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องปฏิบัติ ทำความเข้าใจสถานการณ์

2) บทบาทในการกำหนดข้อตกลงร่วมกันและปฏิบัติตามข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม

3) บทบาทในการแสดงความคิด และออกแบบกิจกรรมการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน

4) บทบาทในการตัดสินใจเลือกอุปกรณ์ เลือกกิจกรรม และวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

5) บทบาทในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ให้ความสนใจ เกิดความอยากรู้อยากเรียนตามกิจกรรม และบทบาทการเป็นผู้นำ ผู้ตามภายในกลุ่ม

6) บทบาทในการสรุปและสะท้อนการเรียนรู้ ผ่านการเล่า และการสื่อสารความคิด

หลักการ :
1. หลักพัฒนาการ
2. หลักการจัดการเรียนรู้
3. หลักการจัดประสบการณ์
4. หลักการศึกษาที่เน้นคุณค่า
5. หลักบูรณาการ
กระบวนการชีวิตและสังคม
เป้าหมาย :
เพื่อใช้จัดประสบการณ์
การเรียนรู้ในการเสริมสร้าง
สมรรถนะความเป็นพลเมือง
ของเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
วัตถุประสงค์ :
เพื่อสร้างรูปแบบ
การจัดประสบการณ์
การเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย
5 ด้าน
ทฤษฎีและแนวคิดหลัก
ในการจัดการเรียนรู้ :
1. ทฤษฎีทางจิตปัญญาทางสังคม
ของแบนดูรา
2. ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรม
ของไวกอตสกี
3. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา
ของเพียเจต์
4. ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการ
ค้นพบของบรูนเนอร์
และ 5. ทฤษฎีการเรียนรู้
พฤติกรรมนิยมของสกินเนอร์
S
SITUATION SETTING
A
AGREEMENT CREATION
T
THINKING STIMULUS
A
ACTIVITY PRACTICE
L
LEARNING REFLECTION
A
APPLY TO REAL LIFE
บทบาทของครู : 1) ศึกษาผมการจัดประสบการณ์ จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ 3) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอน 5) ประเมินผล
บทบาทของเด็ก: 1) ร่วมมือกำหนดสถานการณ์ 2) กำหนดข้อตกลงร่วมกันและปฏิบัติตามข้อตกลง
3) แสดงความคิด และออกแบบกิจกรรม 4) ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ให้ความสนใจ
เกิดความอยากรู้อยากเรียนตามกิจกรรม และบทบาทการเป็นผู้นำ ผู้ตามภายในกลุ่ม
5) สรุปและสะท้อนการเรียนรู้
สมรรถนะ
ความเป็นพลเมือง
เด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่
ปฐมวัย 5 ด้าน
1) การกำหนดบทบาทของตน
ต่อกลุ่มและสังคม
(Determining personality's
role in the group
and society)
2) การเคารพสิทธิ
ของตนเองและผู้อื่น
(Respecting the rights
of self and others)
3) การยอมรับ
ความแตกต่าง
ระหว่างบุคคล
Accepting individual
differences)
4) การเคารพข้อตกลง
และข้อตกลงร่วมกัน
(Respecting the rules
and collective agreements)
5) การรับผิดชอบต่อสังคม
และการเป็นสมาชิกของ
สังคมอย่างสร้างสรรค์
(Social responsibility
and Creative society
membership)

ขั้นตอนที่ 2 ผลการประเมินความสอดคล้องรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ ดังแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ที่	องค์ประกอบ	ผู้เชี่ยวชาญ									สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9	
1	หลักการ										
	1.1 หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	1.2 หลักการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	1.3 หลักการจัดประสบการณ์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	1.4 หลักการศึกษาที่เน้นคุณค่า	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	1.5 หลักการบูรณาการชีวิตและสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
2	เป้าหมาย										
	2.1 เพื่อเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยให้กับครูปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
3	วัตถุประสงค์										
	3.1 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
4	ทฤษฎีและแนวคิดหลัก										
	4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเลฟ ไวกอทสกี	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.3 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง

ที่	องค์ประกอบ	ผู้เชี่ยวชาญ									สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9	
	4.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ เบอร์ฮัส เฟรดอริค สกินเนอร์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของเจโรม บรูเนอร์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.6 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	4.7 การเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
5	ขั้นตอนการจัดประสบการณ์										
	5.1 การกำหนดสถานการณ์ (situation setting)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	5.2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน (agreement creation)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	5.3 การกระตุ้นความคิด (thinking stimulus)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	5.4 การปฏิบัติกิจกรรม (activity practice)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	5.5 การสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
	6.6 เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง (apply to real life)	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
6	บทบาทของครู	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
7	บทบาทของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
8	รูปภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่มีความสอดคล้องกันทุกส่วน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

3.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์

3.1.1 ส่วนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 1

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้าน	4.80	0.40	มากที่สุด
2	ความถูกต้องและครอบคลุมของการนำแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานมากำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3	การกำหนดบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด
4	การกำหนดระยะเวลา	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดเนื้อหา	4.60	0.80	มากที่สุด
6	การกำหนดการดำเนินกิจกรรมในการใช้แผนการจัดประสบการณ์	4.40	0.80	มาก
7	การกำหนดวิธีการและแนวทางการประเมินผล	4.60	0.49	มากที่สุด
ผลรวม		4.69	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ระดับความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.69 S.D. เท่ากับ 0.48 และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ 5 ด้านมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด ความถูกต้องและครอบคลุมของการนำแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานมากำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด การกำหนดบทบาท

ของครูในการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมากที่สุด การกำหนดระยะเวลามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดเนื้อหามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.80 ระดับมากที่สุด การกำหนดการดำเนินกิจกรรมในการใช้แผนการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.40, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมาก และการกำหนดวิธีการและแนวทางการประเมินผลค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมากที่สุด

3.1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2

1) สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภัยธรรมชาติ

ตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภัยธรรมชาติ

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.40	0.49	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.80	0.40	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	4.80	0.40	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.73	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภัยธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.73 S.D. เท่ากับ 0.41 ระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด

2) สัปดาห์ที่ 2: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 5 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 2: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.80	0.40	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	4.80	0.40	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.80	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 1: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80 S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด

3) สัปดาห์ที่ 3: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (1)

ตารางที่ 6 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 3: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (1)

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.60	0.49	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.83	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 3: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (1) มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.83 S.D. เท่ากับ 0.28 ระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด

4) สัปดาห์ที่ 4: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (2)

ตารางที่ 7 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 4: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (2)

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.60	0.49	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.83	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 4: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาเซียนของเรา (2) มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.83 S.D. เท่ากับ 0.28 ระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด

5) สัปดาห์ที่ 5: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ธรรมมะของหนู

ตารางที่ 8 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 5: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ธรรมมะของหนู

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	4.80	0.40	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.40	0.80	มาก
5	การกำหนดสื่อการสอน	4.80	0.40	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.60	0.49	มากที่สุด
ผลรวม		4.63	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 5: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ธรรมมะของหนู มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.63 S.D. เท่ากับ 0.51 ระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.40, S.D. เท่ากับ 0.80 ระดับมาก การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมากที่สุด

6) สัปดาห์ที่ 6: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เกษตรกรไทยในใจฉัน

ตารางที่ 9 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 6: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เกษตรกรไทยในใจฉัน

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.60	0.49	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.83	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 6: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เกษตรกรไทยในใจฉันมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.83 S.D. เท่ากับ 0.28 ระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด

7) สัปดาห์ที่ 7: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หนูน้อยกับเกมแสนสนุก

ตารางที่ 10 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 7: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หนูน้อยกับเกมแสนสนุก

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.80	0.40	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.80	0.40	มากที่สุด
ผลรวม		4.86	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 7: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หนูน้อยกับเกมแสนสนุกมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.86 S.D. เท่ากับ 0.27 ระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด

8) สัปดาห์ที่ 8: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม

ตารางที่ 11 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 8: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรม

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้	4.60	0.49	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การกำหนดสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
4	การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน	4.60	0.49	มากที่สุด
5	การกำหนดสื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การกำหนดแนวทางการประเมินผล	4.60	0.49	มากที่สุด
ผลรวม		4.77	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 ระดับความเหมาะสมของของแผนการจัดประสบการณ์ส่วนที่ 2 สัปดาห์ที่ 8: ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เด็กไทยใส่ใจวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.77 S.D. เท่ากับ 0.31 ระดับมากที่สุด และแยกตามรายการ ได้ดังนี้ การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมากที่สุด การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.80, S.D. เท่ากับ 0.40 ระดับมากที่สุด การกำหนดสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมากที่สุด การกำหนดสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 5.00, S.D. เท่ากับ 0.00 ระดับมากที่สุด และการกำหนดแนวทางการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.60, S.D. เท่ากับ 0.49 ระดับมากที่สุด

3.1.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สรุปได้ดังนี้

1) ควรปรับคำว่า “สื่อการสอน” เป็น “สื่อการจัดการเรียนรู้”

2) การเขียนอธิบายขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมผู้ควรสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการรับรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกในกลุ่มอย่างชัดเจนลงไปแผนการจัดประสบการณ์

3) ความครบถ้วนของการกำหนดเนื้อหา เช่น การเรียนรู้เรื่องศีลธรรมมีแค่ 3 ข้อ การเรียนรู้เรื่องเกษตรกร มีแค่ชาวนา ชาวไร่ ควรเพิ่มเติมให้ครบถ้วย

4) ปรับรายละเอียดของขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว

3.2 ผลการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ผลการเปรียบเทียบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนการจัดกระบวนการ	28	15.11	5.329	7.02	***
หลังการจัดกระบวนการ	28	22.39	1.325		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ SATALA เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ แสดงให้เห็นว่าเด็กมีสมรรถนะที่สูงขึ้นอย่างมีนัยยะทางสถิติที่ .001

ภาคผนวก ช
จริยธรรมมนุษย์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภายใน 216004

ที่ อว 8603.16/ 4154 **วันที่** 29 สิงหาคม 2566

เรื่อง ผลการพิจารณาการขอรับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู (คณะศึกษาศาสตร์)

ตามที่ท่านได้ส่งโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่ (เลขที่โครงการ REC 66.0622-096-6017) ไปยังสำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ เพื่อขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากรแล้ว นั้น

บัดนี้ สำนักงานบริหารการวิจัยฯ ขอแจ้งผลการพิจารณา ให้ทราบว่าโครงการวิจัยดังกล่าวเข้าข่ายโครงการวิจัยที่ได้รับการพิจารณาแบบรวดเร็ว (Expedited review) จึงออกหนังสือรับรองให้กับโครงการวิจัยดังกล่าวตามเอกสารแนบ โดยขอให้ดำเนินการ ดังนี้

1. รายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยทุก 6 เดือน
2. รายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อโครงการเสร็จสิ้น จำนวน 1 เล่ม และยูเอสบีแฟลชไดรฟ์จำนวน 1 อัน หรือ QR code เพื่อดาวน์โหลดไฟล์เอกสาร

อนึ่ง เมื่อหนังสือรับรองหมดอายุและผู้วิจัยยังดำเนินการวิจัยไม่แล้วเสร็จ หากผู้วิจัยประสงค์จะขอต่ออายุเอกสารรับรองโครงการวิจัย ผู้วิจัยต้องยื่นเสนอขอต่ออายุการรับรองโครงการไม่เกิน 30 วัน หลังจากวันหมดอายุการรับรอง กรณีที่ผู้วิจัยไม่ยื่นเสนอขอต่ออายุการรับรองโครงการเกิน 30 วัน หลังจากวันหมดอายุการรับรองจะถือว่าผู้วิจัยมีความประสงค์ปิดโครงการ ซึ่งผู้วิจัยจะไม่สามารถดำเนินการวิจัยนั้นต่อไป หากผู้วิจัยต้องการดำเนินการวิจัยต่อ ต้องยื่นโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาใหม่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ หากผู้วิจัยมีข้อสงสัยสามารถสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ นางสาวปิยาภรณ์ กัดสูงเนิน (เบอร์สำนักงาน) 098-5479738 ภายใน 216004

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อัครมงคลพร)
ประธานกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

รหัสโครงการ: REC 66.0622-096-6017

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย): การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองเด็กปฐมวัยในโลกยุคใหม่

ชื่อโครงการ (ภาษาอังกฤษ): A Development Learning Experience Management Model for Enhancing Citizenship of Early Childhood in New World Era.

ผู้วิจัยหลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู **สังกัด:** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เอกสารที่รับรอง:

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เวอร์ชั่น 01 ฉบับลงวันที่ 22 มิถุนายน 2566
2. แบบเสนอโครงการวิจัยเพื่อการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ฉบับภาษาไทย) เวอร์ชั่น 02 ฉบับลงวันที่ 22 สิงหาคม 2566
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย เวอร์ชั่น 02 ฉบับลงวันที่ 22 สิงหาคม 2566
4. หนังสือแสดงเจตนายินยอมการเข้าร่วมการวิจัย เวอร์ชั่น 01 ฉบับลงวันที่ 22 มิถุนายน 2566

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศ เฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) และมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมายข้อบังคับ และข้อกำหนดภายในประเทศ โดยขอให้รายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยทุก 6 เดือน และรายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อโครงการเสร็จสิ้น

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อัครมงคลพร)
ประธานกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

หมายเลขใบรับรอง COA 66.0823-049
วันที่รับรอง: 23 สิงหาคม พ.ศ. 2566
วันหมดอายุ: 22 สิงหาคม พ.ศ. 2567

สำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์
6 ถนนราชมรรคาใน ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
โทร 0-3425-5808 โทรสาร (Fax) : 0-3425-5808
email : humanethics@su.ac.th

ภาคผนวก ซ
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ – สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู
Asst.Prof. Sirin Laddaklom Booncherdchoo, Ph.D.

ตำแหน่งปัจจุบัน - อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ระดับปฐมวัยและประถมศึกษา)

ประวัติการศึกษา

สถาบัน	ชื่อปริญญาเต็ม	ชื่อปริญญาย่อ	สาขาวิชา/วิชาเอก	พ.ศ.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต	กศ.ด	การศึกษาปฐมวัย	2557
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	การศึกษามหาบัณฑิต	กศ.ม	การศึกษาปฐมวัย	2551
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	ครุศาสตรบัณฑิต	คบ.	การศึกษาปฐมวัย	2549

ผลงานด้านวิชาการ

เอกสารประกอบการสอน

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู. (2560). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 470 301 พัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (อัดสำเนา)

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, อาจารย์ธนาภา พิเชฐพิริยะ, อาจารย์ธัญญ์รวี หวังศิริจิตร ,อาจารย์ณัฐพัชร์ วงศพูดเพราะ และ อาจารย์กฤตชญาภา น้อยทิม.(2566). **การประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ภาคปกติของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร(ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย** ปีงบประมาณ 2565.นครปฐม,(ทุนอุดหนุนการวิจัยโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2565).162 หน้า.(เผยแพร่เมื่อ ธันวาคม 2566)

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, อาจารย์อัมราพร เรืองรวมศิลป์ , อาจารย์สุปรียา ตันติวีรคุณ ,อาจารย์นุสรา เดชจิตต์ และ อาจารย์อรวรรณ ชูแก้ว.(2566). **การประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ภาคปกติของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร(ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับประถมศึกษา.**ปีงบประมาณ 2565.นครปฐม,(ทุนอุดหนุนการวิจัยโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2565).208 หน้า.(เผยแพร่เมื่อ ธันวาคม 2566)

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, ธนาภา สงค์สมบัติ และ ณัฐพัชร์ วงศพูดเพราะ.(2564). **การประเมินหลักสูตรภาค การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ (English Program) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย.** นครปฐม.ทุนอุดหนุนการวิจัยโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, สุวิมล สพฤษ์ศรี, ธนาภา สงค์สมบัติ และ ณัฐพัชร์ วงศพูดเพราะ. (2562).**การศึกษาข้อเสนอในการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย.** นครปฐม.ทุนอุดหนุนการวิจัยโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, มานิตา ลิโทชวลิต อรรถนุพรรณ, ธิดาพร คมสัน, อรกานต์ เพชรคุ้ม และ ธนาภา สงค์สมบัติ. (2559). **การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.** นครปฐม. ทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู (2559) **การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย**. นครปฐม. ทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บทความวิจัย

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู และคณะ.(2567). การประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ภาคปกติของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย.**วารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร** ปีที่ 22,ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567) : (TCI กลุ่ม 2)

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู และคณะ.(2566). การประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ภาคปกติของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับประถมศึกษา.**วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย** ปีที่ 15,ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566) : 150-167. (TCI กลุ่ม 2)

เพ็ญพนอ พ่วงแพ, สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู และ สรัญญา จันทร์ชูสกุล.(2565). สภาพปัญหาและความต้องการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของอาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย.**14 (1).116-126.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, ธนาภา สงค์สมบัติ และ ณัฐพัชร์ วงศพูดเพราะ.(2564). การประเมินหลักสูตรภาคการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ (English Program) โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย.**13 (1) .60-76.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, สุวิมล สพฤกษ์ศรี, ธนาภา สงค์สมบัติ และ ณัฐพัชร์ วงศพูดเพราะ. (2561).การพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ระดับปฐมวัย. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย** .10(2).1245-1261.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, มานิตา ลีโทชวลิต อรรถนุพรรณ, ธิดาพร คมสัน, อรกานต์ เพชรคุ้ม และ ธนาภา สงค์สมบัติ. (2560). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Slipakorn University**.,9(2). 557 – 572.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู. (2559) .การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Slipakorn University**., 36(2). 1245 – 1261.

บทความวิชาการ

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู ณัฐพัชร์ วงศพูดเพราะ และเพ็ญพนอ พ่วงแพ.(2566). วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย : สร้างเสริมได้ด้วยแนวทางการสร้างวินัยในเชิงบวก. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร** ปีที่ 21 ฉบับที่2 (กรกฎาคม -ธันวาคม) 36-50. (TCI กลุ่ม 2)

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู.(2563).สร้างความพร้อม เสริมความสุขในรอยเชื่อมต่อจากระดับอนุบาลสู่ประถมศึกษา.**วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.**(18)2.58-73.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู.(2560). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย.**วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 45(2). 254-267.

Sirin Laddaklom Booncherdchoo, Napadech Booncherdchoo. (2560).Vision Competency of Thai Principals at Early Childhood School from 2017 to 2036. **Veridian E-Journal, Slipakorn University,**10(5).46-62.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู และ มุจลินทร์ กลิ่นหวล. (2559). กิจกรรมทัศนศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21.**วารสารวิชาการ Veridian E- Journal. Silpakorn University**. 9(3).1550-1562.

สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู. (2558). STEM TO STEAM PLUS STREAM AND STEMM ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 13(1).6 – 16.

การนำเสนองาน

สรัญญา จันทร์ชูสกุล, สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, อรอุษา ปุณยบุรณะ และเชษฐชาตรี นวลขำ. (2562). *การประเมินโครงการ “KidBright”เตรียมคิด(ส์) สู่อนาคต (Evaluating “KidBright” prepare to think(s) for the future project*). การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 16 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. 530-541.

มาเรียม นิลพันธุ์, สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, ณัฐพัชร์ วงศพูดเพราะ และพรญาณี ภาคโอรส.(2562). *The Study of using the English Program Curriculum at The Demonstration School of Silpakorn University (Early Childhood and Elementary)*. The 6th International Conference on Education (ICE 2019) and The15th National Conference " Creative Paradigms towards Internationalizing Education ". Luang Phor Wat RaiKhing Uppatham Meeting Room, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand.125-135.